

A

ပစ္စိတော်မြန်မာပြန်အဓိပ္ပါယ်

ပစ္စိတော်မြန်မာပြန်အဓိပ္ပါယ်

Tisarana Vihara(မြောင်းမြ)ကျောင်း
357 Nelson Road, Whitton
Twickenham Middlesex
TW 2 7AG LONDON UK

သာသနာသက္ကရာဇ်
၂၅၄၈

ကောဇာသက္ကရာဇ်
၁၃၆၄

ခရစ်နှစ်
၂၀၀၃

ပဉ္စဂုဏ် နာမ် ဝန္တုမိ သမ္ပဒါ

တိသရဏဝိဟာရဆူတောင်းပြည့်မြတ်စွာဘုရား

သဗ္ဗဒါနံ ဓမ္မဒါနံ ဇိနာတိ။
အလှူမှန်သမျှတွင် တရားအလှူသည်
အမြတ်ဆုံး အသာဆုံး ဖြစ်ပေသည်။
Dhamma gift excels all other gifts.

အရှင်ဇနက (တိသရဏဝိဟာရ)

ဤ ဓမ္မစကြာတရားတော်သည် မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ ပထမဦးဆုံး တရားတော်ဖြစ်ပါသည်။ BC 623 မဟာသက္ကရာဇ် (၆၈)ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့မှာ အလောင်းတော်ကို မီးရှူးသန့်စင် ဖွားမြင်တော်မူပြီး (၁၃)နှစ်ခန့် ရမ္မ သုဘ သုရမ္မဟူသော နန်းမသုံးဆောင်ဝယ် မိဖုယားပေါင်း ရှစ်သောင်းခြံရံလျက် ကာမ ဂုဏ်စည်းစိမ်ကို ခံစားခဲ့ပါသည်။ သက်တော် (၃၅)နှစ်မှာ တောထွက်လျက်(၆)နှစ်ခန့် ဒုက္ကရစရိယာ ကျင့်ခဲ့သော်လည်း ဘာတရားထူးမှ မရခဲ့ပါ။ နောက်ဆုံး မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ကို ကျင့်သောအခါမှ တရားထူးရကာ BC 588 မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃)ခု ကဆုန်လပြည့်နေ့မှာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ ဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်တော်မူခဲ့ပါသည်။

ဘုရားဖြစ်ပြီး ယခင်ကဆရာကြီးများဖြစ်ခဲ့သော အာဠာရ နှင့် ဥဒကရသေ့တို့အားတရားဦး ဟောရန်အကြံတော်ဖြစ်သောအခါ နှစ်ယောက်စလုံး မရှိကြတော့ပြီ။ ဒုတိယကျေးဇူးများသော ပဉ္စဝဂ္ဂီ ငါးဦးအားတရားဦးဟောရန် မိဂဒါဝုန်သို့ ကောင်းကင်မှမကြွပဲ ဥပကတက္ကဒွန်းကြီးကို စကား-စပေးခဲ့ လိုသောကြောင့် ဆူးငြောင့်ထူပြော ကြမ်းထမ်းသော ခရောင်းတောကိုဖြတ်၍ မြေပြင်မှ မြေလျှင်ကြွ တော်မူခဲ့စဉ် လမ်းမှာဥပကနှင့်တွေ့တော့ “ငါ့ရှင်နာမည်ဘယ်လိုခေါ်သလဲ”မေးတော့ ဗုဒ္ဓက “ငါ့နာ မည် အနန္တဒီနလို့ ခေါ်တယ်”ဟု မိန့်တော်မူလိုက်ပါတယ်။ “အင်း ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက် ရုပ်ကိုထောက် သော်အနန္တဒီနဆိုတာ ဟုတ်လောက်ပါပေတယ်”နဲ့ပြောပြီးဖဲခွါသွားခဲ့တယ်။နောက်လူထွက်ပြီး ကျောင်း အစ်မသမီး မဆာဝါနဲ့ရ၊ အဆင်မပြေဖြစ်၊ ဇေတဝန်ကျောင်းရောက်လာ၊ “အနန္တဒီနဘယ်မှာလဲ” မေး တော့ရဟန်းတော်များက ဘုရားထံခေါ်သွား၊ တရားနာလို့ အနာဂါမ်တည်သွားပါတယ်။ ဒီအကျိုးကို မြင်တော်မူလို့ မြေပြင်က မြေလျှင်ကြွခဲ့တာပါ။

မိဂဒါဝုန်ရောက် ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးဦးက ခရီးဦးမကြိုဆိုကြစတမ်း ဆိုပြီးကတိကဝတ်လုပ်ထားကြပေမဲ့ အားလုံး ဧည့်ဝတ်ပျူငှာ ပြုကြပါတယ်။ ပဉ္စဝဂ္ဂီတို့အား တရားဦးဓမ္မစက် ဟောမြှောက်တော်မူသောအချိန် သည်ဘုရားဖြစ်ပြီး(၂)လမြောက် ဝါဆိုလပြည့်နေ့ အရှေ့လောကဓာတ်မှ လမင်းကြီးက လောကလူသား တို့အားပြုံးရွှင်စွာဖြင့် Well come လုပ်ကြိုဆိုနေပြီး အနောက်လောကဓာတ်မှ နေမင်းကြီးကကမ္ဘာသား တို့အား ဝမ်းနဲစွာဖြင့် Good bye လုပ်ခါ နတ်ခွန်းဆက်သ အဆက်ပြနေသောအချိန်ဖြစ်ပါသည်။လူသား ထဲက ရှင်ကောဏ္ဍညတစ်ပါးသာ သောတာပန်တည်၍ (၁၈)ကုဋေသောနတ်ဗြဟ္မာများ တရားထူးရကြ ပါသည်။ဤတရားတော်ကို(၂၀၀၃)ခုနှစ်ကလန်ဒန်မြို့ တိသရဏကျောင်းတိုက်တွင် စနေနေ့တိုင်းအလှဲ့ ကျတရားဟောရာဝယ် ရှစ်ပတ်ခန့်ဟောကြားခဲ့သော တရားတော်ဖြစ်ပါသည်။ ဟောစဉ်အတိုင်းမဟုတ် ပဲ စကားပြေပြစ် ငြက်ငြော ချောမောစေရန် တစ်ချို့ရှေ့နောက်စဉ်လျက် ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

ထိုသို့ တင်ပြရာတွင် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ ကျမ်းစာများဖြစ်သော မဟာဝါပါဠိတော်၊ပရိဝါပါဠိတော်၊ ပဏ္ဏာသ၊အင်္ဂုတ္တိုရ်၊ သံယုတ်ပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ၊ ဥဒါနအဋ္ဌကထာ၊ ဝိသုဒ္ဓိမဂ်အဋ္ဌကထာ၊ သီလက္ခန္ဓ အဋ္ဌကထာ၊ ဇာတ်အဋ္ဌကထာ၊ မိလိန္ဒပဉ္စပါဠိ၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ သင်္ဂြိုဟ်ပါဠိ၊ အဘိဓာန်ပါဠိနှင့်ဆရာ တော်ဦးဗုဒ္ဓ၏ ဓမ္မစကြာနိဿယ၊ မဟာစည်ဆရာတော်ကြီး၏ ဓမ္မစကြာတရားတော်၊ ဂန္ဓာရုံဆရာ တော်ကြီး၏ ဓမ္မစကြာတရားတော်၊ ဆရာတော်ဦးဃောသိတ၏ မိုးကုတ်ဆရာတော်ကြီးတစ်ဘဝသာ သနာစသောစာအုပ်များကို မှီငြမ်းပြု၍ ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။

တစ်ချို့ဒကာ ဒကာမများကလျှောက်ထားကြပါသည်။ “အရှင်ဘုရား ယခင်ကဟောထားသော ဓမ္မစကြာတရားတော်ကိုလဲ ပဋ္ဌာန်းစာအုပ်ကဲ့သို့ စာအုပ်ကလေးတစ်အုပ်အဖြစ်ချုပ်မပေးနိုင်ဘူးလား၊ တပည့်တော်တို့မှာတရားတိက်ခွေတော့ရှိပါတယ်၊စာအုပ်ဆိုရင်တော့ ပိုကောင်းတာပေါ့၊ အားတော့နာ ပါတယ်”စသည်ဖြင့် Request လုပ်လာတော့အားနာပါးနာနဲ့ပဲ ဒီစာအုပ်ကလေး စာဖတ်သူထံမှောက် ရောက်လာတယ်ဆိုရင် မှားမယ်မဟုတ်ပါဘူး၊ စာဖတ်သူကလည်း မဖတ်ချင်ဖတ်ချင် စိတ်မပါတပါ နဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ် အားနာပါးနာနဲ့ပဲဖြစ်ဖြစ် ဖတ်မယ်ဆိုရင်တော့ ပင်ပန်းရကျိုးနပ်ပြီပေါ့၊ အဓိပ္ပာယ်ပြီးပြည့်စုံ ပြီဟုကား မဆိုနိုင်ပါ။ သို့သော် ဉာဏ်စွမ်းရှိသလောက် စုစည်းတင်ပြထားသည်မို့ စာရှာသူတို့၏ လိုအင် ဆန္ဒ ဟူသမျှကို ပြည့်ဝစေလျက် ဟဒယနှစ်လုံး ရွှင်ပြုံးနိုင်ကြပါစေသား။

(၁) ဓမ္မစကြာပါဠိတော် ၁ မှ ၄

(၂) ပထမပိုင်း ၅ မှ ၁၃
ဓမ္မစကြာတရားတော်ဖြစ်ပေါ်လာပုံနိဒါန်း၊ သမာမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးလျှောက်ထားတောင်းပန်ပုံ၊
နိဒါန်း(၃) မျိုး၊ သာသနာသက္ကရာဇ်၊ မြန်မာသက္ကရာဇ်ရေတွက်ပုံ၊ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကဘယ်သူတွေလဲ၊
အယုတ်တရားနှစ်ပါးနှင့်ရှင်းလင်းချက်၊

(၃) ဒုတိယပိုင်း ၁၃ မှ ၂၃
မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်နှင့်မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဦးဆောင်ရပုံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ(၆)မျိုး၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး
အဓိပ္ပါယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊

(၄) တတိယပိုင်း ၂၃ မှ ၃၀
သစ္စာလေးပါးသရုပ်၊ ဒုက္ခသစ္စာရှင်းလင်းချက်၊ ဓမ္မစကြာ၌ဟောသောဒုက္ခ(၇)မျိုးနှင့် ဇာတိ၏
အကျိုးဆက် ဒုက္ခ(၅)မျိုးရှင်းလင်းချက်၊

(၅) စတုတ္ထပိုင်း ၃၀ မှ ၃၈
သမုဒယသစ္စာဖွင့်ဆိုချက်၊ တဏှာကဘဝသစ်ကိုဖြစ်စေပုံဝတ္ထု၊ တဏှာကအားသေးသော
နှစ်သက်မှုနှင့် အားကြီးသောတပ်မက်မှုဝတ္ထု၊ တဏှာကဖြစ်ရာဘဝမှာပျော်ပိုက်ပုံဝတ္ထု၊ ဗြဟ္မာ
ဖြစ်သော်လဲအပါယ်ကျနိုင်သေးပုံဝတ္ထု၊ ကာမ ဘဝ ဝိဘဝတဏှာသုံးမျိုးဖွင့်ဆိုချက်၊

(၆) ပဉ္စမပိုင်း ၃၈ မှ ၄၅
နိရောဓသစ္စာရှင်းလင်းချက်၊ မီးတစ်ဆဲ့တစ်ပါးငြိမ်းနေတဲ့နိဗ္ဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်အကြောင်းသိကောင်း
စရာ၊ နိဗ္ဗာန်သည် ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ကာလသုံးပါးမှာမရှိ၊ ဘုံဌာနလဲမရှိ၊ တစ်စုံတစ်
ရာက ဖန်တီးပေးလို့ဖြစ်လာသည်မဟုတ်၊ မိလိန္ဒမင်းမေး၍ အရှင်နာဂသိန်ဖြေကြားပုံ၊

(၇) ဆဋ္ဌမပိုင်း ၄၆ မှ ၅၃
မဂ္ဂသစ္စာဖွင့်ဆိုချက်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ အပရာပရိယဝေဒနိယကံ အဟော
သိကံနှင့် ဇောသုံးတန်၊ ပထမဇောနှင့်သတ္တမဇောတို့ အကျိုးပေးပုံဝတ္ထု၊ ဂရုကံ အာသန္နကံ
အာစိဏ္ဍကံ ကဋတ္တာကံလေးမျိုးနှင့် အကျိုးပေးပုံဝတ္ထု၊

(၈) သတ္တမပိုင်း ၅၄ မှ ၆၁
သစ္စာလေးပါး၌ဉာဏ်တော် တစ်ဆဲ့နှစ်ပါးဖြစ်ပုံရှင်းလင်းချက်၊

(၉) အဋ္ဌမပိုင်း ၆၂ မှ ၇၂
ဘုရားဖြစ်ကြောင်းဝန်မခံသေးပုံ၊ ကောသလမင်းနှင့်မြတ်ဗုဒ္ဓတို့စတွေ့ကြပုံ၊ ဘုရားဖြစ်ကြောင်း
ရဲရဲတောက်မိန့်ကြားပုံ၊ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏ဥဒါန်းစကား၊ အရှင်ကောဏ္ဍညရဟန်းဖြစ်လိုကြောင်းခွင့်
တောင်းလျှောက်ထားပုံ၊ ဧဟိဘိက္ခုရဟန်းဖြစ်ပုံ၊ သင်္ကန်းလှူရကျိုးဖလ၊

နမော ဝိသုဒ္ဓိသမ္မာဓိ ဝိသုဒ္ဓိသမ္မာဓိ သမ္မာဓိသမ္မာဓိ

ဓမ္မစကြာအမွှန်း

ဘိက္ခုနီ ပဉ္စဝဂ္ဂိနံ၊ ဣသိပတနနာမကေ၊
မိဂဒါယေ ဓမ္မဝရံ၊ ယံ တံ နိဗ္ဗာနပါပကံ။
သဟမ္ပတိနာမကေန၊ မဟာဗြဟ္မေန ယာစိတော၊
စတုသစ္စံ ပကာသေန္တာ၊ လောကနာထော အဒေသယံ။
နန္ဒိတံ သဗ္ဗဒေဝေဟိ၊ သဗ္ဗသမ္ပတ္တိံ သာဓကံ၊
သဗ္ဗလောကဟိတတ္ထာယ၊ ဓမ္မစက္ကံ ဘဏာမဟေ။

ဧဝံ မေ သူတံ၊ ဧကံသမယံ ဘဂဝါ ဗာရာဏသီယံ ဝိဟရတိ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ၊ တတြ
ခေါ ဘဂဝါ ပဉ္စဝဂ္ဂိယေ ဘိက္ခု အာမန္တေသိ။

အယုတ်တရားနှစ်ပါး

ဒွေမေ ဘိက္ခုဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇိတေန န သေဝိတဗ္ဗာ၊ ကတမေ ဒွေ၊ ယောစာယံ ကာမေသု
ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂေါ ဟိနော ဂမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော အနရိယော အနတ္ထသံဟိတော၊ ယော
စာယံ အတ္တကိလမထာနုယောဂေါ ဒုက္ခော အနရိယော အနတ္ထသံဟိတော။

အလယ်အလတ်အကျင့်တရား

ဧတေ ခေါ ဘိက္ခုဝေ ဥဘော အန္တေ အနပဂမ္မ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ
စက္ခုကရဏီ ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ၊
ကတမာ စ သာ ဘိက္ခုဝေ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ စက္ခုကရဏီ
ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ၊

အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ၊

သေယျထိဒံ-

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာဝါယာမော
သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ၊

အယံ ခေါ သာ ဘိက္ခုဝေ မဇ္ဈိမာ ပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ စက္ခုကရဏီ
ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ၊

ဒုက္ခသစ္စာ

ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခုဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ၊ ဇရာပိ ဒုက္ခာ၊ ဗျာဓိပိ ဒုက္ခော၊
မရဏမ္ပိ ဒုက္ခံ၊ အပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော၊ ပိယေဟိ ဝိပွယောဂေါ ဒုက္ခော၊ ယမ္ပိန္ဒံ န လဘတိ၊
တမ္ပိ ဒုက္ခံ၊ သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ။

သမုဒယသစ္စာ

ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခုဝေ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ၊ ယာယံတဏှာ ပေါနောဗ္ဗဝိကာ
နန္ဒိရာဂသဟဂတာ တတြတတြာဘိနန္ဒိနိ၊ သေယျထိဒံ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ၊

နိရောဓသစ္စာ

ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ၊ ယောတဿာယေဝ တဏှာယ အသေသ
ဝိရာဂနိရောဓော စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိံ အနာလယော၊

မဂ္ဂသစ္စာ

ဣဒံ ခေါ ပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဂေါမိနိ ပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ၊
အယမေဝ အရိယောအဋ္ဌင်္ဂိကောမဂ္ဂေါ၊

သေယျထိဒံ-

သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာဝါယာမော
သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ၊

ဒုက္ခသစ္စာ၌သစ္စဉာဏ်

“ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ
ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

ဒုက္ခသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညေယျ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု
စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

ဒုက္ခသစ္စာ၌ကတဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညာတ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု
စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

သမုဒယသစ္စာ၌သစ္စဉာဏ်

“ဣဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု
ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

သမုဒယသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟာတဗ္ဗ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု
ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

သမုဒယသစ္စာ၌ကတဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟိန”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု
ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

နိရောဓသစ္စာ၌သစ္စဉာဏ်

“ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု
ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

နိရောဓသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကာတဗ္ဗ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ
အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော
ဥဒပါဒိ၊

နိရောဓသစ္စာ၌ကတဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကတ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု
ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

မဂ္ဂသစ္စာ၌သစ္စဉာဏ်

“ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂေါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

မဂ္ဂသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂေါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ ဘာဝေတဗ္ဗ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

မဂ္ဂသစ္စာ၌ကတဉာဏ်

“တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂေါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ ဘာဝိတ”န္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ၊

ရှေးကဘုရားဖြစ်ကြောင်းဝန်မခံခဲ့ပုံ

ယာဝကီဝဉ္စ မေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသု စတူသု အရိယသစ္စေသု ဧဝံ တိပရိဝဋ္ဋံ ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံ ဉာဏဒဿနံ န သုဝိသုဒ္ဓံ အဟောသိ၊

နေဝ တာဝါဟံ ဘိက္ခဝေ သဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ သဗြဟ္မကေ သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနဿာယ “အနတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ ပစ္စညာသိ၊

ယခုမှဘုရားဖြစ်ကြောင်းဝန်ခံပုံ

ယတောစ ခေါ မေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသု စတူသု အရိယသစ္စေသု ဧဝံ တိပရိဝဋ္ဋံ ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံ ဉာဏဒဿနံ သုဝိသုဒ္ဓံ အဟောသိ၊

အထာဟံ ဘိက္ခဝေ သဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ သဗြဟ္မကေ သဿမဏဗြာဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနဿာယ “အနတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ”တိ ပစ္စညာသိ၊

ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့်သိမြင်ပုံ

ဉာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ၊ အကုပ္ပါ မေ ဝိမုတ္တိံ၊ အယမန္တိမာ ဇာတိံ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနဗ္ဗဝေတိ၊

ပဉ္စဝဂ္ဂီရဟန်းတို့တရားကိုနှစ်သက်ကြပုံ

ဣဒမဝေစ ဘဂဝါ-

အတ္တမနာ ပဉ္စဝဂ္ဂီယာ ဘိက္ခုန္တု ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒန္တိ၊

အရှင်ကောဏ္ဍညသောတာပန်ဖြစ်ပုံ

ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ အာယသ္မတော ကောဏ္ဍညဿ ဝိရဇံ ဝိတမလံ ဓမ္မစက္ခု ဥဒပါဒိ၊ “ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မ”န္တိ၊

နတ်ဗြဟ္မာတို့ကောင်းချီးပေးပုံ

ပဝတ္တိတေ စ ပန ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ ဘုမ္မာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသိယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြာဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိ”န္တိ၊

ဘုမ္မာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ စာတုမဟာရာဇိကာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသိယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြာဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိ”န္တိ၊

စာတုမဟာရာဇိကာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ တာဝတိံသာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသိယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြာဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိ”န္တိ၊

တာဝတိံသာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ ယာမာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိန္ဒြိယံ။”

ယာမာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ တုသိတာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိန္ဒြိယံ။”

တုသိတာနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ နိမ္မာနရတီ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိန္ဒြိယံ။”

နိမ္မာနရတီနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိန္ဒြိယံ။”

ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနံ ဒေဝါနံ သဒ္ဓံ သုတွာ ဗြဟ္မကာယိကာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိန္ဒြိယံ။”

ဣတိဟ တေန ခဏေန တေန လယေန တေန မုဟုတ္တေန ယာဝ ဗြဟ္မလောကာ သဒ္ဓေါ အပ္ပဂုစ္ဆိ။

တစ်သောင်းသောလောကဓာတ်တုန်လှုပ်ပုံ

အယဉ္ဇ ဒသသဟသိလောကဓာတု သံကမ္ပိ သမ္ပကမ္ပိ သမ္ပဝေမိ။

အရောင်အလင်းဖြစ်ပေါ်လာပုံ

အပ္ပမာဏောစ ဥဠာရော ဩဘာသော လောကေ ပါတုရဟောသိ။ အတိက္ကမ္မ ဒေဝါနံ ဒေဝါနု ဘာဝန္တိ။

မြတ်စွာဘုရားဥဒါန်းကျူးပုံ

အထခေါ ဘဂဝါ ဣမံ ဥဒါနံ ဥဒါနေသိ “အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော၊ အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော” တိ။ ဣတိ ဟိဒံ အာယသ္မတော ကောဏှညဿ “အညာသိကောဏှညော” တွေဝ နာမံ အဟောသိ။

အညာသိကောဏှညရင်ရဟန်းအဖြစ်တောင်းပုံ

အထခေါ အာယသ္မာ အညာသိကောဏှညော ဒိဋ္ဌဓမ္မော ပတ္တဓမ္မော ဝိဒိတဓမ္မော ပရိယောဂါဋ္ဌဓမ္မော တိဏှဝိစိကိစ္ဆော ဝိဂတကထံကထော ဝေသာရဇ္ဇပတ္တော အပရပုစ္စယော သတ္တုသာသနေ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ “လဘောယျဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗန္တံ၊ လဘောယျံ ဥပသမ္ပဒ” ဝိန္တိ။

ဧဟိဘိက္ခုရဟန်းဖြစ်ပုံ

“ဧဟိ ဘိက္ခု” တိ ဘဂဝါ အဝေါစ၊ သွာက္ခာတော ဓမ္မော စရ ဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ” တိ။ သာဝ တဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါ အဟောသိတိ။

ဗုဒ္ဓဟောမြွက်တရားဦးဓမ္မစက်

နမော တဿဘဂဝတော ဘဂုဟတော သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဿ

ဓမ္မစကြာရဲ့နိဒါန်းမှာ “ဘိက္ခုနံ ပဉ္စဝဂ္ဂိနံ (ပ) ဓမ္မစက္ကံ ဘဏာမ ဟေ” ဆိုပြီးဂါထာသုံးပုဒ် ရှိပါတယ်။ ဒီဂါထာသုံးပုဒ်က ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓရေးထားတဲ့ အမွှန်းဂါထာများ ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုဂါထာထဲမှာ “သဟမ္ပတိ နာမကေန မဟာဗြဟ္မေန ယာစိတော” ပါဠိဖြင့်သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီး တောင်းပန်လျှောက်ထားသောကြောင့် ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ တရားဓမ္မစက်ကို ဟောမြွက်တော်မူတာပါ။ ဗြဟ္မာကြီး ဘယ်ချိန်လာပြီး လျှောက်ထားသလဲဆိုတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားအဖြစ်ရောက်တော်မူတာက မဟာသတ္တရာဇ် (၁၀၃)ခု ကဆံလပြည့်နေ့မှာဖြစ်ပါတယ်။ ကဆံလပြည့်နေ့မှာသဗ္ဗညုတရွှေဉာဏ်တော်ကြီးရပြီးဘုရားဖြစ်၊ဘုရားဖြစ်ပြီးတစ်ဌာန တစ်ဌာနမှာ(၇)ရက် (၇)ဌာနဆိုတော့ (၄၉)ရက် သတ္တသတ္တာဟ စံနေတော်မူပါတယ်။ နောက်ဆုံးအပေါလ ညောင်ပင်ရင်းမှာ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် အကြံဖြစ်တော်မူတာက “ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတွေ ထူပြောများပြားတဲ့ သတ္တဝါတွေကို တရားဟောပေမဲ့ အကျိုးရှိမှာမဟုတ်ဘူး၊ ငါဘုရားပင်ပန်းရုံပဲရှိမယ်၊ ဒါ့ကြောင့်တရားမဟောတော့ဘူး”လို့ အကြံဖြစ်တော်မူတာကို ဗြဟ္မာကြီးကသိတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ တစ်လောကလုံးရှိ သတ္တဝါတွေက ဗြဟ္မာကြီးကို ဘုရားဆိုပြီး ကိုးကွယ်နေကြတဲ့အချိန် ဦးဇင်းတို့ဂေါတမမြတ်ဘုရားက လူသားက ကျင့်ကြံကျိုးကုတ် အားထုတ်လို့ဖြစ်လာတဲ့ဘုရားဆိုတော့ ဘယ်သူမှ အထင်ကြီးမယ်မဟုတ်ဘူး၊ အထင်မကြီးတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကဟောတဲ့ တရားကိုလည်း ဘယ်သူကမှ ယုံကြည်လက်ခံမယ် မဟုတ်ပေဘူး။

ဘုရားအလောင်းတော် ဒီပင်္ကရာ မြတ်ဘုရား ထံတော်ပါးမှာ ဆုပန်ပြီး ပါရမီဖြည့်ကျင့်တော်မူစဉ်က “ဗုဒ္ဓေါ ဗောဓေယျံ = ငါသစ္စာလေးပါး သိသလို သတ္တဝါတွေ သိစေရမယ်၊ မုတ္တော မောစေယျံ ငါကိလေသာမှ လွတ်မြောက်သလို သတ္တဝါတွေ လွတ်မြောက်စေရမယ်၊ တိဇ္ဈော တာရေယျံ= ငါသံသရာက ကူးမြောက်သလို သတ္တဝါတွေ ကူးမြောက်စေရမယ်” လို့စကားတော်ကို ကြိုးဝါးပြီး ပါရမီဖြည့်ကျင့်တော်မူလာခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုကြိုးဝါးခဲ့ပေမဲ့ ဘာကြောင့်ဒီအကြံတော်ဖြစ်ရသလဲဆိုတော့ လူအများကဘုရားဆိုပြီးကိုးကွယ်နေတဲ့ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးရဲ့ တောင်းပန်မှုကို အလိုရှိတော်မူသောကြောင့် တရားမဟောတော့ဘူးလို့ အကြံဖြစ်တော်မူပါတယ်။ ဒီအကြံကို ဗြဟ္မာကြီးက သိတော့ “နဿတိ ဝတဘော လောကော၊ ဝိနဿတိ ဝတဘော လောကော=မြတ်စွာဘုရား တရားမဟောတော့ဘူးဆိုရင် ကမ္ဘာလောကကြီး ပျက်စီးတော့မှာပါတကား၊ အကျိုးယုတ်တော့မှာပါတကား၊ ဆုံးရှုံးတော့မှာပါတကား” ဆိုပြီး ကွေးသောလက်မဆန့်မီ၊ ဆန့်သောလက် မကွေးမီဆိုသလို ဘုရားထံတော်ပါးရောက်လာကာ “ဒေသေတု ဘန္တေ ဘဂဝါ= မြတ်စွာဘုရား သတ္တဝါတွေ သနားသောအားဖြင့် တရားရေးအေးတိုက်ကျွေးတော်မူပါဘုရား”လို့ လျှောက်ထားပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့်နိဒါန်းမှာ “သဟမ္ပတိနာမကေန မဟာဗြဟ္မေန ယာစိတော” လို့ ဆရာတော်ဦးဗုဒ္ဓဆိုထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဗြဟ္မာကြီးလျှောက်ထားတဲ့အချိန်ကတော့အပေါလညောင်ပင်ရင်းမှာ သီတင်းသုံးတော်မူစဉ် ဝါဆိုလဆန်း (၅) ရက်၊သို့မဟုတ် (၆)ရက်နေ့လောက်မှာ လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ လျှောက်ထားတာကတော့ ဓမ္မစကြာတရားတော်တစ်ခုတည်းမဟုတ်ပါဘူး၊ လေးဆဲ့ငါးဝါပတ်လုံး ဟောတော်မူခဲ့တဲ့ ဝိနည်း၊ သုတ္တန်၊ အဘိဓမ္မာ၊ ဓမ္မက္ခန္ဓာပေါင်း ရှစ်သောင်းလေးထောင် အကုန်လုံးအကြိုးဝင်ပါတယ်။

နောက် “စဝံမေ သုတံ (ပ)ဘိက္ခု အာမန္တေသိ= ပါဠိကအရှင်အာနန္ဒာ ပထမသံဂါယနာတင်စဉ်က လျှောက်ထားတဲ့ နိဒါန်းစကားဖြစ်ပါတယ်။ နိဒါန်းကလဲ ဒူရေနိဒါန်း=ဝေးသောအကြောင်း၊ အဝိဒူရေနိဒါန်း=မနီးမဝေးသောအကြောင်း၊ သန္တိကေနိဒါန်း= နီးသောအကြောင်း ဆိုပြီးတော့ သုံးမျိုးရှိပါတယ်။ ဝေးသောအကြောင်းက ဒီပင်္ကရာမြတ်ဘုရားခြေတော်ရင်းမှတုသိတာနတ်ပြည်အထိ ပါရမီဆယ်ပါးဖြည့်ကျင့်တော်မူခဲ့ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မနီးမဝေးသောအကြောင်းက တုသိတာနတ်ပြည်မှ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်အထိ အကြောင်းအရာများ ဖြစ်ပါတယ်။ နီးသောအကြောင်းက ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကနေပြီး ဓမ္မစကြာတရားဟောတော်မူခါနီးအထိ အကြောင်းအရာများ ဖြစ်ပါတယ်။ “စဝံ မေ သုတံ” စတဲ့ စကားတော်က သံဂါယနာတင်ဆရာတို့၏ စကားဖြစ်ပါတယ်။ ထိုစကားရပ်တွင် “စဝံ မေ သုတံ” ဖြင့် ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီး သုံးလလွန်မြောက် လေးလရောက်သောအခါ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ဝယ် ပထမသံဂါယနာတင်စဉ် အရှင်မဟာကဿပက “ငါ့ရှင်အာနန္ဒာ ဒီဓမ္မစကြာ တရားတော်ကို အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်သည် အဘယ်ပုဂ္ဂိုလ်

အားဘယ်အချိန်၌ ဘယ်နေရာမှာ ဟောတော်မူခဲ့ပါသလဲ” ဟုမေးသောအခါအရှင်အာနန္ဒာက “မြတ်စွာဘုရားသည်ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးအား ဝါဆိုလပြည့်နေ့၌ မိဂဒါဝုန်ရုံသာမောအင်ကြင်းတောဝယ် ဟောတော်မူခဲ့ပါသည်” ဟုလျှောက်ထားသော စကားဖြစ်ပါတယ်။ ဓမ္မစကြာတရားဟောတော့အရှင်အာနန္ဒာ မပေါ်သေးပါဘူး။ အရှင်အာနန္ဒာ ပေါ်ပေါက်လာတာက ဘုရားဝါတော်နှစ်ဆယ်ရပြီး နောက်ပိုင်းမှာပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သို့သော် အရှင်အာနန္ဒာတောင်းတဲ့ဆုရှစ်ပါးထဲမှာ “တပည့်တော်ရဲ့ မျက်ကွယ်မှာ ဟောတဲ့ တရားတော်တွေကို တပည့်တော်အား ပြန်ဟောပြပေးပါဘုရား” ဟူသော ဆုတစ်ပါးအပါအဝင်ဖြစ်သောကြောင့် မြတ်စွာဘုရားရှင်က အရှင်အာနန္ဒာအား ပြန်ဟောပြလို “ဧဝံ မေ သုတံ” ဟုလျှောက်ထားပါတယ်။

“ဧကံ သမယံ” ဆိုတဲ့ စကားက ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူတဲ့ အချိန်အခါကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ပြတဲ့ပါဠိဖြစ်ပါတယ်။ မဟာသက္ကရာဇ် (၁၀၃)ခု ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှာ ဟောတော်မူတာဖြစ်ပါတယ်။ သက္ကရာဇ်အနေနဲ့တွက်လိုက်ရင် မြန်မာသက္ကရာဇ်က(၁၃၆၄)ခု၊ အဲဒီမြန်မာသက္ကရာဇ်ကို ဘယ်ကစပြီးရေတွက်ခဲ့သလဲဆိုတော့ ဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတဲ့ မဟာသက္ကရာဇ်(၁၄၈)ခုနှစ်ကို အရှင်မဟာကဿပနဲ့အဇာတသတ်မင်းတို့ကအကြွင်းမထားပဲ အကုန်ဖြိုခွဲပြီးအဲဒီကစလို့သာသနာသက္ကရာဇ်နဲ့အတူ မြန်မာသက္ကရာဇ်ကို(၁)ကနေတွက်ခဲ့ပါတယ်။ သာသနာသက္ကရာဇ်၊ မြန်မာသက္ကရာဇ်(၆၂၄)ခုနှစ် အရောက်သရေခေတ္တရာခေတ်သုမုန့်ရီမင်းလက်ထက် ဒေါ၊ ဒေါ၊ ရသ ကိန်း(၆၂၂)ကို ဖြိုပြီးနှစ်ခုကြွင်းထားခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီ(၂)ခုနှစ်ကစတင်ရေတွက်လျှင် (၅၆၂)ခုနှစ်အရောက် ပုဂံခေတ်ပုပ္ပါးစောရဟန်းမင်းလက်ထက်မှာလဲ ခ၊ ဆ၊ ပဉ္စ ကိန်း(၅၆၀)ကိုဖြိုပြီး နှစ်ခုကြွင်းပဲထားခဲ့ပြန်ပါတယ်။ ဦးဇင်းတို့မြန်မာသက္ကရာဇ်ကို (၂)ခါဖြိုခံခဲ့ရတယ်ပေါ့။ (၆၂၂နဲ့၅၆၀)ပေါင်းတော့(၁၁၈၂)ရပါတယ်။ ရောက်ဆဲမြန်မာသက္ကရာဇ်(၁၃၆၄)နဲ့ပေါင်းတော့ (၂၅၄၆)၊ ဒါကို သာသနာသက္ကရာဇ်လို့ခေါ်ပါတယ်။ အကျဉ်းဆောင်ပုဒ်က “ရောက်ဆဲမြန်မာ၊ နှစ်ကောဇာတွင်၊ ခွေနှင့် အဋ္ဌ၊ ဧက ဧကာ၊ နှောတုံပါမူ၊ သာသနာသက္ကရာဇ်၊ မှန်စွာဖြစ်၏” တဲ့သာသနာသက္ကရာဇ် (၂၅၄၆)ကို ဘုရားဝါတော် (၄၅)နဲ့ ထဲ့ပေါင်းက (၂၅၉၁)ခု၊ ယခုရောက်ဆဲ မြန်မာသက္ကရာဇ်ကနေ ပြန်ပြီးရေတွက်လိုက်တော့ ဟိုလွန်ခဲ့တဲ့ နှစ်ပေါင်း (၂၅၉၁) ဝါဆိုလပြည့်နေ့မှာ ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဟောတော်မူခဲ့ပါတယ်။ “ဧကံ သမယံ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ဓမ္မစကြာတရား ဟောတော်မူတဲ့ ချိန်ခါကို ပြခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

“ဗာရာဏသီယံ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ဗာရာဏသီ အမည်ရှိတဲ့မြို့ဖြစ်သောကြောင့် ဗာရာဏသီမြို့တနည်းအားဖြင့် မြောက်ဥခေါင်းနှင့် တူသောကျောက်တုံးရှိသောကြောင့် ဗာရာဏသီမြို့လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဒီမြို့ဟာ ဘဒ္ဒကမ္ဘာမှာပွင့်တော်မူပြီးတဲ့ ဘုရားလေးဆူရဲ့လက်ထက်မှာ နာမည်သုံးမျိုးနဲ့ထင်ရှားကျော်ကြားခဲ့တဲ့မြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပါတယ်။ ကကုဿန်မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က “မင်္ဂလ” ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ထင်ရှားခဲ့ပြီးတရားကျင့်ဖော်ကျင့်ဖက် ရဟန်းလေးသောင်းကို ဓမ္မစကြာတရားဟောကြားခဲ့တာလဲဗာရာဏသီမြို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ကောဏဂုဏ်မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်မှာ “သုဒဿန” ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ထင်ရှားခဲ့ပြီး တရားကျင့်ဖော်ကျင့်ဖက် ရဟန်းသုံးသောင်းကို ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားခဲ့တာလဲဗာရာဏသီမြို့ပဲဖြစ်ပါတယ်။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်မှာ “ဗာရာဏသီ” ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ထင်ရှားပြီးတရားကျင့်ဖက် ရဟန်းတော်ပေါင်း ကုဋေတစ်သိန်းကို ဓမ္မစကြာတရား ဟောကြားခဲ့တာလဲဗာရာဏသီမြို့ပါပဲ။ ဦးဇင်းတို့ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်မှာလဲ “ဗာရာဏသီ” ဆိုတဲ့ နာမည်နဲ့ပဲထင်ရှားပြီးပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကိုတရားဦးဟောခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပွင့်တော်မူလတံ့ အရိမေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရားလဲ ဒီနေရာမှာပဲ တရားဦးဓမ္မစက် ဟောမြှက်တော် မူအုံးမှာဖြစ်ပါတယ်။

“ဣသိပတနေ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ဣသိ-ကရသေ့ရဟန်း၊ ပတန-ကသက်ဆင်းကျရောက်ရာနေရာ၊ ဆာဒူးတွေ၊ ပရဗိုဇ်တွေ၊ ရသေ့တွေ လာပြီးတရားအားထုတ်ရာနေရာဌာန၊ ဂန္ဓမာဒန တောင်မှာသီတင်းသုံးတဲ့ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်တွေကြွလာပြီး ဥပုသ်ပြုရာနေရာဌာန၊ မြတ်စွာဘုရားရှင်တို့ တရားဦးဓမ္မစက် ဟောမြှက်တော်မူရာဌာန ဖြစ်သောကြောင့် “ဣသိပတန” လို့ အမည်ရပါတယ်။ “မိဂဒါယေ” ဟူသောပါဠိဖြင့်မိဂ-ကသားသမင်၊ ဒါယ-ကဘေးမဲ့ပေးရာဖြစ်သောတော၊ ရှင်ဘုရင်က ဒီတောထဲမှာရှိတဲ့သမင်၊ ဒရယ် စတဲ့သားကောင်တွေကို မပြစ်ရ၊ မဖမ်းရ၊ မသတ်ရလို့အမိန့်ထုတ်ကာ ဘေးမဲ့ပေးထားတဲ့တောကို “မိဂဒါယ” လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဗာရာဏသီမြို့အနီး ဣသိပတနမိဂဒါဝုန်တော

မှာဗုဒ္ဓမြတ်စွာတရားဦးစွာစက်ဟောမြှောက်တော်မူခဲ့ပါတယ်။ “ပဉ္စဝဂ္ဂိယေ” ဟူသောပါဠိဖြင့် ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးပါးကိုတရားဦးစွာတော်မူခဲ့ပါတယ်။ ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးပါး ဆိုတာက သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားလောင်းကို (၆၂၃) ခု၊ မဟာသက္ကရာဇ် (၆၈)ခုကဆုံလပြည်နေ့မှာ ဖွားမြင်ခဲ့ပါတယ်။ ဖွားမြင်ပြီးငါးရက်မြောက်နေ့မှာ နာမည်ပေးကင်မွန်းတပ်မင်္ဂလာကျင်းပတဲ့အခါ တိုင်းပြည်မှာရှိတဲ့ ဗေဒင်ဆရာ (၁၀၈)ယောက်ကိုဖိတ်၊ အဲဒီထဲကအတော်ဆုံး ဗေဒင်ဆရာပုဏ္ဏား(၈)ယောက်ကို ရွေးပါတယ်။ (၈) ယောက်ကတော့ ရာမ၊ ဓဇ၊ လက္ခဏ၊ မန္တိ၊ ဘောဇ၊ သုယာမ၊ သုဒတ္တ၊ ကောဏ္ဍညတို့ဖြစ်ပါတယ်။ ထိုရှစ်ယောက်တို့တွင်အကြီး (၇) ယောက်ကလောကီလူ့ဘောင်မှာနေရင်စကြာဝတေးမင်းဖြစ်ပြီး၊ လူ့ဘောင်ခွါရှောင်လို့ ရသေ့ရဟန်းဝတ်တောထွက်လျှင် ဘုရားဖြစ်ပါလိမ့်မယ်လို့ ဟောကြတယ်။ အငယ်ဆုံးကောဏ္ဍည ပုဏ္ဏားလေးကတော့ ဇကန်မုချဘုရားဖြစ်ပါလိမ့်မယ်လို့ တစ်ခွန်းတည်းသော စကားကိုသာဟောပါတယ်။ အကြီးပုဏ္ဏား (၇) ယောက်ကသိဒ္ဓတ္ထမင်းသားလေး ဘုရားဖြစ်ရင် ဒို့အသက်ကြီးပြီ တရားဦးနာရမှာ မဟုတ်တော့ဘူး ဆိုပြီးသူတို့ရဲ့သား(၇)ယောက်ကို ဘုရားဖြစ်ရင်တရားဦး နာရအောင်ဆိုပြီး အငယ်ဆုံးကောဏ္ဍည ပုဏ္ဏားလေးထံအပ်ခဲ့ကြတယ်။ နောက်တော့ ကောဏ္ဍညက သိဒ္ဓတ္ထမင်းသားတောတွက် တရားကျင့်လို့ ဘုရားဖြစ်ရင် တရားဦးနာရအောင် ယခုကတည်းက တောထွက်ပြီး စောင့်ကြစို့ရဲ့ဆိုပြီး ပုဏ္ဏား (၇) ယောက်ကို စည်းရုံးလိုက်တော့ (၄)ယောက်ပဲ သူ့နောက်ပါလာတယ်။ သူတို့ကတော့ ဝပ္ပ၊ ဘဒ္ဒိယ၊ မဟာနာမ်၊ အဿဇိတို့ဖြစ်ကြပါတယ်။ ဗေဒင်ဟောတာက ကောဏ္ဍညတစ်ယောက်သာဖြစ်ပြီး ကျန်လေးယောက်ကတော့ ဗေဒင်ဆရာပုဏ္ဏား (၇)ယောက်ရဲ့ သားလေးယောက်တို့ပင် ဖြစ်ကြပါတယ်။ “ပဉ္စဝဂ္ဂိယေ” ဟူသောပါဠိက ဒီအဓိပ္ပာယ်ကို ပြပါတယ်။

(မှတ်ချက်) ဤကား ဇာတ်အဋ္ဌကထာအလိုတည်း။ မူလပဏ္ဏာသအဋ္ဌကထာ၌ကား ဗေဒင်ဟောသော ပုဏ္ဏား ငါးယောက်သည်ပင် ပဉ္စဝဂ္ဂိ ဖြစ်လာသည်ဟု မိန့်ပါသည်။

ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့လည်း ဥရဝေလာတောမှ စောင့်နေကြပြီး၊ သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား (၁၆)နှစ်အရွယ်ရောက်တော့ ယသောဓရာဒေဝီနဲ့ ထိမ်းများလက်ထပ်ကာ ရမ္မ၊ သုဘ၊ သုရမ္မဟူသော နန်းမသုံးဆောင်မှာ မိဖုယားပေါင်း ရှစ်သောင်းခြံရံပြီး ကာမဂုဏ်စီးစိမ်ကို (၁၃)နှစ်လောက် ခံစားခဲ့ပါတယ်။ သက်တော် (၂၉)နှစ်ရောက်တော့ သူအို၊ သူနာ၊ သူသေ၊ ရဟန်း နိမိတ်ကြီးလေးပါးမြင် သံဝေဂရကာ ဥရဝေလာတောသို့ထွက်ခဲ့ပါတယ်။ ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ကရေပူ၊ ရေချမ်းကမ်းလှမ်း၊ ဝတ်ကြီး၊ ဝတ်ငယ်ပြုလျက်ခက်ခဲပင်ပန်းသော ဒုက္ကရစရိယာ အကျင့်ကိုကျင့်ခဲ့ပါတယ်။

(မှတ်ချက်) ဒုက္ကရစရိယာဟုမဖတ်ရ၊ ဒုက္ကရစရိယာဟုဖတ်ရသည်။ ဒု-ခဲခဲရင်းရင်း ပင်ပင်ပန်းပန်း၊ ကရ-ပြုကျင့်ရသော၊ စရိယ-အကျင့်၊ ဆင်းရဲပင်ပန်းစွာ ပြုကျင့်ရသောအကျင့်ကို “ဒုက္ကရစရိယာ” အကျင့်ဟုခေါ်သည်။

(၆)နှစ် အစာငတ်ခံ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်ခဲ့သော်လဲ ဘာတရားထူးမှ မရသဖြင့် ထိုအကျင့်ကို စွန့်ကာ ဆွမ်းခံစားပြီး မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ် အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်ကိုလိုက်ခဲ့ပါတယ်။ ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့က “ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကျင့်တုန်းကမှ တရားထူးမရပဲ၊ ဆွမ်းခံစား လာဘ်လာဘ နောက်လိုက်ပြီးကျင့်နေမှ တော့ဘယ်တရားထူးရတော့မလဲ တရားနဲ့ဝေးပြီ သိဒ္ဓတ္ထဘုရားမဖြစ်တော့ဘူး” ဟု အထင်သေး စိတ်ဓာတ်ကျကာ အလောင်းတော်မှဖွဲ့ခွါ၍ မိဂဒါဝုန်သို့ ရောက်လာခဲ့ကြပါတယ်။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါကျင့်စဉ်ဖြင့် ကဆုံလပြည်နေ့မှာဘုရားဖြစ်တော်မူပြီး ဘယ်သူ့ကို တရားဦးဟောရပါ့မလဲလို့ ကြည့်လိုက်တော့ ကျေးဇူးအများဆုံး အာဠာရရသေ့နဲ့ ဥဒကရသေ့ကို မြင်တော်မူပါတယ်။ အာဠာရရသေ့ ဘယ်ရောက်နေပါလိမ့်ဟုကြည့်လိုက်ပြန်တော့ လွန်ခဲ့တဲ့(၇)ရက်ကစုတေပြီး အာကိဉ္ဇညာယတနာဘုံမှာ ရောက်နေတာကိုမြင်တော်မူတယ်။ သက်တမ်းရှည်ပြီး ဘုရားဖူး တရားနာခွင့် မရှိတဲ့ဘုံပါ။ ဒုတိယကျေးဇူးအများဆုံးဖြစ်တဲ့ ဥဒကရသေ့ကြည့်လိုက်ပြန်တော့လဲ မနေ့ကပဲစုတေပြီး နေဝသညာနာသညာယတနာဘုံမှာ ရောက်နေတာကို မြင်တော်မူတယ်။ “မဟာဇာနီယောဝတ=ကြီးစွာသော ဆုံးရှုံးမှုကြီးပါတကား” ဟု စိတ်ဖြင့် ငြီးငြူ တော်မူမိပါတယ်။

ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်တာ ဆုံရှုံးရသလားလို့ မေးစရာရှိတယ်။ အရိယာမဖြစ်သေးသမျှ ဘဝက မသေချာသေးပါဘူး။ လူလဲဖြစ်ရ၊ ငရဲလဲကျရ၊ တိရစ္ဆာန်လဲဖြစ်ရအုံးမယ်။ ဘုရားနဲ့ရက်ပိုင်းလေးလွဲသွားတာနဲ့ အာဠာရတို့ ဥဒကတို့ အဘိညာဉ်ရ ရသေ့ကြီးတွေ ကြံစားသော ဆုံရှုံးမှုတွေဖြစ်သွားကြရတယ်။

ဒါနဲ့မြတ်စွာဘုရား ဘယ်သူ့ကို တရားဟောရပါ့မလဲ ကြည့်လိုက်တော့ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကို မြင်တော်မူပါတယ်။ ဘယ်ရောက်နေသလဲ ကြည့်လိုက်တော့ မိဂဒါဝုန်တော၊ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်ကနေ (၁၈) ယူဇနာ မိုင်(၁၄၀)ကျော်လောက်ဝေးတဲ့ မိဂဒါဝုန်တောကို ကောင်းကင်ခရီးကမကြပဲ ဗောဓိမဏ္ဍိုင်မှ သုံးဂါဝုတ် (၆)မိုင်လောက်ကွာတဲ့ဂယာဆိုတဲ့အရပ်မှာ အဝတ်မဝတ်ပဲ ကိလေသာခေါင်းပါးအောင် ကျင့်နေတဲ့ ဥပကတက္ကဒွန်းကြီးကို “စကားစ” ပေးခြင်းလို့ မိဂဒါဝုန်ကို ခြေလျင်ကြွပါတယ်။ လမ်းမှာဥပကနဲ့တွေ့တော့ဥပကက “သင့်နာမည်ဘယ်လိုခေါ်သလဲလို့” မေးတယ်။ ဗုဒ္ဓက “ငါ့နာမည်အန္တုဒိန်” လို့ ခေါ်တယ်ဆိုတော့ အင်း ကိုယ်လုံးကိုယ်ပေါက်ရုပ်ကိုထောက်တော့ သူပြောတဲ့ “အန္တုဒိန်” ဆိုတာ ဟုတ်လောက်ပါပေတယ်လို့ ခေါင်းလေးအသာငြိမ်ပြီး ဘုရားမှ ဖဲခွါသွားခဲ့တယ်။ နောက် မဆာဝါနဲ့ အိမ်ထောင်ကျ အဆင်မပြေဖြစ်ကာ “အန္တုဒိန်” ဆိုတဲ့နာမည်မေးပြီးလိုက်လာကာ ရဟန်းဝတ်၊ တရားကျင့်၊ အနာဂါမ်ဖြစ်သွားပါတယ်။ ဒီအကျိုးကို မြင်တော်မူလို့ မိဂဒါဝုန်ကို ခြေလျင်ကြွခဲ့တာပါ။ ဒီလောက်ဆို မိုင် (၁၄၀)ကျော်ဝေးတဲ့ ခရီးကြမ်းကို ခြေလျင်ကြွရခြင်းရဲ့ ရည်ရွယ်ချက်ကို သိလောက်ပြီပေါ့။ မိဂဒါဝုန်ရောက်တော့ ပဉ္စဝဂ္ဂိတွေက သပိတ်သင်္ကန်း လှမ်းမယူကြစတမ်း၊ နေရာထိုင်ခင်းမပေးကြစတမ်း၊ ခရီးဦးမကြိုဆိုကြစတမ်းဆိုပြီးကတိကဝတ်ထားကြပေမဲ့ ဘုရားကိုတွေ့ရတော့ မနေနိုင်ကြတော့ပဲ သပိတ်သင်္ကန်းယူသူကယူ၊ ခရီးဦးကြိုသူကကြို၊ နေရာထိုင်ခင်းပေးသူကပေးနဲ့ ဧည့်ဝတ်ပြုငှာပြု၊ နွေးထွေးစွာဖြင့် မြတ်ဗုဒ္ဓကို Well come လုပ်ကြိုဆိုခဲ့ကြပါတယ်။

ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့က ဗုဒ္ဓကို ငါ့ရှင်ဂေါတမ လို့ပဲ ခေါ်ကြတယ်။ဗုဒ္ဓက “ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ သင်တို့ငါ့ရှင်လို့ မခေါ်ကြနဲ့တော့၊ ငါဟာ သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓ=အလုံးစုံ အကုန်သိတဲ့ ဘုရားဖြစ်လာပြီ၊ ငါသင်တို့ကို သေခြင်းကင်းရာဖြစ်တဲ့တရားဟောမယ်၊ နားထောင်ကြ” ဆိုတော့ မယုံကြဘူး၊ ဒုတိယအကြိမ်ပြော၊ မယုံသေးဘူး၊ တတိယအကြိမ်ပြောလဲ မယုံသေးဘူး၊ ငြင်းဆန်နေတုန်းပါပဲ။ ဗုဒ္ဓက “ပဉ္စဝဂ္ဂိတို့ သင်တို့စဉ်းစားကြစမ်း၊ ငါနဲ့သင်တို့ဟာ အခုမှတွေ့ကြတာ မဟုတ်ဘူးနော်၊(၆)နှစ်ဒုက္ကရစရိယာကျင့်တုံးက ရေပူရေချမ်း ကမ်းလှမ်း ဝတ်ကြီး ဝတ်ငယ်ပြုပြီး အတူနေခဲ့ကြတာပါ။ အဲဒီတုံးက ငါဟာသင်တို့ကို အခုပြောတဲ့ စကားမျိုးနဲ့နဲ့မှအားရှိပါစေတော့ဆိုတဲ့အနေနဲ့ ပြောခဲ့ဘူးပါသလား” လို့ မေးတော်မူလိုက်တော့ ပဉ္စဝဂ္ဂိတွေ စဉ်းစားကြတယ် “အေးဟုတ်တယ်၊ ဟိုတုန်းကဒီလိုစကားမျိုး မပြောခဲ့တာဟာ တရားထူးမတွေ့သေးလို့ပဲ၊ ခုမှပြောပုံထောက်တော့ ဧကန်မှချ တရားထူးတွေ့လို့သာ ပြောတာဖြစ်ရမယ်” ဆိုပြီး ဗုဒ္ဓအပေါ်မှာ ယုံကြည်သက်ဝင်လာကြကာ “ရှေးတုန်းက ဒီလိုစကားမျိုး မပြောခဲ့ဘူးပါ ဘုရား” လို့ ရိုသေစွာလျှောက်ထားကြပါတယ်။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ မိဂဒါဝုန်တော ရောက်နေပုံကို အာရုံပြုကြည့်ပါ။ တရားနာပရိသတ်က ပဉ္စဝဂ္ဂိ ငါးဦးနဲ့ နတ်ဗြဟ္မာပရိသတ်က ကုဋေနဲ့ချီပြီး ရှိကြပါတယ်။ အနောက်ဘက်က သူရိယနေမင်းကြီး ဝင်လုဆဲဆဲနှင့် အရှေ့ဘက်ကစန္ဒာလမင်းကြီး ထွက်ပြုစအချိန်ဖြစ်ပြီး ကျေးငှက်သာရကာများလဲ အိပ်တန်းတက်ချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာရဲ့မေတ္တာတော်ကြောင့် ခြင်္သေ့၊ သစ်ကျား၊ သားသမင်များဟာ အချင်းချင်း မေတ္တာသက်ဝင် ချစ်ခင်ကြကာ မြတ်ဗုဒ္ဓ၏တရားဦးစမ္မစက် ဟောမြှက်နေပုံကို ကြည့်နူးစွာဖြင့် မြေမှာပျံဝ၊ ရိုတုပ်ကွလျက်၊ ဂါရဝတရား၊ စိတ်ဝယ်ထားကာ နာကြားနေကြပုံကိုလဲ အာရုံယူထားကြစေလိုပါတယ်။

ဒီလိုယုံကြည်သက်ဝင်လာတော့မှ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက “ဒွေ မေ ဘိက္ခဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗာ” လို့ဓမ္မစကြာ တရားတော်ကို စတင် ဟောတော်မူပါတယ်။ ဘိက္ခဝေ=ရဟန်းတို့လို့ ဘုရားကခေါ်လိုက်ပါတယ်။ အဲဒီအချိန်က ပဉ္စဝဂ္ဂိများ ရဟန်းမဖြစ်ကြသေးပါဘူး။ သို့သော် သူတို့ရည်ရွယ်ချက်က ဘုရားဖြစ်ရင်တရားဦးနာယူပြီး၊ ဘုရားရဲ့တပည့် ခံယူကြမယ်ဆိုပြီး တောထွက်လာကြတာဖြစ်လို့ ရဟန်းပင်မဖြစ်သေးသော်လည်း ရဟန်းဆိုတဲ့အသုံးအနှုံးနဲ့ သုံးခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ “ရဟန်းတို့ အယုတ်တရားနှစ်ပါးကို မမှီဝဲကြနဲ့၊ ထိုနှစ်ပါးကဘာလဲဆိုတော့”

- (၁)ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ=A life given to attractive sense pleasures.
ကာမချမ်းသာကို ငြိကပ်တွယ်တာသောအားဖြင့် အဖန်တလဲလဲလိုက်စား အားထုတ်တဲ့အကျင့်နဲ့
- (၂)အတ္တကိလမထာနုယောဂ=A life given to self torment.
မိမိကိုယ်ကို ဆင်းရဲပင်ပန်းအောင် အားထုတ်တဲ့အကျင့်တို့ဖြစ်တယ်။

လိုချင်တပ်မက် နှစ်သက်စရာ အဆင်း၊ အသံ၊ အနံ့၊ အရသာ၊ တွေ့ထိစရာအာရုံတွေကို ကာမဂုဏ် ဝတ္ထုလိုခေါ်တယ်။ အဲဒီ ကာမဂုဏ်အာရုံတွေကို နှစ်သက်တွယ်တာပြီး စိတ်ထဲမှာ သဘောကျ ကျေနပ် နေတာကာမသုခ-ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ၊ ဒီကာမချမ်းသာကို ပြုလုပ်အားထုတ်ပြီး မွေ့လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ချိုက်စွာခံစားနေတာက ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂလို့ ခေါ်ပါတယ်။ အတိုချုပ်ကတော့ ကာမဂုဏ် အာရုံတွေကို သာယာနှစ်သက် သဘောကျပြီး ခံစားနေတာကို ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ လို့ခေါ်ပါ တယ်။ ချောမောလှပတဲ့ ရူပါရုံကိုကြည့်ပြီး သဘောကျနေခြင်းဟာ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂပါပဲ။ အသံ ကောင်းကောင်းလေး နားထောင်ပြီးကျေနပ်နေခြင်း၊ အနံ့ကောင်းကောင်းနမ်းရှူပြီး နှစ်သက်နေခြင်း၊ အရသာကောင်းကောင်းစားပြီး သဘောကျနေခြင်း၊ နူးညံ့တဲ့ဖဲမွေ့ယာ ကော်ဖောစသည် သုံးဆောင်ပြီး သဘောကျကျေနပ်နေခြင်းသည် ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂဖြစ်ပါတယ်။ ကားကောင်းစီး၊ အိမ်ကောင်း ကောင်းနေ၊ အဝတ်ကောင်းကောင်းဝတ်၊ လက်ဝတ်ရတနာ လှလှလေးတွေဆင်ပြီး သာယာကျေနပ် နေရင်လဲ၊ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂပင် ဖြစ်ပါတယ်။ ရဟန်းသာမဏေများလည်း ကျောင်းကောင်း ကောင်းနေ၊ သင်္ကန်းကောင်းကောင်းဝတ်၊ ဆွမ်းကောင်းကောင်းစား၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း လှလှလေး တွေ သုံးဆောင်ပြီး သာယာနှစ်သက်နေလျှင် ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂပါပဲတဲ့။

ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ မဖြစ်အောင် ဘယ်လိုသုံးဆောင်ကြမလဲတဲ့---

ရဟန်းတော်များကတော့ ပစ္စည်းလေးပါး သုံးဆောင်ရာ၌ ပရိယတ်၊ ပဋိပတ် ကမ္မဋ္ဌာန်းတရား အားထုတ်နိုင်အောင်သုံးဆောင်ပါ၏ဟု ပစ္စဝေက္ခဏာဆင်ခြင် မေတ္တာပို့ပြီး သုံးဆောင်ရသောကြောင့် ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂမှ လွတ်ပါတယ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်များကတော့ အစာစားရာ၌ အသက်ရှည်ပြီး ကျမ္မာကာ ကုသိုလ်တရားများ ပွားများနိုင်ရန်၊ အဝတ်အစားဝတ်ရာ၌ အရှက်အကြောက်၊ အပူအအေး ကို ကာကွယ်ရန်၊ နေအိမ်စသည်မှာလဲ အချမ်းအပူစသည်မှ ကာကွယ်ရန် သုံးဆောင်ပါတယ်။ အဆင်း အသံစတဲ့ အာရုံငါးပါးနဲ့တွေ့သည့်အခါတိုင်း အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ ဝိပဿနာတင် ဆင်ခြင်သုံးဆောင် လျှင်လဲ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂမှ လွတ်ပါတယ်။

ဦးဇင်းတို့ ဘုရားအလောင်းတော်သည်ပင် (၁၃)နှစ်လောက် ကာမစိစိမ်ကို မြန်မြန်ကြီး ခံစား ခဲ့တယ်မဟုတ်လား၊ သုဒ္ဓေါဓနမင်းကြီးက သားတော်လေးတောထွက်သွားမှာစိုးလို့ (၁၆)နှစ် အရွယ်မှာ နှစ်မဝမ်းကွဲတော် ယသောဓရာမင်းသွီးနဲ့ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပေးပြီး ရမ္မ၊ သုဘ၊ သုရမ္မခေါ် နန်းမ သုံးဆောင်မှာ မင်းသွီးပေါင်း ရှစ်သောင်းလောက်က အာရုံမျိုးစုံဖြင့် ဖျားယောင်းကာ ကာမချမ်းသာကို တဝကြီးအားပါးတရ ခံစားစေခဲ့ပါတယ်။

ကာမ-ကနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ဝတ္ထုကာမနဲ့ကိလေသာကာမ၊ လိုခြင်တပ်မက် နှစ်သက်ပျော်မွေ့ စရာကောင်းတဲ့ အာရုံငါးပါးကို ဝတ္ထုကာမလို့ခေါ်ပါတယ်။ အဲဒီအာရုံငါးပါး အပေါ်မှာ တွယ်တာတပ် မက်နှစ်သက်မှုခေါ်တဲ့ တဏှာလောဘကိုတော့ ကိလေသာကာမလို့ခေါ်ပါတယ်။ ဝတ္ထုကာမကို နှစ် သက်တဲ့ တဏှာလောဘဖြင့် နှစ်ချိုက်စွာခံစားခြင်းဟာ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂပါပဲ။ ဆိုကြပါစို့ ရူပါရုံ ချောချော လှလှလေးတွေတော့ ပုထုဇဉ်သဘာဝအလျောက် တွယ်တာမှု တပ်မက်မှု နှစ်သက်မှု စွဲလမ်း မှု ဖြစ်တယ်ပေါ့။ ရူပါရုံဆိုတာက ဝတ္ထုကာမ၊ တွယ်တာတပ်မက် မခွဲနိုင် မခွါရက် ဖြစ်နေတာက ကိလေသာကာမ၊ အဲဒီကိလေသာကာမချမ်းသာကို ထပ်ခါထပ်ခါ ခံစားခြင်နေတာကို ကာမသုခလ္လိကာ- နုယောဂခေါ်ပါတယ်။ အသံကောင်းကောင်းလေး၊ အနံ့ကောင်းကောင်းလေး၊ အရသာကောင်းကောင်း လေး၊ အတွေ့အထိကောင်းကောင်းလေးကို ခံစားပြီးရင်း ခံစားခြင်ရင်း၊ သုံးဆောင်ပြီးရင်းသုံးဆောင် ခြင်ရင်းဖြစ်နေတာ၊ ကားကောင်းကောင်းလေး စီးခြင်တာ၊ ပဲထောင်ကောင်းကောင်းလေးစီး၊ ပစ္စည်း ကောင်းကောင်း သုံးခြင်တာဟူသမျှ ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂချည်းပါပဲ။

ဟီနော=low,base

အဲဒီကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအကျင့်ကို ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ယုတ်နိမ့်အောက်ကျတယ်တဲ့၊ ကာမ ဂုဏ်ခံစားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သာယာတဲ့ကာမတဏှာ၊ ကာမရာဂဖြစ်တယ်၊ ငါမို့ခံစားနိုင်တာဆိုတဲ့မာနလဲ ဖြစ်တယ်။ ကိုယ့်လိုသူတစ်ပါး မပြည့်စုံစေခြင်တဲ့ ဣဿာလဲဖြစ်တယ်။ မိမိပိုင်သက်ရှိသက်မဲ့တွေကို သူတစ်ပါးနဲ့ မပတ်သက်စေလိုတဲ့ မစ္ဆရိယလဲဖြစ်တယ်။ တဏှာလောဘဖြစ်နေလျှင်အရှက်အကြောက် ကင်းတဲ့ အဟိရိက၊ အနောတ္တပ္ပလဲဖြစ်တယ်။ အလိုမကျမှု၊ မနှစ်သက်မှု ဒေါသလဲဖြစ်တယ်။ ဒီကာမချမ်း

သာကို လူများသာခံစားသည်မဟုတ် တိရစ္ဆာန်များလဲ ခံစားကြတာပဲ။ ခွေးတွေကြည့်ပါလား ထမင်းရည်သောက်၊ အရိုးကိုက်ပြီးနေရတာကို Feeling တက်နေတယ်။ ဒါခွေးကမချမ်းသာပေါ့။ မစင်တွင်းက ပိုးလောက်များပင် သူ့အတိုင်းအတာနှင့်သူ ခံစားကြတာပဲ။ ရှေးတုန်းကသူငယ် ချင်းနှစ်ယောက် နောက်ဘဝမှာ အထက်တန်းကျချမ်းသာသူက၊ အောက်တန်းကျဆင်းရဲသူကို ကယ်ကြစတမ်းလို့ ကတိသစ္စာထားပြီးသေကြတော့ တစ်ယောက်ကနတ်ပြည်ရောက်နတ်ဖြစ်၊ တစ်ယောက်က အိမ်သာတွင်းထဲရောက်လောက်ဖြစ်သတဲ့။ အဲဒီအခါ နတ်ဖြစ်သူကသူ့သူငယ်ခြင်း အိမ်သာတွင်းထဲလောက်ဖြစ်နေတာ ကယ်မှပဲလို့သွားပြီး၊ သူ့နတ်ပြည်လိုက်ခဲ သူ့မှာနတ်ဘုံ၊ နတ်နန်း၊ နတ်ရေကန်၊ နတ်သုဒ္ဓါ၊ နတ်သမီးတွေနဲ့ ပျော်စရာကောင်းတယ်။ သိတ်ချမ်းသာတယ်ဆိုပြီးခေါ်သတဲ့ အဲဒီအခါလောက်ကလဲ သူငယ်ချင်းကောင်းပီသ၊ ကတိသစ္စာတည်ကြည်စွာနဲ့ လာခေါ်ဖော်ရလို့ ကျေးဇူးတော့တင်ပါရဲ့ ဒါပေမဲ့ သူ့မှာလဲနေစရာ၊ စားစရာ၊ မပူရ၊ မပင်ရ၊ ပျော်စရာ ပါးစရာလောက်မတွေ့ အပေါင်းအဖော်တွေနဲ့မို့ ဖြစ်ရာဘဝပဲပျော်ပါတော့မယ်။ နတ်ပြည်မလိုက်ပါရစေနဲ့၊ မင်းနတ်ပြည် မင်းပဲပြန်ပါတော့လို့ပြောလိုက်ပါသတဲ့။ ဒါမစင်တွင်းထဲကလောက်ရဲ့ကာမဂုဏ်ပဲပေါ့။ လူတို့၏ကာမချမ်းသာနဲ့၊ တိရစ္ဆာန်တို့ရဲ့ ကာမချမ်းသာအတူတူပါပဲ။ အဘိဓမ္မာသဘောအရ လူတို့၏ခံစားမှုက မြင့်မြတ်ပြီး၊ တိရစ္ဆာန်တို့၏ခံစားမှုက ယုတ်ညံ့တယ်လို့မရှိပါဘူး။ ကာမဂုဏ်ခံစားမှုဟာယုတ်ညံ့သော တိရစ္ဆာန်များနှင့်အတူတူပင်ဖြစ်သောကြောင့်ဟိနော=ယုတ်နိမ့်အောက်ကျတယ်လို့ဟောတော်မူတာပါ။

ဂမ္မော=Vulgar

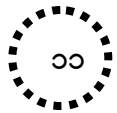
ကာမဂုဏ်အာရုံခံစားမှုဟာ ရွာသူ၊ ရွာသား မြို့သူ၊ မြို့သား လူဝတ်ကြောင်တို့၏ အကျင့်ဖြစ်တယ်လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။ လောကလူအများက ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို အကောင်းဆုံး၊ အမြတ်ဆုံးဟု သဘောထားကာ ခံစားနေကြပါတယ်။ များများပြည့်စုံလေ့ဂုဏ်ရှိလေ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ကလဲ အထင်ကြီးကြပါတယ်။ ချမ်းသာသူရော ဆင်းရဲသူပါစွမ်းနိုင်သလောက် စုဆောင်းပြီး ခံစားနေကြပါတယ်။ ဗုဒ္ဓတရားတော်ကို မသိသူများကတော့ အကောင်းဆုံးဟုထင်မှတ်နေကြတာပါ။ အဝိဇ္ဇာ တဏှာအရင်းခံပြီးဖြစ်လာကြတဲ့ သတ္တဝါတွေဟာ ကလေးဘဝကစပြီး တစ်ဘဝလုံး အရွယ်အလိုက် တဏှာအကြိုက် အာရုံများနဲ့သာ ပျော်မွေ့ခဲ့ကြတာပါ။ အရွယ်ကြီးလာလေ ကာမဂုဏ်အာရုံခံစားမှု တိုးလာလေပါပဲ။ အသိဉာဏ်ဖြင့် မထိန်းချုပ်ရင်တော့ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာကို လောကနိဗ္ဗာန်ဟုပင် တင်စားပြီး ပြောနေကြတာပါ။

ပေါထုဇ္ဇနိကော=Worldy

ပုဒ်ခွဲလိုက်တော့ ပုထု၊ ဇန၊ ဣကလို့ဖြစ်တယ်။ ပုထု-ကများစွာသော၊ ဇန-လူတို့၏၊ ဣက-ကအကျင့်၊ လူအများစု၏အကျင့်ကို ပေါထုဇ္ဇနိကလို့ခေါ်ပါတယ်။ ပုထုဇဉ်က ကလျာဏပုထုဇဉ်နဲ့ အန္ဓပုထုဇဉ်ရယ်လို့ နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ရတနာသုံးပါး ကိုးကွယ်ဆီးကပ် သူတော်ကောင်းတရား ကျင့်ကြံအားထုတ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကိုတော့ ကလျာဏပုထုဇဉ်=သူတော်ကောင်းပုထုဇဉ်လို့ခေါ်ပါတယ်။ ရတနာသုံးပါးကိုမေ့လျော့ သူတော်ကောင်းတရား အားမထုတ်ပဲ ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်ဌာနာ မွေ့လျော်နေသောပုဂ္ဂိုလ်ကိုတော့ အန္ဓပုထုဇဉ်= မျက်စိကန်းနေတဲ့ ပုထုဇဉ်လို့ခေါ်ပါတယ်။ လောကမျက်စိရှိသူ ဟာ တစ်ဘဝအတွက်သာမြင်နိုင်စွမ်းရှိပြီး၊ တရားမျက်စိရှိသူကတော့ သံသရာအဆက်ဆက်မြင်ရပြီး ဒုဂ္ဂတိဘဝဆိုးတွေကိုရှောင်ကာ သုဂ္ဂတိဘဝကောင်းတွေကို သွားနိုင်ပါတယ်။ ဆင်းရဲကင်းရာနိဗ္ဗာန်ကိုလည်း သိမြင်နိုင်စွမ်းရှိပါတယ်။ ဒါကြောင့် တရားမျက်စိရှိအောင် ကျိုးစားသင့်ကြပါတယ်။

အနရိယော=Ignoble

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျင့်မဟုတ်ပါဘဲ။ သောတာပန်ဖြစ်ကြတဲ့ ဝိသာခါ၊ အနာထပိဏ်တို့လဲကာမဂုဏ်အာရုံခံစားတာပါပဲ။ ဝိသာခါ၊ အနာထပိဏ်တို့ ကာမဂုဏ်ခံစားတာက အပါယ်လားကြောင်းမဟုတ်ဘဲ ကာမရာဂကိလေသာပူပန်လာတဲ့အခါ ထိုထိုကိလေသာအပူကို ငြိမ်းအေးရုံလောက်သာ ဒိဋ္ဌိမယှဉ်တဲ့စိတ်နဲ့ ခံစားတာပါ။ မုန်ယိုရစ်မူးနေတဲ့ ဆင်ပြောင်ကြီး လိုက်တဲ့အခါ လွတ်မြောက်ရေးအတွက် စက်ဆုပ်ရွံရှာဘွယ်ကောင်းတဲ့ မစင်တွင်းထဲကို ပြေးဝင်ရသလို ကိလေသာအပူငြိမ်းရုံသာ ဒိဋ္ဌိနဲ့မယှဉ်ပဲ ကာမဂုဏ်အာရုံကို ခံစားတာပါ။ ပုထုဇဉ်တို့ ကာမဂုဏ်ခံစားပုံကတော့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိနဲ့ယှဉ်ကာ မက်မက်မောမော စွဲစွဲလမ်းလမ်း အငန်းမရ အားပါးတရ ခံစားကြပါတယ်။ ကာမဂုဏ် ခံ

စားခြင်းသည် ဖြူစင်သော အကျင့်မဟုတ်သောကြောင့် ရှောင်ရမည်လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။
အနတ္တသံဟိတော=Profitless

အကျိုးစီးပွားနဲ့ မစပ်ယှဉ်ဘူးတဲ့။ လောကလူသားတွေ ထင်နေကြတာက အသုံးအဆောင် ပစ္စည်း ဥစ္စာတွေပြည့်စုံမှ အလိုရှိတိုင်းသုံးဆောင်ခံစားပြီးချမ်းသာမယ်။ ကာမဂုဏ်အာရုံများဟာ မိမိတို့ အလိုရှိတဲ့အကျိုးစီးပွားနဲ့စပ်ယှဉ်တယ်လို့ ယူဆနေကြတာပါ။ တကယ်အလိုရှိတဲ့ အကျိုးစီးပွား အစစ် က မအို၊ မနာ၊ မသေပဲ ဆင်းရဲခပ်သိမ်းကင်းငြိမ်းခြင်းသာဖြစ်ပါတယ်။ သေခြင်းကို ပစ္စည်းဥစ္စာနဲ့ လဲလို့ ရမယ်ဆိုရင်ပစ္စည်းအားလုံးစွန့်ပြီး မသေရာကို ယူကြမှာပါ။ ယင်း အို နာ သေကင်း ဆင်းရဲခပ်သိမ်း ငြိမ်းတဲ့အကျင့်က သီလ သမာဓိ ပညာပဲဖြစ်ပါတယ်။ ကာမဂုဏ်အာရုံခံစားမှုသည် အို နာ သေ ကင်းတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မရတဲ့အပြင် နိဗ္ဗာန်ကိုရစေနိုင်တဲ့ သီလ သမာဓိ ပညာအကျင့်ကို ပျက်စီးစေတတ်သော ကြောင့် အနတ္တသံဟိတ လို့ဟောတော်မူပါတယ်။

ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗော=ရှင်ရဟန်းများမမှီဝဲထိုက်ဟု ဟောတော်မူထားတော့ လူများက ဒီအကျင့်ဟာဒို့နဲ့မဆိုင်ဘူး၊ ရဟန်းတော်တွေအတွက်သာ ဟောထားတာလို့ ပြောစရာရှိတယ်။ ဒီလို မဟုတ်ပါဘူး။ သူတော်ကောင်းတရား အားမထုတ်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်အတွက်တော့ မဆိုင်ဘူးလို့ ပြောလို့ရပါတယ်။ သူတော်ကောင်းတရား ကျင့်ကြံပွားများ အားထုတ်တဲ့ သူတော်ကောင်းတွေအတွက်တော့ ဆိုင် ပါတယ်။ အနဲဆုံးငါးပါးသီလထိန်းတယ်ဆိုရင်ပဲ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမှ ရှောင်ကြဉ်ရပါတယ်။ သတ်ဖြတ်၊ ခိုးဝှက်၊ လိမ်လည်ပြီး စီးပွားရှာ ကာမချမ်းသာခံစားမှုမှလဲ ရှောင်ကြဉ်ရပါတယ်။ တရားအားထုတ်နေတဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်များဆိုရင်တော့ ညစာစားခြင်း၊ ပန်းပန်ခြင်း၊ နံ့သာလိမ်းခြင်း၊ ပွဲလမ်း သဘင်ကြည့်ရှု ခြင်းစတဲ့ ကာမချမ်းသာခံစားမှုတွေမှရှောင်ကြဉ်ရပါတယ်။ လိုရင်းပြောရရင်တော့ မြတ်စွာဘုရား တရား တော်ဟာနိဗ္ဗာန်ရရန် ဟောတော်မူသောအကျင့်တရားများဖြစ်သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ရလိုသော၊ နိဗ္ဗာန် မျက်မှောက်ပြုလိုသော သူတော်ကောင်း အားလုံးနဲ့ဆိုင်တယ်လို့ မှတ်ရပါမှာ။

(၂) “ယောစာယံ အတ္တကိလမထာနယောဂေါ ဒုက္ခော အနရိယော အနတ္တသံဟိတော” လို့ နှစ်ခုမြောက် အတ္တကိလမထာအကျင့်ကိုဟောတော်မူပါတယ်။

အတ္တကိလမထာနယောဂကို ပုဒ်ခွဲလိုက်တော့ အတ္တ+ကိလမထာ+အနယောဂ လို့ဖြစ်ပါတယ်။ အတ္တ-ကမိမိကိုယ်ကို၊ ကိလမထာ-ကပင်ပန်းဆင်းရဲကြောင်းဖြစ်တဲ့အကျင့်၊ အနယောဂ-ကအဖန်ဖန်အား ထုတ်ခြင်း၊ မိမိခန္ဓာကိုယ်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင် ပြုလုပ်အားထုတ်သော အကျင့်မှားများကို အတ္တကိ- လမထာနယောဂ အကျင့်လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒီအကျင့်ကို ဘုရားမပွင့်ခင်ကတည်းက သာသနာပုဂ္ဂိုလ် တွေအားထုတ်ခဲ့ကြတာပါ။ ကိလေသာခေါင်းပါးအောင် အေးတဲ့အချိန် ရေထဲဆင်းငုတ်ပြီး စိမ်နေ၊ ပူတဲ့ အချိန်နေပူထဲမှာ လေးဘက်လေးတန်က မီးဖိုကြီးလေးခု ဖိုပြီးအလယ်မှာ နေတဲ့အကျင့်၊ ဒါကို ပဉ္စာ- တပ၊ ပဉ္စ-ကငါးမျိုး၊ အာတပ-ကအပူ၊ အပူငါးမျိုးပေးပြီး ကိလေသာခေါင်းပါးအောင် ကျင့်ကြတယ်။ တစ်ချို့ကဆူးပေါ်မှာအိပ်ခြင်း၊ ရက်ပေါင်းများစွာမတ်တပ်ရပ်နေခြင်း၊ ဆောင့်ကြောင့်ထိုင်နေခြင်းဖြင့် ကျင့်ကြတယ်။ တစ်ချို့ကခြေနှစ်ချောင်းမိုးပေါ်ထောင် ဇောက်ထိုးဆွဲ သစ်ကိုင်းမှာချိတ်ပြီးလဲ ကိလေသာ ခေါင်းပါးအောင်ကျင့်ကြတယ်။ တစ်ချို့က နွားသွားသွား၊ နွားစားစားပြီးနွားကျင့် ကျင့်ကြတယ်။ တစ်ချို့ က ခွေးသွားသွား၊ ခွေးစားစားပြီး ခွေးလိုကျင့်ကြ သူတွေလဲရှိတယ်။ အစာငတ်ခံ၊ ဟင်းရွက်စိမ်း၊ မျက်၊ နွားချေးစသည် စားပြီးတော့လဲ အတ္တကိလမထာနယောဂအကျင့်ကို ကျင့်ကြတယ်။

အခါတစ်ပါး နွားကျင့်ကျင့်သော ပုဏ္ဏပရဗိုဇ်နဲ့ ခွေးကျင့်ကျင့်သော သေနိယပရဗိုဇ်တို့ ဘုရားရှင်ထံလာပြီး သူတို့ရဲ့အကျင့်မှန်ကန်ကြောင်း လျှောက်ထားကြတယ်။ ဘုရားကမလျှောက်ထား ရန်သုံးကြိမ်ပယ်တော်မူတယ်။ နောက်ဆုံးမရတော့ “အေး နွားကျင့်ကျင့်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်က နွားစိတ် အထုံ ပါနေသောကြောင့် သေရင်နွားဖြစ်မယ်။ ခွေးကျင့်ကျင့်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်က ခွေးစိတ်အထုံပါနေသောကြောင့် သေရင်ခွေးဖြစ်မယ်။ ငါ့ အကျင့်က သေရင်နတ်ပြည်ရောက်မှာပဲလို့ မိစ္ဆာအယူရှိနေရင် ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန် လျော်ရာဖြစ်လိမ့်ပွယ်” လို့မိန့်တော်မူလိုက်တော့ နှစ်ယောက်စလုံး ချိုးပွဲချ ငိုကြွေးကြတယ်။ နောက် တရားဆက်နာတော့ ပုဏ္ဏပရဗိုဇ်က သရဏဂုံတည်ပြီး၊ သေနိယပရဗိုဇ်က ရဟန်းဝတ်၊ မကြာခင် ရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။ (ကျုဏ္ဏဂဝတီသုတ်၊ မဇ္ဈိမပဏ္ဍာပါဠိတော်)

မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် အတ္တကိလမထာအကျင့်ကို ကျင့်ခဲ့ပါတယ်။ ဘယ်တုန်းကကျင့်ခဲ့ပါ

သလဲဆိုတော့ ဒုက္ခရစရိယာကျင့်စဉ်က နှာခေါင်းပိတ်၊ ပါးစပ်ပိတ်ပြီးကျင့်တော့ ဝင်လေထွက်လေက နားပေါက်ကနေ ပန်းဘဲဖိုက မှုတ်ထုတ်လိုက်တဲ့လေလို ရှူးရှူးနဲ့ထွက်ခဲ့ပါတယ်။ တစ်ခါနားပေါက်ပါ ပိတ် ဝင်လေထွက်လေမရှိအောင် ပြင်းပြင်းထန်ထန်ကျင့်တော့ မူးမိုက်ပြီးလဲကျ၊ သားလှီးစားနဲ့နှာရဲ့ ဝမ်းဗိုက်ကိုထိုးသတ်သလို ဘုရားအလောင်းတော်မှာ ကြီးကျယ်သော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားခဲ့ရပါတယ်။ အစာစားနေရင် အချိန်ကုန်တယ်ဆိုပြီး အစာဖြတ် တနေကုန်ပဲပြုတ်ရေလေး တစ်လက်ခုတ် လောက်နဲ့ဒီးသီးလေးတစ်လုံးလောက် စားပြီးလဲကျင့်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘာတရားထူးမှ မရခဲ့ပါဘူး။ ဒါတွေဟာ အကျင့်မှန်တွေ မဟုတ်သေးဘူး။ ဥာဏ်ထူးတရားထူးကို ရစေနိုင်တဲ့ အကျင့်မဟုတ်သေး ဘူးလို့ သိတော်မူတော့ဆွမ်းခံစား အစာကြမ်းများ ပြန်ဘုဉ်းပေးသောအခါ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးတို့က “ရဟန်း ဂေါတမ ပဓာနအကျင့်မှန်မှထွက်ခွါ၊ လာဘ်လာဘနောက်လိုက်ကာ တရားထူးနဲ့ဝေးပြီ” လို့ဆိုပြီး အလောင်းတော်မှဖွဲ့ခွါလျက် မိဂဝုန်ကို ရောက်ခဲ့ကြပါတယ်။

ဒီအတ္တကိလမထာနုယောဂအကျင့်ကို ဘုရားက ဒုက္ခော=Suffering တဲ့ အတ္တကိလမထာ အကျင့်သည် မိမိကုန်ကို ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင် ပြုလုပ်သော အကျင့်ဖြစ်သောကြောင့် ကိုယ်ဆင်းရဲ ခြင်းနဲ့ရင်ဆိုင်ရပြီး တမလွန်လောက နောက်ဘဝမှာလဲ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိကို ရောက်ရလိမ့်အုံးမယ်။ (၉၁) ကမ္ဘာအထက်က ဘုရားအလောင်းတော်ကိုယ်တိုင် အတ္တကိလမထာအကျင့် ကျင့်ခဲ့မိလို့ သေခါနီးငရဲ နိမိတ်ထင်ပြီးမှားမှန်းသိသဖြင့်စွန့်လိုက်တော့မှ နတ်ပြည်သို့ရောက်သွားခဲ့ပါတယ်။ အကယ်၍သာမစွန့် ခဲ့ရင်တော့ ဘုရားအလောင်းတော် ဧကန်ပျံ့ချ ငရဲကျရတော့မှာပါ။ (ဧကန်ပျံ့ချလောမဟံသဇာတ်)

အနရိယော=Ignoble အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ အကျင့်မဟုတ်ပါ။

အရိယာပုဂ္ဂိုလ်တို့သည် သီလဗ္ဗတပရာမာသခေါ်တဲ့ မှားယွင်းသောအကျင့်ကို သောတာပတ္တိမဂ်နဲ့ ပယ်ခဲ့ပြီးပြီဖြစ်လို့ အတ္တကိလမထာအကျင့်မှားကို အရိယာပုဂ္ဂိုလ်များ မကျင့်တော့ပါ။

အနတ္တသံဟိတော=Unprofitable အကျိုးစီးပွားနဲ့လဲ မစပ်ယှဉ်ပါ။

ခန္ဓာကို ပင်ပန်းဆင်းရဲအောင်ကျင့်တဲ့ အကျင့်ဟာ မိမိတို့အလိုရှိတဲ့ အို၊ နာ၊ သေ ကင်းဝေးတဲ့အကျိုး၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ စတဲ့လောကုတ္တရာအကျိုးများနဲ့လဲ မစပ်ယှဉ်တဲ့အတွက်ကြောင့် ရဟန်းတော် များရှောင်ရမည်ဟု ဟောတော်မူတာပါ။

ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ၌ “ဟီနော၊ ဂမ္မော၊ ပေါထုဇ္ဇနိကော”ဟု ဟောတော်မူပြီး အတ္တ- ကိလမထာနုယောဂ၌ဘာကြောင့် ဟောတော်မမူသလဲလို့မေးစရာရှိတယ်။ အဖြေကတော့ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦး တို့ကခြိုးခြံခေါင်းပါးစွာ ကျင့်တဲ့အကျင့်ဟာ သူတော်သူမြတ်တို့၏ အကျင့်ပဲဟုယူဆထားတဲ့အတွက် ကြောင့် ပဉ္စဝဂ္ဂါးတို့ကိုးပြီး “ဟီနော” လို့မဟောပဲ၊ ခန္ဓာကိုပင်ပန်းအောင်အားထုတ်ခြင်းဟာ ရသေ့ ရဟန်းတို့၏အကျင့်သာဖြစ်ပြီး ပုထုဇဉ်လူတို့နဲ့ မဆိုင်တဲ့အတွက်ကြောင့် “ဂမ္မော ပေါထုဇ္ဇနိကော” လို့သာ ဟောတော်မမူခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂ၌ “ဒုက္ခော” လို့ ဘာကြောင့် မဟောသလဲဆိုတော့ ကာမဂုဏ် စီးစိမ် ခံစားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များကလောကနိဗ္ဗာန်လို့ ယူဆထားကြတယ်မဟုတ်လား၊ ချမ်းသာလို့သာ ခံစားကြတာ ပါ။ ဆင်းရဲရင်လဲဘယ်သူမှ ခံစားမယ်မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါကြောင့် ကာမသုခလ္လိကာအကျင့်ကို ချမ်းသာလို့ “ဒုက္ခော” လို့ ဘုရားမဟောတာပါ။ ဥပမာတယ်လီဗေးရှင်း ကြည့်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ကောင်းတဲ့ဇာတ် လမ်း၊ကောင်းတဲ့ Programme ဆိုရင်တစ်ခုပြီးတစ်ခု ဆက်ကြည့်တယ်။ စိတ်ဝင်တစားနဲ့ အာရုံစိုက် ပြီးနားထောင်တယ်။ မကောင်းတဲ့ Programme ဆိုရင် ချက်ချင်းပိတ်ပစ်တယ်။ မဟုတ်လား၊ အေးအဲဒီ လို ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအကျင့်ဟာ ချမ်းသာတာကြောင့် “ဒုက္ခော” လို့ ဘုရားမဟောတာကို သဘောပေါက်ပြီပေါ့။

တစ်ချို့က တရားအားထုတ်ရင်း နာကျင်ခံခက်တဲ့ ဒုက္ခဝေဒနာတွေ ဖြစ်လာလို့မပြင်ပဲ ဆက်ရှု မှတ်နေရင်အတ္တကိလမထာနုယောဂ မဖြစ်ဘူးလားတဲ့ဒါကတော့ မဖြစ်ပါဘူး မြတ်စွာဘုရားက တရား အားထုတ်တဲ့ယောဂီဟာ “ပဟိတတ္ထော-ကိုယ်နှင့်အသက် မငဲ့ကွက်ပဲ ရက်စက်မိဋ္ဌာန် စိတ်အကြံဖြင့် နိဗ္ဗာန်သို့ စေလွှတ်အပ်သော စိတ်ရှိသည်ဖြစ်၍” အားထုတ်ရမယ်တဲ့။ သမာဓိ၊ ပညာဖြစ်ရန်အပြင် အထန်အားထုတ်ရမယ်။ အရေ၊ အကြော၊ အရိုးမျှသာ ကျန်ပါစေ၊ အသားအသွေးတွေ ခြောက်ခန်းပါ စေ၊ မလျော့သော ဇွဲလုံလဖြင့် မဂ်ဖိုလ်မရမချင်း အားထုတ်ရမယ်တဲ့။ ခန္တီဆိုတဲ့သီးခံခြင်း တရားဟာ တရားအားထုတ်တဲ့နေရာမှာ ပိုပြီးအရေးကြီးပါတယ်။ သီးမခံပဲခဏခဏ ဣရိယာပုထ်ကိုပြောင်းလိုက်။

ပြင်လိုက်၊ ရွှေလိုက်ဆိုရင် ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်မှာ စူးစိုက်မှုခေါ်တဲ့ သတိမဖြစ်နိုင် တော့ပါဘူး။ သတိမဖြစ်ရင် တည်ကြည်မှုသမာဓိလဲ မရနိုင်တော့ဘူး။ သမာဓိမရရင် နာမ်ရုပ်တို့၏ သဘောကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိတဲ့ ယထာဘူတပညာ ဝိပဿနာပညာ မဖြစ်နိုင်တော့ပါဘူး။ ဝိပဿနာပညာ မဖြစ်ရင် မဂ်ဖိုလ်ကို မရနိုင်တော့ဘူး။ မဂ်ဖိုလ်မရရင် ဒုက္ခခပ်သိမ်း ဧငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့ အသင်္ခတဓာတ်ခေါ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်မပြုနိုင်တော့ဘူးပေါ့။ ဒါ့ကြောင့် တရားအားထုတ်ရာ၌ နာကျင်ခံခက်တဲ့ ဒုက္ခဝေဒနာကို သီးခံပြီး အားထုတ်မှ သတိ သမာဓိ ပညာကိုဖြစ်စေတဲ့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်မြတ်သာဖြစ်ပါတယ်။ အတ္တကိလမထာနုယောဂအကျင့် မဟုတ်ပါဘူး။

(၂) ဒုတိယပုဒ်

အယုတ်တရားနှစ်ပါးတို့တွင်ကာမသုခလ္လိကာနုယောဂအကျင့်သည် လောဘဆိုတဲ့ ကိလေသာ အလိုလိုက်ပြီး ကာမဂုဏ်အာရုံများကို ခံစားနေသောကြောင့် လျှော့လွန်းသော လောဘ အယုတ်တရား မည်ပါတယ်။ အတ္တကိလမထာနုယောဂအကျင့်ကတော့ ခန္ဓာကိုယ်ကို လွန်စွာပင်ပန်း ဆင်းရဲခံပြီးကျင့်ရသောကြောင့် ဒေါသ ဒေါမနဿ တရားများကို ဖြစ်ပွားစေတတ်တဲ့ တင်းလွန်းသော ဒေါသအယုတ်တရားမည်ပါတယ်။ ဘုရားအလောင်းတော်ဟာ ထိုနှစ်ပါးလုံးကို ပြင်းထန်စွာ ကျင့်ခဲ့ပေမဲ့ ဘာမဂ်၊ ဘာဖိုလ်၊ ဘာတရားထူးမှမရခဲ့ပါ။ ဒါ့ကြောင့် မမှီဝဲထိုက်၊ မကျင့်ထိုက်သော အကျင့်လို့ ဟောတော်မူတာပါ။ ထိုအကျင့်နှစ်ပါးကိုစွန့်ခွါပြီး “မဇ္ဈိမပဋိပဒါ” အကျင့်ကိုဟောတော်မူပါတယ်။ မဇ္ဈိမက မလျှော့လွန်း၊ မတင်းလွန်း၊ အလယ်အလတ်ဖြစ်တဲ့၊ ပဋိပဒါ-က သံသရာဝင်မှ ထွက်မြောက်လိုသူတို့ ကျင့်အပ်သော အကျင့်မြတ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဟောတော်မူပုံက-

“ဧတေ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဥဘော အန္တေ အနုပဂမ္မ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္ဗုဒ္ဓါ စက္ခုကရဏီ ဉာဏကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။

ရဟန်းတို့ ငါဘုရားသည် ကာမသုခလ္လိကနဲ့ အတ္တကိလမထ အစွန်းနှစ်ပါးကို ပယ်စွန့်ပြီး အလယ်အလတ်ဖြစ်တဲ့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အကျင့်ကို ထိုးထွင်း၍သိတော်မူခဲ့ပြီ”တဲ့။ ထို့နောက်- မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အကျင့်မြတ်ရဲ့အကျိုး (၆)မျိုးကို ဟောတော်မူပါတယ်။

(၁)စက္ခုကရဏီ-ပညာမျက်စိကိုပြုနိုင်တယ်။ မျက်စိက မံသမျက်စိ (ပကတိမျက်စိ) နဲ့ပညာမျက်စိလို့ နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ မံသမျက်စိကတော့ စက္ခုပသာဒရှိတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း ဖြူ၊ နီ၊ ညို၊ ပြာစတဲ့ ကာလာမျိုးစုံ၊ အိမ်ကျောင်းစတဲ့ အရာဝတ္ထုမျိုးစုံကို မြင်နိုင်ပါတယ်။ ဒီမျက်စိကတော့ အမေမွေးကတည်းကပါလာတဲ့မျက်စိပါ။ ပညာမျက်စိကတော့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ဖြင့် ဝိပဿနာအားထုတ်လိုက်တော့ဝိပဿနာပညာတွေအဆင့်ဆင့်ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ရုပ်နာမ်တို့၏ အသစ်သစ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ ပျက်ပျက်သွားပုံတို့ကို မျက်စိဖြင့်မြင်ရသလို သိမြင်လာပါတယ်။ ဖြစ်ပြီးပျက်တပ်သောကြောင့် မမြဲသော အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲသောဒုက္ခ၊ အထည်ကိုယ် အတ္တမရှိသောအနတ္တ သဘောတွေပါတကားဟုသိမြင်လာပြီး ဆင်းရဲအားလုံးချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကို ပညာမျက်စိနဲ့သိမြင်လာရပါတယ်။

(၂)ဉာဏကရဏီ-အသိဉာဏ်ကို ပြုနိုင်တယ်။ နှစ်ခုလုံးဟာ ဉာဏ်ပညာရဲ့ အမည်များသာ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုပ်နာမ်တို့ရဲ့သဘာဝအမှန်တရားကိုသိခြင်းနဲ့ ဆင်းရဲခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းရာနိဗ္ဗာန်ကိုပိုင်းခြား ထင်ထင် သိမြင်သော ဉာဏ်ပညာဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကို ဉာဏကရဏီလို့ခေါ်ပါတယ်။

(၃)ဥပသမာယ-ကိလေသာငြိမ်းခြင်းငှာလဲဖြစ်ပါတယ်။ ကာမဂုဏ်ချမ်းသာ ခံစားတဲ့ ကာမသု-ခလ္လိကအကျင့်ဟာ ကိလေသာမငြိမ်းစေနိုင်ပဲ တိုးပွားစေပါတယ်။ လိုခြင်စရာတစ်ခုရလျှင် နေက်တစ်ခု ထပ်လိုခြင် “ဆားငန်ရေနေောက်၊ ငတ်တိုင်းသောက်က၊ သောက်လေသောက်လေ၊ ငတ်မပြေသို့”ဆို သလိုပဲရေငတ်လို့ဆားငန်ရေသောက်သူဟာ ရေငတ်မပြေပဲပိုလိုသော ရေဆာသကဲ့သို့ ကာမဂုဏ်အာရုံ တစ်ခုခံစားရလျှင် ပိုလိုသောခံစားခြင်လာပါတယ်။ လောဘရဲ့သဘောက “ဟင့်အင်း တော်ပြီ၊ ကျေနပ်ပြီ၊ မလိုခြင်တော့ဘူးပြည့်စုံပြီ” ရယ်လို့မရှိပါဘူး။ ဒါ့ကြောင့် ကာမသုခလ္လိကအကျင့်ဟာ ကိလေသာကို တိုးပွားစေပါတယ်။

ကိုယ်ပင်ပန်းအောင် ပြုလုပ်တဲ့ အတ္တကိလမထအကျင့်ကလဲ ကိလေသာကိုမငြိမ်းစေနိုင်ပါ။ အလွန်အပူခံခြင်း၊ အအေးခံခြင်း၊ အစာငတ်ခံခြင်း၊ ဆူးပေါ်အိပ်ခြင်း စသည်တို့ဟာလဲ ကာမဂုဏ်ခံစား လိုစိတ်လောဘကင်းနေပေမဲ့ ကိုယ်ဆင်းရဲမှုကာယိကဒုက္ခ၊ စိတ်ဆင်းရဲမှု စေတသိကဒုက္ခနဲ့ငါမို့ကျင့်နိုင်

တာဆိုတဲ့မာန၊ ငါကျင့်နေတယ်လို့စွဲလမ်း ထင်မှတ်တဲ့ အတ္တဒိဋ္ဌိကိလေသာတွေ ဖြစ်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့်ဒီအကျင့် နှစ်ပါးလုံးဟာ ကိလေသာကိုမငြိမ်းအေးစေနိုင်ပါ။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ်တဲ့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားသည်သာ ကိလေသာကိုငြိမ်းစေနိုင်တာပါ။ ဝိပဿနာပညာရင့်သန်လို့ အရိယာမဂ္ဂင်ဖြစ် ပေါ်လာရင် အနုသယအဖြစ်ကိန်းနေတဲ့ ကိလေသာတွေကို သမုဇ္ဈေဒပဟန်အားဖြင့် အမြစ်ပြတ်ပယ်ပါ တယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်က သက္ကာယဒိဋ္ဌိ၊ ဝိစိကိစ္ဆာ၊ သီလဗ္ဗတပရာမာသခေါ်တဲ့ အပါယ်ကျစေတဲ့ ကိလေသာကို ပယ်ပါတယ်။ သကဒါဂါမိမဂ်က ကြမ်းတမ်းတဲ့ကာမရာဂ၊ ဒေါသကိုပယ်ပါတယ်။ အနာ ဂါမိမဂ်က ကာမရာဂ၊ ဒေါသအားလုံးကိုပယ်ပါတယ်။ အရဟတ္တမဂ်က ရူပရာဂ၊ အရူပရာဂနဲ့ ကြွင်း ကျန်တဲ့ ကိလေသာတွေကိုပယ်ပါတယ်။

(၄) အဘိညာယ-ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်လဲသိတယ်။

အဘိညာယာတိစတုန္နံသစ္စာနံ အဘိဇာနနတ္ထာယဟု အဋ္ဌကထာဖွင့်သောကြောင့် သစ္စာလေးပါးကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိခြင်းလဲဖြစ်ပါတယ်။ ရုပ်နာမ်တို့ရဲ့ ဖြစ်ပြီး ပျက်သွားတဲ့ အတွက်ကြောင့် မမြဲတဲ့ အနိစ္စ၊ ဖြစ်မှုပျက်မှုရှိနေသဖြင့် ဆင်းရဲတဲ့ဒုက္ခ၊ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်းသော ရုပ်နာမ်တို့ ပျက်နေ၍ အစိုးမရသောအနတ္တတို့ပါတကားဟုသိမြင်တဲ့ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဟူသောရုပ်နာမ်ကိုဆင်းရဲအစစ် ဒုက္ခသစ္စာ ဟုသိခြင်း၊ ဒုက္ခ၏အကြောင်းတဏှာကို ပယ်သောအားဖြင့် သမုဒယသစ္စာကိုသိခြင်း၊ တဏှာချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသောအားဖြင့် နိရောဓသစ္စာကိုသိခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်သို့သွားရောက်တပ်တဲ့ မဂ္ဂသစ္စာ ကိုသိခြင်း ဆိုပြီးတော့ သစ္စာလေးပါးကို ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်လဲသိပါတယ်။

(၅) သမ္မောဓာယ-ကောင်းစွာသိခြင်းငှာလဲဖြစ်တယ်။

သစ္စာလေးပါးကို ကောင်းစွာသိခြင်း၊ ထိုးထွင်း၍သိခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ အဘိညာယပုဒ်နဲ့ဝေါဟာရသာ ကွဲပြီးတရားကိုယ်အားဖြင့်တူပါတယ်။ အဝိဇ္ဇာက အမှန်တရားသစ္စာလေးပါးကို မသိမမြင်နိုင်အောင် ဖုံးကွယ်ထားပါတယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပွားများတဲ့အခါ ဖုံးကွယ်ထားတဲ့အဝိဇ္ဇာကို အရိယာမဂ်ဉာဏ်နဲ့ ထိုး ထွင်းကာ ကောင်းစွာသိခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

(၆) နိဗ္ဗာနာယ-နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာလဲဖြစ်တယ်။ မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ်တဲ့အလယ် အလတ်အကျင့် ဟာနိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်းငှာလဲဖြစ်ပါတယ်။ အရိယာမဂ္ဂင်ဖြစ်ပြီး မဂ်ဉာဏ်လေးပါး၊ ဖိုလ်ဉာဏ် လေးပါး ရရှိလာတဲ့အခါ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုရပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ကနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။

(၁) ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းပြီးဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်မချုပ်သေးခင် (ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင်) အာရုံ ပြုသောအားဖြင့် ရအပ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကို “သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်” လို့ခေါ်ပါတယ်။

(၂) ကိလေသာချုပ်ငြိမ်းပြီးနောက် ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇရုပ်ပါ ချုပ်ငြိမ်းပြီးသောအခါ (ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးသောအခါ) ရအပ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကို “အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်” လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ထိုနှစ်မျိုးစလုံး ကို မျက်မှောက်ပြုခြင်းကို “နိဗ္ဗာနာယ” လို့ဟောတော်မူတာပါ။

ကာမချမ်းသာ၊ သုံးဆောင်တာ၊ ပယ်ခွါစွန့်ရမည်၊
ကိုယ်ခန္ဓာလဲ၊ မညှင်းဆဲ၊ ဒါလဲစွန့်ရမည်၊
အစွန်းနှစ်သွယ်၊ မကျင့်ပယ်၊ အလယ်လမ်းမှန်ကျင့်ရမည်၊
မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ်၊ လမ်းစဉ်မြတ်၊ ရောက်လတ်နိဗ္ဗာန်ပြည်။

မဇ္ဈိမပဋိပဒါအလယ်အလတ်အကျင့်ဖြင့် ရနိုင်သောအကျိုးတရားကို ဟောတော်မူပြီး အလယ် အလတ်တရားဟူသည် အဘယ်ပါနည်းဟု ဘုရားမြတ်ကိုယ်တော်တိုင် မေးခွန်းထုတ်တော်မူပါတယ်။

ကတမာစ သာ ဘိက္ခဝေ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ တထာဂတေန အဘိသမ္မုဒ္ဓါ စက္ခုကရဏီ ဉာဏ ကရဏီ ဥပသမာယ အဘိညာယ သမ္မောဓာယ နိဗ္ဗာနာယ သံဝတ္တတိ။

“ရဟန်းတို့ ငါဘုရားထိုးထွင်းသိတော်မူတဲ့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါတရားဟာ ပညာမျက်စိကိုဖြစ် စေတယ်။ အသိဉာဏ်ကိုဖြစ်စေတယ်။ ကိလေသာကိုငြိမ်းစေတယ်။ ထူးသောဉာဏ်ဖြင့်သိစေတယ်။ သစ္စာလေးပါးကို ကောင်းစွာသိစေတယ်။ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုစေနိုင်တယ်။ ထိုမဇ္ဈိမပဋိပဒါဟူသည် အဘယ်ပါနည်း” ဟုမေးခွန်းထုတ်တော်မူပါတယ်။

ထိုမေးခွန်းကို မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင် ဖြေတော်မူတာက-

အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိ ကော မဂ္ဂေါ

သေယျထိဒံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တာ သမ္မာအာဇီဝေါ
သမ္မာဝါယာမော သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ။

အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိ ကော မဂ္ဂေါ=This is Noble Eight Fold Path

အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိတဲ့ ဤအရိယာမဂ်ပါပဲဟု ဖြေတော်မူပါတယ်။

အယမေဝကိုအယ်-စေဟုပုဒ်ဖြတ်ပါ။

စဝသဒ္ဓေါ အဝဓာရဏတ္ထော-စဝသဒ္ဓါဖြင့် ပြုအပ်သောအဓိပ္ပါယ်က ဤမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှတစ်ပါး သံသရာမှထွက်မြောက်ရာ လမ်းမရှိ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသည်သာ သံသရာမှထွက်မြောက်ရာတစ်ခုတည်းသော လမ်းပါပဲ။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမရှိသောအခြားဘာသာတို့၌ သံသရာမှထွက်မြောက်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကိုမရနိုင်ဟူသော အဓိပ္ပါယ်ကိုပြုပါတယ်။

အရိယော-ကကိလေသာတို့မှ ဝေးကွာစဉ်ကြွယ်မြင်မြတ်ခြင်း အဓိပ္ပါယ်ရှိပြီး၊ မဂ္ဂေါ-က ကိလေသာ တို့ကိုပယ်သတ်ပြီး နိဗ္ဗာန်သို့သွားရောက်တတ်တဲ့ သတ္တိရှိပါတယ်။

ဘာလိယမဂ္ဂဥဂ္ဂစ်ပါး

(၁)သမ္မာဒိဋ္ဌိ	မှန်စွာသိမြင်ခြင်း	Right view	ပညာ
(၂)သမ္မာသင်္ကပ္ပ	မှန်စွာကြံစည်ခြင်း	Right thought	ဝိတက်
(၃)သမ္မာဝါစာ	မှန်စွာပြောဆိုခြင်း	Right speech	သမ္မာဝါစာ
(၄)သမ္မာကမ္မန္တ	မှန်စွာပြုလုပ်ခြင်း	Right bodily action	သမ္မာကမ္မန္တ
(၅)သမ္မာအာဇီဝ	မှန်စွာအသက်မွေးခြင်း	Right livelihood	သမ္မာအာဇီဝ
(၆)သမ္မာဝါယာမ	မှန်စွာအားထုတ်ခြင်း	Right effort	ဝိရိယ
(၇)သမ္မာသတိ	မှန်စွာအောက်မေ့ခြင်း	Right mindfulness	သတိ
(၈)သမ္မာသမာဓိ	မှန်စွာတည်ကြည်ခြင်း	Right concentration	သမာဓိ

သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျဉ်းချုပ်လိုက်ရင် သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာ သိက္ခာသုံးပါးပါပဲ။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မ၊ သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင်သုံးပါးက သီလမဂ္ဂင်၊ ဒီသုံးပါး ပြည့်စုံအောင် အားထုတ်ရင် သီလဖြည့် ကျင့်တာပါပဲ။ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ မဂ္ဂင်သုံးပါးက သမာဓိမဂ္ဂင်၊ ဒီသုံးပါးပြည့် စုံရင် သမာဓိဖြည့်ကျင့်တာပါပဲ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ မဂ္ဂင်နှစ်ပါးက ပညာမဂ္ဂင်၊ ဒီနှစ်ပါးပြည့် စုံရင် ဝိပဿနာပညာ၊ မဂ်ပညာ၊ ဖိုလ်ပညာတို့ပြည့်စုံပါတယ်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ကျဉ်းစွာဟောရပုံ

သမ္မာဒိဋ္ဌိရဲ့တရားကိုယ်က ပညာစေတသိက်ဖြစ်ပါတယ်။ ပညာဖြစ်တဲ့ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်က အယူ ဝါဒအမှား၊ အမှန်၊ အကျင့်မှား၊ အကျင့်မှန် တရားမှား၊ တရားမှန်တို့ကို ရွေးချယ်ပါတယ်။ အမှန်သိတဲ့ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်မှ သမ္မာသင်္ကပ္ပစသည် ဖြစ်မှာပေါ့။ အမှားသိတဲ့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိဖြစ်ရင်တော့ အမှားကြံ၊ အမှား ပြောစသည် ဖြစ်တော့မှာပါ။ “ရှေ့ဆောင်နွားလား၊ အဖြောင့်သွားက၊ နောက်နွားတသိုက်၊ အဖြောင့် လိုက်၏၊ ရှေ့ဆောင်နွားလား၊ အကောက်သွားက၊ နောက်နွားတသိုက်၊ အကောက်လိုက်၏” ဆိုတာလို သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဟာ ရှေ့ဆောင်နွားလားနဲ့ တူပါတယ်။ တနည်းပြောရတော့ မီးရထားစက်ခေါင်းကြီးနဲ့ တူပါတယ်။ စက်ခေါင်းမောင်းရာကို နောက်တွဲတွေက လိုက်ရတာပါ။ စက်ခေါင်းကအရှေ့သွား၊ အရှေ့ လိုက်၊ အနောက်သွား အနောက်လိုက်၊ ဖြောင့်ဖြောင့်သွား၊ ဖြောင့်ဖြောင့်လိုက်၊ ကောက်ကောက်သွား ကောက်ကောက်လိုက်ရတာပါ။ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရရေးမှာ မှန်ကန်တဲ့အမြင်ရှိဖို့ အရေးကြီးပါတယ်။ ဒါကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ကို ရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူတာပါ။ အသင်းအဖွဲ့စသည်တို့မှာလဲ အမျှော်အမြင် ရှိတဲ့၊ သမာသမတ်မျှတတဲ့၊ အကျိုးအကြောင်း အဆိုးအကောင်း ဝေဘန်တပ်တဲ့၊ မှန်ကန်တိမတ်တဲ့ ခေါင်းဆောင်မျိုးလိုအပ်ပါတယ်။ ဒါမှ အဖက်ဖက်က တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှာပါ။

(ခ) သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂဇ်

အရိယာမဂ္ဂင်အရာမှာတော့ သစ္စာလေးပါးကို ထိုးထင်းသိတဲ့ ဉာဏ်ပညာကို သမ္မာဒိဋ္ဌိလို့ ခေါ်ပါတယ်။

(၁) ဒုက္ခေဉာဏံ=သစ္စာကိုသိတဲ့ဉာဏ်

(၂) ဒုက္ခသမုဒယေဉာဏံ=သမုဒယသစ္စာကိုသိတဲ့ဉာဏ်

(၃) ဒုက္ခနိရောဓေဉာဏံ=နိရောဓသစ္စာကိုသိတဲ့ဉာဏ်

(၄) ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါယဉာဏံ=မဂ္ဂသစ္စာကို သိတဲ့ဉာဏ်အားဖြင့်လေးပါးရှိပါတယ်။ ဒီလေးပါးကိုတော့ စတုသစ္စသမ္မာဒိဋ္ဌိလို့လဲခေါ်တယ်။လောကုတ္တရာသမ္မာဒိဋ္ဌိလို့လဲခေါ်ပါတယ်။

အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာတတိယအုပ်နဲ့ ဥပရိသဏ္ဍာသအဋ္ဌကထာမှာတော့ သမ္မာဒိဋ္ဌိ (၆) မျိုးဖွင့်ပြပြီး၊အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာပထမအုပ်နဲ့ဒုတိယအုပ်တို့မှာတော့(၅)မျိုးပြထားပါတယ်။ယခု(၆)မျိုးကိုပြောပါမယ်။

- (၁) ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ
- (၂) ဈာနသမ္မာဒိဋ္ဌိ
- (၃) ဝိပဿနာသမ္မာဒိဋ္ဌိ
- (၄) မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ
- (၅) ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိ
- (၆) ပစ္စဝေက္ခဏာသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ဒီ(၆)မျိုးထဲက ဖလသမ္မာဒိဋ္ဌိဆိုတာက မဂ်လေးပါးရဲ့ အကျိုးပါပဲ။ မဂ်လေးပါးရရင် ဖိုလ်လေးပါးဆိုတာရတော့တာပါပဲ။ “စတ္တာရော ပန ဂဂ္ဂုပ္ပဒါ ဧကစိတ္တက္ခဏိကတ္တာ” မဂ်စိတ်ကတစ်ကြိမ်ပဲ ဖြစ်ခွင့်ရှိတာမို့ ဖိုလ်ဆိုတာတန်းဖြစ်တာပါ။ အထူးအားထုတ်နေဘို့မလိုပါဘူး။ နောက် ပစ္စဝေက္ခဏာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဆိုတာလဲရပြီးတဲ့မဂ်ဖိုလ်တွေကို ပြန်ပြီးဆင်ခြင်လိုက်ရင်ဖြစ်သွားတာပါပဲ။ အထူးအားမထုတ်ရတော့ပါဘူး။ ကျန်လေးပါးကို ရှင်းပြပါမယ်။

(၁) ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ပုဒ်ခွဲလိုက်ရင် ကမ္မ-သက-တာ-သမ္မာ-ဒိဋ္ဌိလို့ဖြစ်ပါတယ်။

ကမ္မ-ကံသာလျှင်၊သက-ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာ၊ တာ-ရှိသည်၏အဖြစ်ကို၊ သမ္မာ-မှန်ကန်စွာ၊ ဒိဋ္ဌိ-သိမြင်ခြင်း၊ ကံသာလျှင်ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်၏အဖြစ်ကို မှန်ကန်စွာ သိမြင်ခြင်းကို ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိလို့ခေါ်ပါတယ်။စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှု သဘောကိုစေတနာဟုခေါ်ပြီး ထိုစေတနာကိုပင် “ကံ”ဟုဟောတော်မူပါတယ်။ “စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံ ဝဒါမိ၊ စေတယိတွာ ကမ္မံ ကရောတိ၊ ကာယေန ဝါစာယ မနသာ-ရဟန်းတို့ ကိုယ်နုတ်စိတ် အမူအယာ ပြုလုပ်ဖြစ်အောင်စေ့ဆော်တိုက်တွန်းတဲ့စေတနာကို ကံဟုခေါ်ဘုရားဟောတော်မူ၏” လို့ အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော်မှာ ဟောတော်မူသလို ကိုယ်နှုတ်စိတ်ထား တစ်ပါးပါးနဲ့ပြုသမျှ စေတနာက စေ့ဆော်တိုက်တွန်းလို့ စေတနာရဲ့စေ့ဆော်တိုက်တွန်းချက်အရသာ ပြုကြရတာမို့ အရင်းခံစေတနာကိုပဲ “ကံ”လို့ခေါ်ရပါတယ်။ ကိုယ်နဲ့ပြုလို့ ကာယကံ၊ နှုတ်နဲ့ပြောလို့ ဝစီကံ၊ စိတ်နဲ့ကြံလို့မနောကံလို့လဲခေါ်ရပါတယ်။ ထိုစေတနာရဲ့စေ့ဆော် တိုက်တွန်းချက်အရကာယကံ၊ ဝစီကံ မနောကံပြုကြရာမှာ အရင်းခံစေတနာစိတ်ထားက သန့်ရှင်းဖြူစင်ကောင်းမွန်လျှင်ကုသိုလ်ကံမည်းညစ်ယုတ်မာဆိုးဝါးလျှင်အကုသိုလ်ကံဖြစ်ရပါတယ်။အဲသလိုမိမိရဲ့စိတ်ထားစေတနာပေါ် မူတည်ပြီး ကုသိုလ်ကံ၊အကုသိုလ်ကံများဖြစ်ကြရတာပါ။ ထိုကောင်း၊ မကောင်းကံတို့ဟာကမ္မသတ္တိအဖြစ်တည်ရှိပြီး ယခုဘဝ၊ နောက်ဘဝအဆက်ဆက်မှာ ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးများကို ဖြစ်ပေါ်စေကာ ခန္ဓာကိုယ်အမျိုးမျိုးနှင့်လူ့ဘဝနတ်ဘဝစတဲ့ ဘဝအမျိုးမျိုးကိုလဲဖြစ်စေပါတယ်။ ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိနဲ့ပြည့်စုံစေရန် အင်္ဂုတ္တိုရ်ပါဠိတော် အဘိဏ္ဍပစ္စဝေက္ခိတဗ္ဗသုတ်၌ “သဗ္ဗေသတ္တာ ကမ္မသကာ ကမ္မဒါယာဒါ ကမ္မယောနိ ကမ္မဗန္ဓု ကမ္မဋီဿရဏာ၊ ယံ ကမ္မံ ကရိဿန္တိ ကလျာဏံဝါ ပါပကံဝါ တဿ ကမ္မဿ ဒါယာဒါ ဘဝိဿန္တိ” လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။

(၁)ကမ္မသကာ-ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိပါတယ်။

မိမိတို့ရှာထားသော ပစ္စည်းဥစ္စာများကတော့ မသေခင်တစ်ဘဝ၊ တစ်ခဏသာပိုင်ဆိုင်ကြပါတယ်။ ရှာတော့ကိုယ်တစ်ယောက်တည်းရှာသုံးတော့အများဝိုင်းသုံးကြတဲ့ ဘုံဆိုင်ပစ္စည်းပါ။ ရေ၊ မီး၊ မင်း၊ သူခိုး

အမွေခံ သားဆိုး သွီးဆိုးခေါ်တဲ့ ရန်သူမျိုး ငါးပါးကလဲအမြဲတန်း နှိပ်စက်လို့နေတာပါ။ ပွဲလန်းသဘင် မှာခေတ္တငှားရမ်းပြီးဝတ်ဆင်တဲ့ ပစ္စည်းနဲ့တူပါတယ်။ သေပြီးအားလုံးထားခဲ့ကြရမှာပါ။ မိမိနောက်ဘာ တစ်ခုမှယူသွားလို့မရပါဘူး။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝလဲမရေရာ။ နောက်သံသရာလဲ မလိုက်ပါစေတတ်တဲ့ အတွက် ကြောင့်ဘုံဆိုင်ပစ္စည်းမဟုတ်ပါလား။ မိမိတို့ပြုလုပ်ထားတဲ့ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံများကတော့ ရန် သူမျိုးငါးပါးနှိပ်စက်လို့မရပဲ သံသရာတလျှောက် မိမိနောက်ကအရိပ်ပမာ တကောက်ကောက်လိုက်ပြီး အကျိုးပေးနေမဲ့ အများမဆိုင် ကိုယ်သာပိုင်သည့် ကိုယ်ပိုင်ပစ္စည်းများသာဖြစ်ပါတယ်။

(၂)ကမ္မဒါယာဒါ-ကံပေးအပ်သောအမွေဥစ္စာရှိတယ်။

မိဘဘိုးဘွားတို့ထံမှ ရရှိသောအမွေဥစ္စာများကတော့ တဘဝတခဏသာ သုံးစွဲလို့ရတာပါ။ နောက် ဘဝအထိ မယူသွားနိုင်ပေဘူး။ ဒီဘဝမှာလဲ အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် ပျက်စီးဆုံးရှုံးနိုင်တာမို့ ကိုယ်ပိုင်လို့ပြောမရပါ။ မိမိတို့နေ့စဉ်ပြုလုပ်ထားတဲ့ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတွေကတော့ မည်သူမှလဲ မဖျက်ဆီးနိုင်။ မိမိသွားရာနောက်သို့ အရိပ်ပမာ ထပ်ချပ်မကွာလိုက်ပါလျက် အကျိုးပေးနေမှာပါ။ စွန့် ပစ်ထားလို့မရပါဘူး။ လူတိုင်းလူတိုင်းဟာ ကံပေးအပ်သောကောင်းမွေ၊ ဆိုးမွေ ထိုနှစ်ထွေကို မသွေမုချ ခံကြရမှာပါ။

(၃)ကမ္မယောနိ-ကံဟူသောအကြောင်းရှိတယ်။

သစ်ပင်စိုက်ရာ၌ သစ်စေ့၊ မြေ၊ ရေ၊ လေဟူသော အကြောင်းများရှိမှ သစ်ပင်ပေါက်နိုင်၏။ ထိုတွင် သစ်စေ့ကပဓာနအကြောင်း မြေ၊ ရေ၊ လေတို့က အခြံအရံ အကြောင်းများဖြစ်ကြပါတယ်။ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ ခွေး၊ ကြက်၊ ငှက် စတဲ့တိရစ္ဆာန်တို့ ဖြစ်ကြရာ၌ မိဘနှစ်ပါးသည် အဓိကအကြောင်းမဟုတ် ပါ။ အခြံအရံအကြောင်းသာ ဖြစ်ပါတယ်။ မိမိတို့ အတိတ်ကပြုခဲ့တဲ့ ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတရားသည် သာပဓာနအကြောင်း၊ အဓိကအကြောင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဗြဟ္မာ၊ ဗိဿနိး တံခိုးကြီးမား ထာဝရဘုရားက ဖန်ဆင်းလို့ဖြစ်လာရတာလဲမဟုတ်။ ဦးဇင်းတို့ ဗုဒ္ဓဖန်ဆင်းလို့ ဖြစ်လာရတာလဲမဟုတ်ပါ။ အတိတ်က မိမိတို့ဆည်းပူးအားထုတ်ခဲ့တဲ့ကောင်း၊ မကောင်းကံတို့ကြောင့်သာလူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ တိရစ္ဆာန်ဘဝ စသည်တို့ရရှိနေကြတာပါ။ ဗုဒ္ဓဘာသာမှာ ဖန်ဆင်းရှင်ဆိုတာ မရှိပါ။ ကံတရားကသာ ဘဝအမျိုးမျိုးကို ဖြစ်စေတဲ့ ဘဝဖန်ဆင်းရှင်လို့ပြောရမှာဖြစ်ပါတယ်။

(၄)ကမ္မဗန္ဓု-ကံဟူသောဆွေမျိုးရှိပါတယ်။

လောကမှာချစ်ခင်မြတ်နိုးအားကိုးရတဲ့ မိဘ ညီ အစ်ကို မောင်နှစ်မ ဆွေမျိုးသားချင်းများရှိကြပါတယ်။ ကိုယ့်ရဲ့ဘဝတစ်လျှောက်လုံးပညာရေးလူမှုရေးကျမ္မာရေး စီးပွားရေးစသည် တိုးတက်မြင့်မားကြီးပွား လာအောင်ကူညီခဲ့ကြတာပါ။ တကယ်အားကိုးထိုက်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘယ်လောက်အတိုင်း အတာ အထိကူညီနိုင်ကြမလဲ၊ ဘယ်လောက်အားကိုးလို့ ရမလဲ၊ မသေခင်ကလေးတင်ပေါ့။ သေပြီးအားကိုးလို့ မရတော့ပါဘူး။ သေပြီး နောက်ဘဝအဆက်ဆက် နိဗ္ဗာန်မရမချင်း နောက်တော်ပါးက တစ်ဖဝါးမကွာ လိုက်ပါကူညီနေမဲ့ ဆွေမျိုးအစစ်ကတော့ ကံတရားပဲဖြစ်ပါတယ်။

(၅)ကမ္မပဋိဿရဏာ-ကံဟူသောကိုးကွယ် လဲလျောင်းရာရှိပါတယ်။

ကိုးကွယ်ရာဟူသည် ရှိခိုးပူဇော်မှု တစ်ခုတည်းကိုသာ ဆိုလိုသည်မဟုတ်။ အားကိုးအားထားပြုရာ ဘေးဒုက္ခတို့မှကာကွယ်ရာ၊ ပုန်းအောင်းရာအလုံးစုံကို ကိုးကွယ်ရာဟုခေါ်ပါတယ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ဟာ ဆင်းရဲခြင်းမှကင်းဝေးရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပါတယ်။ ဆေးဆရာတို့ဟာ အနာရောဂါပျောက် ကင်းရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပါတယ်။ မင်းအစိုးရတို့ဟာလဲ သူခိုး၊ ဓားပြ၊ သူပုန်၊ သူကန် ဘေးမှ ကင်းငြိမ်းရန်အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပါတယ်။ ထွင်း၊ ရေ၊ အစာတို့ဟာလဲ အသက်ရှည်ရန် အတွက် ကိုးကွယ်ရာဖြစ်ပါတယ်။ ယခုဘဝအတွက် အားကိုးအားထားရာများ အသီးသီးရှိကြပါတယ်။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ်ကံများကတော့ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိမှ ကင်းဝေးပြီး နောက်ဘဝ လူ နတ် စသော သုဂတိဘဝကောင်းများ ရရန်အတွက်ကိုးကွယ်အားထား မှီခိုရာများ ဖြစ်ကြပါတယ်။ ကုသိုလ်ကံကိုလဲ သာသနာတွင်းကုသိုလ်ရာ၊ သာသနာပကုသိုလ်ပါ နှစ်မျိုးစလုံးကို ရည်ရွယ်ပြီး ကမ္မပဋိဿရဏာလို့ ဟောတော်မူပါတယ်။ အကုသိုလ်ကံများကတော့ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိကို ရောက်စေတပ်လို့မို့ ကိုးကွယ်ရာ မဟုတ်ကြပါ။

တဿကမ္မဿဒါယာဒါ-ဟူသောပါဠိရဲ့ အဓိပ္ပါယ်ကမိမိတို့ပြုအပ်သောကောင်းမှု၊ မကောင်းမှု

ကံတို့၏ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများကို ဘဝအဆက်ဆက်၌မိမိတို့ပင်ခံစားရပါတယ်။ သတ္တဝါတို့ရဲ့ရုပ်ခန္ဓာ အစဉ်ဟာ တစ်ဘဝတစ်မျိုးပြောင်း၊ အဟောင်းနှင့်အသစ်လဲကာ ဘဝသစ်မှာ ပုံစံအသစ်၊ အသွင်သစ်နဲ့ ဖြစ်ကြရတာပါ။ ဘဝဟောင်းမှ ရုပ်ခန္ဓာအစဉ်ကတော့ ဒီဘဝပြီးရင် သူ့တာဝန်ပြီးသွားပေမဲ့ စိတ်ဆိုတဲ့ နာမ်ခန္ဓာအစဉ်ကတော့ သူ့တာဝန်၊ သူ့ကိစ္စမပြီးသေးပါ။ ဘဝသစ်မှာဆက်လက်၍ ကမ္မသတ္တိအဖြစ်ဖြင့် တာဝန်ထမ်းဆောင်ရအုံးမှာပါ။ ဒါကြောင့် မိမိတို့ပြုအပ်ခဲ့သော ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုး ထိုနှစ်မျိုးကို ဘဝအဆက်ဆက်မှာ မိမိတို့ပင် ခံစားကြရမှာပါ။

(၂) ဝိပဿနာသမ္မာဒိန္နိ

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပွားများပြီး ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု ရှုဆင်ခြင်သော ဉာဏ်ပညာကိုဝိပဿနာသမ္မာဒိန္နိလို့ခေါ်ပါတယ်။ ကမ္မသကတာသမ္မာဒိန္နိမဂ္ဂင်၊ သီလမဂ္ဂင်၊ သမာဓိမဂ္ဂင် များရှေးဦးစွာအခြေခံအားဖြင့် ပြည့်စုံရပါမယ်။ ဦးဇင်းတို့ဗုဒ္ဓဘာသာတွေက ရတနာသုံးပါး၊ ကံကံ၏ အကျိုးတရားကတော့ယုံကြည်ပြီးသားပါ။ ဒါဆိုကမ္မသကတာသမ္မာဒိန္နိပြည့်စုံပြီပေါ့။ နောက်တစ်ဆင့် သီလမဂ္ဂင် အနဲဆုံးကတော့ နိစ္စဂရုဓမ္မခေါ်တဲ့ ငါးပါးသီလကို ခါးဝတ်ပုဆိုးကဲ့သို့ လုံခြုံရပါမယ်။ ဒီငါးပါး သီလလောက်မှ မလုံရင်သမာဓိစခန်း တက်လှမ်းနိုင်ဘို့ ခက်ခဲပါလိမ့်ပဲ။ သမာဓိရဲ့ အခြေခံ Foundation ကသီလပဲ မဟုတ်ပါလား၊ အနဲဆုံးငါးပါး၊ ဖြစ်နိုင်ရင် ရှစ်ပါး၊ ကိုးပါး၊ ဆယ်ပါး၊ အာဇီဝ-ဋ္ဌမကသီလများကို ဆောက်တည်ရပါမယ်။ ဒါဆိုရင် သီလမဂ္ဂင်ပြည့်စုံပြီပေါ့။ နောက်တတိယက သမာဓိမဂ္ဂင်ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားတို့ကို အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဟု စူးစူးစိုက်စိုက် ရှုမှတ်ပွားများ သောအခါအရှုခံကရုပ်တရား၊ ရှုသိတာကနာမ်တရားဟု နာမ်ရုပ်ကို ပိုင်းခြားသိတဲ့ ဉာဏ်ထူးများစတင် ဖြစ်ပေါ်လာပြီး ထိုအရှုခံရုပ် တရားများလဲ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပျက်လို့နေပါတယ်။ နဒီသောတောဝိယ- မြစ်ရေအယာဉ်ကဲ့သို့ပါပဲတဲ့။ ကမ်းနဖူးကထိုင်၊ တသွင်သွင်စီးလာတဲ့ မြစ်ရေကြည့်ပြီး စောစောကလဲ ဒီရေ၊ ခုလဲဒီရေပဲလို့ ထင်ရပေမဲ့ စောစောကမြင်ရတဲ့ရေတွေက အောက်စီးသွား၊ အထက်ကရေက ထိုနေရာအစားထိုးအသစ်ရောက်လာ၊ ထိုရေများလဲ အောက်စီးသွား၊ နောက်ရေအသစ်တွေ အစားထိုး ရောက်လာသလိုပါပဲ။ ရုပ်တရားကြီးလဲ ရှေ့ရုပ်နဲ့နောက်ရုပ်အတူတူလို့ထင်ရပေမဲ့ ရှေ့ရုပ်တွေဖြစ်ပြီး၊ ပျက်သွား၊ နောက်နောက်ရုပ်အသစ်တွေ အစားထိုးဖြစ်လာ၊ ထိုရုပ်များလဲပျက်ပြီး၊ နောက်ရုပ်အသစ် တွေဖြစ်လာပါတယ်။ ဥပမာသစ်ရွက်တွေ ရော်ပြီးသစ်ပင်ကကြွေကျလာ၊ ထိုနေရာရွက်နုလေးတွေ အစားထိုးထွက်လာပါတယ်။ အဲဒီရွက်နုလေးတွေလဲရော်ပြီးကြွေကျ၊ နောက်ရွက်နုအသစ်တွေ အစားထိုး ထွက်လာသလိုပါပဲ။ ရုပ်တရားကြီးကလဲ အမြဲတမ်းဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင် သဘောအရပျက်စီးလို့နေတာပါ။ စိတ် စေတသိက် နာမ်တရားတွေကောမြဲသလား၊ မမြဲပါဘူး၊ ခုတစ်မျိုးတော်ကြာတစ်မျိုး၊ အမျိုးမျိုးပြောင်း လွဲနေတာပါ။ ဒါကြောင့်သူလဲအနိစ္စ၊ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်းဟူသော ဆင်းရဲသဘောရှိလို့ဒုက္ခ၊ အစိုးမရလို့ အနတ္တ၊ ငါ့ခန္ဓာဟူသော ရုပ်နာမ်တို့သည် အမြဲတည်တန့်ခြင်း သဘောမရှိ၊ ဖြစ်ပြီး ပျက်၍မမြဲသော အနိစ္စ၊ ဖြစ်တိုင်းဖြစ်တိုင်း ပျက်နေ၍ ဆင်းရဲသောဒုက္ခ၊ မပျက်ပဲအနှစ်သာရအတ္တအဖြစ်တည်နေသော သဘောမရှိသောကြောင့်အနတ္တပါတကားဟု ဉာဏ်၌သိမြင်လာပါတယ်။ အဲဒီလို မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရ ဟုရှုမြင်သုံးသတ်တဲ့ဉာဏ်ကို ဝိပဿနာသမ္မာဒိန္နိလို့ခေါ်ပါတယ်။

(၃) ဈာနသမ္မာဒိန္နိ

သမထယာနိက၊ ဝိပဿနာယာနိက နှစ်မျိုးတွင် ပထဝီကသိုဏ်းစတဲ့ ကမ္မဋ္ဌာန်းတစ်မျိုးမျိုးကို ရှုမှတ်ပွားများလို့ဈာန်အဘိညာဉ်ရ၊ သေတော့ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်၊ သာသနာပမှာ သမထလမ်းပဲရှိတော့ သမထကမ္မဋ္ဌာန်းကိုပဲပွားများကြတာပါ။ ခန္ဓာငါးပါး အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တရှုမှတ်တဲ့ ဝိပဿနာနည်းက တော့ဘုရားပွင့်လာမှသိကြရတယ်။ သမထရဲ့ခရီးဆုံးက လောကီဈာန်အဘိညာဉ်ပေါ့။ ဝိပဿနာရဲ့ ခရီး ဆုံးကမဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ပါ။ ဈာန်အဘိညာဉ်ရလို့ ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက် တစ်ခါလူ့ပြည်ပြန်ဖြစ်၊ အပါယ်လေး ဘုံလဲရောက်နိုင်ပါသေးတယ်။ ဘဝကစိတ်မချရသေးပါဘူး။ ဝိပဿနာအားထုတ်လို့ တမဂ်တဖိုလ်ရ သွားပြီဆိုရင်တော့ အပါယ်တံခါးပိတ်ကာ နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုသွားတာမို့ အပါယ်သံသရာမှလွတ် သွားပြီပေါ့။ ဒါကဘုရားပွင့်မှ ရတဲ့အကျိုးကျေးဇူးပါ။ သမထအားထုတ်ပြီး ရှေးဘဝ၊ နောက်ဘဝတွေကို

မြင်နိုင်တဲ့အဘိညာဉ်ပိုင်ရှင်ဖြစ်တဲ့ဝင်္ဂီသဆိုတဲ့ လူလင်တစ်ယောက်ရှိတယ်။ သူကသေတဲ့သူရဲ့ ဦးခေါင်းခေါက်၊ ဘယ်ဘုံရောက်တယ်ဆိုတာ အတပ်ပြောနိုင်တယ်။ တစ်နေ့တော့ ဘုရားရှင်နဲ့တွေ့။ ဘုရားက တန်ခိုးတော်ဖြင့် သုဿာန်က ဦးခေါင်းတစ်လုံးယူပေး၊ ဝင်္ဂီသကမ္ဘာန်ရွတ်ခေါက်၊ ဒေါက် ဒေါက် ဒေါက်နဲ့ ဒီလူကနတ်ပြည်ရောက်နေပြီပြော၊ နောက်တစ်ခေါင်းပေး၊ မန္တာန်လေးရွတ်၊ ခေါက်လိုက်ဒီလူကလူ့ပြည်ရောက်နေကြောင်းပြော၊ နောက်တစ်ခေါင်းပေး၊ ငရဲပြည်ရောက်နေကြောင်းပြော၊ နောက်တစ်ခေါင်းပေး၊ သူ့မန္တာန်ရွတ်ခေါက်၊ ဒေါက် ဒေါက် ဒေါက်နဲ့ ဘယ်ရောက်တယ်ဆိုတာမသိဘူး၊ နှစ်ခါ၊ သုံးခါခေါက်လဲ အဖြေထွက်မလာတော့ ဘုရားကမေးတယ်။ ဘယ်နဲ့လဲဝင်္ဂီသလက်လျှော့ပြီလားကွ။
 ဝင်္ဂီသ = အိုလက်မလျှော့သေးဘူး၊ နောက်တစ်ခါထပ်ခေါက်အုံးမယ်၊ ဒါလဲအဖြေပေါ်မလာဘူး၊
 ဝင်္ဂီသ = အရှင်ဂေါတမကောသိသလား၊

ဘုရားရှင် = ငါသိတာပေါ့ဝင်္ဂီသရဲ့၊
 ဝင်္ဂီသ = အော်၊ ဒီအချက်တော့ ငါထက်သာသွားပြီ၊ ဒီပညာသင်ပေးနိုင်မလား ရှင်ဂေါတမ၊
 ဘုရားရှင် = အေး သင်ပေးနိုင်ပါတယ်၊ ဒါပေမဲ့ အဖိုးအခရမှသင်ပေးနိုင်မယ်ကွ၊
 ဝင်္ဂီသ = ဘယ်လောက်ပေးရမလဲ၊ အပြတ်ပြော ရှင်ဂေါတမ၊
 ဘုရားရှင် = အဖိုးအခဆိုတာက ဒို့လိုခေါင်းတုံးရမယ်၊ သင်္ကန်းဝတ်ရမယ်ကွ၊
 ဝင်္ဂီသ = အေး-တပည့်တို့ ငါရှင်ဂေါတမနောက်လိုက်ပြီး ပညာသင်လိုက်အုံးမယ်၊ ဒီပညာတပ်ရင် ဇေယျတလွှားကျော်ကြားပြီကွ၊ ဒါလေးတစ်ခုပဲလိုတော့တယ်၊
 ကျောင်းရောက်တော့ခေါင်းရိတ်၊ သင်္ကန်းဝတ်ပေးကာ ဘုရားရှင်က ကေသာ၊ လောမာ၊ နခါ၊ ဒုန္တာ၊ တစောစသည်ဖြင့် သုံးဆဲ့နှစ်ကောဠာသ ကမ္မဋ္ဌာန်းကိုသင်ပေးပါတယ်။ ဆိုရင်း ဆိုရင်းသဘောပေါက်၊ ဉာဏ်တွေရင့်ကျက်လို့ ရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။
 ဘုရားရှင် = ဝင်္ဂီသဘယ်နဲ့လဲကွ၊ အခြေခံတွေကျေပြီလား၊
 ဝင်္ဂီသ = မှန်လှပါဘုရား၊ တပည့်တော်သိတာကအကာပါ၊ မြတ်စွာဘုရား သိတာက အနှစ်ပါဘုရား၊ တပည့်တော်ကတပည့်ပါ၊ မြတ်စွာဘုရားက ဆရာပါလို့လျှောက်ပါတယ် နောက်ဆုံးပေးလိုက်တဲ့ ဦးခေါင်းခွံကရဟန္တာရဲ့ ဦးခေါင်းခွံမို့ မသိတာပါ။ သူ့ပညာညံ့လို့မဟုတ်ပါဘူး၊ အခုသူ့ကိုယ်တိုင် ရဟန္တာဖြစ်သွားပြီဆိုတော့ ဘဝဇာတ်ဆုံးပြီ၊ နောက်ဘဝမဖြစ်တော့ဘူးဆိုတာကို သိသွားပါတယ်။ ဝင်္ဂီသ ပထမသိထားတာက သမထအားထုတ်လို့ ဈာန်အဘိညာဉ်တံခိုးနဲ့ သိထားတဲ့အသိပါ။ (ဓမ္မပဒကမ္မာ၊ ၂၊ ၄၄၉)

(၄) မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ

ကိလေသာကိုပယ်သတ်တတ်ပြီး မဂ်စိတ်လေးပါးနှင့်ယှဉ်တဲ့ ဉာဏ်ကို မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိလို့ခေါ်ပါတယ်။ ဈာန်သမာဓိကိုဖြစ်စေ၊ ဝိပဿနာသမာဓိကိုဖြစ်စေ တစ်ခုခုကိုထူထောင်ပြီး မိမိခန္ဓာရဲ့ မမြဲဆင်းရဲအစိုးမရတဲ့သဘောတွေကို ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုမှတ်နေတဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ဝိပဿနာဉာဏ်တွေ ရင့်သန်လာပြီး ကိုယ်ပင်ပန်းမှုမရှိပဲ အချိန်အတော်ကြာအောင် ရှုမှတ်နိုင်ပါတယ်။ ကမ္မဋ္ဌာန်း အာရုံနဲ့ ရှုသိစိတ်ကလေးကလဲ အထူးကြောင့်ကြစိုက်စရာ မလိုပဲ သူ့အလိုလို အမှန်အတိုင်း သိသိနေပြီး၊ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးပါးဟာလဲ သူ့အလိုလိုထင်လာကာ၊ အထူးထက်မြက်တဲ့ အသိဉာဏ်များ ဖြစ်ပေါ်လာလို့ သိစရာအာရုံနဲ့ သိသိနေသောတရားများ ပြတ်ဆဲချုပ်ငြိမ်းသည့်သဘောသို့ ဆိုက်ရောက် ပြေးဝင်သွားပါတယ်။ ဤသို့အရိယာမဂ်ဖြင့်နိဗ္ဗာန်သို့ ဆိုက်ရောက်သည်ဟု ကျေးဇူးရှင်မဟာစည် ဆရာတော်ဘုရားကြီး အမိန့်ရှိပါတယ်။

(၂) သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂဇီ

သမ္မာသင်္ကပ္ပက မှန်ကန်သောကြံစည်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်။ မဂ်စိတ်လေးပါးနဲ့ယှဉ်တဲ့ ဝိတက်ကို သမ္မာသင်္ကပ္ပလို့ခေါ်ပါတယ်။
 သမ္မာသင်္ကပ္ပကသုံးမျိုးရှိပါတယ်=
 (၁) နေက္ခမ္မသင်္ကပ္ပမဂ္ဂဇီ လောကီအာရုံ ကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းကို ကြံစည်ခြင်း၊ လိုခြင်တပ်မက်နှစ်သက်စရာ လောကီအာရုံကာမဂုဏ်တို့ကို ကြံစည်ခြင်းကတော့ ကာမဝိတက်ဖြစ်ပါတယ်။ လောကီအာရုံကာမဂုဏ်တို့မှ ထွက်မြောက်ကြောင်းဖြစ်တဲ့ ရဟန်း၊ သာမဏေ၊ သီလရှင်ဝတ်ရန်ကြံစည်ခြင်း

ဒါနပြုရန်၊ သီလဆောက်တည်ရန်၊ တရားရုမှတ်ရန်၊ တရားနာရန်၊ ဗုဒ္ဓ၊ ဓမ္မ၊ သံဃာ့ ဝေယျာဝစ္စပြု ရန်၊ မိဘလုပ်ကျွေးရန် ကြံစည်ခြင်း စသည်တို့ဟာ နေက္ခမ္မသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ဖြစ်ပါသည်။

(၂) အဗျာပါဒသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်

သတ္တာတို့ကို မသတ်ဖြတ် ချမ်းသာစေလိုရေးကို ကြံစည်ခြင်းဖြစ်ပါသည်။ သတ္တာတို့အား သေ စေရန် သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးဒုက္ခရောက်ရန် ကြံစည်ခြင်းကို ဗျာပါဒဝိတက်ခေါ်ပါသည်။ သတ္တာ တို့မသေစေရန်၊ မသတ်ဖြတ်ရန်၊ အသက်ချမ်းသာစေရန် ကြံစည်ခြင်း၊ ကောင်းကျိုးလိုလား မေတ္တာ ပွားနေခြင်းကို အဗျာပါဒသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်ခေါ်ပါသည်။

(၃) အဝိဟိ သာသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်

သတ္တာတို့ကို သေစေလိုတဲ့ ဆန္ဒမရှိပဲ ညှင်းဆဲနိုင်စွမ်းရုံလောက် စိတ်ဆင်းရဲ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲဖြစ်ရုံလောက် သာ ကြံစည်ခြင်းမျိုးကို ဝိဟိသာဝိတက်ခေါ်ပါသည်။ သတ္တာတို့အား သနားငဲ့ညှာသော ကြံစည်ခြင်း၊ သနားကြင်နာသော ကရုဏာဖြင့် ကြံစည်ခြင်းကို အဝိဟိသာဝိတက်၊ အဝိဟိသာသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ် ခေါ်ပါ တယ်။ နေက္ခမ္မဝိတက်၊ အဗျာပါဒဝိတက်၊ အဝိဟိသာဝိတက် သုံးမျိုးတစ်မျိုးမျိုး ကြံစည်နေရင် သမ္မာ သင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ပါသည်။ တရားရုမှတ်၊ မေတ္တာပွား၊ ပဋ္ဌာန်းရွတ်၊ ပရိတ်ရွတ်၊ ဘုရားအာရုံပြု၊ ပုတီးစိတ်နေ ရင် သမ္မာသင်္ဂဟပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်နေပြီပေါ့။

(၃) သမ္မာဝါစာပုဂ္ဂိုလ်

သမ္မာဝါစာသည် မှန်ကန်တဲ့စကား၊ ချို့သာတဲ့စကား၊ အကျိုးရှိတဲ့စကားကို ပြောဆိုခြင်းဖြစ်ပါသည်။ တရားကိုယ်ကတော့ သမ္မာဝါစာဝိရတိစေတသိက်ပါပဲ။ သမ္မာဝါစာကလေးမျိုးရှိပါတယ်-

- (၁) မုသာဝါဒဝိရတိ-မဟုတ်မမှန်ပြောဆိုခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၂) ပိသုနဝါစာဝိရတိ-ညီညွတ်နေသူနှစ်ဦး စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် အဆင်မပြေအောင် ကုန်းတိုက်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၃) ဖရသဝါစာဝိရတိ-ကြမ်းကြမ်းတမ်းတမ်းပြောဆိုခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၄) သမ္မပ္ပလာပါဝိရတိ-အကျိုးမရှိပိန်ဖျင်းသော စကားကိုပြောဆိုခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ ဤလေးပါး နဲ့ပြည့်စုံရင် သမ္မာဝါစာမဂ္ဂင်ဖြစ်ပါတယ်။ မဂ်အဆင့်ဆင့်ဖြင့် ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးကို ပယ်သွားတာမို့ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်များမှာ ကြမ်းတမ်းတဲ့နတ်အမူအယာ မရှိတော့ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ စေတနာမပါတဲ့ အပြော အဆိုကြမ်းတော့ ရှိသေးတယ်။ ဘုရားလက်ထက်က ပိလိန္ဒဝစ္စရဟန္တာ အရှင်မြတ်ကြီးတစ်ပါးရှိတယ်။ လူမြင်ရင် “ဝသလ-ဟဲ့လူယုတ်၊ နေကောင်းလား” စသည်ဖြင့် နတ်ဆက်လေ့ရှိတယ်။ ဒါကဖရသဝါစာ မဟုတ်ပါဘူး။ အတိတ်ကပါလာတဲ့ ဝါသနာကြောင့်သာ ပြောခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အထုံဝါသနာဆိုတာ တော့ဘုရားဖြစ်မှပဲ အကြွင်းမဲ့ပယ်ပါတယ်။

(၄) သမ္မာကမ္မန္တပုဂ္ဂိုလ်

ကာယဒုစရိုက်သုံးပါးရှောင်ကြဉ်လိုက်ရင် သမ္မာကမ္မန္တဖြစ်သွားပါတယ်။ သမ္မာကမ္မန္တကသုံးမျိုးရှိပါတယ်။

- (၁) ပါဏာတိပါတ ဝိရတိ-သူ့အသက်သတ်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၂) အဒိန္နာဒါနဝိရတိ-သူ့ပစ္စည်းခိုးယူခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊
- (၃) ကာမေသုမိစ္ဆာစာရဝိရတိ-သူတစ်ပါးသားမယား ပြစ်မှားခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း၊ တို့ဖြစ်ပါတယ်။ ကိုယ့်လာကိုက်တဲ့ခြင်လေးတစ်ကောင်မသတ်ပဲ မေတ္တာထားပြီး ခြောက်လွှတ်လိုက်ရင် သမ္မာကမ္မန္တပါ။ လမ်းသွားရင်းမွေ့တွေ့တဲ့အခါတစ်ချို့ကရန်သူဆိုပြီး အသေအလဲ မရအရလိုက်သတ်တတ်တယ်။ တစ်ချို့ ကတော့ “ကဲမင်းလဲကိုယ်လမ်းကိုသွား၊ ငါလဲငါလမ်းငါသွားမယ်၊ ငါလဲအန္တရယ်မပြုနဲ့၊ မင်းလဲအနှောက် အယှက်မပေးဘူး” ဆိုပြီး မေတ္တာသက်ဝင်ချစ်ခင်သောစိတ်ထားဖြင့် ခွင့်လွှတ်နိုင်ကြတယ်။ ဒါကတစ်ခြား

မဟုတ်ပါဘူး။ ဦးဇင်းရဲ့ခမည်းတော်ကြီးပါ။ အိမ်မှာပဲဖြစ်စေ၊ လမ်းသွားရင်း ပဲဖြစ်စေ၊ မွေတွေ့ရင် ဒီလိုအမြဲတမ်းပြောပြီး ဒုတ်ကလေးနဲ့ခြောက်လွှတ်လေ့ရှိတယ်။ ဒါကောင်းတဲ့ အမူအယာ၊ ကောင်းတဲ့ အလေ့အကျင့်မို့ အတုခိုးသင်ပါတယ်။ သမ္မာကမ္မန္တပဲပေါ့။

(၅) သမ္မာအာဇီဝမဂ္ဂဇီ

အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနဲ့ဆိုင်တဲ့ကာယဒုစရိုက်သုံးပါး၊ ဝစီဒုစရိုက်လေးပါးက မိစ္ဆာအာဇီဝဖြစ် ပါတယ်။ ထိုမိစ္ဆာအာဇီဝ-မှားယွင်းသော အသက်မွေးမှုမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းကို သမ္မာအာဇီဝ-ကောင်းသော အသက်မွေးခြင်းလို့ခေါ်ပါတယ်။ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနဲ့ မဆိုင်တဲ့ ကာယဒုစရိုက်၊ ဝစီဒုစရိုက်များ ကိုတော့ မိစ္ဆာကမ္မန္တ-မိစ္ဆာဝါစာလို့ပဲခေါ်ရတယ်။ မိစ္ဆာအာဇီဝလို့ မခေါ်ရပါဘူး။ ကိုယ်လာကိုက်လို့ ခြင်သတ်တာမျိုး၊ ဒေါသအလျှောက်မြွေကင်းစသည် သတ်တာမျိုးကို မိစ္ဆာအာဇီဝလို့ မခေါ်ရပါဘူး။ မိစ္ဆာကမ္မန္တပါပဲ။ ကာမေသုမိစ္ဆာစာရအမှု ကျူးလွန်တာမျိုးလဲ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းနဲ့ မဆိုင်လို့ မိစ္ဆာကမ္မန္တပါပဲ။ မိစ္ဆာအာဇီဝဆိုတာက စားဝတ်နေရေးအတွက် သတ္တဝါတွေသတ်ပြီး ရောင်းတာတို့၊ အဆိပ်လက်နက် ရောင်းတာတို့၊ လူအရောင်းအဝယ် လုပ်တာတို့စသည်များ ဖြစ်ပါတယ်။ မခံခြင်စိတ်နဲ့ သူတစ်ပါးပစ္စည်း ခိုးတာကတော့ မိစ္ဆာအာဇီဝမဟုတ်ပါ။ မိမိရဲ့စားဝတ်နေရေးအတွက် ခိုးတာကတော့ မိစ္ဆာအာဇီဝဖြစ်ပါတယ်။ သူတစ်ပါးပစ္စည်းခိုးတာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကိုယ်ပစ္စည်းကိုယ်ခိုးတာပဲဖြစ်ဖြစ် အားလုံး မိစ္ဆာအာဇီဝပါပဲ။ ကိုယ်ပစ္စည်းကိုယ်ပြန်ခိုးတယ်ဆိုတော့စကားက ဆန်းနေတယ်။ မဆန်းပါနဲ့လေ အရှင်းကြီးပါပဲ။ ဦးဇင်းတို့တောနယ်တွေမှာ စပါးရောင်းကြတယ်။ စပါးတင်းရေတိုးအောင်၊ ပေါင်ချိန် တိုးအောင်ဝယ်သူမလာခင် တစ်ရက်လောက်က ကြိုပြီးရေဖြန်းထားတယ်။ ဒါကိုယ်ပစ္စည်းကိုယ်ခိုး တာပဲပေါ့။ တင်းတောင်းကို မသမာနည်းနဲ့ ပြုပြင်ထားကြတယ်။ ရောင်းတဲ့တင်းတောင်းက တစ်မျိုး၊ ဝယ်တဲ့တင်းတောင်းကတစ်မျိုး၊ အလေးချိန်တိုးအောင် အသားထဲရေထိုးပြီး ရောင်းတာတို့၊ ချိန်ခွင် မမှန်မကန်လုပ်ပြီးချိန်တာတို့၊ အလေးအမျိုးမျိုးထားတာတို့စသည်ဖြင့် အများကြီးပဲပေါ့။ ဒါအဒိန္နာဒါန ကာယဒုစရိုက်မိစ္ဆာအာဇီဝများပဲဖြစ်ပါတယ်။ ရောင်းတဲ့ဝယ်တဲ့နေရာမလဲ သတိထားဘို့သိတ်ကောင်း တယ်။ ဥပမာ ငါးဆယ်နဲ့ဝယ်ပြီး၊ တစ်ရာနဲ့ပြန်ရောင်းခြင်တယ် ဆိုပါစို့။ ရောင်းလေ၊ ဒါအပြစ်မရှိဘူး။ ဝယ်နိုင်ရင်ဝယ်၊ မဝယ်နိုင်နေပေါ့။ အဲဒီလို မဟုတ်ပဲနဲ့ ငါးဆယ်နဲ့ဝယ်ထားတဲ့ပစ္စည်းကို ဒီပစ္စည်းက ကိုးဆယ်နဲ့ကျွန်မတို့ဝယ်ထားရတာ၊ တစ်ဆယ်ပဲအမြတ်ရတယ်။ ရော့ရော့ယူသွားယူသွား၊ ရှင်မို့လို့ ပေးတာ၊ ဘယ်သူမှမပြောနဲ့နော် ဆိုပြီး ရောင်းတာမျိုး၊ မုသာဝါဒ ဝစီဒုစရိုက် မိစ္ဆာအာဇီဝဖြစ်ပါတယ်။ သွားရင်းဟန်လွှဲဆိုသလိုရှောင်သင့်ကြပါတယ်။ ဒါကြောင့်မိစ္ဆာအာဇီဝမှရှောင်ကြဉ်တာကို သမ္မာအာဇီဝ မဂ္ဂင်လို့ခေါ်ပါတယ်။ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝသုံးပါးကတော့ သီလမဂ္ဂင်တွေပဲဖြစ်ပါတယ်။

(၆) သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂဇီ

သမ္မာဝါယာမမဂ္ဂင်ဆိုတာ ကုသိုလ်တရားတို့၌ ကောင်းစွာအားထုတ်ခြင်း ဝီရိယပါပဲ။ သမ္မာ ဝါယာမကလေးမျိုးရှိပါတယ်။

(၁) ဥပ္ပန္နာနံ၊ ပါပကာနံ၊ ပဟာနာယ၊ ဝါယာမော

မိမိမှာဖြစ်ဘူးတဲ့ အကုသိုလ်တွေကို ပယ်နိုင်အောင်အားထုတ်ရမယ်။ ဒီနေရာမှာ အကုသိုလ်က သုံးမျိုးရှိပါတယ်။ သတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်း၊ လိမ်လည်ခြင်း၊ သူတစ်ပါးသားမယားအား ပြစ်မှားခြင်းအစရှိတဲ့ ဝိတိက္ကမအကုသိုလ်၊ စိတ်ဖြင့်ကြံစည် ပြစ်မှားခြင်းဆိုတဲ့ ပရိယုဋ္ဌာနအကုသိုလ်၊ အကြောင်းညီညွတ်ရင် အချိန်မရွေးထကြွသောင်းကျန်းလာနိုင်ပြီးမိမိသန္တာန်မှာ ကိန်းနေတဲ့ အနုသယအကုသိုလ်ဆိုပြီးသုံးမျိုး ရှိပါတယ်။ ထိုသုံးမျိုးထဲကသတ်ခြင်း၊ ခိုးခြင်းအစရှိတဲ့ ဝိတိက္ကမအကုသိုလ်ကိုတော့ သီလဖြင့်ပယ်ရပါ တယ်။ ငါးပါး၊ ရှစ်ပါးစတဲ့ သီလတရားတွေရှိရုံသေသေထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်နေရင် ကိုယ်နုတ်ဖြင့်ကျူး လွန်တဲ့ ဝိတိက္ကမအကုသိုလ်ကိုပယ်ပြီး ဖြစ်နေပါတယ်။ စိတ်ထဲကကြံစည်စိတ်ကူးတဲ့ ကာမဝိတက်စတဲ့ ပရိယုဋ္ဌာနအကုသိုလ်ကိုတော့ ဘုရားအာရုံပြု၊ မေတ္တာပို့၊ မရဏသတိဘာဝနာပွားများပြီး သမထဘာဝနာ နဲ့ပယ်ရပါတယ်။ မိမိသန္တာန်ကိန်းအောင်းနေတဲ့ အနုသယကိလေသာကိုတော့ ရုပ်နာမ် ဖြစ်ပျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တရမှတ်ကာ ဝိပဿနာဘာဝနာပွားများပြီး ပယ်ရပါတယ်။

(၂) အနုပုဏ္ဏာနံ ပါပကာနံ အနုပ္ပါဒါယ ဝါယာမော

မိမိသန္တာန်တစ်ရံတစ်ခါမျှ မဖြစ်ဘူးသေးတဲ့ အကုသိုလ်တွေကို မဖြစ်အောင် အားထုတ်ရမယ်။ သူများတွေတိုက်ခိုက်ခိုးဝှက် လုယက် လိမ်ပြာနေတာမြင်တွေ့နေရရင် မိမိသန္တာန်မှာအဲဒီ အကုသိုလ် မျိုးမဖြစ်အောင် သတိနဲ့ထိန်းသိန်းပြီး စောင့်ရှောက်ရပါမယ်။ ဥပမာပြောရရင် သူများတွေ တုပ်ကွေး ရောဂါဖြစ်နေရင်ကိုယ်မကွေးမိအောင် သတိနဲ့အစားအသောက် အနေအထိုင်ဆင်ခြင်ပြီး နေရသလိုပေါ့။

(၃) အနုပုဏ္ဏာနံ ကုသလာနံ ဥပ္ပါဒါယ ဝါယာမော

မိမိသန္တာန် မဖြစ်သေးတဲ့ ကုသိုလ်တွေဖြစ်အောင် အားထုတ်ရမယ်။ မဖြစ်ဘူးသေးတဲ့ ဒါန ကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ ဘာဝနာကုသိုလ်များကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အားထုတ်ရပါမယ်။ တစ်ချို့က ဒါနမပြုနဲ့ ဒါနပြုရင် သံသရာရှည်စေတယ်တဲ့ ဒါက နားမလည်လို့ သို့မဟုတ် ယုံကြည်ချက်အားနဲ့လို့ ပြောတာဖြစ်ပါလိမ့်မယ်။ ဦးဇင်းတို့ဘုရားအလောင်း သိဒ္ဓတ္ထမင်းသား ဘုရားဖြစ်ကြောင်း ပါရမီတွေ ဖြည့်ကျင့်ဘို့ကြည့်တော်မူလိုက်တော့ ဒါနပါရမီကို ရှေးဦးစွာမြင်တော်မူပါတယ်။ ဒါနပြုသူရဲ့နှစ်လုံး သွင်း ဆုတောင်းမှုအပေါ်မူတည်ပြီး အရှည်၊ အတိုဆိုတာဖြစ်ရတာပါ။ ဆုတောင်းမမှားဘို့အရေးကြီး ပါတယ်။ ဤကောင်းမှုကြောင့်ပဒေသရာဇ်မင်း၊ ဇကရာဇ်မင်း၊ စကြာဝတေးမင်း၊ ပဒေသရာဇ်မင်းကတော်၊ ဇကရာဇ်မင်းကတော်၊ စကြာဝတေးမင်းကတော်ဖြစ်ရပါလို့၏ စသည်ဖြင့်ဆုတောင်းခဲ့ရင်တော့ သံသရာ ရှည်စေတဲ့ “ဝဋ္ဋနိဿိတဒါန” ဖြစ်ပါတယ်။ ဘာကြောင့်လဲ အဝိဇ္ဇာက ပဒေသရာဇ်မင်း စတဲ့ဘဝတွေမှာ တွေ့ရမဲ့ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏစတဲ့ ဒုက္ခတွေကိုမမြင်အောင် ဖုံးကွယ်ပြီး၊ တဏှာကထိုဘဝတွေကို တောင်တကာဒါနကုသိုလ်ပြုတော့ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏမကင်းတဲ့ ပဒေသရာဇ်မင်းစတဲ့ဘဝတွေရ လာ၊ ရှေးဦးစွာဇာတိဒုက္ခနဲ့တွေ့ရပါတယ်။ နောက်အိုခြင်း၊ နာခြင်း၊ သေခြင်းစတဲ့ ဒုက္ခတွေဆက်တိုက် တွေ့ရမှာပါ။ လက်ရှိအို၊ နာ၊ သေ ဘဝကနေ နောက်ထပ်အို၊ နာ၊ သေအသစ် တောင်းတပြီး ပြုတဲ့ ကုသိုလ်မို့ သံသရာရှည်စေတဲ့ “ဝဋ္ဋနိဿိတဒါန” ဖြစ်ပါတယ်။ မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန် ဆုတောင်းပြီးပြုတဲ့ ဒါန ကိုတော့ “ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဒါန” လို့ခေါ်ပါတယ်။ မိမိသန္တာန်မဖြစ်ဘူးသေးတဲ့ သံသရာကိုတိုစေတဲ့ “ဝိဝဋ္ဋ နိဿိတဒါန” မျိုးဖြစ်အောင် အားထုတ်ခြင်းကို သမ္မာဝါယာမလို့ ခေါ်ပါတယ်။

(၄) ဥပ္ပါဒါယ ကုသလာနံ ဘိယျောဘာဝါယ ဝါယာမော

မိမိသန္တာန် ဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ ကုသိုလ်တွေကို တိုးတက်ပွားများလာအောင် အားထုတ်ရမယ်။ မိမိပြုထားတဲ့ ဒါနကုသိုလ်၊ သီလကုသိုလ်၊ ဘာဝနာကုသိုလ်တွေ နေ့စဉ်ပြန်လည်သုံးသတ်ဆင်ခြင် ပေးရမယ်။ ဖြစ်နိုင်ရင်တော့ “ပုညပေါတ္တက” ခေါ်တဲ့ကုသိုလ်စာရင်း လုပ်ထားသင့်တယ်။ ဘယ်တုံးက ဘယ်ကျောင်းမှာ ကထိန်သင်္ကန်းကပ်ခဲ့တယ်၊ ဝါဆိုသင်္ကန်းကပ်ခဲ့တယ်၊ သံဃိကဒါနဆွမ်းလောင်း ခဲ့တယ်၊ ဘယ်တုံးကရဟန်းခံခဲ့တယ်၊ သားတွေရှင်ပြုအလှူပေးခဲ့တယ်၊ ဘယ်ရွာမှာကျောင်းဆောက် လှူခဲ့တယ်၊ ဘယ်စာသင်တိုက်မှာ သံဃာဘယ်လောက်ကို ဆွမ်းကပ်ခဲ့တယ်၊ သိမ်ကျောင်းဆောက် လှူခဲ့တယ်၊ ဘုရားမှာ ရွှေသင်္ကန်းကပ်ခဲ့တယ်၊ ဆေးရုံကလူနာတွေ ဆေးဝါးဓာတ်စာတွေ လှူဒါန်းခဲ့ တယ်၊ မျက်မမြင်ဒုက္ခိတတွေ ဘယ်လောက်လှူခဲ့တယ်၊ ခိုကိုးရာမဲ့၊ မိဘမဲ့ကလေးတွေ၊ မသန်မစွမ်း လူနာတွေဘယ်တုံးက ဘယ်လောက်လှူဒါန်းခဲ့တယ်စသည်ဖြင့် ဟိုနေရာ ဒီနေရာမှာ လှူဒါန်းခဲ့တာ တွေ၊ ဥပုသ်သီတင်းသီလဆောက်တည်ခဲ့တာတွေ၊ ရိပ်သာမှာတရားစခန်းဝင်ခဲ့တာတွေ သတိရ အောင် မေ့ဝမ်းမြောက်ကြည့်နူးနေရင် ကုသိုလ်တစ်ခုထပ်ပြီးလုပ်နေရသလို တိုးပွားနေပါတယ်။ ဒါကို “စာဂါ နုဿတိ” လို့လဲခေါ်ပါတယ်။ မိမိသန္တာန်ဖြစ်ပြီးသား ကုသိုလ်တွေတိုးပွားအောင် အားထုတ်လို့နေရမှာပါ။

(၅) သမ္မာသတိမဂ္ဂဇီ

သမ္မာသတိဆိုတာကိုယ်အမူအယာဖြစ်တိုင်း၊ စိတ်ကူးကြုံစည်တိုင်း လိုက်ပြီးသိသိနေတဲ့သဘော

ကိုဆိုပါတယ်။ ကာယ၊ ဝေဒနာ၊ စိတ္တ၊ ဓမ္မလို့ခေါ်တဲ့ လေးဌာနမှာသတိရနေတာကိုသမ္မာသတိလို့ ခေါ်ပါတယ်။ နှာသီးဝမှာထိပြီးဝင်လာတဲ့လေနဲ့ထိပြီးထွက်သွားတဲ့လေကို သိအောင်မှတ်နေတာ သမ္မာသတိပါ။ မိမိရဲ့ခန္ဓာမှာဖြစ်ပေါ်နေတဲ့ကောင်း၊ မကောင်းဝေဒနာနဲ့ အလယ်အလတ်ဝေဒနာတို့ ဖြစ်တိုင်းသိသိနေတဲ့သဘောဟာသမ္မာသတိပါ။ စိတ်ကူးကြံစည်တိုင်းလိုက်ပြီးသိနေတဲ့ သဘောဟာလဲ သမ္မာသတိပါပဲ။ ခန္ဓာရဲ့မမြဲဆင်းရဲ အစိုးမရတဲ့ သဘောတွေကို အမှတ်ရနေတာ၊ သိနေတာသမ္မာသတိပါ။ ရုပ်နာမ်တရားတွေရဲ့ဖောက်ပြန်ပြောင်းလွဲ ပျက်စီးနေတဲ့သဘောကို မမြင်အောင် အနမတဂ္ဂသံသရာ ဘဝပေါင်းများစွာကတည်းကအဝိဇ္ဇာကဖုံးလွှမ်းပြီးတဏှာကမက်မောတွယ်တာလာခဲ့တာပါ။ အပါယ်လေးဘုံ ရောက်ရတာလဲဒီအဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာကြောင့်ပါပဲ။ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဘုံ ရောက်ရတာလဲ အဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာဦးစီးတဲ့ ကံတရားကစီမံဖန်တီးပေးလိုက်လို့ရောက်လာရတာပါ။ ဘုံဘဝတွေမှာ ဒုက္ခမျိုးစုံနဲ့ မိတ်ဖွဲ့နေရတာလဲ ဒီအဝိဇ္ဇာ၊ တဏှာကြောင့်ပင်မဟုတ်ပါလား။ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာရဲ့မမြဲတဲ့သဘော၊ ဆင်းရဲတဲ့သဘော၊ အနှစ်သာရဘာမျှ ရှာမရ အနတ္တသဘောပါတကားဟု ကောင်းစွာ သတိရနေတာ သမ္မာသတိဖြစ်ပါတယ်။

(၈) သမ္မာသမာဓိမဂ္ဂဇ

မိမိရဲ့စိတ်ကလေးဘယ်မှ မသွားတော့ပဲကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်မှာ စူးစိုက်တည်ကြည် ငြိမ်သက်နေတဲ့သဘောကို သမ္မာသမာဓိလို့ခေါ်ပါတယ်။ နွားကျောင်းသားနဲ့တူတဲ့ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဟာစိတ်ဆိုတဲ့နွားမိုက်ကိုနှာသီးဝခေါ်တဲ့ချည်တိုင်မှာ သတိတည်းဟူသောကျိုးဖြင့်ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ ချည်ထားလိုက်ရင် နွားမိုက်နဲ့တူတဲ့စိတ်ကလေးဟာ ဘယ်မှမပြေးတော့ပဲနှာသီးဝမှာပဲ ကပ်လျက်သာနေပါတော့တယ်။ ဒါကို သမာဓိလို့ခေါ်တာပါ။ ရုပ်နာမ်တရားအားလုံး မမြဲ၊ ဆင်းရဲ အစိုးမရပါတကားလို့ တည်တည်တန့်တန့် ခိုင်ခိုင်မြဲမြဲ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တထင်လာအောင်မျက်စိနဲ့ကြည့်သလိုကွက်ကွက်ကွင်းကွင်း ပီပီပြင်ပြင် ပြတ်ပြတ်သားသား သဲသဲကွဲကွဲ ထင်ထင်ရှားရှား မြင်လာအောင် ထပ်ကာထပ်ကာ ရှုလိုက်တော့ ရာဂ၊ ဒေါသ၊ မောဟတွေလျော့လျော့သွားတယ်။ ကြိမ်ဖန်များစွာရတော့အနမတဂ္ဂသံသရာကပါလာတဲ့ ကိလေသာတွေ ပါးပါးသွား၊ ပါးရောက် နဲ့နဲ့သွား၊ နဲ့ရောက်၊ ကြံကြံသွား၊ နောက်ဆုံးတော့ အာသဝေါကုန်ခန်းရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးတွေ ဖြစ်သွားပါတယ်။ အခုပြောခဲ့တဲ့ ရှစ်ပါးကတော့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါခေါ်တဲ့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားပါပဲ။ ရှောင်ရမှာက ကာမသုခလွှဲကာနုယောဂနဲ့ အတ္တကိလမထာနုယောဂနှစ်ပါးဖြစ်ပါတယ်။ ကျင့်ရမှာကတော့ အလယ်အလတ်ဖြစ်တဲ့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါပဲဖြစ်ပါတယ်။

(၉) ဓာတိယဗျဇ်း

မြတ်စွာဘုရား မိဂဒါဝုန်တောမှာ ပဉ္စဝဂ္ဂါးဦးကိုတရားဦး ဓမ္မစက်ဟောမြှောက်နေပုံကို အာရုံယူလျက် အကျင့်သုံးပါးကိုဟောတော်မူပြီးနောက် အမှန်တရားကိုဆက်ပြီးဟောတော်မူပါတယ်။ ပါဠိလိုတော့ “သစ္စာ” မြန်မာမှုပြုလိုက်တော့ အမှန်တရားပါ။

သစ္စာကလေးပါးရှိပါတယ်=The four Noble Truth.

- (၁) ဒုက္ခသစ္စာ-ဆင်းရဲခြင်းအမှန်တရား၊ The Noble Truth of suffering.
- (၂) သမုဒယသစ္စာ-ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းအမှန်တရား၊ The Noble Truth of cause of suffering.
- (၃) နိရောဓသစ္စာ-ဆင်းရဲငြိမ်းရာအမှန်တရား၊ The Noble Truth of cessation of suffering.
- (၄) မဂ္ဂသစ္စာ-ဆင်းရဲငြိမ်းရာရောက်ကြောင်းအမှန်တရား၊ The Noble Truth of the cause leading to the cessation of suffering.

အဲဒီလေးပါးထဲက ဒုက္ခသစ္စာကို ရှေးဦးစွာဟောတော်မူပါတယ်။ ဟောပုံပါဠိကတော့-
“ဣဒံခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ၊ ဇာတိပိ ဒုက္ခာ ဇရာပိ ဒုက္ခာ ဗျာဓိပိ ဒုက္ခော မရဏမ္ဘိ ဒုက္ခံ အပ္ပိယေဟိ သမ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော၊ ပိယေဟိ ဝိပ္ပယောဂေါ ဒုက္ခော၊ ယမ္ဘိန္တံ နလဘာတိ တမ္ဘိဒုက္ခံ၊ သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ”

ဣဒံခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ-ဤဟောလတံသောတရားသည် ဒုက္ခဖြစ်သော အရိယအဖြစ်ကိုပြုနိုင်တဲ့ အမှန်တရားပါပေတည်း။ ဒုက္ခက အရိယအဖြစ်ကိုပြုနိုင်ပါတယ်။ ဒုက္ခမှန်းမသိကြ

လို့သာ တဏှာတွေတိုးနေတာပါ။ ဒုက္ခမှန်းသိလာတဲ့အခါကြတော့၊ တဏှာ-ကတဖြေးဖြေးနောက်ဆုတ်ဆုတ်သွားပါတယ်။ နောက်ဆုတ်ရပါများလာတော့ သာယာစရာရှာမရတော့ပဲ တဏှာကုန်ခန်းရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။ ဒါကြောင့်ဒုက္ခ-ကအရိယာအဖြစ်ကိုပြုနိုင်တဲ့အမှန်တရားလို့ ဟောတော်မူခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီဒုက္ခတွေက-

ဇာတိဒုက္ခ=Birth is suffering

ဘဝဖန်ခါသံသရာ၌ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းဆင်းရဲ အမိဝမ်းဝယ် ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရတဲ့ဆင်းရဲကို ရပ်သိရွာသိ၊ လူတကာသိ၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆသိဖြစ်နေတော့ ဒုက္ခလို့မမြင်တော့ဘူး။ ဇာတိဒုက္ခကြီးမားပုံကိုဝိသုဒ္ဓါရုံဆရာတော်ဘုရားကြီးကလင်္ကာရေးစပ်ထားပါတယ် “စာသစ်စာကျက်၊ အောက်ထက်ဝန်းရံ၊ ပုပ်နံငြိလောင်း၊ ကျဉ်းမြောင်းမဲမိုက်၊ မိဝမ်းတိုက်ဝယ်” ဦးဇင်းတို့တတွေ ပဋိသန္ဓေနေခဲ့ရတဲ့ အမိဝမ်းကိုနံနံအာရုံပြုကြည့်စမ်းပါ။ ဘာတွေရှိမလဲဆိုတော့ အူတွေ၊ အသဲတွေ၊ အဆုတ်တွေ၊ အစာသစ်၊ အစာဟောင်းတွေပေါ့။ မမြင်ရလို့သာပါ။ မြင်သာမြင်ရမယ်ဆိုရင် ဘယ်လောက်စိတ်ပျက်လိုက်မလဲ ကျဉ်းမြောင်းကျပ်တည်းမှောင်မိုက်ပြီး အနံ့အသက်မကောင်းတဲ့ အမိရဲ့ဝမ်းထဲမှာ အစာသစ်အိမ်ကို ဦးခေါင်းပေါ်ရွက်၊ အစာဟောင်းအိမ်ကိုဖင်ထိုင်လို့ဆင်းဆင်းရဲရဲ ဆယ်လလောက်နေခဲ့ရတာပါ။ တစ်ချို့တော့ ခုနစ်လတို့ ဘာတို့ရှိတယ်။ ဒါပေမဲ့အဖတ်မတင်တာများပါတယ်။

“ဘင်၌လောက်လို၊ ကျောက်ကိုဝမ်းပြု၊ ခူးနှစ်ခုကြား၊ ဦးခေါင်းထားလျက်၊ မေးကြားလက်ဆုပ်၊ သစ်ခွတိုမှာ၊ မျောက်အိုကုတ်သို့” မစင်ပုံထဲက လောက်လိုပါပဲတဲ့။ စဉ်းစားကြည့် တစ်ခုမှသာယာစရာမရှိဘူးနော်။ အမိရဲ့ကျောဘက်ကို မျက်နှာပြု၊ ခူးခေါင်းနှစ်ခုကြား ဦးခေါင်းထားကာ လက်နှစ်ဖက်ကမေးစေ့ကိုဆုတ်ပြီးမိုးရွာတဲ့အခါချမ်းလွန်းလို့ သစ်ပင်ခွကြားမှာကုတ်ပြီး ထိုင်နေတဲ့ မျောက်အိုလေးလို ခြေမဆန့်သာ၊ လက်မဆန့်သာ အမိဝမ်းထဲမှာ ဦးဇင်းတို့တတွေနေခဲ့ကြတာပါ။

“မလှုပ်မယှက်၊ သေသောက်လက်ဝယ်၊ ဆိတ်သူငယ်လို၊ အလမ္မာယ်မိ၊ မွေငယ်ချိုသို့” သတ်ပြီးစားဘို့ရာအတွက် ဖမ်းထားတဲ့ အရက်သမားတွေရဲ့ လက်ထဲက ဆိတ်ကလေးဟာ ကြောက်ပြီး ရွံ့တွံ့တွံ့နဲ့ကုတ်နေသလို အလမ္မာယ်ဆရာဖမ်းထားလို့ မိနေတဲ့မြွေဟာလဲ နှိပ်စက်ခံထားရလို့ချိုနေသလို အမိဝမ်းထဲမှာမသက်မသာဆင်းဆင်းရဲရဲနေခဲ့ရပါတယ်။ “အမိစပ်ခါး၊ ပူအေးစားလဲ၊ ကိုယ်သား ဆတ်ဆတ်” မိခင်လုပ်တဲ့သူကမဆင်မခြင်နဲ့အပူတို့ အစပ်တို့များ စားလိုက်ရင်ချက်ကျိုးကတဆင့် ကလေးရဲ့ဝမ်းမိုက်ထဲရောက်ပြီးကလေးမှာငရဲကျသလို ဒုက္ခကြီးစွာခံစားရပါတယ်။ မိခင်ကကုံးလိုက် ကွလိုက်ဆိုရင်ကလေးခါးလှန်ချိုးသလိုခံစားရပါတယ်။ ရုတ်တရက် ဖြိုးကနဲ၊ ဖြတ်ကနဲ၊ ဖိုးကနဲ၊ ဇတ်ကနဲ၊ ထိုင်လိုက်ထလိုက်ရင် ကလေးကိုင်ဆောင်သလို ခံစားရပါတယ်။ အရက်မူးပြီး မွေရမ်းနေတဲ့အရက်သမားရဲ့ လက်ထဲက သိုးငယ်လေးလိုခံစားရပါသတဲ့။

“သတ်ပြတ်တစေ၊ ဆယ်လနေ၍၊ လေကမ္မဇ၊ ဦးဇောက်ချသား” ကိုးလလွန်မြောက် ဆယ်လရောက်တော့ ကမ္မဇလေလှုပ်လာပြီး ဖွားခါနီးမို့ ထက်အောက်ပြောင်းပြန် ဂျမ်းထိုးလှန်လိုက်တော့ ကလေးရဲ့ဦးခေါင်းက အောက်ဖက်ရောက်လာပါတယ်။ အဲဒီချိန်မှာ မိခင်ဟာသေလုမတပ် ခံစားရပါသတဲ့။ “တော်ပြီတော်ပြီ၊ ဒီကလေးနောက်ဆုံးပဲ၊ နောက်မယူတော့ဘူး” နဲ့ခါးခါးသီး ငြင်းဆိုတတ်ပါသတဲ့။ ဒါပေမဲ့လို့ နောက်ကျတော့လဲ သားလေးရတော့ အဖော်ရအောင် သမီးလေးကလိုချင်လာပြန်ရော။ သမီးလေးရပြန်တော့ ဦးဦးဖျားဖျား ရှင်ပြုရအောင် သားလေးတော့ယူအုံးမှ ဆိုကာအကြောင်းတွေပြပြီး ယူကြပြန်တာပဲ။ မိခင်များမှာ သားသမီးယူရတာ တင်းတိမ်ကျေနပ် အားရတယ်လို့မရှိဘူးတဲ့။

“မဂ်ဝသို့ရောက်၊ သံကောက်ပေါက်မှာ၊ ဆွဲမြောက်ဆင်ပြောင်၊ သံတောင်ကြိတ်ချေ၊ ပုံနေရယိက၊ ပြင်သို့ကျလည်း၊ အပ်စွသည့်ဟန်၊ ကြီးပြန်ဒုက္ခ၊ ပြစ်များလှသည်၊ လက်စဇာတိ၊ မူရင်းတည်း” မီးဖွားရပြန်တော့လဲ သက်သက်သာသာ ဖွားရတာမဟုတ်ပါဘူး။ ကြွမ်းကျင်တဲ့လက်သည်နဲ့ဖွားရရင် တော်သေးရဲ့။ မကြွမ်းကျင်ဘူးဆိုရင် ဆင်းဆင်းရဲရဲမွေးဖွားရပြီး ကလေးသေချင်လဲ သေသွားနိုင်ပါတယ်။ ကြွမ်းတမ်းတဲ့လက်တို့၊ ကြွမ်းတမ်းတဲ့အဝတ်တို့နဲ့များ ကိုင်လိုက်ရင် အနာကိုအပ်နဲ့ထိုးလိုက်သလို ပြင်းစွာဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရပါတယ်။ ဇာတိဒုက္ခကိုသာ ပြန်ပြီးတော့သိကြမယ်။ သတိရကြမယ်ဆိုရင်ဘယ်သူမှ “လူဖြစ်ရပါလို၏၊ သူဌေးကြီး၊ သူဌေးကတော်ကြီးဖြစ်ရပါလို၏” လို့ဆုတောင်းမယ်မဟုတ်ဘူး။ ပဋိသန္ဓေဒုက္ခကိုမသိခဲ့ကြလို့သာကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုပြီး ဆုတွေအမျိုးမျိုးတောင်းနေ ကြ

တာပါ။ “မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရဲ့ အထောက်အပံ့ ဖြစ်ပါစေ” ဆိုရင်ဘုရားရှင် အလိုတော်ကျ ဖြစ်မှာပေါ့။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုရာ၌ ဆုတောင်းမမှားဘို့ အရေးကြီးပါတယ်။

ဇရာဒုက္ခ=Old age is suffering

ဆံဖြူခါးကိုင်း၊ နားထိုင်း၊ သွားကြွေ၊ အသားအရေ၊ ရွတ်တွယိုယွင်း၊ အိုမင်းခြင်းဟာ ဆင်းရဲအစစ်အမှန်ပဲ။ ချက်ခြင်းကြီးအိုတာကိုမသိရပေမဲ့၊ တဖြည်းဖြည်းချင်းကတော့ အိုလို့နေတာပါ။ ကလေးဘဝကရုပ်နဲ့ဆဲလေးငါးနှစ်ရုပ်မတူသလို၊ အသက်လေးငါးဆယ်ရုပ်နဲ့ ဆဲလေးငါးနှစ် ရုပ်ဟာလဲသိတ်ကွာသွားပါတယ်။ ခုနှစ်ဆယ်၊ ရှစ်ဆယ် အရွယ်ဆိုရင်တော့ ပိုသိသာလာပါတယ်။ ဆံပင်တွေကလဲ ငယ်ငယ်ကလိုနက်မှောင်မနေတော့ဘူး။ နဲ့နဲ့ဖြူရာက ကျိုးတိုးကျဲတဲ့ဖြူ၊ နောက်တော့ တစ်ခေါင်းလုံးဖြူလို့ ကြာဇံမွှေးတွေဖြစ်လာတယ်။ အစပိုင်းနဲ့နဲ့ဖြူလာတဲ့အခါ ဇာဂနာနဲ့နှုတ်သေးတယ်။ နောက်ကြိုးတိုးကြဲတဲ့ကွက်တိကွက်ကြားဖြူလာတော့ဆေးဆိုးပြီး ဇရာကိုလှဲစားပါသေးတယ်။ တဖြည်းဖြည်း တစ်ခေါင်းလုံးဖြူလာတော့ဆေးမဆိုးနိုင်တော့ပဲ ဒီလောက်ဖြူချင်တဲ့အမွှေးဖြူဟာဆိုပြီး မဆိုးပဲပြစ်ထားလိုက်တော့ ကြာဇံခေါင်းဖြစ်လာတယ်။ ဇရာကိုတော့ လိမ်နိုင်သမျှလိမ်၊ လှဲရသမျှလှဲနေကြပါသေးတယ်။ နောက်ဆုံးလှဲမရတဲ့အဆုံးကျမှ ဇရာရဲ့သရုပ်က ဗူးပေါ်သလို ပေါ်လာပါတော့တယ်။

ခါးကလဲကိုင်းပြီး၊ နားတွေကလဲ ငယ်ငယ်ကလို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သဲသဲကွဲကွဲ မကြားတော့ပါဘူး။ ငယ်ငယ်ကဆို သွားတွေက ပုလဲလုံးလေးတွေ စီထားသလို ကြည့်လို့တယ်ကောင်းတယ်။ ကြီးလာတော့အထက်ကတစ်ချောင်းကျိုး၊ အောက်ကတစ်ချောင်းကျိုးနဲ့ မရှိတော့ဘူး။ မျက်စိကလဲ ရှင်းလင်း သဲကွဲစွာ စာဖတ်လို့မရတော့ပါဘူး။ နှုတ်စားဖြစ်လာ၊ မြူတွေအုံ့ဆိုင်းသလို မှိုင်းတိုင်းတိုင်းဖြစ်လာ၊ ဒါဇရာရဲ့သဘောပါ။ အသားအရေများလဲ ငယ်ငယ်တုံးကနဲ့တခြားစိပေါ့။ ငယ်ငယ်ကဆို တင်းတင်းရင်းရင်း ပြည်ပြည်ဖြိုးဖြိုးမိုမိုမောက်မောက်နဲ့ ကြည့်လို့အဆင်ပြေတယ်။ ကြီးလာတော့ အရိုးနဲ့အသားကွဲပြီးတွဲကျလာတယ်။ တစ်ချို့ကအိုမှန်းမသိအောင် မျက်နှာပေါင်းတင်တာတို့၊ ခန္ဓာကိုယ်ကတွဲကျနေတဲ့ အရေတွေဖြတ်ပြီး တင်းတင်းရင်းရင်းဖြစ်အောင် ပြန်ချုပ်တာတို့ရှိကြသေးတယ်မဟုတ်လား။ ခေတ်မီတဲ့နိုင်ငံကြီးတွေမှာတော့ ရုပ်ကိုသိတ်ပြင်ကြတာပါ။ မြန်မာပြည်မှာက ဘာသာရေးအသိလေးရှိလို့မို့ သိတ်မဆိုးသေးပါဘူး။ ဘာသာတရားကပေးတဲ့အသိဉာဏ်မရှိတဲ့နိုင်ငံတွေမှာတော့ ရုပ်ကိုချည်းထပ်ခါတလဲလဲပြင်နေကြတယ်။ တကယ်ပြင်ရမှာကကိုယ့်စိတ်ပဲမဟုတ်လား။ ဇရာကိုဘယ်နည်းနဲ့မှလှဲစားလို့မရပါဘူး။ စက္ကန့်တိုင်း၊ စက္ကန့်တိုင်း၊ မီးနစ်တိုင်း၊ မီးနစ်တိုင်း၊ နာရီတိုင်း၊ နာရီတိုင်း၊ နေ့တိုင်း၊ နေ့တိုင်း၊ ရက်တိုင်း၊ ရက်တိုင်း၊ လတိုင်း၊ လတိုင်း၊ နှစ်တိုင်း၊ နှစ်တိုင်း၊ ပျက်စီးနေတဲ့ရုပ်တရားကြီးကို ဘယ်သူက တားဆီးလို့၊ ဖုံးလွှမ်းလို့၊ ကာကွယ်လို့၊ မအိုပါနဲ့ရယ်လို့၊ တောင်းတလို့ရနိုင်မှာတဲ့လဲ။ ဒါကမျက်စိနဲ့မြင်ရတဲ့ရုပ်တရားရဲ့အိုခြင်းပါ။ အသက်ကြီးလာတော့ သူငယ်ပြန်လာတယ်။ သီးချင်းဆိုတာတို့၊ က-တာတို့၊ ကလေးတွေနဲ့တွဲပြီး ဂုံညှင်းထိုးတမ်း၊ ဇယ်တောက်တမ်းကစားတာတို့ ဖြစ်လာတယ်။ မှတ်ဉာဏ် memory တွေအားနဲ့လာတယ်။ သတိတွေမေ့ထွင်းစားပြီးလဲ ငါ့ဘယ်သူမှထွင်းမကျွေးကြဘူး။ သူတို့ချည်းစားကြတယ်စသည်ဖြင့် ကရောင်ကတမ်းတွေပြော ငယ်ငယ်ကလုပ်ဖော်ကိုင်ဘက်၊ ပေါင်းသင်းဘက်တွေ တွေ့တဲ့အခါခင်ဗျားကဘယ်သူလဲ၊ ဘယ်မှာနေလဲ ဘယ်ကလဲစသည်ဖြင့် မေ့မေ့လျော့လျော့တွေဖြစ်လာတယ်။ ဒါကနာမ်အို၊ အိုတယ်ခေါ်ပါတယ်။ ရုပ် ဇရာ၊ နာမ်ဇရာနှစ်မျိုးစလုံး အသက်တမ်းပြည့်ပြည့်နေရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များမှာတွေ့ရပါတယ်။ သားသွီးတွေကလဲ လူရာမသွင်းခြင်ကြတော့ဘူး။ သူတို့အထဲကကား ဝင်ပြောမိရင် “ဟာအဖေကလဲဘာမှမသိပဲနဲ့ မပြောစမ်းပါနဲ့ကိုယ့်ဟာကို အေးအေးနေစမ်းပါ” စသည်ဖြင့် ကန့်ထုတ်၊ ဖယ်ထုတ်ပိုင်းပယ်ခံရတော့ “ဟင်းငါမွေးလို့ ကြီးလာတဲ့မြောက်က ငါ့ပြန်မြောက်တယ်” ဆိုပြီးမခံချိုမခံသာစိတ်အနှောက်အယှက်ဖြစ်ရပါတယ်။ အဲဒီလိုကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲတို့၏တည်ရာဖြစ်သောကြောင့် ဇရာဆိုတဲ့အိုခြင်း သဘောကို ဒုက္ခ-ကြောက်စရာဆင်းရဲလို့ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူတာပါ။

ဗျာဓိဒုက္ခ= Illness is suffering

မကျမ်းမမာ ဖျားနာရခြင်းဟာလဲ ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းပါပဲ။ ရောဂါဆိုတာအမျိုးမျိုးတွေ ကြရမှာပါ။ သက်တမ်းပြည့်ပြည့်နေရတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်မှာတွေ့ရသလို သက်တမ်းမပြည့်ခင်သေရတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှာလဲ ရောဂါကတော့တွေ့ကြရတာပဲ။ တစ်ချို့ကခေါင်းကိုက်ရောဂါဖြစ်၊ စားဆေး၊ လိမ်းဆေး၊

သောက်ဆေးမျိုးစုံစား ရောဂါကမသက်သာတော့ ရောဂါထဲမှာတော့ ခေါင်းကိုက်တာလောက်ဘယ်
ရောဂါမှမဆိုးဘူးတဲ့။ တစ်ချို့မျက်စိနာတယ်သူလက်ခင်ဗျားတို့မျက်စိမနာဘူးသေးလို့ပါ။ ဘယ်လောက်
ဆိုးသလဲဆိုတာသိပါလိမ့်မယ်။ နားကိုက်တဲ့သူကလဲ ဘယ်ရောဂါဘယ်လောက်ဆိုးတယ်ပဲ ပြောပြော
နားကိုက်တာလောက်ကတော့ မဆိုးတာအမှန်ပဲ။ ဒုလ္လာပါဒရက်ဖြစ်ပြီး အိပ်ယာထလဲနေတဲ့သူကလဲ
ဒီလိုရောဂါမျိုးတော့ဖြင့်ဘယ်တော့မှမတွေ့ပါရစေနဲ့ တခြားရောဂါနဲ့များလဲလိုက်ခြင်စမ်းပါဘိနဲ့ကိုယ်
ဖြစ်တဲ့ရောဂါကိုအဆိုးဆုံးလို့ထင်ကြတာပါ။ ရောဂါဆိုဘယ်ရောဂါမှ သက်သာတဲ့ရောဂါ ရယ်လို့မရှိ
ပါဘူး။ မသက်သာတဲ့ရောဂါ၊ မခံသာတဲ့ရောဂါချည်းပါပဲ။ ဒါကတော့ရုပ်နာပေါ့။

ဇနီးမယား၊ လင်ယောက်ျား၊ သမီးသားတွေ ပျက်စီးလို့ဖြစ်ရတဲ့စိုးရိမ်ပူဆွေးရခြင်း၊ ငိုကြွေး
မည်တမ်းရခြင်း၊ စိတ်ဆင်းရဲရခြင်း၊ သက်ကြီးရှိုက်ငင်ပြင်းစွာပူပန်ပြီး သတိလစ်မေ့မျောသွားရခြင်းစတဲ့
အပူတွေကတော့စိတ်နာပေါ့။ ဒီဗျာမိခေါ်တဲ့နာခြင်းတရားကတော့ လူတိုင်းလူတိုင်း ကြီးသူရော၊ ငယ်သူ
ပါတွေ့ကြရမှာပါ။ တစ်ချို့ယုတ်တရက်မေ့မြောပြီးလဲကျသွားလို့ ဆေးရုံတင်၊ လမ်းမှာပဲအသက် ဆုံးရှုံး
သွားတယ်။ ဘာပြောကြသလဲဆိုတော့ဘယ်သူဘယ်ဝါဖြင့် ကံကောင်းလိုက်တာ သေတာသွားတယ် ဘာ
ရောဂါမှမခံစားရဘူးတဲ့။ သူ့လဲသေလောက်အောင်ပြင်းထန်တဲ့ရောဂါဖြစ်လို့ သေသွားတာပေါ့။ သေ
လောက်တဲ့ရောဂါမဖြစ်ရင် မသေပါဘူး။ ဒါပေမဲ့သူများတွေလို နှစ်ရှည်လများအိပ်ယာထလဲပြီးရောဂါ
မခံစားရတော့ဘာရောဂါမှမဖြစ်ဘူးထင်ရတာပါ။ တစ်ချို့အိပ်ယာထ အိပ်နေရင်းခရူးခရူးနဲ့ အသံကြား
လို့သွားကြည့်ချွဲဆိုပြီး သေနေတာတွေ့ရတယ်။ အမှန်ကတော့ သေလောက်အောင် ပြင်းထန်တဲ့ရောဂါ
ဖြစ်လို့သေကြတဲ့သူချည်းပါပဲ။ အဲဒီရုပ်နာ၊ စိတ်နာနှစ်မျိုးစလုံးရဲ့ တည်ရာဖြစ်လို့မို့ ဗျာမိဆိုတဲ့နာခြင်း
တရားဟာ ဒုက္ခ-ဆင်းရဲခြင်းအမှန်ပဲလို့ဘုရားဟောတော်မူတာပါ။

မရဏဒုက္ခ=Death is suffering

သေတယ်ဆိုတာ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ရုပ်နာကခန္ဓာဖြစ်စဉ်အဆုံးသတ်ချုပ်ငြိမ်းပြတ်ဆဲသွားတဲ့
သဘောကို ဆိုပါတယ်။ “စဝနဝသေန ပစ္စုပ္ပန္နဘဝပရိယောသာနဘူတံ စုတိစိတ္တံ ဥပ္ပဇ္ဇိတွာ နိရုဇ္ဈတိ”
(သင်္ဂဟပါဠိ)

သေခြင်းတရားကလေးမျိုးရှိပါတယ်။

- (၁) အာယုက္ခယမရဏ-အသက်တမ်းကုန်လို့သေခြင်း၊
- (၂) ကမ္မက္ခယမရဏ-ကံကုန်လို့သေခြင်း၊
- (၃) ဥဘယက္ခယမရဏ-အသက်တမ်း၊ ကံစွမ်းနှစ်ပါးစုံကုန်လို့သေခြင်း၊
- (၄) ဥပစ္ဆေဒကမရဏ-တစ်စုံတစ်ခုသောပယောဂဖြင့်သေခြင်းဆိုပြီး လေးမျိုးရှိပါတယ်။

ဥပမာပြောရရင် ဆီမီးဟာမီးဇာကုန်လို့ မီးငြိမ်းခြင်း၊ ဆီကုန်လို့မီးငြိမ်းခြင်း၊ မီးဇာဆီနှစ်ပါးစုံ
ကုန်လို့မီးငြိမ်းခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ယောက်က ငြိမ်းလို့မီးငြိမ်းခြင်း၊ သို့မဟုတ် လေပြင်းတိုက်လို့မီးငြိမ်းခြင်း
ရယ်လို့ ဥပမာလေးခုရှိပါတယ်။ ဦးဇင်းတို့သက်တမ်းကယခု ခုနှစ်ဆဲ့ငါးနှစ်ပါ။ မြတ်စွာဘုရားက တစ်ရာ
တမ်းမှာပွင့်တော်မူပါတယ်။ နှစ်တစ်ရာမှာတစ်နှစ်ဆုတ်၊ နှစ်ပေါင်းနှစ်ထောင်ငါးရာကျော်ဆိုတော့ နှစ်ဆဲ့
ငါးနှစ်ဆုတ်သွားပြီမို့ ခုနှစ်ဆဲ့ငါးနှစ်တမ်းပဲရှိပါတော့တယ်။ အသက်ရှစ်ဆယ်၊ ကိုးဆယ်နေရတဲ့အဖိုး၊
အဖွားတွေကတော့ အတော်ကံကောင်းလို့ပါ။ အသက်တမ်းပြည့်ပြည့်နေပြီး သေရတဲ့သူတွေကိုတော့
အာယုက္ခယမရဏလို့ခေါ်ပါတယ်။ မီးဇာကုန်လို့ မီးငြိမ်းခြင်းနဲ့တူပါတယ်။ အသက်တမ်းမပြည့် ခင်၊
တစ်ချို့မွေးပြီးကာစလေးသေ၊ တစ်ချို့သုံးလေးဆယ်မှာသေ၊ ဒါမျိုးကြတော့ ကံကုန်လို့သေခြင်း
ကမ္မက္ခယမရဏခေါ်ပါတယ်။ ဆီကုန်လို့မီးငြိမ်းခြင်းနဲ့တူပါတယ်။ အသက်တမ်းနဲ့ ကံစွမ်းနှစ်ပါးစုံကုန်
လို့ သေခြင်းကိုတော့ ဥဘယက္ခယမရဏခေါ်ပါတယ်။ အသက်တမ်းပြည့်ပြည့်နေပြီးမှ ကံအရှိန်ကုန်လို့
သေသွားကြသူများ ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကိုတော့ မီးဇာဆီနှစ်ပါးစုံကုန်လို့မီးငြိမ်းခြင်းနဲ့တူပါတယ်။

အသက်တမ်းလဲမကုန်၊ ကံစွမ်းလဲမကုန်ပါပဲသူတစ်ပါးပယောဂနဲ့သေရတာမျိုး၊ ကိုယ့်ဖာသာ
သတ်ပြီးသေရတာမျိုးကိုတော့ ဥပစ္ဆေဒကမရဏလို့ခေါ်ပါတယ်။ တစ်စုံတစ်ယောက်ကငြိမ်းလို့မီးငြိမ်း

ခြင်း၊ သို့မဟုတ်လေပြင်းတိုက်လို့ မီးငြိမ်းခြင်းနဲ့တူပါတယ်။ အဲဒီလေးမျိုးတစ်မျိုးမျိုးနဲ့ သေကြရမှာပါ။ သေခါနီးအရေးကြီးပါတယ်။ တစ်ချို့ကဇနီးမယား၊ သွီးသားတွေစွဲလမ်းပြီးသေတယ်။ တစ်ချို့ကပစ္စည်းတွေစွဲလမ်းပြီးသေတယ်။ ငါတပင်တပန်းရှာထားတဲ့ပစ္စည်းတွေနဲ့ ခွဲခွါရတော့မယ်။ ငါထားခဲ့တဲ့ပစ္စည်းတွေကောင်းကောင်းမှသုံးရစ်ကြပါ့မလား၊ ပြီးတီးများပစ်ကြလေမလား၊ ငါမရှိရင်ဥမကွဲ သိုက်မပျက်စည်းစည်းလုံးလုံးညီညီညွတ်ညွတ်မှနေကြပါ့မလားစသည်ဖြင့် စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ပြီး သေရတာမျိုးတွေလဲရှိတယ်။ ဒီလိုများအယောနိသောမနသိကာရနဲ့ သေသွားခဲ့ရင်တော့ ဒုဂ္ဂတိသံသရာထဲလည်ရအုံးတော့မှာပေါ့။ သေခါနီးမှာကလျာဏမိတ္တမိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်းဆိုတာအရေးကြီးပါတယ်။ ဘေးကနေပြီးတရားစကားပြောပေး၊ ပရိတ်၊ ဓမ္မစကြာ၊ အနတ္တလက္ခဏသုတ်၊ ပဋ္ဌာန်းတရားတွေရွတ်ဖတ်ပေး၊ တရားတိုက်ခွေဖွင့်ပေး၊ ပြုခဲ့တဲ့ကုသိုလ်တွေသတိရအောင်ပြောပေး၊ ဘယ်တုန်းကရဟန်းခံခဲ့တယ်၊ သားတွေရှင်ပြုခဲ့တယ်၊ ဝါဆိုသင်္ကန်း၊ ကထိန်သင်္ကန်းတွေကပ်ခဲ့တယ်။ သံဃာတွေဆွမ်းကပ်ခဲ့တယ်စသည်ဖြင့်စည်ကာပတ်ကုန်း ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေပြောပေးနေရပါတယ်။ လူမမာဘေးထိုင်ပြီး တရှုတ်ရှုတ်နဲ့လုပ်နေရင်တော့သားသွီးတွေ စွဲလမ်းပြီးသေချာပေါက်ပြီတ္တာဖြစ်တော့မှာပါ။ ဒါသတိထားဘို့ သိတ်ကောင်းပါတယ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာတွေမို့ဒီအသိဉာဏ်မျိုးရှိသင့်ကြပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က သောဏရဟန်းကြီးဆိုတာရှိတယ်။ မုဆိုးဘဝနဲ့အသက်မွေးပြီး ကြီးတော့သင်္ကန်းဝတ်၊ သေခါနီးတော့ ဂတိနိမိတ်ထင်လာတယ်။ ဂတိနိမိတ်ဆိုတာ ကိုယ်ဖြစ်ရမဲ့ဘဝရဲ့အာရုံတွေပဲပေါ့။ ခွေးနက်ကြီးတွေသွားတဖြုတ်နဲ့စားမယ်ဝါးမယ်လုပ်နေတော့ “ဟဲ့သားရဲ့ခြောက်ပါဟဲ့၊ ခြောက်ပါဟဲ့၊ ခွေးနက်ကြီးတွေလာနေတယ်” ဆိုတော့သားရဟန်းကသိတယ် “အင်းဖခင်ကြီး ဒီအတိုင်းသာသေသွားရင်တော့ ဧကန်မုချင်ရဲရောက်ရချည်ရဲ့” ဆိုပြီး ညောင်စောင်းလေးဘုရားယင်ပြင်မ-သွား၊ ဘုရားမှာပန်းတွေ၊ ဆီမီးတွေလှူပြီး “ဖခင်ကြီးအတွက်ဘုရားမှာပန်းတွေ၊ ဆီမီးတွေလှူထားတယ်၊ ဘုရားအာရုံပြုပါ” လို့ အာရုံပြောင်းပေးလိုက်တော့နတ်သွီးတွေရောက်လာတယ်။ “ဟဲ့ သားရဲ့ ဖယ်ပါဟဲ့၊ လမ်းပေးပါဟဲ့၊ မင်းမိထွေးတွေလာနေတယ် လာနေတယ်” ဆိုတော့ နတ်ပြည်နိမိတ်ထင်ပြီး သေတော့နတ်ပြည်ရောက်ရပါတယ်။ ဒီလိုမိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်းသာမတွေ့ရရင် သေချာပေါက်ငရဲရောက်တော့မှာပေါ့။ ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲတို့ရဲ့ တည်ရာဖြစ်လို့မို့ သေခြင်းတရားကိုဒုက္ခလို့ ဟောတော်မူတာပါ။ (ပုဂံပုဂ္ဂိုလ်အဖွဲ့အစည်း၊ ၈၇)

အပွိယ သမ္ပယောဂ ဒုက္ခ=Association with the unpleasant is suffering

အပွိယေဟိ-မချစ်မနှစ်သက်အပ်သော သတ္တဝါသင်္ခါရတို့နှင့်၊ သမ္ပယောဂေါ-ပေါင်းဖော်ယှဉ်တွဲ မှီဝဲနေခြင်းသည်၊ ဒုက္ခော-ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းပေတည်းတဲ့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ ကိုယ်နဲ့စိတ်သဘောထားခြင်း မတိုက်ဆိုင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့ ပေါင်းဖော်ယှဉ်တွဲ မှီဝဲနေခြင်းဟာလဲ ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းပါပဲ။ ကိုယ့်သားသွီးပင်ဖြစ်လင့်ကစား ကိုယ်ပြောတာ၊ ဆိုတာ၊ ဆုံးမတာ၊ နားမထောင်ဘူး၊ သူလုပ်ချင်သလိုလုပ်၊ သူနေချင်သလိုနေ၊ မိဘမကြိုက်တဲ့၊ သဘောမကျတဲ့၊ ကြည့်မရတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့ ပြောဆိုဆက်ဆံ နေထိုင်ပေါင်းသင်းပြီး နေတဲ့သားသွီးမျိုးကိုမိဘများက အဝေးကနေပြီး ဥပေက္ခာပြု၊ လျှစ်လျူရှုကြပေလိမ့်မယ်။ ဒီလိုသားသွီးမျိုး မြင်ရ၊ တွေ့ရ၊ အသံကြားနေရရင် စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ကြမှာပဲ။ တစ်ချို့ကြတော့သတင်းစာထဲမှာထဲပြီးတောင် အမွေပြတ်ကြော်ငြာတာတွေ သူနဲ့ပတ်သက်ပြီးမိဘများမှာဘာတာဝန်မှမရှိတဲ့အကြောင်း လုံးဝတာဝန်မယူနိုင်တဲ့အကြောင်းတွေ တော်တော်များများတွေ့ရပါတယ်။ ကိုယ်မနှစ်သက်၊ သဘောမကျ၊ အလိုမရှိ၊ အသုံးမဝင်တဲ့ပစ္စည်းများအိမ်မှာရောက်နေပြီဆိုရင်လဲစိတ်ဆင်းရဲရတာပါပဲ။ တစ်ချို့ကြတော့ မချစ်မနှစ်သက်အပ်တဲ့သတ္တဝါသင်္ခါရတွေနဲ့ ဘယ်ဘဝမှာမှမတွေ့မကြုံမဆုံဆည်းပါရစေနဲ့လို့လဲဆုတောင်းတပ်ကြပါတယ်။ အနိဋ္ဌာရုံဆိုတာတော့ တွေ့နေရမှာပါပဲ။ “အော် သူလဲသူလမ်းသူသွား၊ ငါလဲငါ့လမ်းငါသွားကြမှာပဲ။ လူ့ဘဝမှာခဏတာလေးလာပြီး တွေ့ကြရတာပါ။ တသက်လုံးလဲဒီလိုနေသွားကြမှာမဟုတ်ပါဘူး။ တနေ့ကြတော့ခွဲခွါကြရမှာပဲလေ။ သူချမ်းသာသလိုနေပါစေ” ဆိုပြီး သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ နှစ်လုံးသွင်းတပ်ရင်တော့ သက်သာရာရနိုင်ပါတယ်။ နို့မဟုတ်ရင်တော့ ကိုယ်ဆင်းရဲ၊ စိတ်ဆင်းရဲနဲ့ချည်း တွေ့နေရမှာပဲ။ လောကထဲမှာနေရင် လောကဓမ်ဆိုတာတွေကြရမှာပါ။ အကောင်းလောကဓမ်နဲ့တွေ့လို့ သိတ်ပြီးဝမ်းသာအားရဖြစ်သွားရင်လဲ ဒုက္ခရောက်တပ်ပါတယ်။ တစ်ချို့များထိဆုကြီးပေါက်လို့ဝမ်းသာလုံးဆိုပြီးသေသွားတာတွေလဲရှိ

ပါတယ်။ အဆိုးလောကဓမ္မနဲ့တွေ့ရရင်လဲ ယောနိသောမနသိကာရနဲ့ နှစ်လုံးသွင်းလိုက်ရင် သိတ်ဆိုးဆိုးဝါးဝါးကြီးမဖြစ်ပဲ။ သက်သာရာရနိုင်ပါတယ်။ ကိုယ်ဆင်းရဲစိတ်ဆင်းရဲဖြစ်ခြင်းရဲ့ တည်ရာဖြစ်လို့ မို့ အပ္ပိယသမ္ပယောဂကို ဒုက္ခလို့ဘုရားဟောတော်မူတာပါ။

ပိယဝိပုယောဂဒုက္ခ=Disassociation with the pleasant is suffering

ချစ်ခင်စုံမက် နှစ်သက်တွယ်တာ သာယာမြတ်နိုးအပ်တဲ့ ဇနီးမယားသွီးသားလင်ယောက်ျားများနဲ့ ခွဲခွါကွေ့ကွင်းပြီးတော့ နေရခြင်း၊ မိမိရှာထားတဲ့ပစ္စည်းဥစ္စာတွေနဲ့ ခွဲခွါကွေ့ကွင်းရခြင်းဟာလဲ ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းပါပဲတဲ့။ မိမိချစ်သူနဲ့ကံမကောင်း အကြောင်းမသင့်လို့ သေကွဲ ကွဲသွားကြပြီဆိုရင်ကျန်ရစ်သူတွေမှာ စိတ်ဒုက္ခအကြီးအကျယ်တွေ့ရတပ်ပါတယ်။ တစ်ချို့များ အသက်ဆုံးပါးသွားသည်အထိ ဒုက္ခရောက်ကြပါတယ်။ သို့မဟုတ်မိမိချစ်သူနဲ့ သေကွဲမကွဲစေကာမူ မိဘမောင်ဘွားတွေ ကသဘောမတူလို့ အတင်းခွဲခံရတဲ့အခါမျိုးမှာ ဒီလောက်ကံဆိုးတဲ့ငါ့ဘဝ လောကကြီးထဲ နေရတာထက်၊ သေရတာကကောင်းသေးတယ်ဆိုပြီး အဆိပ်သောက်သေ၊ ဇွဲကျိုးချအဆုံးစီရင်နဲ့ ဒါမျိုးတွေလဲ မကြာခဏကြားနေရပါတယ်။ သေခါနီးလဲဒီသဘောပါပဲ မိမိချစ်အပ်တဲ့ ဇနီးမယား သွီးသား လင်ယောက်ျား၊ ဆွေမျိုးသားချင်းတွေနဲ့ နောက်ဆုံးခွဲရတော့မယ်။ ငါဒီတောင်ကတက်နိုင်မယ်မဟုတ်တော့ဘူး။ ငါမရှိရင်ငါ့သားသွီးတွေ မျက်နှာငယ်ရတော့မယ်စသည်ဖြင့်လဲ တွေးပြီးပူဆွေးဒုက္ခရောက်တပ်ပါတယ်။

ငါရှာထားခဲ့တဲ့ပစ္စည်းတွေနဲ့ ခွဲခွါသွားရတော့မယ်လို့ တွေးပြီးလဲ စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ရတပ်ပါတယ်။ အဲဒီသက်ရှိ၊ သက်မဲ့အရာဝတ္ထုတွေ စွဲလမ်းပြီး စိတ်မချမ်းမသာနဲ့များသေသွားခဲ့ရင် ယခုဘဝတွင်ဒုက္ခရောက်ရသည်မဟုတ်။ နောက်ဘဝမှာလဲ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဆင်းရဲတွေက ဆီးကြိုနေတော့မှာပါ။ တစ်ချို့များဆုတောင်းကြတာရှိသေးတယ်။ ငှက်ဖြစ်တောင် တကိုင်းထဲနားပါရစေတဲ့ ငှက်ဖြစ်မှတော့မထူးတော့ပါဘူး။ ဒီလောက်အထိချစ်နေကြရင် ဒုက္ခရောက်တော့မှာပေါ့။ နဲ့နဲ့ချစ် နဲ့နဲ့ဒုက္ခရောက်ရ၊ များများချစ် များများဒုက္ခရောက်ရဆိုမဟုတ်လား။ တစ်ချို့ချစ်တုန်းက အရူးအမူး သိတ်ချစ်ခဲ့ကြပြီး နောက်အပြစ်တွေလာတော့ ခွင့်မလွှတ်နိုင်ပဲ အသက်သေသည်အထိ ရက်စက်ကြတာတွေလဲ ရှိတယ်မဟုတ်လား။ အချစ်ကြီးတော့ အမျက်ကြီးဆိုတာ ဒါမျိုးထင်ပါရဲ့။ တစ်ချို့ကြတော့ “အရိုးကွဲအောင် ရိုက်မှ အသဲစွဲအောင်ချစ်သတဲ့” ဒါမျိုးလဲ ရှိသေးနော်။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါး ဆင်းရဲခြင်း အမှန်ဖြစ်လို့မို့ ပိယဝိပုယောဂကို ဒုက္ခလို့ဘုရားဟောတော်မူတာပါ။

ယမိစ္ဆံ နလဘတိ တမိ ဒုက္ခံ=Not to get what one wants is suffering.

ယံ-အကြင်ဝတ္ထုကို၊ ဣစ္ဆံ-ဣစ္ဆန္တော-အလိုရှိပါလျက်၊ နလဘတိ-မရ၊ တမိ-ထိုမရခြင်းသည်လည်း၊ ဒုက္ခံ-ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းပေတည်း။ ကိုယ်လိုတာမရတဲ့ဒုက္ခ၊ ကလေးလဲကလေးဘဝမို့အရပ်ကလေးတွေ၊ ကစားစရာလေးတွေလိုချင်တယ်။ မိဘတွေက ဝယ်မပေးရင် သူမကြိုက်တော့ဘူး။ ငိုတယ်။ ဒါဆင်းရဲတာပဲ။ ဆဲလေးငါးနှစ် လှချင်ပချင်တဲ့ အရွယ်ရောက်လာတော့သူများတွေ လိုအဝတ်ကောင်းကောင်းဝတ်ချင်တယ်။ လက်ဝတ်လက်စားလေးတွေ ဝတ်ချင်တယ်။ မိဘတွေကဝယ်မပေးနိုင်တော့ ဆင်းရဲရတယ်။ သူများကားစီးတာ မြင်တော့ ကိုယ်လဲကိုယ်ပိုင်ကားလေးစီးချင်တယ်။ သူများတွေ ပဲ့ထောင်စီးတာတွေ့တော့ ကိုယ်ပိုင်ပဲ့ထောင်လေးစီးချင်တယ်။ မဝယ်နိုင်တော့ ဆင်းရဲရတယ်။ တစ်ချို့ကျတော့လဲ လိုချင်တာကတစ်မျိုး၊ ရလာတာကတစ်မျိုးမို့ ဆင်းရဲရပြန်တယ်။ ကာမဂုဏ်လောကထဲနေကြတာဆိုတော့ လိုချင်စရာတွေချည်းပဲ တစ်ခုပြီးတစ်ခု လိုချင်နေတာ၊ တစ်ခုရတော့ ကျေနပ်ပြီလားဆိုတော့ မကျေနပ်သေးပါဘူး။ နောက်အသစ်အဆန်းတစ်ခု ထပ်လိုချင်ဆိုတော့ မဆုံးတော့ပါဘူး။ အလိုနဲ့တော့ ဒုက္ခနဲ့တယ်။ အလိုကြီးတော့ဒုက္ခလဲကြီးပါတယ်။ နဲ့နဲ့လိုချင်နဲ့နဲ့ဒုက္ခဖြစ်ရ၊ များများလိုချင်များများဒုက္ခဖြစ်ရပါတယ်။ ဒါကဗဟိဒ္ဓပစ္စည်းအပေါ်မှာလိုချင်မှုပါ။ ကိုယ်ခန္ဓာအပေါ်လဲ ပျိုမြစ်နုနယ်ငယ်ရွယ်တဲ့ ငါ့ခန္ဓာမအိုပါစေနဲ့၊ အိုနေတဲ့ခန္ဓာလဲ မနာပါစေနဲ့၊ နာနေတဲ့ခန္ဓာလဲမသေပါစေနဲ့လို့ တောင်းတလိုရနိုင်ပါ့မလား။ မရနိုင်ပါဘူး။ ပျိုဆဲခန္ဓာလဲ တစ်နေ့တစ်ခြားအိုလာ၊ အိုဆဲခန္ဓာလဲ နာလာ၊ နောက်ဆုံးတော့ သေရပါတယ်။ မိမိအလိုရှိသလို မဖြစ်တဲ့အတွက်ကြောင့်ဆင်းရဲခြင်းအမှန်ပါပဲ။

သံခိတ္တေန ပဉ္စပါဒါနက္ခန္ဓာ ဒုက္ခာ

သံခိတ္တေန-အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်၊ ပဉ္စ-ငါးပါးကုန်သော၊ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ-ဥပါဒါန်၏စွဲလမ်းရာ ဖြစ်တဲ့ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့သည်၊ ဒုက္ခာ-ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းပေတည်း၊ ဒီဒုက္ခတွေအားလုံးအကျဉ်း ချုပ်လိုက်တော့ “အရင်းစစ်၊အမြစ်မြေက” ဆိုသလို ဥပါဒါန်ခန္ဓာရဲ့အာရုံဖြစ်တဲ့ ဒီခန္ဓာကြီးကြောင့်ဖြစ် ရတာပါ။ဘာကြောင့် ဥပါဒါနက္ခန္ဓာလိုခေါ်သလဲဆိုတော့ တဏှာဒိဋ္ဌိခေါ်တဲ့ဥပါဒါန်တရားတွေနဲ့ စွဲလမ်း နေလို့ဥပါဒါန်ခေါ်ပါတယ်။ဥပါဒါန်ရဲ့စွဲလမ်းရာဖြစ်တဲ့ရုပ်နာမ်ခန္ဓာကြီးကို ဥပါဒါနက္ခန္ဓာခေါ်ပါတယ်။ယခု ဦးဇင်းတို့တတွေတွေ့နေရတဲ့ ဒုက္ခတွေဟာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာဖြစ်တဲ့ ရုပ်နာမ်ခေါ်တဲ့ခန္ဓာကြီးကြောင့် ဖြစ်ရ တယ်လို့ မြတ်စွာဘုရားဟောတော်မူတာပါ။ ဓမ္မစကြာတရားတော်မှာတိုက်ရိုက်ပြတဲ့ ဒုက္ခဒုန္နစ်မျိုးက တော့ပြီးပါပြီ။တိုက်ရိုက်မပြပေမဲ့သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်း တွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ မိဘမောင်ဘွားဆွေမျိုးသား ချင်းတွေသေကြေပျက်စီးလို့စိုးရိမ်ပူဆွေးရခြင်း၊ ငိုကြွေးမည်တမ်းရခြင်း၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း၊ စိတ်ဆင်း ရဲခြင်း၊ သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပြင်းစွာပူပန်ရခြင်းဆိုတဲ့ဒုက္ခတွေပါပဲ။ အဲဒါတွေကတော့---

သောက- Sorrow-စိုးရိမ်ပူဆွေးရခြင်း၊

တရားကိုယ်ကတော့ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်ပါတယ်။ ဉာတိဗျသန၊ဘောဂဗျသန၊ ရောဂဗျသန သီလဗျသန၊ ဒိဋ္ဌိဗျသနခေါ်တဲ့ ဗျသနတရားငါးပါးထဲက ဉာတိဗျသနခေါ်တဲ့ ဇနီးမယား၊ သမီးသား လင်ယောက်ျားတွေသေကြေပျက်စီးတဲ့အခါ ဘောဂဗျသနခေါ် အိုစာမင်းစာ ရှာဖွေစုစောင်းထားတဲ့ ပစ္စည်းတွေ ရေ၊ မီး၊ မင်း၊ သူခိုး၊ အမွေခံသားဆိုး၊ သွီးဆိုးဟူသော ရန်သူမျိုးငါးပါးနှိပ်စက်လို့ပျက်စီး ဆုံးရှုံးသွားရတာမျိုး၊ ရောဂဗျသနခေါ် ရောဂါအမျိုးမျိုး ဖိစီးနှိပ်စက်ခံရတဲ့ အခါမျိုးတွေမှာ စိုးရိမ်ပူ ဆွေးမှု အကြီးအကျယ်ဖြစ်ရတပ်ပါတယ်။ တစ်ချို့များ အသက်ဆုံးပါးသည်အထိ ဖြစ်တပ်ပါတယ်။ စိုးရိမ်ပူဆွေးမှုဟာ ဒုက္ခအစစ်အမှန်ပါပဲ။ ဥပမာပြောရရင် ရေနွေးအိုးတည်သည်အခါ မီးထိုးပေးလို့ အိုးထဲမှာ ပွက်ပြီးကျက်နေတာနဲ့တူပါတယ်။

ပရိဒေဝ-Lamentation,Crying-ငိုကြွေးမည်တမ်းခြင်း

ဆွေမျိုးသားချင်းတွေ ပျက်စီးတဲ့အခါ မိမိရှာထားတဲ့ပစ္စည်း ရန်သူမျိုးငါးပါး နှိပ်စက်လို့ပျက် စီးတဲ့အခါမျိုးမှာဖြစ်တပ်ပါတယ်။ ငိုကြွေးတယ်ဆိုတာ တရားကိုယ်ကတော့ အသံရုပ်ပါ။ စိတ်ကြောင့် ဖြစ်တဲ့အသံရုပ်၊ ရိုးရိုးစကားပြောတဲ့အသံရုပ်မျိုးမဟုတ်ပဲ ဖောက်ပြန်စွာဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ အသံရုပ်ဖြစ်ပါ တယ်။ စိတ်ကြောင့်ဖြစ်တဲ့ဖောက်ပြန်တဲ့အသံရုပ်၊ဒါကို စိတ္တဇဝိပလ္လာသသဒ္ဓလိုခေါ်ပါတယ်။ တစ်ချို့များ တမ်းတလွမ်းဆွတ်ပြီး “အောင်မယ်လေး ကိုအတုရဲ့ ကိုမရီရင်ကျွန်မ ဘယ်သူနဲ့နေရတော့မှာလဲ၊ ဘယ်သူ့အားကိုးရမှာလဲ၊ကျွန်မတစ်ယောက်ထဲပြစ်ထားခဲ့တော့မှာလား၊ လွတ်လွတ်ကျွတ်ကျွတ်ကိုယ် လွတ်ရုံးလို့ သွားတော့မှာလား၊ ကိုယ်သွားရင်ညီမ တစ်ယောက်ထဲ လောကကြီးမှာ မနေတော့ဘူး အကိုရဲ့” စသည်ဖြင့် ဖွဲ့နွဲ့ပြောဆိုပြီးလဲ ငိုတပ်ကြတယ်။ ဦးဇင်းတို့လေ့လာမိသလောက်တော့ အဲဒီလို ငိုတဲ့အမျိုးသွီးသိတ်မကြာဘူး။ အိမ်ထောင်ပြုတာတွေရတာပါပဲ။ ငိုကြွေးမည်တမ်းခြင်းဟာဆင်းရဲခြင်း အစစ်အမှန်ဖြစ်ပါတယ်။ ဥပမာပြောရရင် ရေနွေးအိုးမီးပြင်းလို့ ဗွမ်းဗွမ်း ဗွမ်းဗွမ်းနဲ့ ဆူပြီးအပြင်ကို ဝေကျလာတာနဲ့တူပါတယ်။

ဒုက္ခ-Physical suffering,misery-ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း

ဒုက္ခဆိုတာဒီနေရာမှာတော့ စိတ်ဆင်းရဲခြင်းကိုမယူပဲ။ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းကိုသာယူပါတယ်။ တရားကိုယ်ကတော့ ဒုက္ခသဟဂုတ်ကာယဝိဉာဏ်မှာရှိတဲ့ ဝေဒနာစေတသိက်ဖြစ်ပါတယ်။ ဖျားနာ ရခြင်းဗျာဓိဟာလဲ ဒုက္ခပါပဲ။ ကိုယ်လက်ညောင်းညာကိုက်ခဲမှု၊ လမ်းလျှောက်များလို့ ခြေသလုံးတွေ တောင်တင်းနေတာ၊ အထိုင်များလို့ညောင်းလာတာ၊ အအိပ်များလို့ကျောတွေပူလာတာဟာ ကိုယ် ဆင်းရဲခြင်း ကာယိကဒုက္ခတွေပဲပေါ့။ ထိမိခိုက်မိလို့ ကိုယ်လက်နာကျင်မှုဖြစ်ရတာတွေ၊ ထွင်းအစား များလို့ ဗိုက်ထဲမအိမသာဖြစ်ရတာတွေစသည်တို့ဟာ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်းတွေပါပဲ။ တိရစ္ဆာန်များလဲ ကိုယ်ဆင်းရဲကိုကြောက်ကြပါတယ်။ ဒုတ်ကိုင်ထားရင် ရိုက်မှာကြောက်လို့ အနားမလာရဲကြတော့ ဘူး၊ အဲဒီဒုက္ခဟာ ဆင်းရဲခြင်းအမှန်ဖြစ်ပါတယ်။

ဒေါမနဿ-Mental suffering,Grief-စိတ်ဆင်းရဲခြင်း

စိတ်ငြစ်ခြင်း၊စိတ်ပူခြင်း၊စိတ်နှစ်လုံးမသာယာခြင်း၊ စိတ်ပျက်ခြင်း၊ စိတ်အားငယ်ခြင်း၊ ကြောက်ခြင်း၊ဝမ်းနဲ့ခြင်းစသည်တို့ဟာဒေါမနဿပါပဲ။ တရားကိုယ်ကတော့ ဒေါသမူဒွေးမှာယှဉ်တဲ့ ဝေဒနာဖြစ်ပါတယ်။ဒီဒေါမနဿဟာစိတ်ကိုပင်ပန်းစေတယ်၊ နှိပ်စက်တယ်၊ ဆင်းရဲစေတယ်ပါတယ်။ တစ်ချို့များမိဘမောင်ဘွားတွေဆုံးပါးလို့မစားနိုင်၊ မသောက်နိုင်၊ မအိပ်နိုင်၊ တမှိုင့်မှိုင့်ဖြစ်ပြီးရောဂါဆိုးများ ဝင်လာကာ အသက်ဆုံးရှုံးသည်အထိဖြစ်တပ်ပါတယ်။ဒီစိတ်ဆင်းရဲကတော့ လူတိုင်းလူတိုင်းတွေ့ရမှာပါ။ အနာဂါမ်၊ ရဟန္တာပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်မှပဲလွတ်ပါတယ်။ ဒါ့ကြောင့် ဒီဒေါမနဿဟာလဲဆင်းရဲခြင်းအစစ်ပါပဲ။

ဥပါယာသ-Despair-ပြင်းစွာပူပန်ခြင်း

သောက၊ပရိဒေဝတို့ထက်လွန်ကဲပြီး အသံမျှမထွက်နိုင်အောင် ရိုက်ကြီးငင်ကြီးဖြစ်ကာ အတွင်းဆွေး ဆွေးခြင်းမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ တရားကိုယ်ကတော့ဒေါသပါ။ ဥာတိဗျသနစသည်တို့နဲ့ တွေ့ရတဲ့အခါ အလွန်အမင်းစိတ်ဆင်းရဲရပြီးတော့ အတွင်းထဲလှိုက်ကာ ပူဆွေးနေရပြီး တစ်ချို့မေ့ပြီးတက်သွားလို့ အတင်းနှာနှပ်ယူရတယ်။ တစ်ခါကြုံခဲ့ရဘူးတယ်။ အမျိုးသွီးတစ်ယောက် ရေစက်ချနေရင်း သတိလစ်တက်သွားလို့ဘေးကလူတွေက ဝိုင်းပြီးဟိုနှိပ်ဒီနှိပ် ယပ်ခပ်သူကခပ်၊ နှာနှပ်သူကနှပ်နဲ့ ရုတ်ရုတ်သဲသဲ ဖြစ်နေတော့ထိုင်ရတော့မလိုထရတော့မလို ကန်တော့ပွဲမ-ပြီးကျောင်းပြန်ပြေးရတော့မလို ဖြစ်ခဲ့ရဘူးတယ်။ဒါဥပါယာသ သဘောပါပဲ။ ဥပမာပြောရရင်တော့ ရေခွေးအိုးထဲကဝေမကျနိုင်တော့ပဲ ကြွင်းကျန်တဲ့ ရေများကုန်ခမ်းသွားအောင် ကျက်နေတာနဲ့တူပါတယ်။

သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနဿ၊ ဥပါယာသငါးပါးကတော့ သတ္တဝါတိုင်းမှာဖြစ်တာမဟုတ်ပါဘူး။ ဗြဟ္မာနဲ့အချို့နတ်လူစသည်တို့မှာ မဖြစ်ကြပါဘူး။ ဇရာ၊ မရဏကတော့ လူတိုင်း လူတိုင်းတွေ့ကြရမှာပါ။ ဘုရားသော်မှရှောင်မရတဲ့ဒုက္ခပါ။ ဒါ့ကြောင့် ဇရာ၊ မရဏကိုတော့ ဇာတိရဲ့မုချအကျိုးရင်းအနေနဲ့ ယူရပြီး၊ သောကစတဲ့ငါးပါးကိုတော့ တစ်ချို့ပုဂ္ဂိုလ်များ မခံစားကြရတာမို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါတစ်ဆဲ့နှစ်ပါးထဲမှာဟောတော်မူပါဘူး။ ဒီဓမ္မစကြာပါဠိတော်မှာလဲ သောကစတဲ့ငါးပါးကိုတိုက်ရိုက်ဟောတာမတွေ့ရသော်လဲဇာတိရဲ့အကျိုးဆက်အနေနဲ့ဖြစ်နိုင်တာမို့အဆစ်သဘောမျိုးထဲလိုက်ခြင်းပါပဲ။

(၄) ဇောဠာပုဗ္ဗိ

(၂) သမုဒယသန္တာ-The Noble Truth of cause of suffering

ဣဒံ ခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ၊ ယာယံ တဏှာ ပေါနောဗ္ဗဝိကာ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ တတြတတြာဘိနန္ဒိနိ၊ သေယျထိဒံ ကာမတဏှာ ဘဝတဏှာ ဝိဘဝတဏှာ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဣဒံခေါပန-ဤဆိုလတဲ့သည်ကား၊ ဒုက္ခသမုဒယော-ဆင်းရဲခြင်း၏ အကြောင်းဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ-အရိယသစ္စာပေတည်း၊ ယာယံတဏှာ-အကြင်တဏှာသည်၊ ပေါနောဗ္ဗဝိကာ-တဖန်ဘဝသစ်ကိုဖြစ်စေတပ်၏၊ နန္ဒိရာဂသဟဂတာ-နှစ်သက်တပ်မက်ခြင်းနှင့်တကွဖြစ်၏၊ တတြတတြာဘိနန္ဒိနိ-ထိုထိုဖြစ်ရာဘုံဘဝ၌ မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်နှစ်ချိုက်တပ်၏။

မြတ်စွာဘုရား ဒုက္ခသစ္စာဟောတော်မူပြီးတော့ သမုဒယသစ္စာကိုဟောတော်မူပါတယ်။ လောကမှာတွေ့ကြုံနေရတဲ့ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ အိုရခြင်း၊ နာရခြင်း၊ သေရခြင်းစတဲ့ဆင်းရဲတွေရဲ့ အကြောင်းရင်းရှာလိုက်တော့ တဏှာလို့ခေါ်တဲ့လောဘပါပဲ။ ဒီလောဘတဏှာနဲ့တောင်တပြီးတော့ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခဲ့လို့ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ၊ လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ခန္ဓာ၊ သူဌေး၊ သူဌေးကတော်ဆိုတဲ့ခန္ဓာတွေရလာပါတယ်။ နတ်တွေကလူတွေလို ပဋိသန္ဓေမနေရပေမဲ့ စုတိရခြင်း၊သေရခြင်းဆင်းရဲကတော့ ရှိတာပါပဲ။ သူဌေး၊ သူဌေးကတော်ဆိုတဲ့ လူ့ဘဝရလာတော့ ပထမဆုံးတွေ့ရတဲ့ဆင်းရဲက အမိဝမ်းတွင်းမှာ ကိုးလ၊ ဆယ်လလောက် ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းပါပဲ။ ပဋိသန္ဓေနေရခြင်းအကြောင်းပြုပြီးတော့ အို၊ နာ၊ သေစတဲ့ ဆင်းရဲတွေ ဆက်တိုက်တွေ့ရတော့တာပါပဲ။ ဒီဆင်းရဲတွေရဲ့ အဓိကအကြောင်းက

တဏှာခေါ်တဲ့သမုဒယသစ္စာပါပဲ။ သစ္စာလေးပါးထဲမှာ တဏှာကိုသမုဒယသစ္စာလို့ခေါ်ပါတယ်။ သမုဒယ-ကဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်း၊ သစ္စာကအမှန်တရားဖြစ်ပါတယ်။ ဆင်းရဲခြင်း၏အကြောင်းရင်းအမှန်တရားလို့အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။ အဲဒီတဏှာက ပေါနောဗ္ဗဝိကာ-တဖန်ဘဝသစ်ကိုဖြစ်စေတပ်ပါတယ်။ သေခါနီးမှာ ကိုယ်ပြုခဲ့တဲ့ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံဖြစ်စေ၊ ထိုကံရဲ့အာရုံနိမိတ်ဖြစ်တဲ့ ကုသိုလ်ကံဆိုရင် ဆွမ်း၊ သင်္ကန်း၊ ကျောင်းစတာတွေ၊ အကုသိုလ်ကံဆိုရင် ဓား၊ လှံ၊ လေး၊ မြား၊ လက်နက်စတာတွေဟာ ကမ္မနိမိတ်အဖြစ်နဲ့ထင်လာပါတယ်။ ဂတိနိမိတ်ဆိုတာက နောက်ကိုယ်ဖြစ်ရ၊ ရောက်ရမဲ့ဘဝရဲ့အာရုံတွေပါပဲ။ နတ်ပြည်ရောက်ရမယ်ဆိုရင်နတ်သား၊ နတ်သွီး၊ ဥယျာဉ်၊ ဗိမာန်၊ ပဒေသာပင်တွေ၊ လူပြန်ဖြစ်ရမယ်ဆိုရင် အမိဝမ်းရေနီရဲရဲ၊ ငရဲရောက်ရမယ်ဆိုရင် ခွေးနက်ကြီး၊ ငရဲအိုး၊ ငရဲထိန်းတွေ၊ ပြိတ္တာဖြစ်ရမယ်ဆိုရင် ချောင်း၊ မြောင်း၊ အင်း၊ အိုင်၊ သမုဒ္ဒရာ၊ တော၊ တောင်စတာတွေဟာ ဂတိနိမိတ်အဖြစ်နဲ့ထင်လာပါတယ်။ ဒီကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်အာရုံတွေကိုတဏှာနဲ့စိတ်ထဲမှာစွဲနေပါတယ်။ ဖျောက်လို့မရနိုင်ပါဘူး။ ညနေချမ်းမှာ တောင်ရိပ်ကြီးက မြေမြင်ပေါ်ဝယ်လွှမ်းမိုးထားသလို ကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဆိုတဲ့အာရုံက စိတ်မှာလွှမ်းမိုးလို့ နေပါတယ်။ နောက်ဆုံးစုတိစိတ် ချုပ်တာနဲ့တပြိုင်နက် ထိုကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ကိုပင် အာရုံပြုလျက် ဌာနသစ်၊ ဘဝသစ်၊ ဘုံအသစ်မှာ တည်ရာ မှီရာ ရုပ်သစ်နှင့်တကွ ပဋိသန္ဓေစိတ်ဖြစ်ပေါ် လာပါတယ်။

အင်္ဂုတ္တိုရ်အဋ္ဌကထာမှာလာတဲ့ တဏှာကတဖန်ဘဝသစ်ကို ဖြစ်စေပုံစတိုရီလေးတစ်ခု ပြောပါမယ်။ သီရိလင်္ကာလို့ခေါ်တဲ့ သီဟိုဠ်ကျွန်းတောရွာတစ်ရွာမှာ လူတစ်ယောက်ကအစ်ကိုရဲ့ မယားနဲ့ တိတ်တခိုးချစ်ကြိုက်နေသတဲ့ မရီးဖြစ်သူအစ်ကိုယ့်မယားကလဲ မခွဲနိုင်မခွါရက်တပ်မက်လို့နေပါတယ်။ ဒီလိုနဲ့တစ်နေ့တော့ မရီးဖြစ်သူက သူ့လင်တော်မောင်ကို အစပျောက်စီစဉ်ဘို့ မတ်ကလေးကိုပြောတဲ့အခါ မတ်ကလေးက “ဟေ့ကောင်မ၊ မင်းဘာပြောတာလဲ၊ နောက်ဒါမျိုးပြောရင် သေမယ်” လို့ချိန်းချောက်ပါသတဲ့။ တစ်ကြိမ်မက နှစ်ကြိမ်သုံးကြိမ်ပြောတော့ “ပြောပါများမယား စကားအောင်” ဆိုမဟုတ်လား၊ အေးဒီလိုဆိုလဲ သတ်မယ် ဘယ်လိုသတ်ရမလဲမေးတော့ “အို မောင်ကလဲ ဒီကိစ္စမခက်ပါဘူး၊ ကျွန်မစီစဉ်ပါမယ်” လို့ မရီးလုပ်သူကပြောပါတယ်။

မြစ်ဆိပ်ကရေသဖန်းပင်ခွကြားမှာ ထိုင်စောင့်နေ၊ ကိုအငှာလာရင် ဓားနဲ့ခုတ်မြစ်ထဲမြှောလိုက်လို့ မှာကြားထားပါတယ်။ ကြောက်စရာကောင်းတယ်နော်၊ ရန်သူလဲဟုတ်၊ မိတ်ဆွေလဲဟုတ်ဆိုတာဒါမျိုးနေမှာပါ။ လင်ယောက်ျားနံက်စောစော တောထဲသွားထင်းခုတ်၊ ညနေစောင်းတော့ ပြန်လာ၊ မိန်းမကခါတိုင်းနဲ့မတူ တမူထူးလို့ ပြုစုတဲ့အခါ ငါ့မိန်းမကငါ့အပေါ်သိတ်မေတ္တာရှိတာပဲ သိတ်ယုယတာပဲ၊ သိတ်ကြင်နာတာပဲနဲ့ထင်နေပါတယ်။ ဖုံတွေပါတွေခါပေး၊ အိုကိုယ့်ခေါင်းကလဲ အမှိုက်တွေနဲ့ငြိပ်ပတ်နေတာပဲ၊ မြစ်ဆိပ်သွားပြီးခေါင်းလျှော်စမ်းပါအုံးပြောတော့ မြစ်ဆိပ်သွားခေါင်းလျှော်နေတုံး မတ်လုပ်သူကသစ်ပင်ခွကြားကဆင်းပြီး ပဲခွပ်နဲ့ဇက်ကိုပိုင်းကာ မြစ်ထဲမျောပြစ်လိုက်ပါတယ်။ ဒီစတိုရီလေးကြည့်ရင်တော့ အမျိုးသွီးတွေတယ်ဆိုပါလားလို့ ထင်ရပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ အမျိုးသားတွေဘက်ကဆိုးတာတွေလဲ အများကြီးရှိပါတယ်။

တစ်ခါကသူခိုးတစ်ယောက်ကိုဘုရင်က သတ်ဖို့အမိန့်ပေးထုတ်လာတာကို အိမ်ပေါ်ထပ်သူဌေးသွီးကမြင်တော့သူခိုးကိုမြင်မြင်ခြင်း တပ်မက်မှုဖြစ်ကာသူ့အဖေကိုပြောပါတယ်။ ဒီလူ့ကိုမှ မရရင်တော့ သွီးသေရပါလိမ့်မယ်ဆိုတော့ ငွေတစ်ထောင်ပေးပြီး ရွေးထုတ်လာခဲ့ပါတယ်။ တစ်နေ့တော့ “ခွေးမီးကောက် ကျည်တောက်စွတ်” ဆိုတာလို သူခိုးရဲ့ပင်ကိုယ်စရိုက်ကပေါ်လာပါတယ်။ သူ့မယားကိုဘယ်လိုပြောလဲဆိုတော့ ငါ့ကိုသတ်ခါနီးတုံးက တောင်စောင့်နတ်ကြီးကို တိုင်တည်ခဲ့တယ် “ကျွန်ုပ်ကိုစောင့်ရှောက်ပါ။ အသက်ဘေးကလွတ်ရင် အရှင်နတ်မင်းကိုပူဇော်ပါမယ်” လို့ ကတိပေးထားခဲ့လို့ တောင်စောင့်နတ်ကြီးကိုပူဇော်ရအောင် လက်ဝတ်ရတနာတွေအားလုံးယူခဲ့ပါ။ ဒို့ တောင်ပေါ်သွားကြရအောင်ဆိုကာထွက်လာခဲ့ကြတယ်။ တောင်ပေါ်ရောက်တော့ နတ်ကိုပူဇော်ဘို့မဟုတ်ဘူးမင်းကိုသတ်ပြီးလက်ဝတ်ရတနာတွေ ယူမလို့ပဲလို့ပြောတဲ့အခါ “အိုမောင်ကလဲ လူတစ်ယောက်လုံးပိုင်နေမှတော့ ပစ္စည်းလဲပိုင်ရောပေါ့” ပြောတော့ “အိုမင်းကိုမလိုချင်ဘူးပစ္စည်းပဲလိုချင်တယ်” တဲ့ကဲကဲဒီလိုဆိုလဲရပါတယ်။ ကျွန်မ မသေခင်လင်ယောက်ျားကို အားရအောင်ကန်တော့ပါရစေအုံးဆိုကာလှုံ့ပတ်ကန်တော့ချင်ယောင်ဆောင်ပြီး တောင်ပေါ်ကတွန်းချလို့ သူခိုးကြီးအသေဆိုးနဲ့သေရ

ပါတယ်။ (ဓမ္မပဒါနကထာ၊ ပ) ဒီလောက်ကျေးဇူးကန်းတဲ့သူခိုးသေတာတောင် နဲသေးတယ်နဲ့ပြောကြမှာပဲ။ နှစ်ဦးစလုံးမကောင်းဘူးပဲပြောရမှာပါ။ စောစောကစတင်ရီလေးပြန်ဆက်ကြအုံးစို့ခုနုက ခင်ပွန်းဟောင်းသေပြီး မိန်းမအပေါ်စွဲလန်းတဲ့တဏှာကြောင့် အိမ်မှာလင်းမွေလာဖြစ်ပါတယ်။ မရီးနဲ့ မတ်တိုပျော်ပါးနေတုန်းစိတ်မထိန်းနိုင်လို့ထင်ပါရဲ့ အိမ်ခေါင်မိုးပေါ်ကနေ အိပ်ယာပေါ်ပြုတ်ကျလာပါတယ်။ မိန်းမလုပ်သူကခင်ပွန်းဟောင်းဖြစ်မှာပဲဆိုပြီး သတ်ပြစ်လိုက်ပါတယ်။ မယားဟောင်းပေါ်မှာစွဲလန်းမှုကြောင့် ဒီအိမ်မှာခွေးလာဖြစ်ပြန်တယ်။ ခွေးကလေးကအမျိုးသွီးကိုချစ်လို့ သွားလေရာနောက်တကောက်ကောက်နဲ့လိုက်နေပါတယ်။ လူတွေက “ဟေ့ ခွေးမုဆိုးထွက်လာပြီ၊ ဘယ်သွားမလဲမသိဘူး” နဲ့ပြောကြတော့ခွေးကိုသတ်ပြစ်လိုက်တယ်။ စွဲလန်းမှုကြောင့် ဒီအိမ်မှာ နွားလေးလာဖြစ်ပါတယ်။ နွားလေးကချစ်လွန်းလို့ အမျိုးသွီးနောက် တကောက်ကောက် လိုက်နေပြန်တယ်။ တော်တော်ကြောက်စရာကောင်းတဲ့ စွဲလန်းမှုပဲနော်။ (အါဠ၊ ၂၂၁၈၉)

စောစောကပြောခဲ့သလို “ငှက်ဖြစ်တောင် တစ်ကိုင်းထဲနားပါရစေ” လို့ဆုတောင်းတာမျိုးပေါ့။ မချစ်ရဘူးမဆိုလိုပါ။ သစ္စာရှိရှိချစ်ပါ။ လင်ဝတ္တယားငါးပါး၊ မယားဝတ္တယားငါးပါးနဲ့အညီ ပေါင်းသင်းဆက်ဆံကြမယ်ဆိုရင်သစ္စာရှိရှိ ချစ်ရာရောက်ပါတယ်။ “သမစိတ္တာ၊ သမသဒ္ဓါ၊ သမ သီလာ စိတ်ဓာတ်လဲတူမယ်၊ သဒ္ဓါတရားလဲတူမယ်၊ ကိုယ်ကျင့်သီလလတူမယ်” ဆိုရင်ဆုတောင်းစရာမလိုပါဘူး။ နောက်ဘဝပြန်လည်ဆုံတွေ့ကြအုံးမှာပါ။ ခုနနွားလေးလဲ ဒီအမျိုးသွီးနောက်က တကောက်ကောက်လိုက်နေတော့လူတွေက “နွားကျောင်းသားထွက်လာပြီဟေ့၊ ဘယ်စားကျက် သွားမလဲမသိဘူး” လို့လှောင်ကြတော့ ရှက်ပြီးနွားလေး သတ်ပြစ်လိုက်ပြန်တယ်။ ဘယ်နှစ်ခါရှိပြီလဲ သတ်တာလေးခါရှိသွားပြီနော်။ ချစ်တဲ့သူကချစ်နိုင်သလို၊ ရက်စက်သူကလဲရက်စက်နိုင်ပါပေ။ ဒါကြောင့် “မရီးနဲ့ မတ်၊ လင်ကိုသတ်၊ လေးဇာတ်တိုင်အောင်သာ” လို့မော်ကွန်းတင်ကဗျည်းထိုးခဲ့ကြတယ်မဟုတ်လား။

နွားလေးသေတော့ ဒီအမျိုးသွီးဝမ်းထဲပဋိသန္ဓေလာတည်ပြန်တယ်။ ဖြစ်ပုံကလဲဆန်းမှဆန်း၊ တဏှာကြောင့်ပဲမဟုတ်လား။ ကလေးကဇာတိဿရဉာဏ်နဲ့ သူ့ကိုလေးခါသတ်ခဲ့တဲ့ မိန်းမဝမ်းထဲလာဖြစ်ရလေချင်းဆိုပြီး စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်ရသတဲ့ နောက်မီးဖွားလာတော့ အမေလုံးဝထိမရဘူး။ အမေကိုလိုက်တာနဲ့ တအားငိုတော့တာပဲ။ အဘိုးလုပ်သူကပြုစုစောင့်ရှောက်ခဲ့ရတယ်။ စကားပြောတပ်တဲ့ အရွယ်ရောက်လာတော့ ဘာကြောင့်အမေအကိုင်မခံရသလဲမေးတော့၊ “အဲဒီမိန်းမကြီးက ကျွန်တော့အမေမဟုတ်ဘူး အဘိုးရဲ့၊ လေးဘဝတိုင်တိုင်သတ်ခဲ့တဲ့ ရန်သူမကြီး” လို့ပြောပြတဲ့အခါမြေးအဘိုးနှစ်ယောက်ဘုန်းကြီးကျောင်းသွား၊ သင်္ကန်းဝတ်၊ တရားအားထုတ်လိုက်တာမကြာခင်အာသဝေါကုန်ခန်းရဟန္တာဖြစ်သွားကြပါတယ်။ တဏှာလောဘနဲ့မယားဟောင်းကိုစွဲလန်းခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့်လူ့ဘဝကသေပြီးမြွေဖြစ်ရ၊ မြွေကသေခွေးဖြစ်ရ၊ ခွေးကသေနွားဖြစ်ရ၊ နောက်ဆုံးဒီအမျိုးသွီးဝမ်းထဲပြန်ဖြစ်ရတာတွေဟာ လောဘခေါ်တဲ့တဏှာသမုဒယကြောင့်ဖြစ်တာပါ။

မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က-တိဿဆိုတဲ့ရဟန်းတစ်ပါးရှိတယ်။ သင်္ကန်းအသစ်ကလေးရလာ၊ မကြာခင်သေသွားတော့ သင်္ကန်းစွဲလန်းပြီးသန်းလာဖြစ်ပါတယ်။ ရဟန်းတော်များက မတသန္တကပစ္စည်းဝေမယ်လုပ်တော့ “ငါ့သင်္ကန်း၊ ငါ့သင်္ကန်း၊ မယူရဘူးနဲ့” ပြောနေတော့ မြတ်စွာဘုရားက ထားလိုက်မဝေနဲ့ခုနစ်ရက်ပြည့်မှဝေလို့ အမိန့်ချလိုက်ပါတယ်။ ဒါလဲသင်္ကန်းအပေါ်စွဲလန်းတဲ့ တဏှာပါပဲ။ သင်္ကန်းသက်မဲ့ နှစ်မျိုးလုံးပေါ်မှာ တဏှာနဲ့စွဲလန်းတာမှန်သမျှ ဒုက္ခပေးဘို့ချည်းပါပဲ။ ဒါကြောင့် တဏှာက ပေါ့နော့ဗွတ်ကာ တဖန်ဘဝ သစ်ကိုဖြစ်စေတပ်ပါတယ်။ (ဓမ္မပဒါနကထာ၊ ၂၂၂၁၈)

“ယာယံတဏှာ-အကြင်တဏှာသည်၊ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ-တစ်ဘဝတစ်ဘဝရောက်ပြန်လျှင် အနည်းငယ်နှစ်သက်တဲ့နန္ဒီဆိုတဲ့သဘော၊ အကြီးအကျယ်တပ်မက်တဲ့ ရာဂဆိုတဲ့သဘောနှင့် တကွဖြစ်၏” ဒီတဏှာရဲ့သဘောက ဖြစ်ရတဲ့ဘုံဘဝတွေမှာ တွယ်တာ၊ တပ်မက်၊ နှစ်သက်တပ်ပါတယ်။ မကောင်းတဲ့ဘဝ၊ ယုတ်ညံ့တဲ့ဘဝမှာတောင် တပ်မက်ပါတယ်။ ဆီတို့ ဆိုးရေတို့ဟာထိရာနေရာတွေမှာစွန်းထင်ပြီး ကျန်နေသလို ကောင်းတဲ့အာရုံဖြစ်စေ၊ မကောင်းတဲ့အာရုံဖြစ်စေတပ်မက်ရာအာရုံတွေမှာစွဲငြိစေတပ်ပါတယ်။ နတ်လဲနတ်ဘဝ၊ လူလဲလူ့ဘဝ၊ တိရစ္ဆာန်လဲ တိရစ္ဆာန်ဘဝ၊ ယောက်ျားလဲယောက်ျားဘဝ၊ မိန်းမလဲမိန်းမဘဝတွေမှာ တပ်မက်နှစ်သက်တပ်ပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရား သာဝတ္ထိပြည်၊ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ဝယ် သီတင်းသုံးတော်မူစဉ်တာဝတိံသာ

နတ်ပြည်မာလာဘာရီနတ်သားမှာနတ်သွီးပေါင်းတစ်ထောင်ခြံရံလျက်ရှိသတဲ့၊ တစ်နေ့ဥယျာဉ်တွင်း ပျော်ပါးရင်းနတ်သွီးတစ်ယောက်စုတေလို့ သာဝတ္ထိပြည်မှာလူလာဖြစ်ပါတယ်။ “ငါတာဝတိံသာနတ် ပြည်ကမာလာဘာရီနတ်သားရဲ့ဇနီးမယားဖြစ်တယ်” ဆိုတာသိတဲ့ဇာတိဿရဉာဏ်လဲရထားပါတယ်။ အရွယ်ရောက်တော့ ဘုရားမှာပန်းဆီမီးများလှူတိုင်း ခင်ပွန်းဟောင်း မာလာဘာရီနတ်သားထံပြန် ဖြစ်ရပါလို့၏လို့ဆုတောင်းသတဲ့၊ သူမအိမ်ထောင်ကျပြီး စာရေးတန်ဆွမ်း တစ်ဆဲ့ငါးရက်ပက္ခိက ဆွမ်း၊ ဝါဆိုသင်္ကန်းစသည်ကိုလှူဒါန်းပါတယ်။ ကုသိုလ်ပြုတိုင်းလဲခင်ပွန်း ဟောင်းမာလာဘာရီ နတ်သားထံ ပြန်ဖြစ်ရပါလို့၏လို့ ဆုတောင်းတယ်။ ခင်ပွန်းဟောင်းကို တော်တော်တပ်မက်တဲ့ ဒကာမပဲနော်၊ ဒါကြောင့်သူမကို “ပတိပူဇိကာ-လင်ကိုပူဇော်သူ” လို့ ခေါ်ကြပါတယ်ဘဝဟောင်းက ခင်ပွန်းကို အကြီးအကျယ်တပ်မက်တဲ့ရာဂပါပဲ။

သူမကသီလလဲရုံ၊ ကုသိုလ်ကောင်မူမှာလဲမွေ့လျော်၊ ရဟန်းတော်များနှင့်လဲအကျွမ်းတ ဝင်ရင်းနှီးပြီး အမြဲတမ်းဆွမ်းကျွေးဇရပ်တံမျက်လှဲ့၊ သုံးရေသောက်ရေတည်ထား၊ နေရာခင်း၊ သန့် ရှင်းရေးလုပ်၊ သူများတွေကဆွမ်းကပ်ခိုင်းလျှင်လဲ ရိုရိုသေသေဆက်ကပ်၊ သံဃာ့ဝေယျာဝစ္စမပြတ် လုပ်နေရင်း သားသွီးလေးယောက်ရသည်အထိဖြစ်လာပါတယ်။ တစ်နေ့နံနက်အလှူဒါနပြု၊ သီလ ဆောက်တည်၊ တရားနာပြီး ညနေပိုင်းကျတော့ ရုတ်တရက်သေလွန်သွားခဲ့တယ်။ နောက်နေ့ ရဟန်းတော်များ ဆွမ်းခံကြွတဲ့အခါ ဆွမ်းစားဇရပ်တံမျက်မလှဲ့၊ သောက်ရေမတည်၊ နေရာမခင်း ထားသည်ကိုတွေ့လို့ ရဟန်းတော်များကပတိပူဇိကာ ဘယ်သွားလဲလို့မေးတော့ ကွယ်လွန်သွား ရှာပြီဖြစ်ကြောင်းလျှောက်တော့ ပုထုဇဉ်ရဟန်းတော်များသောက ဖြစ်ကြရပါတယ်။ ရဟန်းတော် များဆွမ်းစားပြီးကျောင်းရောက်တော့ ဘုရားလျှောက် “မြတ်စွာဘုရား ဒကာမ ပတိပူဇိကာဟာ ထကြွလုံလဝီရိယနဲ့လဲပြည့်စုံ၊ ဝေယျာဝစ္စစတဲ့ကုသိုလ်ကောင်းမှုလဲ မပြတ်ပြုပြီး ခင်ပွန်းဟောင်းထံ ပြန်ဖြစ်ရေးကိုဆုတောင်းပါတယ်။ ယခုသူမသေပြီး ဘယ်ဘုံဌာနမှာဖြစ်နေပါသလဲ” လို့ လျှောက် တော့ “ရဟန်းတို့ သူ့ခင်ပွန်းဟောင်းထံ ပြန်ဖြစ်နေတယ်” လို့မိန့်တော်မူပါတယ်။ “မြတ်စွာဘုရား သူ့ခင်ပွန်းဟောင်းထံမှာမရှိပါဘုရား” လို့လျှောက်တော့မြတ်စွာဘုရားက “ရဟန်းတို့သူမဟာလူ့ဘဝ ကခင်ပွန်းဟောင်းထံပြန်ဖြစ်ရေးကို ဆုတောင်းသည်မဟုတ်၊ တာဝတိံသာနတ်ပြည်ရှိ မာလာဘာရီ နတ်သားဟူသော ခင်ပွန်းဟောင်းထံပြန်ဖြစ်ရေးကိုဆုတောင်းပြီး ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုခဲ့တယ်” လို့ မိန့်တော်မူပါတယ်။ လူ့ဘဝသက်တမ်းက အလွန်တိုတောင်းပါတယ်။ လူ့ပြည်ကအနှစ်တစ်ရာကို တာဝတိံသာနတ်ပြည်က တစ်ရက်ပဲရှိပါတယ်။ သူမရဲ့ခင်ပွန်းဟောင်း မာလာဘာရီနတ်သားက “ချစ်နှစ်မတမနက်လုံးပျောက်နေတယ်၊ ဘယ်သွားနေသလဲ” လို့မေးတော့ “ကျွန်မစုတိလို့လူ့ပြည်မှာ သွားဖြစ်ပြီး လူ့ပြည်က တစ်ဖန်ပြန်လာတယ်” လို့ခင်ပွန်းဟောင်းကိုရှင်းပြပါတယ်။ နတ်တွေစုတိရင် လူတွေလိုအလောင်းမကျန်ရစ်ဘူး ဆိုတာတော့ ဒီ သာဓကထောက်ပြီးလဲသိရပါတယ်။ အဲဒါကတော့ နန္ဒီရာဂသဟဂတာ=ဘဝဟောင်းက ခင်ပွန်းဟောင်းကို တွယ်တာတပ်မက်နှစ်သက်တဲ့ တဏှာ လောဘကြောင့် ခင်ပွန်းဟောင်းထံ ပြန်ဖြစ်တဲ့ သဘောပါပဲ။ (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ၁။ ၂၂၉)

ယာယံတဏှာ-အကြင်တဏှာသည်၊ တကြတတြာဘိနန္ဒီနိ-ထိုထိုဖြစ်ရာဘုံဘဝမှာ မွေ့ လျော်ပျော်ပိုက် နှစ်ချိုက်တပ်ပါတယ်။ လူလဲလူ့ဘဝ၊ လူ့ဘဝမှာလဲအထက်တန်းစားနဲ့ အောက်တန်း စားနှစ်မျိုးရှိရာတွင် အောက်တန်းစားလဲ သူ့ဘဝသူပျော်နေတာပဲ၊ သူတောင်းစားတွေကြည့်ပါလား တောင်းမရရင်သာစိတ်ပျက်ရမယ်၊ တောင်းရရင်တော့ ပျော်လို့ ပျော်လို့၊ တစ်ချို့ရွာပေါင်ပြီး ဖဲချတဲ့ သူတောင်းစားတောင်ရှိသေး၊ တိရစ္ဆာန်တွေကြည့်လိုက်လေ ခွေးလဲခွေးဘဝပျော်၊ နွားလဲနွားဘဝ ပျော်၊ ကျွဲလဲကျွဲဘဝပျော်၊ မစင်ပုံထဲကလောက်တွေကလဲ “အောင်မယ် ငါ့မှာစားစရာလဲပေါ့၊ သူ ငယ်ချင်းတွေလဲပေါ့၊ နေစရာလဲမပူရ ငါ့လိုလူဇမ္ဗူရှိသေးလား” ဆိုပြီး သူ့ဘဝသူကျေနပ်နှစ်သက်ပြီး ပျော်နေတာလဲ ဒီတဏှာပါပဲ။

ရှေးတုံးကကာသိတိုင်း ပါဠိလိုမြို့မှာ စိုးစံနေတဲ့ အဿကဘုရင်ကြီးမှာ အလွန်မတန် ချော မောလှပအချိုးအစားပြေပြစ်တဲ့ ဥပရီဆိုတဲ့မိဖုယားကြီးတစ်ပါးရှိတယ်။ ရှေးဘုရင်များကတိုင်းပြည် မှာအချောဆုံးအလှဆုံးကိုရွေးကောက်ကာမိဖုယားမြှောက်ကြတာမို့ မိဖုယားမှန်ရင် အချောချည်းပါ ပဲ၊ ဒီအထဲမှာဥပရီမိဖုယားကတော့ အချောတကာထိပ်ခေါင်တင် အလှဘုရင်ဖြစ်နေပါတော့တယ်။

လှသလောက်လဲ မာနကြီးပါပေတယ်။ အဿကရှင်ဘုရင်ကြီးလဲ သူ့မိဖုယားကိုမျက်စိ အောက်က အပျောက်မခံနိုင်လောက်အောင်ချစ်လို့နေတုံး ယုတ်တရက်နတ်ရွာစံသွားပါတယ်။ နတ်ရွာစံတယ်ဆို တဲ့စကားကတော့ မြန်မာ့ယာဉ်ကျေးမှုဝေါဟာရပါပဲ။ မင်းညီမင်းသားတွေသေ တော့နတ်ရွာစံတယ်။ ဘုန်းကြီးသေတော့ပျံတော်မူတယ်။ ဘုရားရဟန္တာများကြတော့ပရိနိဗ္ဗာန်စံတယ်။ မူဆလင်သေတော့ အလ္လာအရှင်မြတ်အမိန့်ခံယူတယ်စသည်ဖြင့် ယဉ်ကျေးစွာပြောဆိုသုံးနှုံး တဲ့စကားတွေပါပဲ။ အင်္ဂလိပ် စကားကတော့ Die ဆိုရင်အားလုံးသေတာပါပဲ။ ဥပရိမိဖုယားကြီးနတ်ရွာစံတယ်ဆိုပေမဲ့ တကယ် ကတော့ ပိုးချေးပိုးရွာစံသွားတာပါပဲ။ သေပြီးတစ္ဆေ ပြိတ္တာဖြစ်လဲ နတ်ရွာစံတယ်။ ပျံတော်မူတယ်လို့ ယဉ်ကျေးစွာသုံးတပ်တဲ့ မြန်မာ့အသုံးအနှုံးလေးဟာ အဓိပ္ပါယ်မရှိပေမဲ့ သာယာနာပျော်ဘွယ်ရှိလှ တာမို့ ချစ်စရာကောင်းလှပါတယ်။

အဿကမင်းကြီးလဲမိဖုယားကြီးအကြောင်းပြုလို့မစားနိုင်၊ မသောက်နိုင် သောက၊ ပရိဒေဝ မီးတွေတောက်လောင်ကာအလောင်းကိုမပြစ်ရက်နိုင်ပဲမှန်ခေါင်းထဲထဲ ဆီစိမ်ပြီး သူ့ခုတင်အောက်မှာ ထားပါတယ်။ မိဘဆွေမျိုးတွေ၊ ပညာရှိအမတ်ကြီးတွေကသင်္ခါရသဘော၊ အနိစ္စသဘောအရ တစ်နေ့ ကြံရင်အားလုံးသေကြရမှာချည်းပဲစသည်ဖြင့် ပြောပေမဲ့ သတိမရနိုင်ပဲဖြစ်နေပါတယ်။ မှန်ခေါင်း ထဲကသူ့မိဖုယားအလောင်းကိုကြည့်လိုက်ငိုကျွေးပူဆွေးလိုက်နဲ့ တိုင်းရေးပြည်ရေးကိစ္စတွေ မဆောင် ရွက်နိုင်ပဲဖြစ်နေတာခုနှစ်ရက်တောင်ရှိသွားပါပြီ။ ထိုအချိန်ဘုရား အလောင်းတော် ဈာန်အဘိညာဉ်ရ ရသေ့ကြီးကဟိမဝန္တာမှာနေသတဲ့ အဘိညာဉ်နဲ့ကြည့်လိုက်တဲ့အခါမှာ အဿကမင်းကြီးအတိဒုက္ခ ရောက်နေတာကိုမြင်တော့ မိမိမှတစ်ပါး မည်သူမှဒီမင်းကို မကယ်နိုင်ပေဘူးဆိုတာလဲသိပါတယ်။ ဒါကြောင့်ရသေ့ကြီးဟာ အဘိညာဉ်တံခိုးနဲ့မင်းကြီးရဲ့ ဥယျာဉ်တော်သို့ကြွလာပါတယ်။ အဲဒီအချိန်မှာ ပါဠိမြို့ထဲကပုဏ္ဏားလူငယ်တစ်ယောက်ရသေ့ ကြီးထံလာရောက်ဂါရဝပြုတော့ အဿကမင်းကြီး အကြောင်းမေးပါတယ်။ လူငယ်ကအဿကမင်းကြီးရဲ့မိဖုယားကြီးနတ်ရွာစံသွားလို့ အကြီးအကျယ် သောက၊ ပရိဒေဝမီးတောက်လောင်နေတဲ့အကြောင်းနှင့်အပူငြိမ်းအောင်တရားဟောပြောပြသ ဆိုဆုံး မဘို့လဲလျှောက်ထားပါတယ်။

ဘုရားအလောင်းရသေ့ကြီးက-

“အေး အဿကမင်းကိုတော့ ငါမသိဘူးကွာ၊ ဒါပေမဲ့သူ့မိဖုယားကြီး ဘယ်ရောက်နေတယ် ဆိုတာလဲငါသိတယ်။ စကားလဲပြောအောင်လုပ်ပေးနိုင်တယ်” လို့ အမိန့်ရှိလိုက်တော့လုလင် က တစ်ခဏချင်းပဲရှင်ဘုရင်ကြီးထံသွားလို့ အကျိုးအကြောင်းသံတော်ဦးတင်ပါတယ်။ ရှင်ဘုရင်ကြီးက လဲသူ့မိဖုယားကြီး ဘယ်ဘဝရောက်နေတယ်၊ စကားလဲပြောနိုင်တယ် ဆိုတာသိရလို့ ဝမ်းသာအားရ ဖြင့် မောင်းမမိသံအခြံအရံများနဲ့ အလောင်းတော်ရသေ့ကြီးထံ လာရောက်ရိုသေစွာရှိခိုးဦးချဂါရဝ ပြုပြီး လျှောက်ထားပါတယ်-

“အရှင်ရသေ့ကြီး အကျွန်ုပ်မိဖုယားကြီး ဘယ်ဘဝရောက်နေတယ်ဆိုတာ သိပါသလား” လို့လျှောက်ပါတယ်။

အလောင်းတော်ရသေ့ကြီးက “ဒကာတော်မင်းကြီးသိပါတယ်” လို့ဖြေတယ်။ မင်းကြီးက “မိဖုယားကြီး ဘယ်ဘဝမှာရောက်နေပါသလဲဘုရား” လို့လျှောက်တော့- အလောင်းတော်ကြီးက “သင့်ရဲ့မိဖုယားကြီးဥပရိဟာ ရုပ်အဆင်းကိုသာ နှစ်သက်တွယ်တာပြီး မာန် ရစ်နေခဲ့တယ်။ ရုပ်အဆင်းလှပဘို့သာ အမြဲတမ်းပြုပြင်လို့နေခဲ့တယ်။ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာ ကုသိုလ် ကောင်းမှုပြုဘို့ကိုလုံးဝသတိမရခဲ့ဘူး။ အဲဒီလိုမေ့လျော့ပြီး မာန်ရစ်နေခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် ယုတ် နိမ့်အောက်ကျတဲ့ဘဝမှာဖြစ်နေရတယ်။ သင်မင်းကြီးရဲ့ဥယျာဉ်ထဲက နွားချေးပိုးပုံထဲ မှာနွားချေးပိုး မကြီးဖြစ်နေရမှာတယ်” လို့ ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း မညာမတာဟုတ်တိုင်းမှန်ရာရှင်းလင်း မိန့်ကြားတော် မူလိုက်ပါတယ်။

ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ဆွေမျိုး၊ ရာထူး၊ ဂုဏ်သိရ်၊ စီးစိမ်၊ ရုပ်အဆင်း၊ ပညာကိုအကြောင်းပြုပြီး မာန်တက်တပ်ပါတယ်။ ငါဥစ္စာပေါတယ်၊ ရုပ်ချောတယ်၊ ရာထူးရှိတယ်၊ ပညာတပ်တယ်။ ဆွေမျိုး အသိုင်းအဝိုင်းတောင်တယ်ဆိုပြီး မန်မာနကြီးကာ ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေပြုရမှာမေ့လျော့လို့ ရိုသေ သင့်ရိုသေထိုက်၊ လေးစားသင့် လေးစားထိုက်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေကို မရိုမသေ မလေးမစား ပြုမူပြောဆို

ဆက်ဆံတာမျိုးတွေဖြစ်တပ်တယ်။ မြတ်စွာဘုရား ဣန္ဒြေမိတ္တိဘင်္ဂသုတ်တော်မှာ ဟောတော်မူထား တာရှိပါတယ်-

(ဆောဠပုဒ်) မာန်မာနထား၊ ထိုသူအား၊ မျိုးကားညံ့မည်ဆို၊
မာနမထား၊ ရိုသေငြား၊ မျိုးကားမြတ်သကို

အကျဉ်းဆောင်ပုဒ်ကလေး စိထားပါတယ်။ မှတ်သားရလွယ်အောင်ပေါ့။ မာန်မာနကြီးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာ ဖြစ်လေရာဘဝတွေမှာ အမျိုးယုတ်တပ်ပြီး မာန်မာနကင်းရိုသေ လေးစားခြင်း ရှိသူတွေကတော့ မြင့်မြတ်တဲ့အမျိုးမှာဖြစ်ရတပ်ပါတယ်။

အာဠာနာဠိယသုတ်တော်မှာ မြတ်စွာဘုရားက=

“အဘိဝါဒန သီလိဿ၊ နိစ္စံဝုဗ္ဗာ ပစာယိနော။

စတ္တာရော ဓမ္မာ ဝဗ္ဗန္တိ၊ အာယု ဝဏ္ဏော သုခံ ဗလံ” လို့ ဟောထားပါတယ်။

အဘိဝါဒနသီလိဿ-ရိုခိုးလေ့ရှိထသော၊နိစ္စံ-အမြဲမပြတ်၊ ဝုဗ္ဗာပစာယိနော-အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကဲဖြူ၊ မိမိထက်ကြီးသူတို့ကို၊ ရိုသေသမှုပြုလေ့ရှိသူအား၊ အာယု-အသက်သည်လည်း ကောင်း၊ ဝဏ္ဏော-ကြည်လင်သန့်ရှင်း၊ ရုပ်ရေအဆင်းသည်လည်းကောင်း၊ သုခံ-ကိုယ်ရောစိတ်ပါ၊ ချမ်းသာခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဗလံ-ကိုယ်အား၊ ဉာဏ်အား၊ စွမ်းပကားသည်လည်းကောင်း၊ စတ္တာရော-လေးပါးကုန်သော၊ ဓမ္မာ-အကျိုးတရားတို့သည်၊ ဝဗ္ဗန္တိ-တစ်နေ့တစ်ခြား တိုးပွားကြလေ ကုန်၏။

မိမိထက်အသက်သိက္ခာ ဂုဏ်ဝါကြီးမားတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်များ၊ မိဘဘိုးဘွားဆရာသွားများ၊ ရုပ်မိ ရုပ်ဖများအား ဦးညွတ်ရိုကျိုး ရိုခိုးလေ့ရှိတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်၊ ရိုရိုသေသေ လေးလေးစားစား ပြုမူပြောဆို ဆက်ဆံတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များဟာ ဖြစ်လေရာဘဝတွေမှာ အသက်လဲရှည်ရတယ်၊ရုပ်ဆင်းဥပဓိလဲသန့်ရှင်း ကြည်လင်ရတယ်။ ကိုယ်စိတ်နှစ်ပါးချမ်းသာခြင်းနဲ့လဲ ပြည့်စုံရတယ်။ ကိုယ်အား ဉာဏ်အား နှစ်ပါး နဲ့လဲပြည့်စုံရတယ်။

ယခုဥပရိမိဖုယားကြီးမှာ ရုပ်အဆင်းကလဲ လှပချောမော၊ ရာထူးအားဖြင့်လဲ မိဖုယား ခေါင်ကြီးဆိုတော့ မာန်တက်ချင်တိုင်းတက်ပြီး “မြစ်မမြင်ဘူး၊ မူးမြစ်ထင်”ဆိုတာလို အသက် သိက္ခာကြီးမားတဲ့ မူးကြီးမတ်ကြီးတွေ၊ နန်းတွင်းသူ နန်းတွင်းသားတွေအပေါ်မှာ မရိုမသေမလေး မစားပြုမူပြောဆိုဆက်ဆံခဲ့တဲ့အကုသိုလ်ကြောင့် ယုတ်ညံ့တဲ့နွားချေးပိုးမ သွားဖြစ်ရပါတယ်။ ဒါပေ မဲ့ရှင်ဘုရင်ကြီးကမယုံပါဘူးတဲ့၊အလောင်းတော်ရသေ့ကြီးကအေးဒီလိုဆိုရင် ပိုးမကိုလဲခေါ်ပြမယ်။ စကားလဲပြောခိုင်းမယ်ဆိုတော့ ကောင်းပါပြီ၊ ခေါ်ပါ၊ စကားလဲပြောခိုင်းပါလို့ လျှောက်ပါတယ်။

ဒါနဲ့အလောင်းတော်ရသေ့ကြီးကပိုးထီးနဲ့ ပိုးမနှစ်ကောင်စလုံး အဿကမင်းကြီးရှေ့ထွက် လာစေလို့အဘိညာဉ်တံခိုးနဲ့အဓိဋ္ဌာန်လိုက်ပါတယ်။ ပိုးထီးကြီးရှေ့က ကုန်းကုန်း ကုန်းကုန်းနဲ့ ထွက် လာပြီးပိုးမကြီးကနောက်ကကွကွကွနဲ့လိုက်လာပါတယ်။မစ်စ်တာကုံးနဲ့ မစ်ဆစ်ကွ နှစ်ယောက် ထွက်လာတာကိုရှင်ဘုရင်ကြီးမြင်ပါတယ်။ နောက်ကကွကွ ကွကွနဲ့ လိုက်လာတာ ကတော့တခြား မဟုတ်ဘူး၊သင်မင်းကြီးရဲ့အချစ်ဆုံးဥပရိမိဖုယားကြီးတဖြစ်လဲ ပိုးမကြီးဖြစ်တယ်လို့မိန့်တော်မူတာ ကိုအဿကမင်းကြီးက မဖြစ်နိုင်ပါဘူးဘုရား၊ ဒီလောက်လိမ္မာရေးခြားရှိပြီး လင်ယောက်ျားကို ချစ်မြတ်နိုးတဲ့မိဖုယားကြီးက ပိုးမဖြစ်ရတယ်ဆိုတာ မဟုတ်နိုင်ပါဘူးလို့ငြင်းနေပြန်ပါတယ်။သာသ- နာပကာလမှာ ဗုဒ္ဓရဲ့အဆုံးအမ မနာကြားရလေတော့ လူစင်စစ်က နွားချေးပိုးမဖြစ်တယ်ဆိုတာ ယုံနိုင်စရာဘယ်ရှိပါ့မလဲ။ သာသနာတွင်းမှာတောင် လူသေရင်လူပဲဖြစ်ရမယ်ဆိုတဲ့ အယူတွေရှိနေ သေးတာပဲမဟုတ်လား၊ အရိယာမဖြစ်သေးသမျှတော့ ဘဝကမသေချာသေးပါဘူး၊ လူ့ဘဝလဲမသေ ချာ၊ နတ်ဘဝလဲမရေရာ၊ ဗြဟ္မာဖြစ်တာတောင် စိတ်မချရသေးပါဘူး၊ အပါယ်လေးပါးကျနိုင်သေး တာမို့ “ဗြဟ္မာ့ပြည်တဝင်းဝင်း၊ ဝက်စာကျင်းတရှုပ်ရှုပ်”ဆိုတဲ့စကားလို ဗြဟ္မာဖြစ်ပြီးလဲဝက်ဘဝ ရောက်နိုင်ပါသေးတယ်။ ဝက်ဆိုတာအပါယ်ဘုံသားပါပဲ၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်က တိုက်ရိုက်တော့အပါယ်ဘုံ မကျနိုင်ဘူး၊ လူ့ဘုံမှာဖြစ်ပြီး၊ ဝက်ဖြစ်ရတဲ့သာဓကတွေရှိပါတယ်။ တစ်ခါတုန်းကမြတ်စွာဘုရား ရာဇဂြိုဟ်မြို့တွင်း ဆွမ်းခံဝင်တော့ ဝက်မလေးတစ်ကောင်မြင်လို့ ပြုံးတော်မူပါတယ်။ “ဘာကြောင့် ပြုံးတော်မူပါသလဲ”လို့ ရှင်အာနန္ဒာကလျှောက်တော့ “အာနန္ဒာ ဝက်မလေး မြင်ရဲ့လား” “မှန်လှပါ

မြင်ပါတယ် မြတ်စွာဘုရား” လို့ လျှောက်ပါတယ်။ “အဲဒီဝက်မလေးက ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား လက်ထက်မှာအမျိုးသမီးတစ်ယောက်ဖြစ်ပြီး သေတော့ဆွမ်းစား ကျောင်းတစ်ကျောင်းအနီး ကြက်မ လာဖြစ်တယ်။ ရဟန်းတစ်ပါး ကမ္မဋ္ဌာန်းရွတ်ဖတ်သံကိုနားထောင်ရင်း သိန်းစွန်သုတ်လို့သေပြီး ဥဗ္ဗရီ မင်းသမီးဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ပရိဗိုဇ်ကျောင်းသွား ပရိဗိုဇ်ပြုနေရင်း အိမ်သာထဲကပိုးလောက်တွေကို ကြည့်ကာပုဏ္ဏဝကသညာဖြစ်၊ ပထမဈာန်ရသေတော့ ပထမဈာန်ဗြဟ္မာ့ဘုံမှာဖြစ်ခဲ့တယ်။ ဗြဟ္မာ့ဘုံ ကစုတေတဲ့အခါလူ့ပြည်မှာ သူဌေးသမီးလာဖြစ်တယ်။ အဲဒီသူဌေးသမီးသေတဲ့အခါ ဒီဝက်မလေးလာ ဖြစ်ရတယ်။ ဒါကိုမြင်လို့ငါဘုရားပြုံးတယ်” လို့မိန့်တော်မူပါတယ်။ ဒီတော့ဗြဟ္မာဖြစ်ပြီးလဲဘဝက စိတ်မချရသေးဘူး၊ အပါယ်ဘုံရောက်နိုင်သေးတယ်။ (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ၃။ ၇၇၂)

တိရစ္ဆာန်ဘဝကနတ်ပြည်ရောက်ရတာလဲရှိပါတယ်။ တစ်ခါကဂဂုရုရေအိုင်အနီး၊ ဖားငယ်လေး တစ်ကောင်ဘုရားတရားဟောတာကိုတရားမှန်းမသိပေမဲ့သာယာနာပျော်ဘွယ်ရှိလို့ နာနေရင်းနွား ကျောင်းသားတစ်ယောက်ကဒုတ်နဲ့ထောက်လို့သေပြီး တာဝတိံသာနတ်ပြည်ရောက်ရပါတယ်။ နတ် ပြည်မှာမဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တ-ဖားနတ်သားဆိုပြီးသွားဖြစ်ပါတယ်။ (မဏ္ဍုကဒေဝပုတ္တဝတ္ထု၊ ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ) နှစ်လုံးသွင်းကောင်းရင် တိရစ္ဆာန်ပင်ဖြစ်လင့်ကစား ဘဝကောင်းကိုရနိုင်ပါတယ်။ အဿကမင်းကြီး ကတော့ဒီတရားတွေကြားနာရဘူးခြင်းမရှိလေတော့ အချစ်ဆုံးမိဖုယားကြီး နွားချေးပိုးမဖြစ်နေရ တယ်ဆိုတာကို မယုံနိုင်ပဲငြင်းနေဆဲ ရှိပါသေးတယ်။

ဒီတော့အလောင်းတော်ရသေ့ကြီးက ပိုးမကိုစကားပြောစေမယ်လို့ဆိုတော့ မင်းကြီးက ပြောပါစေလို့လျှောက်ပါတယ်။ ရသေ့ကြီးက အားလုံးကြားသိနားလည်ရအောင် အဘိညာဉ်တံခိုး ဖြင့်အဓိဋ္ဌာန်ပြုပြီး “ဟဲ့ပိုးမ-နင်ရှေးဘဝတုံးက ဘယ်သူဖြစ်ခဲ့သလဲ” လို့ မေးလိုက်တယ်။ ပိုးမက “အဿကမင်းကြီးရဲ့ အဂ္ဂမဟေသီမိဖုယားခေါင်ကြီး ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်ဘုရား” လို့လျှောက်ထားလိုက် တယ်။ “အဿကမင်းကြီးနဲ့ နွားချေးပိုးထီးကြီး ဘယ်သူပိုချစ်လဲ” လို့ မေးလိုက်ပြန်တယ်။ “မှန်လှ ပါ။ အဿကမင်းဆိုတာ ရှေးဘဝကတပည့်တော်မနဲ့ ဒီဥယျာဉ်ထဲမှာ ရူပါ၊ သဒ္ဓါ၊ ဂန္ဓ၊ ရသ၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗ အာရုံငါးပါး ကာမဂုဏ်တရားတွေကို တူနှစ်ကိုယ်ရွှေလက်တွဲလို့ ပျော်ပျော်ကြီး သုံးဆောင်ခံစား ခဲ့ကြတာပါ။ အဿကမင်းကတော့ ဟိုဘဝကခင်ပွန်းဟောင်းပါ။ တပည့်တော်မနဲ့ဘာမှမဆိုင်တော့ ပါဘူး။ ယခုဘဝတပည့်တော်မရဲ့ အသက်တမျှ၊ ချစ်မဝတဲ့ လင်တော်မောင်ကတော့ ဟောဒီ ကိုရွှေ ပိုးထီးကြီးပါပဲ။ ဖြစ်နိုင်ရင်လေ အဿကမင်းကြီးသတ်ပြီး သူ့ရဲ့လည်ချောင်းသွေးနဲ့တပည့်တော်မ လင်တော်မောင်ရဲ့ ခြေတို့ကိုဆေးပေးချင်စမ်းပါဘိဘုရား” လို့ပိုးမကလျှောက်လိုက်ပါတယ်။ ဒီစကား ကသိတ်ရင်သီးလွန်းလှတယ်မပြောသင့်ဘူးလို့ထင်စရာပေါ့။ သူ့ရဲ့လင်တော်မောင်ပိုးထီး အလိုတော် ကျပြောရတာဖြစ်မှာပေါ့။ ဒါကမဆန်းပါဘူး။ လောကမှာလဲဒီလိုသာခဏတွေ အများကြီးရှိပါတယ်။ လင်မယားအကြောင်းမသင့်လို့ ကွဲသွားကြပြီဆိုရင် မကြားဝံ့၊ မနာသာ၊ မှိုချိုး၊ မြစ်ချိုး လင်တော် မောင်အသစ်သဘောကျအောင်၊ မယားသစ်လေးကျေနပ်အောင်ဆိုပြီး အားမနာ ရှာမကျိုး ပြောကြ တာတွေကြားဘူးတယ်မဟုတ်လား။ ဒါတစ်ဘဝပဲရှိသေးတယ်နော်၊ ဘဝမခြားသေးဘူး။ ဘယ်လောက် စိမ်းကားပြီးကျေးဇူးကမ်းကြာသလဲဆိုတာကြည့်ကြပေတော့။ အင်္ဂလိပ်တွေကတော့ဒီလိုမဟုတ်ဘူး။ လင်မယားလဲ မကြာခဏဆိုသလိုကွဲကြတယ်။ အတည်တကျရယ်လို့ သိတ်မရှိလှဘူး။ ကွဲပြီးလဲ အရင်လိုပြောဆိုဆက်ဆံနေကြတယ်။ အတုခိုးစရာပဲ။ အကုန်လုံးတော့မခိုးနဲ့ပေါ့။ ဒီလိုရင်သီး၊ ခက် ထန်၊ ကြမ်းတမ်း၊ စိမ်းကား၊ ရက်စက်တဲ့စကားကို ကြားလိုက်ရတော့ အဿကမင်းကြီးအချစ်ကြီး ချစ်လာခဲ့တဲ့မိဖုယားကြီးအပေါ်မှာ အမုံးကြီးမုံး၊ စိတ်အပျက်ကြီးပျက်လို့ အသဲကျခဲ့ခတ်သလို ခံစားရ ပြီးထိုင်နေရင်းပဲ မင်းချင်းယောက်ျားများကို “ဟေ့ ဒီကောင်မ မသာ ငါ့နန်းတော်ထဲမထားနဲ့ ခုချက်ချင်းထုတ်ပစ်လိုက်” လို့အမိန့်ပေးလိုက်ပါတယ်။ ခန္ဓာကိုယ်ကိုရေမိုးချိုးသန့်စင်စေပြီးမိဖုယား တစ်ပါးအသစ်မြှောက်လို့တရားသဖြင့်တိုင်းပြည်ကိုအုပ်ချုပ်သွားပါတယ်။ အလောင်းတော်ရသေ့ကြီး လဲမင်းကြီးကိုဆုံးမပြီးဟိမဝန္တာသို့ကောင်းကင်ခရီးဖြင့်ပြန်ကြွသွားပါတယ်။ (စာသမာဓိ၊ ၆။ ၁၄၄၂)

ဒီဝတ္ထုမှာ ဥပရိမိဖုယားကြီးဟာ နွားချေးပိုးမဖြစ်မယ်ဆိုတာကို စိတ်ကူးထဲတောင် ထဲ့ မယ်မဟုတ်ဘူး။ ဒါပေမဲ့ အကုသိုလ်ကံက ပိုးပေးလိုက်လို့ နွားချေးပိုးမဖြစ်ပြီး အဲဒီဘဝမှာအပျော် ကြီးပျော်လို့နေပါတယ်။ လင်တော်မောင် ပိုးထီးကြီးကိုလဲ သိတ်အထင်ကြီးပြီး ချစ်နေမိပါတယ်။ ဒါ

တဏှာရဲ့သဘောပါပဲ။ တဏှာကဖြစ်ရာဘဝမှာ တကြတကြာဘိနန္ဒီနီ-မွေ့လျော်ပျော်ပိုက်နှစ်ချိုက် တပ်ပါတယ်။ မြန်မာစကားမှာ “ချေးတောထဲကလောက် ချေးတောထဲပျော်”ဆိုတာရှိတယ်မဟုတ် လား၊ဒါလဲ တကြတကြာဘိနန္ဒီနီသဘောပါပဲ။သေယျထိဒံ-အဲဒီတဏှာကသုံးမျိုးရှိပါတယ်။ ဘာတွေ လဲဆိုတော့ ကာမတဏှာ၊ ဘဝ တဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာတဲ့။

(ကာမတဏှာ)

ကာမကနှစ်သက်စရာကောင်းတဲ့ အာရုံငါးပါး၊ တဏှာကလိုချင်တပ်မက် နှစ်သက်မှု၊ရူပါရုံ ချောချောလှလှလေး မြင်တော့ မခွဲနိုင် မခွါရက်နှစ်သက်တပ်တယ်။ ရူပါရုံတွင် မဟုတ်သေးဘူး၊ ရူပါ ရုံရဲ့တည်ရာဖြစ်တဲ့ ယောက်ျား မိန်းမတကိုယ်လုံးကို သိမ်းကြိုးပြီး နှစ်သက်စွဲလမ်းတဲ့သဘောက တဏှာပါပဲ။ အသံကောင်းကောင်းလေးကြားရတော့ ထပ်ခါထပ်ခါနားထောင်ချင်တယ်။ နားထောင် လို့အားမရနိုင်အောင်ဖြစ်ရတယ်။ ဒါတဏှာရဲ့ သဘောပါပဲ။ အနံ့ကောင်းကောင်း၊ မွှေးမွှေးကြိုင် ကြိုင်လေး နမ်းရ ရှူရှိုက်ရပြီဆိုရင် သဘောကျနှစ်သက်နေတပ်တယ်။ ဒီအနံ့လေး ပျက်ပျယ်သွား မှာကိုလဲမလိုလားဘူး၊ထပ်ခါထပ်ခါနမ်းရှူလို့သာ နေချင်နေပါတယ်။ အရသာကောင်းကောင်းလေး စားရသောက်ရတဲ့အခါမှာလဲအားရတင်းတိမ် ကျေနပ်တယ်လို့မရှိဘူး။ ထပ်တလဲလဲစားလို့သာနေ ချင်နေတယ်။ နိုင်ငံခြားဖြစ် အရက်ကောင်းကောင်းလေးများ သောက်လိုက်ရရင်ထပ်ထပ်ပြီးသောက် သောက်ချင်နေတဲ့သဘောဟာလဲ တဏှာပါပဲ။ အတွေ့အထိကောင်းကောင်း သိမ်မွေ့နူးညံ့တဲ့ ကုဋင်၊ ဆိုဖာ၊ ကုလားထိုင်၊မွေ့ယာစသည်သုံးဆောင်ရလျှင်လဲ ကျေနပ်အားရတယ်ရယ်လို့ မရှိပါဘူး။ အင်္ကျီ ကောင်းကောင်းလေး၊လုံချည်ကောင်းကောင်းလေးများဆိုရင် ဘယ်လောက်ပေးရပေးရတန်သည်ဖြစ် စေ၊ မတန်သည်ဖြစ်စေဝယ်ဝတ်ကျတာပဲ။ ဒါတွေဟာ အာရုံငါးပါးရဲ့အပေါ်မှာ တွယ်တာတပ်မက် နှစ်သက်တဲ့ကာမတဏှာတွေပါပဲ။ အာရုံငါးပါးကို ကောင်းတယ်ထင်တာက အဝိဇ္ဇာဆိုတဲ့မောဟပါ။ အာရုံရဲ့သဘောမှန်ကိုဖုံးလွှမ်းပြီး အလွဲအမှားကိုသိနေတဲ့သဘောပါပဲ။ မမြဲတာကို မြဲတယ်လို့ထင် တယ်၊ဆင်းရဲတာကိုချမ်းသာတယ်လို့ထင်တယ်။ အစိုးမရတာကို အစိုးရတယ်လို့ထင်တယ်။ မတင့် တယ်တာကို တင့်တယ်တယ်လို့ထင်တယ်။ ဒါတွေဟာကောင်းတယ်လို့ထင်တာတွေချည်းပါပဲ။ ကောင်းတယ်ထင်တော့ လိုချင်တဲ့တဏှာဖြစ်ပါတယ်။ လိုချင်တော့စွဲလမ်း၊ စွဲလမ်းတော့ကိုယ် ဆန္ဒအတိုင်းပြည့်စုံအောင်အားထုတ်ရတယ်။ အားထုတ်တာဟာ ကံသင်္ခါရပါပဲ။ ဒီကံသင်္ခါရတွေ ကြောင့် ဘဝသစ်မှာရုပ်နာမ်ခန္ဓာတွေ ထပ်ခါထပ်ခါဖြစ်ရပါတယ်။

(ဆောဇပုဒ်) ကာမတဏှာ၊ နှစ်သက်တာ၊ ငါးဖြာအာရုံပါ။

(ဘဝတဏှာ)

သဿတဒိဋ္ဌိနဲ့တကွဖြစ်တဲ့တဏှာကို ဘဝတဏှာလို့ခေါ်ရပါတယ်။ ဘဝကရှိနေ၊ ဖြစ်နေ၊ တည်နေ၊ မြဲနေတဲ့သဘောပါ။တဏှာကနှစ်သက်သာယာမှု အမြဲထာဝရတည်နေ၊ ရှိနေ၊ ဖြစ်နေတာ ကိုနှစ်သက်သာယာတဲ့သဘောဟာ ဘဝတဏှာပဲ။ သဿတဒိဋ္ဌိဆိုတာက မြဲတယ်ဆိုတဲ့အယူပါပဲ။ အတ္တကောင်၊ဝိညာဉ်ကောင်၊အသက်ကောင်၊ လိပ်ပြာကောင်ကလေးဟာ ခန္ဓာကိုယ်ကြီးပျက်စီးသွား ပေမဲ့သူကမပျက်စီးပဲ နောက်ခန္ဓာအသစ်မှာပြောင်းပြီး ကျက်စားနေတယ်။ နောက်ခန္ဓာပျက်စီးသွား ပြန်ရင်လဲအတ္တကောင်လေးကတော့ မပျက်စီးပါဘူး။ နောက်ဘဝနောက်ခန္ဓာသစ်မှာ ပြောင်းရွှေ့ပြီး တည်မြဲနေပါတယ်။

သူ့ရဲ့သတ္တိက “နိဝါသီ-ဟောင်းခန္ဓာအိမ် ပျက်သည်ချိန်ဝယ် ခန္ဓာအိမ်သစ်ပြောင်းကာဖြစ် ၍ စနစ်မကွဲ၊အမြစ်တွဲလျက်တကတဲမို့ အမြဲတည်တဲ့ သဘောပေတည်း” တဲ့ခန္ဓာအိမ်ဟောင်း ပျက်စီး သွားသော်လဲအတ္တကောင်လေးက မပျက်မစီးပဲနောက်ခန္ဓာအိမ်အသစ်မှာပြောင်းပြီးတည်နေပါတယ်။ ပျောက်တယ်ပျက်တယ်ရယ်လို့ မရှိပါဘူး။ သစ်ပင်တစ်ပင်မှာ နားနေတဲ့ငှက်ဟာ အဲဒီသစ်ပင်လဲကျ သွားရင် နောက်သစ်ပင်တစ်ပင်ပြောင်းပြီးနားနေပါတယ်။ ဒုတိယသစ်ပင်လဲကျသွားရင်လဲ နောက် တစ်ပင်ပြောင်းလို့နားနေသလိုအတ္တရဲ့သဘောကလဲ ဒီလိုပါပဲ။မိမိမှီတွယ်နေတဲ့ ခန္ဓာအိမ်ပျက်စီးသွား

ရင်လူ့ခန္ဓာ၊ နတ်ခန္ဓာခေါ်တဲ့ကောင်းတဲ့ခန္ဓာ ငရဲတိရစ္ဆာန် ပြိတ္တာအသူရကယ်ခေါ်တဲ့ အညံ့စား ခန္ဓာအိမ်အသစ်မှာပြောင်းပြောင်း ရွှေရွှေပြီးတည်နေပါတယ်။ မပျက်စီးတော့ပဲ ထာဝရမြဲမြံ ခိုင်ခံ့ တည်တံ့တဲ့သဘောပါပဲ။ သဿတဒိဋ္ဌိနဲ့တကွဖြစ်တဲ့ တဏှာကအတ္တကောင်၊ အသက်ကောင် အမြဲ တမ်းတည်နေတယ်ဆိုတာကို သဘောကျတယ်။ ဘဝဟောင်းတွေကိုလဲ သဘောကျတယ်။ နောက် ဘဝတွေမှာလူ့ဘဝနတ်ဘဝချည်းဖြစ်ချင်တယ်။ တစ်ချို့ကယောက်ျားဘဝချည်းဖြစ်ချင်တယ်။ တစ်ချို့ က မိန်းမဘဝချည်းဖြစ်ချင်တယ်။ ဒါတွေဟာ ဘဝတဏှာတွေပါပဲ။

(ခေတ်ပုဒ်) ဘဝတဏှာ၊ နှစ်သက်တာ၊ ထင်ကာသဿတ။

(ဝိဘဝတဏှာ)

ဝိဘဝဆိုတာ မဖြစ်ခြင်း၊ ကင်းခြင်း၊ ပြတ်ဆဲခြင်းလို့ အဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။ တဏှာကနှစ်သက် မှု၊ မသေခင်သာရှိနေပြီး၊ သေရင်မရှိတော့ဘူး ပြတ်တာပဲလို့တွေးပြီး နှစ်သက်မှုကို ဝိဘဝတဏှာ ခေါ်ပါတယ်။ ဥစ္စေဒဒိဋ္ဌိနဲ့တကွဖြစ်တဲ့ တဏှာပါပဲ။ ဒီအယူကတော့ “ဗာလောစ ပဏ္ဍိတောစ-လူ မိုက်ပဲဖြစ်ဖြစ် လူလိမ္မာပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ကာယဿ ဘေဒါ ဥစ္စိန္တေ ဝိနဿန္တိ- ရုပ်ခန္ဓာကြီးပျက်စီးသွားရင် လုံးဝပြတ်စဲပျောက်ကွယ်သွားတယ်။ ပရံ မရဏာ နဟောန္တိ-သေပြီးရင်ဘာမှမရှိတော့ဘူး” လို့ ယူတာပါပဲ။ သေပြီးရင်ဘာမှမရှိတော့ပဲ လုံးဝပျောက်ကွယ်သွားပါတယ်။ လူဆိုးလူမိုက်လဲသူရဲ့ အကု သိုလ်ကံကြောင့် ဘဝသစ်မှာ ဆင်းရဲရတယ်။ အကုသိုလ်ဆိုးကျိုးတွေ ခံရတယ်ဆိုတာမရှိတော့ဘူး။ လူလိမ္မာပညာရှိသူတော်ကောင်းလဲ ကောင်းတဲ့ဘဝတွေမှာဖြစ်ပြီး ချမ်းသာသုခခံစားရတယ်လို့ မရှိ တော့ဘူး။ မသေခင် အချိန်ရှိသလောက်ပျော်ပျော်နေ၊ ကာမဂုဏ်စီးစိမ်တွေ အပြည့်အဝခံစားရမယ်။ နောင်ဘဝအတွက် ဘဝကောင်းတွေမှာ ခံစားလိုတဲ့သဘောနဲ့ ကျင့်ကြံပွားများ အားထုတ်ပြီး အချိန်ကိုအလဟဿ မကုန်စေရဘူးတဲ့ ဒီအယူကိုတော့ မကောင်းမှ အကုသိုလ် ဒုစရိုက်သမားတွေ သိတ်ကြိုက်ပေါ့။ ဘာမှအားထုတ်စရာ၊ ကျင့်စရာမလိုပဲ သေပြီးဘဝပြတ်စဲသွားတယ်။ အကုသိုလ်ရဲ့ အကျိုးဆက်တွေနောက်ဘဝမှာ မခံစားရတော့ဘူးဆိုတော့ သူ့အပြစ်တွေသင်ပုန်းချေလိုက်သလို ဖြစ်သွားတယ်။ ကိုယ်တစ်ဦးတစ်ယောက် သို့မဟုတ်ကိုယ့်မိသားစု ကြီးပွားတိုးတက်ပြီး အထက် တန်းရောက်ဘို့ဆိုရင်ဘာလုပ်ရ-လုပ်ရလုပ်တော့မှာပါ။ လူသတ်ဆို လဲသတ်မှာပဲ။ သူများပစ္စည်းလဲ ခိုးမှာပဲ။ သူတစ်ပါးသားမယားလဲဖျက်ဆီးမှာပဲ။ နောက်ဆုံးအမေ သတ်ရင်မင်းဘဝအထက်တန်း ရောက်မယ်။ အဖေသတ်ရင်ကြီးပွားတိုးတက်မယ်ဆိုရင်လဲ ဝန်လေးမယ်မဟုတ်ဘူး။

အခုခေတ်ကြီးလဲ ဒီမိစ္ဆာအယူတွေ ရှိနေတာပဲမဟုတ်လား။ ကိုယ်တိုင်မသေရဲပေမဲ့ အသိ ဉာဏ်ကင်းမဲ့တဲ့မိုက်ရူးရဲတွေကို သေဘို့မြှောက်ပေးနေတာဟာမိစ္ဆာအယူတွေပါပဲ။ ဒီမိစ္ဆာအယူရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေဟာဘဝသစ်မှာမဖြစ်တော့ဘူးဆိုပေမဲ့ တပ်မက်မှုတဏှာကရှိနေလေတော့ အပါယ်ဆိုတဲ့ ဘဝသစ်၊ ခန္ဓာသစ်မှာသေချာပေါက်ဖြစ်ရအုံးမှာပါ။ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာ သုံးမျိုး ကိုမြတ်စွာဘုရားက “ပေါနောဗ္ဗဝိကာ” တဖန်ဘဝသစ်ကိုဖြစ်စေတပ်ပါတယ်လို့ဟောတော်မူပါတယ်။

(ခေတ်ပုဒ်) ဝိဘဝမှာ၊ တဏှာဟာ၊ မှတ်ပါဥစ္စေဒါ။

(၅) ပဉ္စမဗျေင်း

နိရောဓသစ္စာ-The Truth of Cessation of suffering

သမုဒယသစ္စာ ဟောတော်မူပြီးတော့ နိရောဓသစ္စာကို ဟောတော်မူပါတယ်။ “ဣဒံ ခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ ယောတဿာယေဝ တဏှာယ အသေသ ဝိရာဂ နိရောဓော၊ စာဂေါ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ မုတ္တိအနာလယော။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဣဒံ-ဤဆိုလတံ့သောတရားသည်ကား၊ ဒုက္ခနိရောဓော-ဒုက္ခ အပေါင်းတို့၏ကင်းပျောက်ချုပ်ငြိမ်း ရုပ်သိမ်းရာဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ-အရိယာတို့သိအပ်သော အမှန်တရားပေတည်း။ တဿာယေဝတဏှာယ-ထိုဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း တဏှာအပေါင်း၏သာလျှင်။

ယောအသေသဝိရာဂနိရောဓော- အကြင်အကြွင်းမဲ့ ပျက်ပျယ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းသည်။ ယောစာဂေါ- အကြင်ပယ်စွန့်ခြင်းသည်။ ယောပဋိနိဿဂ္ဂေါ-အကြင်ဝေးစွာ စွန့်ခြင်းသည်။ ယာမုတ္တိ-အကြင်လွတ်ကင်းရာဖြစ်သောတဏှာသည်။ ယောအနာလယော-အကြင်တွယ်တာမူကင်းခြင်းသည်။ အတ္ထိ-ရို၏။ ဣဒံ-ဤသဘောသည်ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာပေတည်း။ ဒုက္ခချုပ်တာနဲ့ တဏှာချုပ်တာ ဘယ်ဟာ အရေးကြီးသလဲဆိုတော့တဏှာချုပ်တာကအရေးကြီးပါတယ်။ အကြောင်းတဏှာချုပ်မှ အကျိုးဒုက္ခချုပ်မှာပါ။ တဏှာချုပ်တယ်ဆိုတာဝိပဿနာဉာဏ် မဂ်ဉာဏ်တို့၏အစွမ်းကြောင့် တဏှာဖြစ်ခွင့်မရှိပဲ ချုပ်ငြိမ်းသွားတာကိုဆိုပါတယ်။ နေထွက်လာတော့ အမှောင်ထုပျောက်သွားရသလို အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ပေါ်လာတော့ ချစ်ခင်စုံမက်နှစ်သက်တွယ်တာမူ တဏှာချုပ်သွားရပါတယ်။ တဏှာချုပ်တော့ ဘဝသစ်မှာရုပ်သစ် နာမ်သစ် ခန္ဓာသစ် မဖြစ်တော့ပဲ ချုပ်ငြိမ်းသွားပါတော့တယ်။ တွယ်တာတပ်မက် နှစ်သက်မှုတဏှာ မဖြစ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းကိုပင် နိရောဓလို့ခေါ်ပါတယ်။

အဲဒီလို အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် တဏှာချုပ်တာကတော့ နောင်တဖန်ပြန်မဖြစ်သောအားဖြင့် ချုပ်ခြင်း၊ အကြွင်းမဲ့ချုပ်ခြင်း၊ ဥက္ကဋ္ဌအမြတ်ဆုံးချုပ်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ သြပမအယုတ်အားဖြင့် ချုပ်တာလဲရှိပါသေးတယ်။ ဘယ်လိုချုပ်သလဲဆိုတော့ သောတာပတ္တိမဂ်က အပါယ်ကိုရောက်စေတပ်တဲ့ဒိဋ္ဌိကိလေသာကိုပယ်လိုက်လို့ အပါယ်လေးဘုံမှာတွေ့ရမဲ့ ဒုက္ခတွေလဲငြိမ်းသွားပါတယ်။ နောက်ကာသုဂတိဘုံမှာခုနှစ်ဘဝထက်ပိုပြီး နေရမဲ့ဒုက္ခတွေလဲငြိမ်းသွားပါတယ်။ ဒါဩမကနည်းအားဖြင့် ဒုက္ခချုပ်တဲ့သဘောပါပဲ။ သကဒါဂါမိမဂ်ကကြမ်းတမ်းတဲ့ကာမတဏှာကိုပယ်လိုက်လို့ ကာမသုဂတိဘုံမှာနှစ်ဘဝထက်ပိုပြီးတွေ့ရမဲ့ဒုက္ခတွေငြိမ်းသွားပါတယ်။ အနာဂါမိမဂ်က သိမ်မွေ့နူးညံ့တဲ့ကာမတဏှာကိုပယ်လိုက်လို့ ကာမဘုံမှာတွေ့ရမဲ့ဒုက္ခတွေ ရူပ အရူပဘုံမှာတစ်ကြိမ်ထက်ပိုပြီးတွေ့ရမဲ့ ဒုက္ခတွေ ငြိမ်းသွားပါတယ်။ ဒါတွေဟာလဲ တဏှာချုပ်လို့ ဒုက္ခချုပ်တဲ့သဘောပါပဲ။

တဏှာချုပ်မှ ဆင်းရဲအစစ်အမှန်ချုပ်ပါတယ်။ တဏှာမချုပ်ပဲ ဆင်းရဲငြိမ်းတာကတော့ တကယ်အစစ်အမှန် ငြိမ်းတာမဟုတ်သေးပါဘူး။ ခဏလောက်သာဆင်းရဲငြိမ်းပြီး နောက်ပြန်ပေါ်လာပြန်တာပဲ။ လမ်းလျှောက်များလို့ ခြေသလုံးတွေတောင်လာနားလိုက်တော့ တောင်တင်းတဲ့ ဒုက္ခတွေငြိမ်းသွားပါတယ်။ အထိုင်ကြာလို့ညောင်းလာလမ်းလျှောက်လိုက်တော့ ညောင်းတဲ့ဒုက္ခပြေသွားတယ်။ အအိပ်များလို့ကြောတွေပူလာ အိပ်ယာကထလိုက် အပူသက်သာသွားတယ်။ ဒါတွေဟာ ခဏလေးဆင်းရဲငြိမ်းတာပါပဲ။ ဒါနကောင်းမှုပြုလို့ နတ်ပြည်ရောက် ချမ်းသာတယ်။ ဒါနအရှိန်ကုန်တော့ဆင်းရဲအုံးမှာပဲ။ သမထတရားအားထုတ်လို့ရူပဈာန် အရူပဈာန်ရပြီး ရူပဘုံ အရူပဘုံမှာ နှစ်ပေါင်းများစွာ ကမ္ဘာနဲ့ချီပြီး ချမ်းသာပေမဲ့ ဈာန်အရှိန်ကုန်တော့ အောက်တန်းစားဘုံတွေမှာဖြစ်ပြီး ဆင်းရဲပြန်တာပဲ တဿာယေဝတဏှာယ-ထိုဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း တဏှာအပေါင်း၏သာလျှင်။ အသေသဝိရာဂနိရောဓော-ပျက်ပြယ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းသဘောဟာ နိရောဓသစ္စာပါပဲ။

နိရောဓဆိုတာက ချုပ်ငြိမ်းတဲ့သဘောကိုဆိုပါတယ်။ ဘာတွေချုပ်ငြိမ်းနေသလဲဆိုတော့ ရုပ်နာမ်တွေချုပ်ငြိမ်းလို့နေပါတယ်။ ရုပ်နာမ်ရှိတဲ့ဦးဇင်းတို့ တတွေမှာတော့နေ့စဉ်မီးတွေအလောင်ခံနေရပါတယ်။ ဘာမီးတွေအလောင်ခံနေရသလဲဆိုတော့ပဋိသန္ဓေနေရတဲ့မီး၊ အိုရတဲ့မီး၊ နာရတဲ့မီး၊ သေရတဲ့မီး၊ လိုချင်တပ်မက်နှစ်သက်မှုမီး၊ စိတ်ဆိုးအမျက်ထွက်ရတဲ့မီး၊ အမှန်ကိုအမှားထင်၊ အမှားကိုအမှန်မြင်တဲ့မီး၊ စိုးရိမ်ပူဆွေးရတဲ့မီး၊ ငိုကြွေးမည်တမ်းရတဲ့မီး၊ ကိုယ်ဆင်းရဲရတဲ့မီး၊ စိတ်ဆင်းရဲရတဲ့မီး၊ သက်ကြီးရှိုက်ငင် ပြင်းစွာပူပန်ရတဲ့မီးဆိုပြီးတော့ တစ်ဆဲ့တစ်ပါးသောမီးတွေ အလောင်ခံရပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်မှာတော့ရုပ်နာမ်မရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် မီးတွေအလောင်မခံရတော့ပါဘူး။ ထာဝရအေးငြိမ်းပြီးချမ်းသာနေလို့မို့ “သန္တိသုခ” လို့ခေါ်ပါတယ်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုပြုပြီးရင် “တစ်ဆဲ့တစ်ပါး သောမီးတွေရဲ့ငြိမ်းရာ၊ ကုန်ရာမရှိရာဖြစ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကိုလျှင်မြန်စောစွာရပါရစေ၊ ရောက်ပါရစေ၊ မျက်မှောက်ပြုနိုင်ပါရစေ” လို့ဆုတောင်းကြတယ်မဟုတ်လား။ ဘုရားရှင်ရဲ့အလိုတော်ကျ ဒီဆုမျိုးပဲ တောင်းရမှာပဲ။ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားတွေ လုံးဝရုပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းပြီးနေတာကို “နိဗ္ဗာန်” လို့ခေါ်ရပါတယ်။ ရုပ်နာမ်နှစ်ပါးနဲ့ခွဲလိုက်တော့ နိဗ္ဗာန်ကနာမ်ထဲပါပါတယ်။ ရုပ်လဲမရှိနာမ်လဲမရှိဘူးဆိုသေး ရုပ်နာမ်ခွဲတော့နာမ်တရားလို့လဲပြောသေးဆိုတော့ အရှင်ဘုရားစကား ဘယ်လိုလဲရှေ့နောက်မညီပါလားလို့စောဒကတက်စရာရှိတယ်ပေါ့။ ဒီလိုပါလေ နာမ်ဆိုတာကညွတ်တတ်တဲ့နာမ်နဲ့ ညွတ်

အပ်တဲ့နာမ်(ဝါ)အညွတ်ခံရတဲ့နာမ်လို့နှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ ဒီနှစ်မျိုးထဲမှာ ဦးဇင်းတို့ သန္တာန်ရှိတဲ့စိတ် စေတသိက်နာမ်တရားက “အာရုံတွေတိုင်းညွတ်ကိုင်းဖွားဖွား နာမ်တရားသည်လည်းကောင်း” ဆိုတဲ့ အတိုင်းအဝေးကိုလှမ်းပြီးအာရုံယူကြတာ၊အဝေးမှာရှိတဲ့အာရုံတွေဆီကိုလှမ်းပြီးညွတ်ကြရတာ၊ကိုယ် ကသူ့ဆီကိုသွားညွတ်ရတဲ့သဘောမျိုးပေါ့။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့နာမ်တရားက အဲဒီလိုမဟုတ်ပါဘူး။ “ငါ့ကို ညွတ်ကြ၊ငါ့ကိုကိုင်းကြ၊ ငါ့ကိုရှိုင်း ကြ၊ ငါ့ကိုဦးတိုက်ကြ၊ ငါ့ကိုရိုခိုးကြ၊ ငါ့ဆီလာကြ” ဆိုတဲ့ နာမ် တရားမျိုးဒါကိုအညွတ်ခံနာမ်တရားလို့ခေါ်ပါတယ်။ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ မဂ်ဖိုလ်တွေကသူ့ဆီကို ညွတ် ကြရတာပါ။ဖလသမာပတ်ဝင်စားတဲ့ အရိယာသူတော်ကောင်းတွေဆိုရင် နာရီပေါင်းများစွာဝင်စား နိုင်တယ်၊ဖိုလ်စိတ်နဲ့နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၊နိဗ္ဗာန်ကိုညွတ်ယိမ်းကိုင်းရှိုင်းပြီးနေတာကို ဖလသမာပတ် ဝင် စားတယ်လို့ခေါ်ပါတယ်။ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များဆို နိဗ္ဗာန်ကိုချည်း ခုနှစ်ရက်တိတိ ဆွမ်းမစား၊ရေမသောက်ပဲညွတ်နေကြပါတယ်။ အာရုံပြုနေကြပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က ရှင်မဟာကဿပကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ဆွမ်းမစား ရေမသောက်ပဲ ခုနှစ်ရက်တိတိတရားထိုင်သလို ထိုင်ပြီးနိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံပြု၊ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စားနေပါတယ်။ခုနှစ်ရက်ပြည့်လို့ နိရောဓသမာပတ် ကထပြီးဆင်းရဲတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ကိုချီးမြှောက်လေ့ရှိတဲ့အတိုင်း ရာဂြိုဟ်မြို့တွင်း ဆင်းရဲသားရပ်ကွက်ကို ဆွမ်းခံကြွတော်မူပါတယ်။သိကြားမင်းနဲ့သုဇာတာဇနီးမောင်နှံက ယက်ကန်းသည်လင်မယား ဆင်းရဲ သားယောင်ဆောင်ပြီးတဲကုတ်ကလေးထဲက စောင့်နေပါတယ်။ အရှင်မြတ်ကြီးတဲပေါက်ဝရပ်တော် မူတော့အိမ်ထဲကအဘိုးကြီးက “ဟေ့ရှင်မ အိမ်ရှေ့မှာအရှင်မြတ်ကြီး ဆွမ်းရပ်နေတယ်။ ဘာများ လောင်းဘို့ရှိသေးလဲ” နဲ့မေးပြီး ဆွမ်းခွက်ကလေးယူလာ သပိတ်ထဲလောင်းထဲလိုက်တော့ တမြို့လုံး မွှေးကြိုင်လို့သွားပါသတဲ့။ ဒီတော့ ရှင်မဟာကဿပကိုယ်တော်မြတ်ကြီးက “သင်ဟာသိကြားမင်း မဟုတ်လား၊ဘာကြောင့် ဒီလိုလုပ်ရသလဲ” မေးတော့ မှန်လှပါတပည့်တော်တို့က သာသနာပမှာ ကုသိုလ်ပြုခဲ့ရတာမို့သာသနာတွင်းမှာပြုရတဲ့ကုသိုလ်လောက်အရှိန်အဝါ တံခိုးတေဇော် မတောက် ပတဲ့အတွက်ကြောင့် ဒီလိုလုပ်ရပါတယ်ဆိုတဲ့အကြောင်း လျှောက်ထားပြီး နတ်ပြည်ကိုပြန်တက် သွားပါတယ်။ (ဓမ္မပဒကမ္မဂ္ဂ၊ ၁။ ၂၆၈၊ ၂ဒါနကမ္မဂ္ဂ၊ ၁၇၆)

နိဗ္ဗာန်က အာရမ္မဏာအဓိပတိပစ္စည်းအဖြစ်ဖြင့်မိမိထံသို့ အပြစ်မရှိသောတရားတို့ကို ညွတ် စေတပ်တဲ့အညွတ်ခံနာမ်တရားပါ။ “နိဗ္ဗာန် အာရမ္မဏာဓိပတိပစ္စယတာယ အတ္တနိ အနဝဇ္ဇေဓမ္မ နာမေတိ” (ပဋိသန္ဓိဒါမဂ္ဂကမ္မဂ္ဂ)

တနည်းအားဖြင့်တော့ ဦးဇင်းတို့တတွေမှာရှိနေတဲ့ နာမ်တရားက ဥပါဒ်၊ ဋီ၊ ဘင် ဖြစ်တည် ပျက်အတိုချုပ်ပြောတော့ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့နာမ်တရားပါ။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့ နာမ်တရားကတော့ ဖြစ်ပျက် မရှိတဲ့ဖြစ်ပျက်ကင်းနေတဲ့နာမ်တရားဖြစ်ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ဟာအေးငြိမ်းချမ်းသာ ကြည်နူးစရာ ကောင်းတဲ့နာမ်တရားပါ။ မဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ရပြီးတဲ့အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတွေ ကတော့ နိဗ္ဗာန်ကိုအာရုံမပြုပဲမနေနိုင်ဘူးတဲ့။ လောကီစီးစိမ်ချမ်းသာတွေ၊ ပဒေသရာဇ်မင်း၊ ဧကရာဇ်မင်း၊ စကြာဝတေးမင်းစီးစိမ်တွေဆိုတာလဲချမ်းသာပါတယ်။ ဒါပေမဲ့တကဲ့ချမ်းသာအစစ်တော့မဟုတ်သေး ဘူး၊ဘာဖြစ်လို့လဲကြည့်လေ၊ဇာတိဒုက္ခကစတွေ့ရမယ်၊ ဇာတိနဲ့စလာပြီး၊ အိုရမယ်၊ နာရမယ်၊ သေရ မယ်၊ဒါတင်မကသေးဘူး၊ ဇာတိရလာရင်ချစ်သူနဲ့ခွဲခွါကွေကွင်းရတဲ့ဒုက္ခ၊ မုန်းသူတွေနဲ့ယှဉ်တွဲနေရ တဲ့ဒုက္ခ၊စိုးရိမ်ပူဆွေးရတဲ့ဒုက္ခ၊ ငိုကြွေးရတဲ့ဒုက္ခ၊ ကိုယ်ဆင်းရဲခြင်း စိတ်ဆင်းရဲခြင်း ပြင်းစွာပူပန် ရခြင်းဆိုတဲ့ဒုက္ခတွေ ပတ်ပတ်လည်ဝိုင်းရံလို့နေတာပါ။ တစ်နေ့မဟုတ်တစ်နေ့ ဒီဒုက္ခတွေနဲ့တွေ့ ကြရမှာပါ။ဒုက္ခတွေဝိုင်းအုံလို့နေတဲ့ချမ်းသာအတုပါ။ နိဗ္ဗာန်ကတော့ ဖြစ်တာလဲမရှိ၊ ပျက်တာလဲမရှိ၊ မွေးတာလဲမရှိ၊သေတာလဲမရှိဆိုတော့ဒုက္ခတွေကင်းနေတဲ့ ချမ်းသာအစစ်ပါ။ ဒါကြောင့် “အမာနသီ ရတိ ဟောတိ-လူတို့ချမ်းသာနဲ့ မတူတဲ့ချမ်းသာ” လို့ ဆိုလိုပါတယ်။

တစ်နေ့တော့မိလိန္ဒမင်းကြီးကရှင်နာဂသိန်အားလျှောက်ထားပါတယ်။ “အရှင်ဘုရားကုသိုလ် ကောင်းမှုရှင်တွေအတွက်နိဗ္ဗာန်က စောစောကတည်းက ရှိနှင့်ပြီးသားလားဘုရား” “ဟာ ဒီလိုမရှိ ဘူးဒကာကြီး” ကုသိုလ်ရှင်တွေမရောက်ခင်ကတည်းက နိဗ္ဗာန်ရှိနှင့်ပြီးသားဆိုရင် အတိတ်ကာလမှာ ရှိတယ်လို့ဆိုရမှာပေါ့၊မရှိပါဘူး။ “ဒီလိုဆိုရင်ကုသိုလ်ရှင်တွေ ရောက်သွားမှနိဗ္ဗာန်က ဘွားကနဲဆို ပေါ်လာတာလားဘုရား” “ဟာ ဒီလိုလဲ ဘွားကနဲဆို ပေါ်ပေါက်လာတာမဟုတ်ဘူးဒကာကြီး” ဒီလို

ဆိုတော့ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှာ နိဗ္ဗာန်ရှိတယ်ဆိုတဲ့သဘောပေါ့၊ ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှာမရှိပါဘူး၊ “ကုသိုလ်ရှင်တွေရောက်ပြီးနောက်မှတဖြည်းဖြည်းပေါ်ပေါက်လာတာလားဘုရား” “ဒီလိုလဲ တဖြည်းဖြည်းပေါ်လာတာမဟုတ်ဘူးဒကာကြီးရ” နောက်မှတဖြည်းဖြည်း ပေါ်လာတာဆိုရင် အနာဂတ်မှာနိဗ္ဗာန်ရှိတယ်ပေါ့၊ အနာဂတ်ကာလမှာလဲ နိဗ္ဗာန်မရှိပါဘူး၊ “ဒီလိုဆိုရင်ဘုရား ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်ကာလသုံးပါးမှာနိဗ္ဗာန်မရှိဘူးလို့မှတ်ရမှာပေါ့” “ဟုတ်တယ် ဒကာကြီး ကာလသုံးပါးမှာနိဗ္ဗာန်မရှိပါဘူး” ကာလသုံးပါး မရှိတဲ့အတွက်နိဗ္ဗာန်ကိုကာလဝိမုတ်လို့ခေါ်ပါတယ်၊ “ပစ္စုပ္ပန် အတိတ် အနာဂတ်မှာမရှိဘူးဆိုရင် နိဗ္ဗာန်ကိုမရှိဘူးလို့မှတ်ရမှာပေါ့ဘုရား” “ဟာ ဒီလိုလဲမဟုတ်သေးဘူး ဒကာကြီး၊ နိဗ္ဗာန်ကပရမတ္ထအားဖြင့်ထင်ရှားရှိတယ်” “အရှင်ဘုရားဟာက ဘယ်လိုလဲကာလ သုံးပါးမှာမရှိဘူးလဲဆိုသေး၊ နိဗ္ဗာန်ရှိတယ်လဲပြောသေးဆိုတော့တပည့်တော် နားမလည်ဘူးဘုရား” ဆိုတော့အရှင်နာဂသိန်က- “ဥပမာယ မိဂေကစ္ဆေအတ္ထံ ဇာနန္တိ ပဏ္ဍိတာ” ဟူသော အဋ္ဌကထာစကားအရ လောကမှာ ဥပမာနဲ့ပြောမှ ပညာရှိတွေ နားလည်လွယ်ကြတာမို့ ဥပမာနဲ့ပြောမယ် ဒကာကြီး “မှန်လှပါအမိန့်ရှိပါဘုရား” “လက်မလောက်တုတ်တဲ့ သစ်သားခြောက်နှစ်ချောင်းယူခဲ့ ဒကာကြီး” “မှန်ပါယူပြီးပါပြီဘုရား” “မျက်နှာပြင်ညီသွားအောင် တစ်ချောင်းကိုပါးပုတ်လိုက်၊ ပြီးရင်အောက်ကခံ၊ အပေါ်ကသစ်သားခြောက်တစ်ချောင်းနဲ့ပွတ်၊ နာနာပွတ် မရပ်နဲ့၊ ဆက်ပွတ် ဆက်ပွတ်၊ ပွတ်ပါများတော့ပူလာလိမ့်မယ်၊ ပူလာလဲမရပ်နဲ့ဆက်ပွတ်ဆက်ပွတ်၊ နောက်ပူပါများတော့ မီးဖြစ်လာလိမ့်မယ်၊ အေးမေးမယ်ဒကာကြီး” “မှန်ပါမေးပါဘုရား”

“အဲဒီဖြစ်လာတဲ့မီးကအောက်ကခံထားတဲ့သစ်သားထဲမှာပါသလား”
 “မပါပါဘုရား” “ဒါပေမဲ့ပွတ်ပါများတော့ပူ၊ ပူပါများတော့မီးဖြစ်လာတယ်၊ အကယ်၍အဲဒီသစ်သားနှစ်ချောင်း မပွတ်ပဲထားရင် မီးဖြစ်ပါ့မလား” “မဖြစ်ပါဘုရား”
 “သစ်သားခြောက်နှစ်ချောင်း ဘေးချထား၊ မီးထွက်ပါစေ၊ မီးထွက်ပါစေနဲ့ တောင်းတနေလို့ ရပါမလား” “ဘယ်ရနိုင်ပါ့မလဲဘုရား”

ဒါဖြင့်ကျိုးစားပြီးပွတ်တဲ့သူအဘို့မီးရတယ်၊ မပွတ်တဲ့သူအဘို့တော့ မီးမရဘူး၊ ဒီသဘောပဲ ဒကာကြီးရဲ့၊ အလုပ်လုပ်တဲ့သူအတွက် နိဗ္ဗာန်ရှိတယ်၊ အလုပ်မလုပ်တဲ့သူအတွက်တော့ ပစ္စုပ္ပန်မှာလဲမရှိ၊ အတိတ်မှာလဲမရှိ၊ အနာဂတ်မှာလဲမရှိ၊ ကာလသုံးပါးမှာ နိဗ္ဗာန်မရှိပါဘူး၊ အလုပ်လုပ်တဲ့သူကုသိုလ်ကောင်းမှုရှင်အတွက်ကတော့ ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှာ နိဗ္ဗာန်ရှိပါတယ်၊ ပဋ္ဌာန်းပါဠိတော်မှာ “နိဗ္ဗာနံ မဂ္ဂဿ နိဗ္ဗာနံ ဖလဿ အာရမ္မဏပစ္စယေနပစ္စယော” နိဗ္ဗာန်က မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ်အား အကြည့်ခံအာရုံအဖြစ်နဲ့ကျေးဇူးပြုတယ်”တဲ့၊ ကာလအားဖြင့် ဘယ်ကာလဖြစ်မလဲဆိုတော့ ပစ္စုပ္ပန်ကာလမှာဖြစ်မယ်ပေါ့၊ (မိုးကုတ်ဆရာတော် ဦးဖေဘိဝံသ ဗြဝါဒ)

သစ္စာလေးပါးတွင် ဒုက္ခသစ္စာနဲ့ သမုဒယသစ္စာနှစ်ပါးကို အယုတ်သစ္စာ၊ လောကီသစ္စာလို့ခေါ်ပါတယ်၊ ထိုနှစ်ပါးတွင်လဲတဏှာလောဘကြောင့် ဒုက္ခဖြစ်ရတာမို့သမုဒယသစ္စာကအကြောင်းဒုက္ခသစ္စာကအကျိုးဖြစ်ပါတယ်၊ နိရောဓသစ္စာနဲ့မဂ္ဂသစ္စာနှစ်ပါးကတော့အမြတ်သစ္စာ၊ လောကုတ္တရာသစ္စာများဖြစ်ပါတယ်၊ သို့သော်အကြောင်းအကျိုးအနေနဲ့တော့ခွဲမရပါဘူး၊ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့နိရောဓဖြစ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ဆိုတာ အသင်္ခတဓမ္မဖြစ်ပါတယ်၊ မည်သူကမှမပြုလုပ်အပ်၊ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့်မျှမဖြစ် (ဝါ)အကြောင်းကင်းပြီး ဖြစ်တဲ့တရားမို့ “အသင်္ခတ၊ အပစ္စယ” လို့ခေါ်ပါတယ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟာအကျိုးတရားလဲမဟုတ်၊ နိဗ္ဗာန်ကိုဖြစ်အောင်လုပ်တဲ့ အကြောင်းတရား “နေကသတ္တိ၊ နိဗ္ဗတ္တကသတ္တိ” လဲမရှိပါ၊ ဒါကြောင့်နိဗ္ဗာန်မှာ ပဒဋ္ဌာန်ဆိုတဲ့နိဗ္ဗာန်အကြောင်းတရားမရှိပါဘူး၊ ဝေးသောအကြောင်းတရားတွေကတော့ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာစတဲ့တရားတွေပဲပေါ့၊ နိဗ္ဗာန်က ရုပ်နာမ်ခန္ဓာသံသရာရဲ့ဟိုဘက်ကမ်းနဲ့တူပါတယ်၊ မြစ်ရဲ့ဟိုဘက်ကမ်းကို ကူးလိုတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ လှေတို့၊ ဖေါင်တို့၊ သင်္ဘောတို့နဲ့ကူးရပါတယ်၊ အဲဒီလိုပေါ့၊ ဖေါင်၊ သင်္ဘောတို့ကြောင့် ဟိုဘက်ကမ်းဆိုတာ ပေါ်ပေါက်လာတာမဟုတ်ပါဘူး၊ အစကတည်းက ရှိပြီးသားဖြစ်တဲ့ ဟိုဘက်ကမ်းကို ရောက်ချင်ရင် ဖေါင်တို့၊ လှေတို့၊ သင်္ဘောတို့နဲ့ကူးရပါတယ်၊ အကူသဘောမျှပဲဖြစ်ပါတယ်၊ ထို့အတူ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့ သံသရာဟိုဘက်ကမ်းကိုရချင်၊ ရောက်ချင်တဲ့ပုဂ္ဂိုလ်များဟာလဲ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး တည်းဟူသောဖေါင်တော်၊ ယာဉ်ပျံတော်ဖြင့်သွားရပါတယ်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပွားများလို့ နိဗ္ဗာန်ကြီးဖြစ်လာတာတော့မဟုတ်ပါ

ပါဘူး၊ အစကတည်းကရှိပြီးသားဖြစ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကို ရောက်ဘို့ရာအတွက် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးတည်းဟူသော ဖေါင်တော်ဖြင့်သွားရမှာပါ။ ဖေါင်စသည်တို့ဟာ ဟိုဘက်ကမ်းကိုဖြစ်စေတတ်တဲ့ “ဇနကသတ္တိ၊ နိဗ္ဗတ္တကသတ္တိ” မရှိပါဘူး၊ ရောက်စေတတ်တဲ့ “သမ္မာပကသတ္တိ” မျိုးသာရှိပါတယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကလဲ နိဗ္ဗာန်ကိုဖြစ်စေတတ်တဲ့ “ဇနကသတ္တိ၊ နိဗ္ဗတ္တကသတ္တိ” မရှိပါဘူး၊ ရောက်စေတတ်တဲ့ “သမ္မာပက သတ္တိ” မျိုးသာဖြစ်ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ကတော့ ဟိုဘက်ကမ်းနဲ့တူပြီး မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကလေး၊ သင်္ဘော၊ ဖေါင် ဟူသောယာဉ်ပျံတော်နဲ့တူပါတယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ဖော်ယာဉ်ပျံတော်ကြီးစီးပြီး သံသရာဟိုဘက်ကမ်းဖြစ် တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဟူသော ရွှေမြို့တော်ကြီးဆီသို့ တူနှစ်ကိုယ်ရွှေလက်တွဲလို့ နွဲ့နိုင်ကြပါစေသေး။

ဦးဇင်းတို့ ဒကာ၊ ဒကာမတွေ ဆိုနေကျ ရင်းနှီးပြီးသားဖြစ်တဲ့ ပါဠိသုံးပုဒ်ရှိတယ်မဟုတ် လား၊ ဘာတဲ့လဲ “သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ အနိစ္စာ၊ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ ဒုက္ခာ၊ သဗ္ဗေ ဓမ္မာ အနတ္တာ” ဆို မဟုတ် လား၊ ဒါကိုမြန်မာမှပြုလိုက်တော့ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရားများအနိစ္စ၊ အလုံးစုံသော သင်္ခါရတရား များဒုက္ခ၊ အလုံးစုံသော ခန္ဓာငါးပါးတရားများ အနတ္တလို့အဓိပ္ပာယ်ရပါတယ်။ သင်္ခါရ သင်္ခါတ၊ အသင်္ခါရ အသင်္ခါတအတူတူပါပဲ။ သင်္ခါရဆိုတာက ကံ စိတ် ဥတု အာဟာရ အကြောင်းလေးပါးပြုပြင်စီမံ ဖန်တီးလို့ဖြစ်လာတဲ့ စိတ်စေတသိက်ရုပ်တရားများဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီသင်္ခါရဖြစ်တဲ့ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတွေဟာမမြဲတဲ့အနိစ္စ၊ ဆင်းရဲတဲ့ဒုက္ခတရားများဖြစ်ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ကတော့ စောစောက ပြောခဲ့သလိုအသင်္ခါရ(ဝါ)အသင်္ခါတတရားမို့ နိစ္စ၊ သုခဖြစ်ပါတယ်။

သဗ္ဗေဓမ္မာအရ သင်္ခါတ အသင်္ခါတတရားအားလုံးမယူရပါ။ အဋ္ဌကထာဆရာက “သဗ္ဗေ ဓမ္မာတိ-ပဉ္စက္ခန္ဓာဇေ အဓိပ္ပေတာ” လို့ဖွင့်ထားတာကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးပဲယူရပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်က ခန္ဓာ ငါးပါးကအလွတ်ဖြစ်လို့မို့ “သဗ္ဗေဓမ္မာ” အရမပါဝင်၊ ဒါကြောင့် ဤပါဠိအလို အတ္တဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်းမယူရသော်လည်း---

အနိစ္စာ သဗ္ဗေ သင်္ခါရာ၊ ဒုက္ခာနတ္တာ စ သင်္ခါတာ၊

နိဗ္ဗာနဉ္စေဝ ပညတ္တိ၊ အနတ္တာ ဣတိ နိစ္ဆယာ၊ (ပရိဝါပါဠိတော်သမုဒ္ဓါနဘိသသင်္ခေပ)

“သင်္ခါရတရားအားလုံးတို့သည် အမြဲမရှိကုန်၊ ဆင်းရဲလည်းဆင်းရဲကုန်၏။ ကိုယ်လည်းမ ဟုတ်ကုန်၊ နိဗ္ဗာန်နှင့်ပညတ်ကို ကိုယ်မဟုတ် “အနတ္တ” ဟူ၍ ဆုံးဖြတ်အပ်၏” ဟုဟောတော်မူ သောကြောင့် နိဗ္ဗာန်ကို အတ္တဟူ၍လည်းကောင်း၊ အနတ္တဟူ၍လည်းကောင်း သံသယပွား ယုံမှား စရာမလိုတော့ပဲ “အနတ္တ” ဟူ၍သာ ဧကန်ပိုင်ပိုင်ဆုံးဖြတ်နိုင်ပါတော့သည်။

စိတ်ဟာအာရမ္မဏဝိဇာနနလက္ခဏာအားဖြင့်တစ်မျိုး၊ ဖဿဟာလဲ ဖုသနလက္ခဏာ အားဖြင့် တစ်မျိုးတည်းသာရှိသလိုနိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့သဘောကလဲ သန္တိလက္ခဏာ-ငြိမ်းခြင်းဟူသောမိမိလက္ခဏာ အားဖြင့်တစ်မျိုးတည်းသာရှိပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်တစ်မျိုးတည်းရှိတယ်ဆိုတဲ့စကားအရ အရိယာပုဂ္ဂိုလ် မြတ်တို့၏နိဗ္ဗာန်ဟာ အများဆိုင်ပစ္စည်းတစ်ခုလို တစ်ပါးတည်းသာရှိတယ်လို့ မထင်ပါနဲ့၊ စိတ်မှန် လျှင်အာရုံကိုသိခြင်းလက္ခဏာတစ်မျိုးသာရှိသလိုနိဗ္ဗာန်ဆိုလျှင်လဲ ငြိမ်းစတဲ့သဘောလက္ခဏာ တစ် မျိုးသာရှိတယ်လို့ဆိုလိုပါတယ်။ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းဟာ ကိုယ်စိတ်နဲ့ကိုယ်ရှိသလိုပဲ အရိယာ အရှင်မြတ်တိုင်းမှာလဲ ကိုယ်နိဗ္ဗာန်နဲ့ကိုယ်ရှိကြပါတယ်။

အဲဒီငြိမ်းခြင်းလက္ခဏာတစ်မျိုးသာရှိတဲ့နိဗ္ဗာန်က ဒိဋ္ဌဓမ္မနိဗ္ဗာန်-မျက်မှောက်ထင်ထင်ရှုမြင် အပ်တဲ့နိဗ္ဗာန်၊ သမ္မရာယိကနိဗ္ဗာန်-တမလွန်လောကနောက်ဘဝ၌ ပရိနိဗ္ဗာန်စံပြီးရှုမြင်အပ်တဲ့ နိဗ္ဗာန် ဆိုပြီးနှစ်မျိုးရှိပါတယ်။ တနည်းအားဖြင့်တော့ သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်နဲ့ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန် လို့ နှစ်မျိုးပြားပါတယ်။ သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဆိုတာက မဂ်ဖြင့်ကိလေသာကိုပယ်ပြီးတဲ့အခါ ခန္ဓာအစဉ် မှာကိလေသာကုန်သွားပေမဲ့ ဖြစ်မြဲတိုင်းဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာနဲ့ ကမ္မဇရုပ်များကားရှိပါသေးတယ်။ ကိလေသာတို့မှကြွင်းကျန်တဲ့ဝိပါက်ကမ္မဇရုပ်ဖြင့် မှတ်အပ်သောနိဗ္ဗာန်ကို သဥပါဒိသေသ နိဗ္ဗာန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်မချုပ်သေးခင် (ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင်) အာရုံပြုအပ်သောနိဗ္ဗာန် ဖြစ်ပါတယ်။ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ဆိုတာကကိလေသာတို့မှကြွင်းကျန်တဲ့ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာ ကမ္မဇ ရုပ်မရှိတဲ့နိဗ္ဗာန်ဖြစ်ပါတယ်။ ဝိပါက်နာမက္ခန္ဓာကမ္မဇရုပ်ချုပ်ပြီး (ပရိနိဗ္ဗာန်စံသည်အခါ) အာရုံပြုအပ် တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကို အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်လို့ ခေါ်ပါတယ်။ အရှင်မဟာကဿပ ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးများ ဆွမ်းမစား၊ ရေမသောက် ခုနှစ်ရက်လောက်ထိုင်ပြီး အာရုံပြုတဲ့နိဗ္ဗာန်ကိုဘာနိဗ္ဗာန်လို့ပြောမလဲ။ သဥ-

ပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်လို့ပြောရပါမယ်။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးများပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး ဝင်စံတော်မူသွားတဲ့ နိဗ္ဗာန်ကတော့ အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်ပေါ့။ ရှင်းရှင်းလေးမှတ်လိုက် မသေခင် (ဝါ) ပရိနိဗ္ဗာန်မစံခင် အာရုံပြုတဲ့နိဗ္ဗာန်ကို “သဥပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်” မှတ်၊ သေပြီး(ဝါ)ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီး ဝင်စံတော်မူတဲ့နိဗ္ဗာန် ကို “အနုပါဒိသေသနိဗ္ဗာန်” လို့ဒီလိုမှတ်လိုက်ရင်ရှင်းမသွားပေဘူးလား။ ပရမတ္ထတရားမှန်ရင် လက္ခဏာစတဲ့ကိုယ်ပိုင်တရားများရှိပါတယ်။ ထို့အတူနိဗ္ဗာန်မှာလဲ ကိုယ်ပိုင်လက္ခဏာများရှိပါတယ်။ “သန္တိလက္ခဏံ အဇ္ဈတံ၊ ရသံ နိဗ္ဗာန အမတံ။

အနိမိတ္တံ ဥပဋ္ဌာနံ၊ ပဒဋ္ဌာနံ နလဗ္ဗတိ။” (ဝိသုဒ္ဓိမဂ္ဂဋီကာ)

လက္ခဏာဆိုတာ မှတ်သားကြောင်းအမှတ်အသားပါပဲ။ လူတစ်ယောက်မှာ အများနဲ့ မတူတဲ့ ထူးခြားသောအမှတ်အသားရှိသလို ပရမတ္ထလေးပါးမှာလဲတစ်ပါးနဲ့တစ်ပါးမတူအောင် ထူးခြားတဲ့ အမှတ်အသားများရှိပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ရဲ့ထူးခြားတဲ့အမှတ်အသားကတော့ သန္တိလက္ခဏာပါပဲ။ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတွေကအမြဲဖြစ်ပျက်နေလို့ငြိမ်သက်မှုမရှိသလိုငြိမ်းအေးခြင်းလဲမရှိပါဘူး။ အမြဲ ပူလောင်လို့နေပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ကတော့အဖြစ်မရှိသဖြင့်အပျက်လဲမရှိပါ။ အဖြစ်အပျက်မရှိလို့ငြိမ် သက်နေပါတယ်။ အပူအလောင်မရှိခြင်းကြောင့်လဲ အလွန်အေးငြိမ်းနေပါတယ်။ အဲဒီလိုငြိမ်သက် အေးငြိမ်းနေတဲ့အတွက် သန္တိခေါ်တဲ့လက္ခဏာရှိပါတယ်။

အဇ္ဈတရသ=ရုပ်နာမ်တရားတွေက ဖြစ်ပြီးတော့ပျက်သွားတဲ့အတွက် ပင်ကိုယ်သဘောမှ ရွေ့လျော့ရပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ရဲ့ငြိမ်းခြင်းသဘောကတော့ ဘယ်တော့မှရွေ့လျော့ ပျောက်ပျက်သွား တယ်လို့မရှိပါဘူး။ ဒါကြောင့်အဇ္ဈတရသရှိပါတယ်။

အနိမိတ္တပစ္စုပဋ္ဌာန်=နိဗ္ဗာန်ရဲ့သဘောကို ဉာဏ်နဲ့ရှုဆင်ခြင်လိုက်တဲ့အခါ စိတ် စေတသိက် ရုပ်တရားတွေမှာ သဘောအထည်ကိုယ်ရှိသလို နိဗ္ဗာန်မှာအထည်ကိုယ်မရှိပါလားလို့ဉာဏ်ထဲထင် လာပါတယ်။ ဒါနိဗ္ဗာန်ရဲ့အနိမိတ္တပစ္စုပဋ္ဌာန်ပါပဲ။ “ပဒဋ္ဌာနံနလဗ္ဗတိ” တဲ့စိတ်ဟာယှဉ်ဘက် စေတသိက် ဟူသောနီးကပ်သောအကြောင်းရှိသလို နိဗ္ဗာန်မှာနီးကပ်သောအကြောင်းပဒဋ္ဌာန်မရှိပါ။ ဝေးသော အကြောင်းများကတော့ဒါနဲ့ သီလ၊ ဘာဝနာတရားများဖြစ်ပါတယ်။

နိရောဓသစ္စာရဲ့ သဘောလေးချက်ဆိုတာလဲရှိပါတယ်။ (၁) နိဿရဏဋ္ဌ-မုချမချွတ် ဒုက္ခ ဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်ရာဖြစ်တဲ့ အနက်သဘော၊ (၂)ဝိဝေကဋ္ဌ-တဏှာအပေါင်းတွယ်တာ ကြောင်းမှ ကောင်းကောင်းလွတ်ကင်း ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်သဘော၊ (၃)အသင်္ခတဋ္ဌ-အကြောင်း ကြောင်းစု တစ်ခုခုမျှ မပြုအပ်လျှင် အကြောင်းကင်းခြင်းအနက်သဘော၊ (၄)အမတဋ္ဌ-နဂိုအနေ အိုမသေပဲ စိုပြေမြဲခိုင်တည်တံ့နိုင်တဲ့အနက်သဘောဆိုပြီးတော့ နိဗ္ဗာန်ရဲ့သဘောလေးမျိုးရှိပါတယ်။ နံပါတ်(၁)နိဿရဏဋ္ဌ-မုချမချွတ် ဒုက္ခဝဋ်မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်ရာဖြစ်တဲ့အနက်သဘောတဲ့ ဝဋ်က ကိလေသဝဋ်၊ ကမ္မဝဋ်၊ ဝိပါကဝဋ်ဆိုပြီး သုံးမျိုးရှိပါတယ်။ ကိလေသဝဋ်ကြောင့် ကုသိုလ်၊ အကုသိုလ်စေတနာခေါ်တဲ့ ကမ္မဝဋ်ဖြစ်၊ ကမ္မဝဋ်ကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားခေါ်တဲ့ ဝိပါကဝဋ် ဖြစ်ပါတယ်။ အဝိဇ္ဇာကဘဝရဲ့ဒုက္ခကိုဖုံးလွှမ်း၊ တဏှာကတောင့်တပြီး ကုသိုလ်ကံ၊ အကုသိုလ်ကံတွေ ပြုခဲ့ကြတာပါ။ ကံကြောင့် ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားရလာပါတယ်။ ဥပမာ-သရက်စေ့စိုက် တော့ သရက်ပင်ပေါက်၊ သရက်ပင်ရဲ့အကြောင်းရှာတော့ သရက်စေ့ရ၊ သရက်စေ့ရဲ့အကြောင်းရှာ တော့ ဘာတွေ့လဲသရက်ပင်ပဲမဟုတ်လားဒီအပင်ကအသီး သီးလို့အစေ့ဖြစ်လာတာဆိုတော့ သရက်ပင်ရဲ့ အကြောင်းကသရက်စေ့၊ သရက်စေ့ရဲ့အကြောင်းကသရက်ပင်၊ အပြန်ပြန်ဖြစ်နေရပါတယ်။ အဲဒါ လိုပဲအတိတ်ကံတွေကြောင့်ရုပ်နာမ်ဆိုတဲ့ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝရလာပါတယ်။ ရုပ် နာမ်ရဲ့အကြောင်း ရှာတော့ ကံတရားဖြစ်ပါတယ်။ ဒီကံတွေကိုဘယ်သူတွေ့က လုပ်ခဲ့သလဲဆိုတော့ ရုပ်နာမ်တွေကပဲ လုပ်ခဲ့ကြတာပါ။ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားက ကံရဲ့အကြောင်းဖြစ်သလို၊ ကံတရားကလဲ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားရဲ့ အကြောင်းဖြစ်လို့နေပါတယ်။ ဒီရုပ်နာမ်ခန္ဓာကို ဗြဟ္မာကဖန်ဆင်းတာလဲမဟုတ်၊ နဂါးကဖန်ဆင်းတာလဲမဟုတ်၊ သကြားကဖန်ဆင်းတာလဲမဟုတ်၊ ဘုရားကဖန်ဆင်းတာလဲမဟုတ်ပါ။ လက်သယ်ကတော့ကံတရားပါပဲ။ နိဗ္ဗာန်မှာတော့ဝဋ်သုံးပါးမရှိ၊ ဝဋ်သုံးပါးမှကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက် နေလို့ “နိဿရဏဋ္ဌ” မည်ပါတယ်။ နံပါတ်(၂)ကဝိဝေကဋ္ဌ-တဏှာအပေါင်းတွယ်တာကြောင်းမှ ကောင်းကောင်းလွတ်ကင်း ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်သဘောတဲ့ အာရုံငါးပါးကာမဂုဏ်တရားရဲ့အပေါ်

ကင်းဆိတ်ခြင်းအနက်သဘောတဲ အာရုံငါးပါးကာမဂုဏ်တရားရဲ့အပေါ်မှာ တွယ်တာတပ်မက် နှစ်သက်မှုခေါ်တဲ့တဏှာ၊ ရူပါရုံအပေါ်မှာတဏှာနဲ့တပ်မက်တယ်။ အိမ်ကောင်းကောင်းနဲ့နေချင်တယ်။ ကားကောင်းကောင်းစီးချင်တယ်။ ပစ္စည်းကောင်းကောင်းသုံးချင်တယ်။ Made in Burma ဆိုတယ်မသုံးချင်ဘူး။ Made in Japan တို့၊ Made in Germany တို့မှသုံးချင်တယ်။ နိုင်ငံခြားဖြစ်မှကောင်းတယ်ထင်ကြတယ်။ နိုင်ငံခြားဖြစ်မှသုံးချင်ကြတယ်။ ဒါမှလဲဂုဏ်ရှိတယ်ထင်ကြတယ်။ တစ်ချို့ကဂုဏ်ယူပြီးပြောတပ်ကြသေးတယ်။ ဒါကကျွန်မသားဂျပန်က ပို့လိုက်တာပါ။ ဟိုဟာက ဂျာမဏီမှာနေတဲ့သွီးလေးကပို့လိုက်တာရှင်။ စသည်ဖြင့် အသားယူပြီးပြောတပ်ကြသေးတယ်။ အဲဒါတွေဟာ တဏှာရဲ့သဘောတွေပါပဲ။ အသံရဲ့အပေါ်မှာလဲတွယ်တာတပ်မက်ပါတယ်။ ရှေးတုံးကသီဟိုဠ်ကျွန်းမှာ ကိုယ်တော်လေးတစ်ပါးကောင်းကင်ကဈာန်ပျံနေရင်း တောထဲမှာထင်းခွေနေတဲ့ အမျိုးသွီးလေးရဲ့သီချင်းဆိုသံကြားပြီး တပ်မက်မှုဖြစ်ခါ ဈာန်လျော့ခဲ့ရဘူးပါတယ်။ အကြိုက်ချင်းတော့ မတူကြပေဘူးပေါ့။ တစ်ချို့ကရုပ်ချောချောမှ သဘောကျတယ်။ တစ်ချို့ကအသံကောင်းကောင်းမှကြိုက်တယ်။ တစ်ချို့ကအနံ့ကောင်းကောင်း မွှေးမွှေးကြိုင်ကြိုင်လေး နမ်းရရှာရမှ ကျေနပ်တယ်။ တစ်ချို့ကတော့အစားကောင်းကောင်းပဲ စားလို့နေချင်တယ်။ ဘာမှမလိုဘူး အစားကောင်းစားနေရကျေနပ်တယ်။ တစ်ချို့က အသုံးအဆောင် ပစ္စည်းဝတ္ထုကောင်းကောင်းမွန်မွန် လှလှပပသတ်သတ်ရပ်ရပ် သန့်သန့်ရှင်းရှင်းလေးမှ ကြိုက်တယ်။ သဘောကျတယ်။ နှစ်သက်တယ်။ ဒါတွေဟာ အာရုံငါးပါးရဲ့အပေါ်မှာတဏှာနဲ့ တွယ်တာတပ်မက်မှုတွေပါပဲ။ နိဗ္ဗာန်မှာတော့ဒီတွယ်တာတပ်မက်နှစ်သက်မှု ခေါ်တဲ့ တဏှာမှကင်းဆိတ်လို့နေပါတယ်။

နံပါတ်(၃)က အသင်္ခတဋ္ဌ-အကြောင်းကြောင်းစု တစ်ခုခုမျှ မပြုအပ်လျှင်းအကြောင်းကင်းခြင်းအနက်သဘောတဲ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားတွေကတော့ အကြောင်းလေးပါးကြောင့် ဖြစ်ကြရတယ်။ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့ အညွတ်ခံနာမ်တရားကတော့ ဘာအကြောင်းကြောင့်မျှမဖြစ်ပဲ အကြောင်းကင်းနေတဲ့အတွက်ကြောင့် “အပစ္စယ” တရား၊ တစ်စုံတစ်ယောက်က ပြုပြင်ဖန်တီးလို့ ဖြစ်လာတာမဟုတ်တဲ့အတွက်ကြောင့် “အသင်္ခတ” တရား၊ နိဗ္ဗာန်ကပျက်စီးတဲ့တရားမျိုးမဟုတ် ထာဝရမြဲမြံခိုင်ခံ့တည်တံ့တဲ့တရား “နိစ္စ၊ ဓုဝ၊ သဿတ” ဖြစ်ပါတယ်။ ဖြစ် တည် ပျက်အနေနဲ့ မရှိလို့ “အဇာတိ” တရား၊ သေခြင်း၊ ပျက်စီးခြင်းမရှိလို့ “အမတ” တရား၊ ချမ်းသာတာကာအချမ်းသာဆုံးအစစ်ဖြစ်လို့ “သုခ” တရား၊ ကာလသုံးပါးမှလွတ်လို့မို့ “ကာလဝိမုတ်” တရား၊ အဇ္ဈတ္တဗဟိဒ္ဓ နှစ်မျိုးတွင် ခန္ဓာကိုယ်၏ပြင်ပ၌တည်လို့မို့ “ဗဟိဒ္ဓ” တရား၊ ရုံးရင်းသောတရားသိမ်မွေ့သောတရားနှစ်မျိုးတွင်သိမ်မွေ့တဲ့အတွက် “သုခမ” တရား၊ အယုတ်အမြတ်နှစ်မျိုးတွင် အမြတ်ဖြစ်လို့မို့ “ပဏီတ” တရား၊ ဉာဏ်နဲ့ဝေးသောတရား၊ နီးသောတရားနှစ်မျိုးတွင် ဉာဏ်နဲ့ဝေးလို့မို့ “ဒူရ” တရားဖြစ်ပါတယ်။ သတိပဋ္ဌာန်တရားပွားများအားထုတ်လို့ ဉာဏ်တွေအဆင့်ဆင့်ရင့်ကျက်ပြီး နိဗ္ဗာန်ကိုမြင်နိုင်လောက်တဲ့မဂ်ဉာဏ်ကိုရလာပါတယ်။ မဂ်ဉာဏ်ကပြုပြင်ခံရတဲ့သင်္ခတတရား၊ နိဗ္ဗာန်ကပြုပြင်မခံရတဲ့အသင်္ခတတရားပါ။ သင်္ခတတရားနဲ့ အသင်္ခတတရားဘယ်လို ဆက်စပ်မှုရှိသလဲဆိုတော့ “ဒဿနကိစ္စ” ခေါ်တဲ့ မြင်ခြင်းကိစ္စနဲ့ ဆက်စပ်ပါတယ်။ လောကီဉာဏ်နဲ့ကတော့ မှန်းဆလို့ပဲ မြင်နိုင်ပါတယ်။ လောကုတ္တရာဉာဏ်ရောက်မှ နိဗ္ဗာန်ကိုမြင်နိုင်ပါတယ်။

နောက်နံပါတ်(၄)က အမတဋ္ဌ-နဂိုအနေ အိုမသေပဲစိုပြေမြဲခိုင် တည်တံ့နိုင်တဲ့အနက် သဘောတဲမတ-ကသေတာ၊ အမတ-ကမသေတာ၊ နိဗ္ဗာန်ကတော့ ထာဝရမြဲမြံခိုင်ခံ့တဲ့တရား၊ မသေတဲ့တရားပါ။ ဦးဇင်းတို့တတွေမှာတော့ ဖြစ်လိုက် ပျက်လိုက် အိုလိုက် နာလိုက် သေလိုက်နဲ့ ဖြစ်ပျက်သံသရာထဲလည်နေတာပါ။ ဘယ်တော့ဆုံးမလဲဆိုတော့ ရဟန္တာဖြစ်မှပဲသံသရာကလွတ်တော့မှာပေါ့။ ရဟန္တာမဖြစ်သေးသမျှဖြင့် နိမ့်ချည်တစ်လုံး မြင့်ချည်တစ်ခါ သံသရာရေယာဉ်ကြော မျောလို့နေရအုံးတော့မှာပါ။ မအိုချင်လို့၊ မနာချင်လို့၊ မသေချင်လို့ကော ရပါ့မလား။ “မအိုပါလို့၊ ငါကဆိုလဲ၊ ငါဆိုမရ၊ အိုကြရ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်၊ မနာပါလို့၊ ငါကဆိုလဲ၊ ငါဆိုမရ၊ နာကြရ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်၊ မသေပါလို့၊ ငါကဆိုလဲ၊ ငါဆိုမရ၊ သေကြရ၊ အနတ္တခန္ဓာကိုယ်” အို၊ နာ၊ သေလွတ်အောင်တိမ်းရှောင်လို့ မရပါ။

“န အန္တလိက္ခေ န သမုဒ္ဒမဇ္ဈေ၊ န ပဗ္ဗတာနံ ဝိဝရံ ပဝိဿ၊
န ဝိဇ္ဇတိ သော ဇကတိပ္ပဒေသော၊ ယတ္ထ ဌိတော နပ္ပသဟေယျ မစ္စု၊” (ဓမ္မပဒအဋ္ဌကထာ၊ ၂၊ ၂၈)
ဟူသောမြတ်ဗုဒ္ဓဒေသနာတော်အရ-

ကောင်းကင်မြေထဲ၊ ပုံးခိုလွှဲ၊ လွတ်မြဲမရှိပါ။
သမုဒ္ဒရာအလယ်၊ ပြဿာဒိတယ်၊ ပုံးကွယ်မလွတ်ပါ။
ထိုထိုတောင်ခေါင်း၊ ပုံးခိုအောင်း၊ လွတ်ကြောင်းမရှိပါ။

အို၊ နာ၊ သေလွတ်အောင် တိမ်းရှောင်လို့ရတဲ့နေရာရယ်လို့ ဘယ်နေရာမှမရှိနိုင်ပါ။ ဘုရား စတဲ့အရိယာသူတော်ကောင်းကြီးတွေကတော့ အို၊ နာ၊ သေရှင်း ဆင်းရဲကင်းရာသို့ ရောက်တော်မူ သွားကြပြီ။ လာခဲ့ကြဟဲ့-မင်းတို့နေရာက ဒုက္ခမျိုးစုံရောပြွမ်းလို့နေတယ်။ ဖျားနာရတဲ့ဒုက္ခ၊ သေရ တဲ့ဒုက္ခ၊ ငိုကြွေးမြည်တမ်းရတဲ့ဒုက္ခမျိုးစုံနဲ့တွေ့ရတယ်။ ငါတို့ပျော်စံရာ နိဗ္ဗာန်မှာတော့ ဆင်းရဲမရှိ ပကတိဈေးလို့နေတယ်။ အမြန်လိုက်ခဲ့ကြဟဲ့လို့ခေါ်နေပါတယ်။ သုဿာန်သွားကြည့်လိုက်ရင် တစ် နေ့ တစ်နေ့သေလိုက်ကြတာမနေပါဘူး။ ပူဆွေးသောကရောက်နေကြတာလဲ တပုံကြီးပါပဲ။ ဒီဒုက္ခ တွေကတော့ နိဗ္ဗာန်ရောက်မှအေးတော့မှာပါ။ မှိုကလေးများမြေကြီးထဲကထွက်လာတော့ သဲမှုလေး များရွက်ပြီးထွက်လာပါတယ်။ နောက်ဒီသဲမှုကလေးတွေကပဲ ပြန်စားလို့ရပြီး ပျက်စီးသွားရတယ်။ ဦးဇင်းတို့တတွေလဲ အအိုဓာတ်၊ အနာဓာတ်၊ အသေဓာတ်တွေ ခေါင်းပေါ်ရွက်ပြီးလာခဲ့ကြတာဆို တော့လွတ်အောင်ရှောင်လို့မရပါ။ စင်္ကြမ်းတဲနိဗ္ဗာန်ရောက်မှပဲလွတ်မယ် မဟုတ်လား၊ ရှေးတုန်းက ဟိမဝန္တာမှာ ပင်လုံးထွားထွား အရွက်ဖားဖား အသီးကားကားနဲ့ ခက်မငါးဖြာဝေဆာလို့နေတဲ့ အဆိပ်ပင်ကြီးတစ်ပင်ရှိတယ်။ အသီးတွေကလဲမွဲဝင်းလို့ အနံ့ကလဲမွှေးပြီး မြင်လိုက်ရစားချင်စရာ၊ အဆိပ်သီးဆိုတော့ စားသေတာပဲ။ ငှက်တွေရောက်လာ အသီးကဝင်းဝင်းစက်စက် အနံ့ကလဲမွှေး ဆိုတော့မြင်လိုက်ရ မစားပဲမနေနိုင်ဘူး။ စားကြတယ်၊ စားပြီးမှိုက်ပြုတ်ကျသေတာပဲ။ နောက်တစ် အုပ်လာ၊ အောက်ငုံ့ကြည့်အရိုးတွေတွေ့၊ ဒါပေမဲ့ မစားပဲမနေနိုင်၊ စားသေတာပဲ။ နောက်တစ်အုပ် ရောက်လာပြန်၊ အောက်ငုံ့ကြည့်အရိုးတွေပုံလို့၊ သေနေကြတာတွေ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ သူတို့သာမဆင် မခြင်စားလို့သေတာပါ။ ဒို့ကတော့မသေပါဘူးဆိုပြီး၊ စားကျပြန်တာပဲ၊ စားသေတာပဲ။ အဆိပ်သီး မဟုတ်လား ဘယ်ကောင်စားစားသေမှာပေါ့၊ ဆင်ခြင်စားလဲသေမှာပဲ၊ မဆင်မခြင်စားလဲသေမှာပဲ။

ဒီလိုပါပဲ ဦးဇင်းတို့ရဲ့ ဘိုးတွေဘွားတွေလဲ ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ် ဆိုတဲ့အဆိပ်သီးကို မြိန် မြိန်ယှက်ယှက်ကြီး စားခဲ့ကြတာပါ။ စားပြီးသေသွားကြတယ်။ နောက်မျိုးဆက်သစ် Generation တွေကလဲရှေးကဒို့မိဘ ဘိုးဘွားတွေသာသေတာပါ။ ဒို့ကျတော့ မသေပါဘူးနဲ့ဆိုပြီး စားကြပြန် တာပဲနော်၊ (ဘယ်သူမှသေဘို့ကိုမစဉ်းစားမိကြပါဘူး) စားပြီးတဖုတ်တဖုတ်နဲ့သေကြတာပဲ။ ဘယ် သူစားစားသေမှာပဲမဟုတ်လား၊ အဆိပ်သီးနဲ့တူတဲ့ကာမဂုဏ်ကလဲ တွယ်တာ၊ တပ်မက်၊ နှစ်သက်၊ စွဲလမ်းစရာဆိုတော့ မြင်သူတိုင်းကလဲစားကြတယ်။ စားတဲ့သူတိုင်းဟာလဲ သေကြတာချည်းပါပဲ။ ဘယ်သူမှအသက်ရှင်တဲ့သူရယ်လို့ မရှိပါဘူး။

အသေကင်းရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုရောက်မှပဲ ငြိမ်းတော့မှာပါ။ ဒါကြောင့်နိဗ္ဗာန်က အမတဋ္ဌ နဂိုအနေ အိုမသေပဲ စိုပြေမြိခိုင် တည်တံ့နိုင်တဲ့ အနက်သဘောရှိပါတယ်။

တဿာယေဝတဏှာယ-ထိုဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း တဏှာအပေါင်း၏သာလျှင်၊ ယောအသေ သဝိရာဂနိရောဓော-အကြင်အကြွင်းမဲ့ ပျက်ပျယ်ခြင်း ချုပ်ခြင်းသည်၊ အတ္ထိ-ရှိ၏၊ တဏှာချုပ်ပုံ ကိုတော့ အထက်ကပြောခဲ့ပြီးပါပြီ။ စာဂေါ-ပယ်စွန့်ခြင်း၊ ပဋိနိဿဂ္ဂေါ-ဝေးစွာစွန့်ခြင်း၊ မုတ္တိ- လွတ်ကင်းခြင်း၊ အနာလယော-တွယ်တာမှုကင်းခြင်းတို့ဟာလဲ နိရောဓ-ချုပ်ခြင်းဆိုတာနဲ့ သဘော အဓိပ္ပါယ်အတူတူပါပဲ။

(၆) ဆဋ္ဌမဋီဒီး

မဂ္ဂသစ္စာ-The noble truth of the cause leading.

နိရောဓသစ္စာကို ဟောတော်မူပြီးနောက် မဂ္ဂသစ္စာကိုဟောတော်မူပါတယ် “ဣဒံ ခေါပန ဘိက္ခဝေ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ၊ အယမေဝ အရိယော အဋ္ဌင်္ဂိကော မဂ္ဂေါ၊ သေယျ ထိဒံ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ သမ္မာဝါစာ သမ္မာကမ္မန္တော သမ္မာအာဇီဝေါ သမ္မာဝါယာမော သမ္မာသတိ သမ္မာသမာဓိ”

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဣဒံခေါပန-ဤဆိုလတံ့သည်ကား၊ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ-ဒုက္ခ၏ ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေတပ်သောအကျင့်ဖြစ်သည့် အရိယသစ္စာပေတည်း၊ အဋ္ဌင်္ဂိကော-အင်္ဂါ ရှစ်ပါးရှိသော၊ အရိယော-ဖြူစင်မြင်မြတ်သော၊ အယမေဝမဂ္ဂေါ-ဤမဂ်ပင်တည်း၊ သေယျထိဒံ- ယင်းအရိယမဂ်ဟူသည် အဘယ်နည်း၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ-မှန်စွာမြင်ခြင်း၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေါ-မှန်စွာကြံခြင်း၊ သမ္မာဝါစာ-မှန်စွာပြောခြင်း၊ သမ္မာကမ္မန္တော-မှန်စွာပြုခြင်း၊ သမ္မာအာဇီဝေါ-မှန်စွာအသက်မွေး ခြင်း၊ သမ္မာဝါယာမော-မှန်စွာအားထုတ်ခြင်း၊ သမ္မာသတိ-မှန်စွာအမှတ်ရခြင်း၊ သမ္မာသမာဓိ- မှန်စွာစူးစိုက်တည်ကြည်ခြင်း၊ ဣဒံ-ဤသည်ပင်အင်္ဂါရှစ်ပါးရှိသည့်အရိယမဂ်ပင်တည်း၊

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအဓိပ္ပါယ်ကိုတော့ ရှေးဦးစွာ မဇ္ဈိမပဋိပဒါ အဖွင့်မှာရှင်းခဲ့ပြီးပါပြီ၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျဉ်းချုံးလိုက်တော့သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသုံးပါး၊ သမ္မာဝါစာ၊ သမ္မာကမ္မန္တ၊ သမ္မာအာဇီဝသုံးပါးက သီလမဂ္ဂင်၊ သမ္မာဝါယာမ၊ သမ္မာသတိ၊ သမ္မာသမာဓိ သုံးပါးက သမာဓိမဂ္ဂင်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပ နှစ်ပါးက ပညာမဂ္ဂင်များဖြစ်ပါတယ်၊ သီလ၊ သမာဓိ၊ ပညာသိက္ခာသုံးပါးဖြည့်ကျင့်ရင် မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး ပွားများရာရောက်ပါတယ်၊ ဘာကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်လို့ ခေါ်ရသလဲဆိုတော့ “ဒုက္ခေ ဉာဏံ” ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏစတဲ့ တရားတွေဟာ တကဲ့ဒုက္ခအစစ်အမှန်တရားတွေပဲလို့ သိတဲ့ဉာဏ်ကို သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ခေါ်ပါတယ်၊ “ဒုက္ခ သမုဒယေဉာဏံ” အဲဒီ ဇာတိစတဲ့ ဒုက္ခတွေဘာကြောင့်ဖြစ်ရ သလဲဆိုတော့ လိုချင်တပ်မက်နှစ်သက်မှုခေါ်တဲ့ တဏှာကြောင့်ဖြစ်ရတယ်၊ ဒုက္ခဖြစ်ခြင်းရဲ့အကြောင်း တဏှာလိုခေါ်တဲ့ သမုဒယသစ္စာကိုသိတာလဲ သမ္မာဒိဋ္ဌိပါပဲ၊ “ဒုက္ခ နိရောဓေဉာဏံ” ဒုက္ခအပေါင်း တို့မှ ကျွတ်လွတ်ထွက်မြောက်ရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ခေါ်တဲ့ နိရောဓသစ္စာကိုသိတာလဲ သမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ်ပါ တယ်၊ “ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိယာ ပဋိပဒါယ ဉာဏံ” နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေတပ်တဲ့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့် တရားကိုသိတာလဲ သမ္မာဒိဋ္ဌိပါပဲ၊ အကျဉ်းချုပ်လိုက်တော့ သစ္စာလေးပါးကို အမှန်အတိုင်းသိတဲ့ ဉာဏ်ဟာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါတယ်၊

မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးထဲမှာ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ကိုဘာကြောင့် ရှေးဦးစွာဟောရသလဲဆိုတော့ “နိဗ္ဗာနာဓိ ဂမာယ ပဋိပန္နဿ ယောဂီနော ဗဟုပကာရတ္တာ ပထမံ သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဒေသိတာ” ဒုက္ခခပ်သိမ်းအေး ငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုရောက်ဘို့ရာ ကျင့်ကြံကျိုးကုတ် ပွားများအားထုတ်ကြသော ယောဂီပုဂ္ဂိုလ် များအတွက် ကျေးဇူးများသောကြောင့် သမ္မာဒိဋ္ဌိကိုရှေးဦးစွာ ဟောတော်မူပါတယ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိရဲ့ အဓိပ္ပါယ်က အမြင်မှန်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်၊ အမြင်မှန်မှ အတွေးအကြံမှန်မယ်၊ အတွေးအကြံမှန်မှ အပြောကော၊ အလုပ်ပါမှန်လို့ အသက်မွေးမှုပါမှန်ပါမယ်၊ အဲဒါမှ အားထုတ်မှု စူးစိုက်မှု တည်ကြည် မှုတွေလဲ မှန်ပါမယ်၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဟုတ်ပဲနဲ့ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ-အမြင်မှားဖြစ်မယ်ဆိုရင် ဘာတွေဖြစ်လာမလဲ၊ အကျိုးဆက်က အတွေးအကြံမှားမယ်၊ အတွေးအကြံမှားရင် အပြောကော၊ အလုပ်ပါမှားပြီး အသက် မွေးပါမှားပါလိမ့်မယ်၊ အဲဒါဆိုရင် အားထုတ်မှု၊ စူးစိုက်မှု၊ တည်ကြည်မှုတွေလဲ မှားတော့မှာပါ၊ တစ်ချို့ရှိတယ်မဟုတ်လား၊ သူများအသက်သတ်မှ ကုသိုလ်ရတာတို့ သေရင်နတ်ပြည်ရောက်နတ် သမီးတွေနဲ့ပျော်ရမှာတို့ စတဲ့အယူမှားတွေ၊ အမြင်မှားတွေရှိပါတယ်၊ အဲဒီအယူမှား အမြင်မှားနဲ့သာ ဦးဆောင်နေမယ်ဆိုရင် “စတ္တာရော အပါယာ သကဂေဟသဒိသာ” ဆိုတဲ့အတိုင်း အပါယ်လေးဘုံ မှာစုံချည်၊ ဆန်ချည်နဲ့ အပါယ်သံသရာမှာပဲလည်နေရအုံးတော့မှာပါ၊ သမ္မာဒိဋ္ဌိက မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရ ဘို့ရောက်ဘို့အတွက် အရေးတကြီးလိုအပ်တဲ့ မဂ္ဂင်ဖြစ်ပါတယ်၊ ဦးဇင်းတို့မြန်မာစကားမှာလဲ ရှိပါ တယ်၊ “ရှေ့ဆောင်နွားလား၊ အဖြောင့်သွားက၊ နောက်နွားတစ်သိုက်၊ အဖြောင့်လိုက်၏၊ ရှေ့ဆောင် နွားလား၊ အကောက်သွားက၊ နောက်နွားတစ်သိုက်၊ အကောက်လိုက်၏” ဆိုတဲ့စကားပုံလို နွားအုပ်

ကိုခေါင်းဆောင်သွားတဲ့ နွားလားဥသဘာက ရှေ့ကနေဖြောင့်ဖြောင့်တန်းတန်းသွားရင် နောက်နွား တွေကလဲဖြောင့်ဖြောင့်ပဲလိုက်ကြမှာပဲ။ နွားလားဥသဘာက ကောက်ကောက်ကွေ့ကွေ့သွားရင်တော့ နောက်ကနွားတွေလဲ ကောက်ကောက်ပဲလိုက်ကြမှာဖြစ်ပါတယ်။

သမ္မာဒိဋ္ဌိ(၆)မျိုးရှိရာတွင်နံပါတ်(၁) ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိနဲ့ပတ်သက်ပြီး နဲ့နဲ့ပြောပါမယ်။ ကံသာလျှင် ကိုယ်ပိုင်ဥစ္စာရှိသည်၏အဖြစ်ကို သိမြင်ခြင်းသည် ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါတယ်။ ကာယကံ၊ဝစီကံ၊ မနောကံ အလုပ်တွေမှာ စေ့ဆော်တိုက်တွန်းမှုစေတနာပါရပါတယ်။ “စေတနာဟံ ဘိက္ခဝေ ကမ္မံဒါမိ” ဟုဟောတော်မူသောကြောင့် စေတနာကိုကံလို့ခေါ်ပါတယ်။ ထိုကံကိုအမျိုး အစားခွဲလိုက်ရင်ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံ၊ ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံ၊ အပရာပရိယဝေဒနိယကံ၊ အဟောသိကံ ဆိုပြီးလေးမျိုးရပါတယ်။ မျက်မှောက်ဘဝမှာအကျိုးပေးတာက ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံကပေးပါတယ်။ ဇောအနေနဲ့ပြောတော့ ပထမဇောပါ။ ပထမဇောကဒီဘဝမှာပဲ ချက်ချင်းအကျိုးပေးပါတယ်။

ကဿပမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က မဟာဒုက္ခဇနီးမောင်နှံဆိုတာအလွန်ဆင်းရဲပြီးခက်ခဲပင်ပန်း စွာအသက်မွေးလို့အသက်မွေးလို့နေရပါတယ်။ တစ်နေ့မဟာဒုက္ခ(စာရေးတန်)ဆွမ်းကပ်ဘို့ နိဗ္ဗာန် ဆော်ကအိမ်စဉ်လှည့်စာရင်းကောက်တော့ မဟာဒုက္ခဇနီးမောင်နှံကလဲ သံဃာတစ်ပါး ဆွမ်းကပ်ဘို့ တောင်းပါတယ်။ရွာသူကြီးက ဒီကောင်စားစရာမှမရှိပဲ သံဃာတစ်ပါးဘယ်လိုလုပ်ဆွမ်းကပ်နိုင်မလဲ လို့စဉ်းစားပြီး အေးကွာရပါတယ်နဲ့နှစ်သိမ့်စကားပြောကြားကာ Donation List ထဲမှာ နာမည်မထဲ့ ပဲထားလိုက်ပါတယ်။ မဟာဒုက္ခဇနီးမောင်နှံလဲ သံဃာတစ်ပါးဆွမ်းကပ်ရတော့မယ်နဲ့ အပျော်ကြီး ပျော်လို့သူတစ်ပါးအိမ်မှာ အောက်ခြေအလုပ် အခစားဝင်လုပ်ပါတယ်။ ရည်ရွယ်ချက်က ဆွမ်းကပ် ဘို့ပါပဲ။ ဆွမ်းကပ်မဲ့နေကျတော့ ဇနီးမောင်နှံဝမ်းသာအားရနဲ့ချက်ပြုတ်စီမံပြီး ရွာသူကြီးထံ သံဃာ တစ်ပါးတောင်းတော့ ဟာ Sorry ပဲကွာ၊ ငါမေ့ပြီးမင်းနာမည်စာရင်းထဲမထဲ့မိဘူး၊ သံဃာလဲကုန် ပြီဆိုတော့မဟာဒုက္ခခမျာ “ခဲလေသမျှ၊ သဲရေကျ” ဖြစ်သွားရတာမို့ စိတ်အပျက်ကြီး ပျက်သွားခဲ့ ရပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ဆော်က မျှော်လင့်ချက်တစ်ခုပေးပါတယ်။ “အေးကွာဟောဟို ဂန္ဓကုဋ်တိုက်ထဲမှာ မြတ်စွာဘုရားတော့ရှိသေးရဲ့၊ဘယ်သူမှ မပင့်ရသေးဘူး၊ရလိုရငြားသွားစောင့်နေပါ။ မင်းကံကောင်း ရင်လဲရမှာပေါ့” လို့ပြောလိုက်ပါတယ်။ ဒါနဲ့ ဆင်းရဲသား မဟာဒုက္ခတစ်ယောက် ရလိုရငြားဆိုတဲ့ မျှော်လင့်ချက်နဲ့လှေခါးအရင်းပရိသာဒ်အစွန်တနေရာက မထင်မရှားနဲ့ စောင့်လို့နေပါတယ်။ ဘယ် လိုမှမရနိုင်ဘူးလို့ထင်ရတဲ့မျှော်လင့်ချက်နဲ့ စောင့်လို့နေခဲ့သူပါ။ ရေနားကသူဌေး၊ သူကြွယ်၊ မင်း ညီမင်းသားတွေ မြတ်စွာဘုရားသပိတ်ယူဘို့ စောင့်လို့နေကြပါတယ်။ အခုခေတ်မှာလဲ နာမည်ကြီး ဆရာတော်ဆိုရင် သူဌေးတွေဝိုင်းဝိုင်းလည်နေတာမို့ လက်လုပ်၊ လက်စားသမားအတွက် ဆွမ်းကပ် ဘို့မဆိုထားနဲ့ စကားပြောခွင့်တောင်မှ မရရှာဘူးမဟုတ်လား။ ကိုယ့်ဆရာတော်နာမည်ကြီး ပြီး တာပဲကိုယ်ကျင့်သီလအရေးမကြီး၊ ဆရာဘက်ကလဲ ကိုယ့်ဒကာပစ္စည်းရှိပြီးတာပဲ။ ဘယ်ပုံဘယ် နည်းရထားပြီးချမ်းသာတယ်မစဉ်းစား၊ သူတော်ကောင်းများကတော့ ဒကာရဲ့သဒ္ဓါတရား၊ ပစ္စည်းရဲ့ စင်ကျယ်၊ မကျယ် စသည်ကြည့်တော်မူပြီး ချီးမြှောက်တော်မူတာပါ။

ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဂန္ဓကုဋ်တိုက်ကထွက်တော်မူလာပါပြီ။ “တပည့်တော်ကို သပိတ်စွန့်ပါဘုရား” လို့ဘယ်သူဌေးမှမလျှောက်ရဲ့၊သပိတ်တော်ကို ဘယ်သူများပေးမလဲနဲ့ ဘဝင်မကျ ရင်တမမဖြစ်နေကြ ရပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလဲဘယ်သူမှမပေး၊ သပိတ်တော်ကိုသူဌေး၊သူကြွယ်၊ ကုန်သည်ပွဲစား မင်းညီ၊ မင်းသားများလက်သို့မပေးပဲ ဆင်းရဲသားမဟာဒုက္ခအားပေးလိုက်ပါတယ်။ ဘုရားရှင်တို့မည်သည် “မျက်နှာကြီးရာဟင်းဖတ်ပါ” သဘောမျိုးမဟုတ်ပဲ။ သဒ္ဓါတရားနဲ့ပြည့်စုံပြီး ကျွတ်ထိုက်သူကိုသာ ချီးမြှောက်တော်မူလေ့ရှိတယ်မဟုတ်လား။ မဟာဒုက္ခရဲ့သဒ္ဓါတရားကလဲပြောစရာမရှိ၊ လင်မယား နှစ်ယောက် သူတစ်ပါးအိမ် အခစားလုပ်ပြီးရတဲ့ငွေဆိုတော့ပစ္စည်းအနေနဲ့မတရားသဖြင့်ရ-ထား တာ မဟုတ်တဲ့အတွက် အစင်ကျယ်ဆုံး ဓမ္မိယလဒ္ဓဖြစ်လို့နေပါတယ်။ ဆင်းရဲသား သိန်းထိကြီး ပေါက်သလို ဝမ်းသာမဆုံးပဲပေါ့၊သူဌေးတွေက “မဟာဒုက္ခ မင်း ဘုရားကို တူတူတန်တန် ဆွမ်းကပ် နိုင်မှာမဟုတ်ဘူး၊ သပိတ် ဒို့ကိုရောင်းပါ။ ငါးရာပေးမယ်၊ တစ်ထောင်ပေးမယ်” စသည်ဖြင့် ဝယ် ကြသော်လဲလဲ့မကြည့်၊ ဘုရားသပိတ်တော်ထမ်း၊ ဖြောင့်တန်းစွာအိမ်ကို သွားပါတော့တယ်။ အိမ် ရောက်ဇနီးသည်လေးနဲ့ ဝမ်းသာမဆုံးပျော်တပြုံးပြုံးဖြစ်ကာ ရိုသေစွာဆွမ်းကပ်၊တရားနာပြီးတစ်ခ

ဏချင်းပဲဆင်းရဲသားမဟာဒုက်တဖြစ်လဲmillionaireသန်းကြွယ်သူဌေးကြီးဖြစ်သွားပါတော့တယ်။
အဲဒါပထမဇောကဒိဘဝတင်ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးတာပါ။ဒိဋ္ဌဓမ္မဝေဒနိယကံပေါ့ (ဇမ္ဗုဒမ္မာဒါနကထာ၊ ၁၊ ၃၅၉)

ဘုရားလက်ထက်က မောင်ပုဏ္ဏနဲ့မယ်ဘဒ္ဒိကာ ဆိုတဲ့လယ်သမားဇနီးမောင်နှံလဲရှိပါတယ်။
ရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီး နိရောဓသမာပတ်ကထပြီး မောင်ပုဏ္ဏရှိရာလယ်တောသို့
သပိတ်ပိုက်လို့ကြွလာပါတယ်။ မောင်ပုဏ္ဏမြင်တော့ အော် ပညာဇတဒဂ် နဲ့သက်ကြေငြာ သီတင်း
ဖြာတဲ့ရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးပါလား၊ ဘာများအလိုရှိတော်မူပါသလဲဘုရားလို့ အနား
ကပ်လက်အုပ်ချီလျှောက်ထားတော့ “ဆွမ်းအလိုရှိတယ်ဒကာ” လို့များပြောလိုက်ရင် သူ့မှာလှူ
စရာမရှိ၊စိတ်မချမ်းမသာဖြစ်သွားမယ်၊ အလှူရှင်ပုဂ္ဂိုလ်လှူနိုင်မဲ့ ပစ္စည်းပဲအမိန့်ရှိပါတယ်။ လျှောက်
ပေမဲ့မလှူနိုင်တဲ့ပစ္စည်းကို အမိန့်မရှိပါဘူး၊ ဒါလဲဦးဇင်းတို့အတုခိုးရမှာပါ။ “အရှင်ဘုရား ပစ္စည်း
လေးပါးလိုအပ်တာ အမိန့်ရှိပါဘုရား” လို့လျှောက်တိုင်း အလှူမခံသင့်ပါ။ ဒကာရဲ့ပစ္စည်း အင်အား
နဲ့ သဒ္ဓါတရားကိုကြည့်သင့်ပါတယ်။

မောင်ပုဏ္ဏလျှောက်တော့ အရှင်မြတ်ကြီးက ဒကာလှူနိုင်မဲ့ ပစ္စည်းကိုပဲအမိန့်ရှိပါတယ်။
“ရေနဲ့ဒန်ပူအလိုရှိတယ်ဒကာ” တဲ့ သူလှူနိုင်တဲ့ပစ္စည်းအမိန့်ရှိလိုက်တော့ အောင်မယ်လေးမပြော
ပါနဲ့တော့ ဝမ်းသာလိုက်တဲ့ဖြစ်ခြင်း စမ်းချောင်းထဲကရေလေးခပ်၊ သစ်ပင်ကသစ်ကိုင်းလေးချိုးပြီး
ရေနဲ့ဒန်ပူလှူလိုက်ပါတယ်။ အရှင်မြတ်ကြီးလဲ ဒန်ပူဝါး၊ ပလုပ်ကျင်း၊ မျက်နှာသစ်တော်မူပါတယ်။
ကဲ ဒါလောက်ချီးမြှောက်ရင် တော်လောက်ပြီနဲ့ ဆိုကာ၊ မယ်ဘဒ္ဒိကာလာမဲ့ လမ်းကစောင့်နေတော်
မူပါတယ်။ မောင်ပုဏ္ဏလဲသူရဲကုသိုလ်ကို ဝမ်းသာအားရနဲ့ ဇနီးသည်လေးမယ်ဘဒ္ဒိကာ (ခေါ်) မယ်
ဥတ္တရာကိုပြောဘို့မျှော်နေပါတယ်။ မယ်ဘဒ္ဒိကာလဲ မောင်ပုဏ္ဏထံထမင်းပို့ရန်ထွက်လာ ရွာတံခါး
မှာအရှင်မြတ်ကြီးနဲ့တွေ့တော့ အော် ရှင်သာရိပုတ္တရာကိုယ်တော်မြတ်ကြီး ဆွမ်းခံကြွလာတာပါ
လား၊ ငါ့မှာအရင်က လှူစရာရှိပေမဲ့ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်မရှိလို့ မလှူရ၊ အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ရှိသော်လဲ လှူ
စရာမရှိလို့မလှူရ၊ ဒီနေ့တော့ လှူစရာလဲအရန်သင့် အလှူခံပုဂ္ဂိုလ်ကလဲ လက်ယာတော်ရုံ အရှင်
မြတ်ကြီးကံကောင်းလိုက်လေခြင်းနဲ့ဆိုပြီး ဝမ်းသာအားရ ပါသမျှဆွမ်းအကုန်လောင်းလိုက်ပါတယ်။
လှူတဲ့နေရာမှာ ပုဗ္ဗ၊ မုဋ္ဌ၊ အပရစေတနာ သုံးတန်ပြတ်သားဘို့လိုပါတယ်။

လှူပြီးနောက်လှူပြီးတာမှားလေခြင်းနဲ့ နောင်တဖြစ်တာမျိုးလဲ မဖြစ်သင့်ဘူး၊ ကိုယ်ပြုတဲ့
ကုသိုလ်ကိုစဉ်းစားတိုင်း၊စဉ်းစားတိုင်း ဝမ်းသာနေရမယ်၊ဒီလိုဆိုရင် အလှူတစ်ခု ထပ်ပြုနေရသလို
ပါပဲ၊ကုသိုလ်တွေတိုးလို့နေပါတယ်။ မယ်ဘဒ္ဒိကာအိမ်ပြန် လင်တော်မောင်အတွက် ထမင်းချက်ပြီး
လယ်တောကိုထွက်ခဲ့ပါတယ်။ ရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးကို ဆွမ်းလောင်းလှူလိုက်ရတဲ့
အကြောင်းဝမ်းသာအားရနဲ့ပြောဘို့အလား၊ မောင်ပုဏ္ဏလဲ မနက်စောစောက အရှင်မြတ်ကြီးကို
ရေနဲ့ဒန်ပူလှူလိုက်ရတဲ့အကြောင်း ဇနီးသည်လေးပြောဘို့စောင့်နေ၊ နှစ်ယောက်သားဆုံမိကြတော့
တစ်ယောက်အကြောင်းတစ်ယောက်ပြောလို့ သာဓုခေါ်ကြပါတယ်။ မြန်မာစကားမှာ “မယ်ကလှူ
တော့မောင်ကြည်ဖြူ၊မောင်ကလှူတော့မယ်ရွှင်လန်း” ဆိုတာလို တစ်ယောက်လှူတာ တစ်ယောက်
ကကြည်ဖြူစွာနဲ့ သာဓုခေါ်နိုင်ရင်ကုသိုလ်အတူတူရတာပေါ့၊ ဒီလိုမဟုတ်ပဲ မောင်ပုဏ္ဏ-ကဗိုက်ဆာ
လို့ထမင်းပို့နောက်ကြရမလားနဲ့ ဒေါကန်နေရင် ဇနီးသည်ပြုတဲ့ကုသိုလ်ကို သူမရနိုင်တော့ဘူးပေါ့၊
ခုတော့ သူပြုလိုက်ရတဲ့ကုသိုလ်ဇနီးသည်လေးလဲရစေချင်တဲ့ဆန္ဒနဲ့ စောင့်လို့နေတာပါ။ ထမင်းစား
ပြီးခဏလေးအိပ်ပျော်သွားပါတယ်။ အိပ်ယာကနိုးတော့ ထွန်ဆာခဲတွေကမယုံနိုင်လောက်အောင်
ရွှေတုံး၊ ရွှေခဲတွေဖြစ်လို့နေပါတယ်။ (ဥပနိပုဏ္ဏသမ္မာဒါနကထာ၊ ၃)

ဒါလဲပထမဇောကဘဝခြားပဲ ဒိဋ္ဌဓမ္မအကျိုးပေးတာပေါ့၊ဒါတွေကတော့ ကောင်းကျိုးပေး
တာတွေပါပဲ။ မကောင်းတဲ့ဘက်ကအကျိုးပေးတာက လက်ယာတော်ရုံရှင်သာရိပုတ္တရာကိုယ်တော်
မြတ်ကြီးဦးခေါင်းတော်ရိတ်ပြီး ခေါင်းပြောင်ပြောင်နဲ့ လရောင်အောက်မှာ နိရောဓသမာပတ်ဝင်စား
နေစဉ်နန္ဒာဘိလူးကဦးခေါင်တော်ကိုခေါက်လို့ ချက်ခြင်းသေပြီးအဝီစိရောက်ရပါတယ်။ ချက်ခြင်းသေ
တာက ပထမဇောကအကျိုးပေးတာပါ။ သေပြီးအဝီစိ ရောက်ရတာသတ္တမဇောက အကျိုးပေးတာ
ပါ။ဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံပေါ့၊ပထမဇောကဘဝသစ်ကို မထူထောင်နိုင်ပါဘူး၊ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှာသူဌေးကြီး၊
သူဌေးကတော်ကြီးဖြစ်အောင်လုပ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ (ဥပနိပုဏ္ဏသမ္မာဒါနကထာ၊ ၃)

အောင်လုပ်ပေးနိုင်ပါတယ်။ သတ္တမဇောကတော့ ဒုတိယဘဝမှာ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝဆိုတဲ့ ဘဝသစ် ကိုဖြစ်စေပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က နန္ဒိယအမည်ရှိတဲ့ ဒကာတစ်ယောက်၊ မိဘအမွေ ရလို့ လူချမ်းသာဖြစ်၊ ရဟန်းသံဃာတွေလဲ အမြဲမပြတ်လှူ၊ ဥပုသ်သီတင်းသီလဆောက်တည်း၊ ခိုကိုးရာမဲ့ တွေ၊ ခရီးသွားတွေလဲ နေ့စဉ်အလှူဒါနပြုလို့နေပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားတရားတော်ကို နာရလို့ “ဣသိပတနမဟာဝိဟာရ” ကျောင်းတိုက်ကြီးကို ဆောက်လုပ်လှူဒါန်းခဲ့သူပါ။ မသေခင်ကတည်း က တာဝတိံသာနတ်ပြည်မှာ ယူဇနာတစ်ရာအမြင့်ရှိပြီး ရတနာခုနှစ်ပါးဖြင့်ပြီးတဲ့ နတ်ဗိမာန်ကြီး ပေါ်ပေါက်လို့နေပါတယ်။ ရှင်မောဂ္ဂလာန် နတ်ပြည်ဒေသစာရီ လှည့်လည်စဉ် “ဒီဗိမာန်ရှင်ဘယ် သူလဲ” လို့မေးတော့လှူပြည်ကကျောင်းဒကာ ကိုနန္ဒိယဗိမာန်ပါဘုရားလို့ နတ်သမီးတွေက လျှောက် ကြပါတယ်။ မြေခွက်နဲ့တူတဲ့ လှူပြည်ကိုစွန့်ပြီး ရွှေခွက်နဲ့တူတဲ့ နတ်ပြည်ကိုအမြန်ဆုံးယူလှဲ့ပါလို့လဲ လျှောက်လိုက်ပါတယ်။ နန္ဒိယကျောင်းဒကာသေတော့ နတ်ပြည်ရောက်ရပါတယ်။ ဒါဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံပါ။ သတ္တမဇောကဒုတိယဘဝမှာ အကျိုးပေးတာပေါ့။ (ဝိမာနဒုတိယ၊ ၂၀၄)

နောက်ဓမ္မိကဥပါသကာဆိုတာ စိတ်တူကိုယ်တူဓမ္မမိတ်ဆွေ တပည့်ငါးရာကိုခေါင်းဆောင် ပြီး ဒါနမပြတ်ပြု၊ သံဃာတော်တွေ ဆွမ်းနဲ့အခြားလိုအပ်ရာရာ ပစ္စည်းများလှူဒါန်း၊ သီတင်းသီလ ဆောက်တည်း၊ ဘာဝနာကောင်းမှုတွေနဲ့ မွေ့လျော်နေခဲ့သူပါ။ သူ့မှာသားခုနှစ်ယောက်နဲ့ သမီး ခုနှစ်ယောက်ရှိပါတယ်။ သားသမီးတွေလဲဖခင်ကြီးဩဝါဒအတိုင်း အလှူရေစက်လက်နှင့်မကွာ ပြု နေကြသူတွေပါပဲ။ တစ်နေ့တော့ ရောဂါသီးထန်စွာဖြစ်လို့ သေရာညောင်စောင်း လဲလျောင်းနေစဉ် သံဃာတော်များပင့် မဟာသတိပဋ္ဌာနသုတ်ကို နာယူပါတယ်။ တဝက်လောက်ရောက်တော့ ခဏ သတိလစ်သလိုဖြစ်ပြီး လက်ကာပြလို သံဃာတော်များလဲ သူတို့အရပ်ခိုင်းတယ်ထင်သဖြင့် ဆက် မရွတ်တော့ပဲ ကျောင်းပြန်ကြွသွားပါတယ်။ သားသမီးတွေလဲစိတ်မကောင်းကြဘူးပေါ့။ ဒို့အဖေ ဘယ်တုန်းကမှ ဒီလိုမတားခဲ့ဘူး၊ အမြဲတန်းတရားနဲ့မွေ့လျော်ခဲ့တာ၊ အခုတော့ သံဃာတော်တွေ ရွတ်ဖတ်တဲ့တရားတော်ကို နားမထောင်ခြင်တော့ဘူး၊ သတိတွေလစ် အခြေအနေမဟန်တော့ဘူးနဲ့ တွေးပြီးစိုးရိမ်မအေး စိတ်လေးနေကြပါတယ်။ ဖခင်ကြီးသတိပြန်ရလို့သံဃာတော်တွေ ဘယ်ကြွ ကုန်သလဲမေးတော့ အဖေကမရွတ်နဲ့တားလို့ ကျောင်းပြန်ကြွကုန်ပြီဟုဖြေပါတယ်။

“ဟဲ့-ငါက သံဃာတွေကိုတားတာမဟုတ်ဘူး၊ နတ်ပြည်ခြောက်ထပ်က နတ်ရထား(၆) စီးလာပြီးသူရထားတင်မယ်၊ ငါ့ရထားတင်မယ်နဲ့လုပ်နေကြတော့ ငါတရားနာနေတယ်၊ ခဏစောင့် ကြအုံး” လို့တားတာဆိုတော့ သားသမီးတွေက “အော်-ဒို့အဖေကြီး ကယောင်ကတမ်းတွေ ရှောက် ပြောနေတယ်” နဲ့ထင်ကြပြန်တယ်။ အဖေ-နတ်ရထားတွေဘယ်မှာလဲ ကျွန်တော်တို့လဲမမြင်ပါလား” မေးတော့-ဖခင်ကြီးက---

“မင်းတို့ ပန်းကုံးရှိသလား” ရှိပါတယ်အဖေ။

“အေး-ကောင်းကင်ပြစ်တင်လိုက်စမ်း” နဲ့ခိုင်းပြီး “တုသိတာနတ်ရထား ချိတ်စေသတည်း” လို့လဲ အဓိဋ္ဌာန်လိုက်တယ်။ ပန်ကုံးကအောက်ပြန်မကျတော့ပဲ ကောင်းကင်မှာရပ်တည်နေပါတယ်။ နတ်ရ ထားကိုတော့မမြင်ရပါဘူး၊ နတ်ရထားက ဓမ္မိကရဲ့ဘုန်းကံကြောင့် သူတစ်ယောက်ပဲမြင်ရပြီး မကြာ ခင်စုတေလို့တုသိတာနတ်ပြည်ရောက်သွားပါတယ်။ ဒါလဲဥပပဇ္ဇဝေဒနိယကံပါပဲ။ သတ္တမဇောက ဒုတိယဘဝမှာ အကျိုးပေးတာပါ။ တတိယဘဝကနေ နိဗ္ဗာန်မရမချင်း အကျိုးပေးတဲ့အလယ်ဇော ငါးချက်ကိုတော့ အပရာပရိယဝေဒနိယကံလို့ ခေါ်ပါတယ်။ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည့်ဘဝ တိုင်အောင် အပရာပရိယကံအနေနဲ့ အကျိုးပေးခွင့်ရရင် အကျိုးပေးပြီး အကျိုးပေးခွင့်မရရင်တော့ အဟောသိ ကံ-Useless အသုံးမကျတဲ့ကံဖြစ်သွားပါတယ်။ (ဓမ္မပဒဒုတိယ၊ ၁၂၅၃)

တနည်းဂရုကကံ၊ အာသန္နကံ၊ အာစိဏ္ဏကံ၊ ကဋ္ဌတ္တာကံဆိုတာလဲရှိပါတယ်။ ဂရုကကံဆိုတာက ကြီးလေးတဲ့ကံ ကုသိုလ်ဘက်ကမဟာဂ္ဂုတ်ကုသိုလ်ကံတွေပါ။ ဈာန်ရထားလျှင်သေတော့ ဗြဟ္မာ့ ပြည်ရောက်ရပါတယ်။ အကုသိုလ်ဘက်က ပဉ္စာနန္တရိယကံလို့ခေါ်တဲ့ ကံကြီးငါးပါး၊ အမေသတ်တဲ့ ကံ၊ အဖေသတ်တဲ့ကံ၊ ရဟန္တာသတ်တဲ့ကံ၊ မြတ်စွာဘုရားသွေးစိမ်းတည်အောင်ပြုတဲ့ကံ၊ သံဃာ သင်းခွဲတဲ့ကံနဲ့ နိယတမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိကံများ ကျူးလွန်ထားလျှင်တော့ ဒုတိယဘဝမှာအဝီစိငရဲကိုရောက်ရ ပါတယ်။ သေချာပေါက်အကျိုးပေးပါတယ်။ တားလို့မရပါဘူး၊ ကုသိုလ်ကံတွေပြုလဲမရပါဘူး၊ သက်

သာရုံလောက်တော့ရပါတယ်။ ရှင်ဒေဝဒတ်မြတ်စွာဘုရားကို သွေးစိမ်းတည်အောင်ပြုခဲ့လို့ အဝီစိ
ငရဲမှာခံနေရပါတယ်။ သေခါနီးမှာ နောင်တော်မြတ်ဘုရားအား သူလွန်ကျူးခဲ့သမျှအပြစ်တွေဝန်ချ
တောင်းပန်ကန်တော့သွားလို့ သက်သာရာရသွားပါတယ်။ အဖာတသတ်မင်းလဲ ခမည်းတော်ကြီး
အားခြေဖဝါး ဓားခွဲ ဆားသိတ် ရှားမီးကင်သတ်ခဲ့တဲ့ အကုသိုက်ကံကြီးကြောင့် ငရဲမှာခံနေရပါ
တယ်။ နောက်ပိုင်းဘုရားကို သိတ်ကြည်ငြိုသွားပြီး ပထမသံဂါယနာတင်ရာမှာ သာသနာဒါယကာ
အဖြစ်ဆောင်ရွက်ခဲ့တဲ့ ကုသိုလ်ကံတွေကြောင့် အဝီစိထိမကျတော့ပါ။ သက်သာခွင့် ရသွားပါတယ်။

(ဆောဠပုဒ်) မဟဂ္ဂုတ်ဈာန်၊ ကုသိုလ်ကံ၊ ဧကန်ဂရုကာ၊
ပဉ္စာနန္တရိယ၊ နိယတမိစ္ဆာ၊ ဒိဋ္ဌိပါမှန်၊ အကုကံ ဧကန်ဂရုကာ။

နောက်အာသန္နကံဆိုတာက သေခါနီးကပ်ပြုတဲ့ကံပါ။ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်က မဋ္ဌ
ကုဏ္ဍလီမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိသတို့သားလေး မမာမကျမ်းဖြစ်တော့ ဖခင်လုပ်သူက အိမ်ထဲထားရင်လူမမာမေး
လာသူတွေပစ္စည်းတွေတွေ့ကုံလိမ်မယ်ဆိုပြီး အိမ်အပြင်ဆင်ဝင်ဘက်မှာထုတ်ထားပါတယ်။ မြတ်စွာ
ဘုရားကဉာဏ်တော်နဲ့ ကြည့်တော်မူလိုက်တော့ သတို့သားလေးမြင်လို့သာဝတ္ထိမြို့တွင်း ဆွမ်းခံဝင်
ပုဏ္ဏားကြီးအိမ်တံခါးပေါက်သို့ ကြွရောက်တော်မူပြီး သတို့သားလေးဆီ ရောင်ခြည်တော်လွှတ်လိုက်
ပါတယ်။ ရောင်ခြည်တော်လာရာဘက်ကို မျက်နှာလေးလှဲမျက်စိကလေးအသာဖွင့် အားယူပြီးကြည့်
လိုက်တဲ့အခါ တစ်ခါမှမမြင်ဘူးတဲ့ လက္ခဏာတော်ကြီးသုံးဆဲ့ နှစ်ပါး၊ လက္ခဏာတော်ငယ်ရှစ်ဆယ်
အသွယ်သွယ်တို့ဖြင့် ပြည့်စုံတင်တယ်သပွယ်တော်မူပြီး တကိုယ်တော်လုံး အလှဖုံးကာတလောက
လုံးအချောဆုံးဖြစ်တော်မူတဲ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကိုဖူးမြင်လိုက်ရတယ်ဆိုရင် ငါ့တစ်သက်မှာလေ ဒီအဖေ
ကြောင့် ဒါလောက်ကြည်ငြို သပွယ်စရာကောင်းတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုတစ်ခါမှ မမြင်ဖူးခဲ့ဘူးဆိုပြီးနှစ်
သက်ဝမ်းမြောက်တဲ့ပီတိသောမနဿတွေ ဝါဂွမ်းဆီထိတအိအိ ဖြစ်လို့နေပါတယ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာလဲ
ဒီလောက်ဆို တော်လောက်ပြီဆိုပြီးကျောင်းတော်ပြန်ကြွသွား၊ ဘုရားကြည်ငြိုတဲ့စိတ်ကပျောက်မ
မသွားပါဘူး၊ စိတ်ထဲစွဲလို့ကျန်နေပါတယ်။ ဒီစိတ်နဲ့သေတော့နတ်ပြည်ရောက်ရတယ်။ ဒါပေ
သခါနီးကပ် ပြုတဲ့အာသန္နကံပါ။ ဦးဇင်းတို့ဒကာ၊ ဒကာမတွေမှာ ကြီးလေးတဲ့ဂရုကံဆိုတာ
မရှိကြပါဘူး။ ဒါကြောင့် အာသန္နကံကအကျိုးပေးပါတယ်။ (ဓမ္မပဒကုမ္မဏေ၊ ၁၁၁၆)

အာစိဏ္ဍကံဆိုတာက နေ့စဉ်ပြုတဲ့ ကောင်း၊ မကောင်းကံတွေပါ။ ဒါန သီလ ဘာဝနာ
ကောင်းမှုတွေပြုရင် ကောင်းတဲ့အာစိဏ္ဍကံတွေပါ။ ပါဏာတိပါတစတဲ့ အကုသိုလ်တွေပြုရင်လဲ
မကောင်းတဲ့အာစိဏ္ဍကံတွေပေါ့။ ဂရုကံရှိရင် ဂရုကံက အကျိုးပေးပါတယ်။ ဂရုကံမရှိရင်
တော့အနီးကပ်ပြုတဲ့ အာသန္နကံက အကျိုးပေးပါတယ်။ အာသန္နကံမရှိရင်တော့ နေ့စဉ်ပြုတဲ့
အာစိဏ္ဍကံကအကျိုးပေးပါတယ်။ နေ့စဉ်မိမိတို့ကိုယ်၊ နတ်၊ စိတ်ဖြင့် ပြု၊ ပြော၊ ကြံစည်တဲ့ကံတွေဟာ
အကောင်းတွေအပြစ်ကင်းတဲ့ကံတွေ ပြုမိ၊ ပြောမိ၊ ကြံမိဘို့အရေးကြီးပါတယ်။ မြန်မာစကားမှာ
“စိတ်ကောင်းထားကာ၊ ချမ်းသာရ၏။ စိတ်ကောင်းမထားကာ ဆင်းရဲရ၏” ဆိုတာလို စိတ်နှစ်လုံး
ကောင်းလေးထားပြီး ပြုလုပ်၊ ပြောဆိုမယ်ဆိုရင် စိတ်ချမ်းသာရတယ်။ စိတ်ယုတ်မာမွေးပြီး ပြုလုပ်
ပြောဆိုလျှင်စိတ်ဆင်းရဲရပါတယ်။ လောကမှာပစ္စည်းချမ်းသာသူတိုင်းဟာ စိတ်ချမ်းသာတယ်မထင်
ပါနဲ့။ သူများအပေါ်ဘယ်လို ခေါင်းပုံဖြတ်လိုက်ရပါ့မလဲ၊ ဘယ်လိုလှီးလိုက်ရပါ့မလဲ၊ ဘယ်လိုနွာ
လိုက်ရပါ့မလဲ၊ ဘယ်လိုခွါလိုက်ရပါ့မလဲနဲ့ စိတ်ယုတ်မာထားကာ စီးပွားရှာသူတိုင်းဟာ ဒုက္ခဆို
တဲ့ဆင်းရဲခြင်းက ကပ်လို့လိုက်နေတာပါ။ ကိုယ်စားရသလိုသူတို့လဲစားကြရပါစေ၊ ကိုယ်ကြီးပွား
သလိုသူတို့လဲကြီးပွားကြပါစေ စသည်ဖြင့်စိတ်ကောင်းထား စီးပွားရှာသူတွေကတော့ သုခဆိုတဲ့
ချမ်းသာခြင်းက well come လုပ်နေတာပါ။ ထာဝရကြိုဆိုလို့နေတာပါ။ နေ့စဉ်ပြုတဲ့အာစိဏ္ဍကံ
တွေက ကောင်းဘို့အရေးကြီးပါတယ်။

ကဋုတ္တာကံဆိုတာကရှေးအတိတ်ဘဝကပါလာတဲ့ ကံဟောင်းများနဲ့ ဒီဘဝမှာ ဟိုနား ဒီနား
စပ်မိစပ်ရာတစ်ခါတစ်ရံပြုတဲ့ကံတွေပါ။ သေခါနီးမှာကံ၊ ကမ္မနိမိတ်၊ ဂတိနိမိတ်ဆိုပြီး သုံးမျိုးထင်
တပ်ပါတယ်။ ကံဆိုတာရှေးဘဝနဲ့ယခုဘဝမှာလုပ်ခဲ့တဲ့ ကာယကံ၊ ဝစီကံ၊ မနောကံတွေပါ။
ကောင်းကံ၊ မကောင်းကံတွေမျိုးစုံပေါ့။ ကောင်းတဲ့ကံများရင်တော့သေခါနီးကုသိုလ်ကံတွေထင်

လာမှာပါ။ မကောင်းကံတွေအပြုများရင်တော့ အကုသိုလ်ကံတွေ ထင်လာတပ်ပါတယ်။ ကမ္မနိမိတ် ဆိုတာကကံရဲ့ အဆောင်အရောင်တွေပါပဲ။ သားကောင်တွေသတ် အသက်မွေးရင် ဓား၊ လှံ၊ လေး၊ များ၊ခြင်း၊ တောင်း၊ ပလုံး၊ သားကောင်စတဲ့ အာရုံတွေလာပြီးထင်ပါတယ်။ ကုသိုလ်ဘက်က သံဃာ တွေဆွမ်းကပ်တယ်ဆိုရင်ဆွမ်းအာရုံ၊သံဃာ့အာရုံ၊သင်္ကန်းကပ်တယ်ဆိုတော့သင်္ကန်းအာရုံ၊ ကျောင်း လှူတော့ ကျောင်းအာရုံ၊ ဘုရားမှာရွှေသင်္ကန်းကပ်၊ ထီးတင်တယ်ဆိုတော့ ဘုရားအာရုံ၊ ကမ္မဋ္ဌာန်း ထိုင်တော့ကမ္မဋ္ဌာန်းကျောင်းအာရုံတွေပါပဲ။ ဒီကမ္မနိမိတ်တွေ လဲထင်လာတပ်ပါတယ်။

ဂတိနိမိတ်ဆိုတာကတော့ နောက်ရောက်ရ၊ ဖြစ်ရမဲ့ဘဝသစ်ရဲ့ အာရုံနိမိတ်တွေပါပဲ။ နတ် ပြည်ရောက်ရတော့မယ်ဆိုရင် နတ်သား၊ နတ်သွီးအာရုံတွေ၊ ဥယျာဉ်၊ ဗိမာန်၊ ပဒေသာပင်တွေ ထင်လာတပ်ပါတယ်။ လူ့ပြည်မှာပြန်ဖြစ်မဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုရင် အမိဝမ်းရေနှိန့်ရဲ့ရဲလာထင်ပါတယ်။ ပြိတ္တာ ဖြစ်မဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဆိုရင် ပြိတ္တာတို့ပျော်စံရာဖြစ်တဲ့ တောတွေ၊ တောင်တွေ၊ ချောင်းတွေ၊ မြောင်းတွေ၊ အင်း၊ အိုင်၊ သမုဒ္ဒရာ၊ မြစ်အာရုံတွေလာထင်ပါတယ်။ ငရဲကျတော့မယ်ဆိုရင်တော့ ငရဲအိုး၊ ငရဲ ထိန်း၊ ခွေးနက်ကြီးတွေလာလို့ထင်ပါတယ်။ ဒီအာရုံတွေကတော့ဆင်းရဲသား၊ သူတောင်းစား ပဲဖြစ် ဖြစ်၊ သူဌေး သူကြွယ်ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဟိန္ဒူ၊ ခရာဇ်ယမ်၊ ဂျူး မည်သည့်ဘာသာဝင်မဆို၊ မည်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်မဆို ထင်လာရစမြဲပါပဲ။ သေခါနီးမှာ အယောနိသောမနသိကာရ မှားယွင်းစွာ နှစ် လုံးသွင်းမိလို့သားသွီး၊ ဇနီးမယား၊လင်ယောက်ျား၊ ပစ္စည်းဥစ္စာစသည်စွဲလန်းပြီးများ သေသွားခဲ့ရင် ဒုဂ္ဂတိဘုံဘဝရောက်ဘို့ သေချာပါတယ်။

ဘဝနိဂုံးအဆုံးသတ်ခါနီးဘယ်လိုကျင့်သင့်သလဲ ?

ယောနိသောမနသိကာရနှစ်လုံးသွင်းကောင်းဘို့ အရေးကြီးပါတယ်။ နှစ်လုံးသွင်းကောင်း ဘို့ကလဲ ကလျာဏမိတ္တခေါ်တဲ့ မိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်း၊ ဆရာကောင်း၊ သမားကောင်းရှိမှဖြစ် မှာပါ။ တစ်ချို့သား၊ သွီးတွေက စားနိုင်တုန်းတော့ ကိုယ့်မိဘရယ်လို့ စားဦး စားဖျားကျွေးရကောင်း မှန်းမသိကြဘူး။ အိပ်ရာထဲလဲမစားနိုင်တော့မှ အတင်းပါးစပ်ဖြိုပြီး အမေစားပါ။ အဖေစားပါနဲ့ ချော မော့ပြီး ကျွေးတာမျိုးရှိတယ်။ ဒါမျိုးမလုပ်သင့်ဘူး။ အထူးသတိထားပါ။ လူနာချမ်းသာသလိုထား ပေး၊ စောင်းချင်တယ်ဆိုစောင်းပေး၊ လက်လေးကိုင်ပေးပါဆိုကိုင်ထားပေး၊ အနားမှာ ဆူညံစွာပြု လုပ်၊ ပြောဆိုမှုမျိုးမလုပ်သင့်၊ အဝတ်အထည်၊ လုံချည်၊ အင်္ကျီ၊ သန့်သန့် ရှင်းရှင်းအနံ့အသက် ကင်းအောင်လုပ်ပေးရမယ်။ ပြုခဲ့တဲ့ကုသိုလ်တွေ စိကာပတ်ကုံးပြောပေးရမယ်။ မိမိတစ်ဘဝတာ ပြုခဲ့တဲ့ကုသိုလ်ကောင်းမှုတွေကို စာရင်းပြုစုထားသင့်တယ်။ “ပုညပေါထွက=Donation list” ကို လူတိုင်းလူတိုင်းလုပ်ထားသင့်တယ်။ နောက် ဖြစ်နိုင်ရင် စောင်းရက်သားလေးနေစေပြီး စားပွဲခုံပေါ် ဘုရားဆင်းတုတော်တင်၊ ပန်း၊ ဆီမီး၊ ရေချမ်းတော်များပူဇော်လို့ အမေ့အတွက်၊ အဖေ့အတွက်၊ သားအတွက်၊ သွီးအတွက်ဘုရားမှာ ပန်း ရေချမ်း ဆီမီးများ ပူဇော်ထားတယ်။ ဘုရားအာရုံပြုပါ။ ဘုရားပူဇော်ပါလို့ပြောပေးရမယ်။ ပရိတ်၊ ပဋ္ဌာန်း၊ ဓမ္မစကြာ စသည်အာဂုံရထားလျှင်ရွတ်ပေး၊ မရ လျှင်စာအုပ်ကြည့်ဖတ်ပေး၊ တရားတိက်ခွေရှိရင် သံဝေဂဖြစ်စေမဲ့တရားမျိုးဖွင့်ပေး၊ လူနာအနားမှာ တရုံရုံလုပ်တာမျိုးအထူးရှောင်ပါ။ ကလေးငိုသံမကြားရပါစေနဲ့၊ အချစ်ဆုံးပုဂ္ဂိုလ်အနားမှာ မရှိပါ စေနဲ့၊ မမြင်အောင်နေပါ။ သေခါနီးပုဂ္ဂိုလ်ဆိုတာ အသက်ရှူကြပ်တာတို့၊ အသက်ရှူမဝတာတို့၊ မောတာတို့ဖြစ်ပါတယ်။ ဝေဒနာနှိပ်စက်လို့ ရှိသမျှအင်အားတွေလဲကုန်ပြီ၊ ယင်ကောင်တောင်အနား မခံနိုင်တော့တာမို့ဖြေဖြေငြင်သာစွာကိုင်တွယ်ပါ။ ဒီချိန်မှာ အားကိုးရာရှာပါတယ်။ ရေနစ်တဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ အားကိုးရာရှာတဲ့အနေနဲ့ ဆွဲမိဆွဲရာဆွဲတပ်ပါတယ်။ မျက်ပင်လေးတွေလဲ မျက်ပင်လေး ကိုအားကိုးတကြီးဆုတ်ထားပါတယ်။ ဦးဇင်းရဲ့ခမည်းတော်ကြီး သေခါနီးမှာ “ဦးဇင်း၊ ဦးဇင်း”နဲ့ ခေါ်တော့သွီးဖြစ်သူက ကျောင်းပြန်ကြွသွားတယ်အဖေ အခုပင့်ခိုင်းလိုက်ပြီဟု ပြောကာ ကျောင်းက ဦးဇင်းတစ်ပါးပင့်ပြီး ရောက်လာတော့ “ဦးဇင်းလာပြီ ဒကာကြီး၊ ပရိတ်ရွတ်ပေးမယ် ပရိတ်နာပါ” ဟုပြောကာ ပရိတ်ရွတ်ပေးနေတုန်း ပရိတ်နာရင်းသေသွားသတဲ့၊ ဒါမိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်းခေါ်ပါ တယ်။ တစ်ဏှပွတ္တိဉာဏ်လဲကောင်းဘို့လိုပါတယ်။ တစ်ခါက ဒကာမကြီးတစ်ယောက်ဆုံးခါနီးတော့ သတိလစ်ပြီး “ငါဘယ်သွားရမလဲ၊ ငါဘယ်သွားရမလဲ” လို့ပြောတဲ့အခါဉာဏ်ရှိပြီးအကင်းပါးတဲ့သမီး

က “အမေ-သွီးတို့ရွှေတိဂုံဘုရားသွားကြမလို့ အမေကောလိုက်အုံးမလား” လို့ပြောတော့ “အေး-
 ငါလဲလိုက်မယ်” ဟု ပြောကာသေဆုံးသွားသတဲ့။ သေခါနီးမှာ အာသန္နကံလေးတော့ ကောင်းသွားတဲ့
 သဘောပါပဲ။ ဖြတ်ထိုးဉာဏ်ရှိဘို့၊ အကင်းပါးဘို့၊ ဗဟုသုတရှိဘို့အရေးကြီးပါတယ်။ လူနာနားမှာ
 ဝမ်းနဲ့တဲ့အမူအယာ လုံးဝမပြပါနဲ့။ ဦးဇင်းရဲ့ထွေးလေးတစ်ယောက် သေဆုံးခါနီးရက်ပိုင်းအလိုမှာ
 ရှိသမျှအင်းအားတွေလဲကုန်လို့ ဟိုဘက်ဒီဘက်တောင်မစောင်းနိုင်၊ အစာမဝင်တော့တဲ့အချိန်မှာ ဇနီး
 နဲ့သွီးကမျက်စိ မျက်နှာပျက်နေတာမြင်တော့ “ နင်တို့မျက်နှာတွေက ဘာဖြစ်နေကြတာလဲ၊ ရွှင်ရွှင်
 လန်းလန်းနေကြစမ်းပါ” လို့ အားယူပြီးပြောလိုက်ပါတယ်။ အမှန်ကတော့ ဟန်ဆောင်ပြီးပြောလိုက်
 တဲ့သဘောပါ။ လူနာကတောင်ဟန်ဆောင်နိုင်သေးရင် ကိုယ်ကဘာလို့ဟန်ဆောင်နိုင်ရမှာလဲ၊ သား
 သွီး ဇနီး မယားသက်ဆိုင်သူများက မျက်နှာထားရွှင်ပြနေမှ လူနာကအားရှိမှာပေါ့။ ကိုယ်ကငြိုးငြိုး
 ငယ်ငယ်နဲ့ဆိုလူနာသေဘို့ပဲရှိတယ်။ မသေခင်လုံးဝမငိုမပါစေနဲ့၊ အသံမထွက်ပါစေနဲ့၊ သေပြီးရင်
 တော့ အားရပါးရ ငိုချလိုက်ပါ။ ငိုချင်တာကိုအောင်မထားပါနဲ့။ ငိုခိုင်းနေတာမဟုတ်ဘူးနော်၊ အတွေ့
 အကြုံအရပြောနေတာ။ အဲသလိုငိုလိုက်မှ ရင်ထဲရှင်းပြီးတော့ လင်းသွား ပေါ့သွားတယ်။ ငိုချင်တာကို
 အောင်ထားရင် တစ်ချို့သတိလစ်ပြီး မေ့မြောတက်သွားတပ်ပါတယ်။ ဥပါယာသသဘောပေါ့။ အဲဒါ
 တွေဟာသေခါနီးလူနာကို ပြုစုစောင့်ရှောက်တပ်အောင် ပြောလိုက်တာပါပဲ။ ဘဝနိဂုံးအဆုံးသတ်ခါ
 နီးအထိ မိတ်ကောင်း ဆွေကောင်းပီသစွာဖြင့် အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် ကူညီနိုင်ကြပါစေ။

တရားအားထုတ်ရာမှာမဂ္ဂဒိဂ္ဂစိပါးဘယ်လိုပါသလဲ

ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားရဲ့ မမြဲတဲ့သဘော၊ ဆင်းရဲတဲ့သဘော၊ အစိုးမရတဲ့သဘော ဖြစ်
 တိုင်းဖြစ်တိုင်းသောရုပ်နာမ်တရားတွေဟာ အမြဲတည်နေတယ်လို့မရှိပါဘူး။ ဖြစ်ပြီးမျက်စိတစ်မှိတ်၊
 လျှပ်တစ်ပျက်အတွင်းမှာပဲ ပျက်လို့သွားတဲ့အတွက် မမြဲ ဆင်းရဲ အစိုးမရပါတကားလို့ သိတဲ့ဉာဏ်
 က သမ္မာဒိဋ္ဌိဖြစ်ပါတယ်။ နှာသီးဝမှာ စိတ်ကိုထား၊ ဝင်လေထွက်လေလေးမှတ်၊ နှာသီးဝကိုထိပြီး ဝင်
 တာလဲသိ၊ ထိပြီးထွက်တာလဲသိသိနေတဲ့ပညာကသမ္မာဒိဋ္ဌိပါပဲ။ လမ်းလျှောက်ပြီးမှတ်တဲ့အခါ ဘယ်
 လှမ်းတယ်၊ ငြာလှမ်းတယ်၊ ကြွတယ်၊ လှမ်းတယ်၊ ထိတယ်စသည်ဖြင့် မှတ်နေတဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ
 ခြေလှမ်းတိုင်း ခြေလှမ်းတိုင်းသိသိနေတဲ့ပညာကိုလဲ သမ္မာဒိဋ္ဌိခေါ်ပါတယ်။ စိတ်ကိုနှာသီးဖျားခေါ်တဲ့
 ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်မှာ ရှေးရှုတင်ပေးတဲ့သဘောက သမ္မာသင်္ကပ္ပဖြစ်ပါတယ်။ မကောင်းတဲ့စကား၊
 အပြစ်မကင်းတဲ့စကား၊ မုသားစကားပြောခြင်းမှလဲ ရှောင်ကြဉ်နေတာကြောင့် သမ္မာဝါစာဖြစ်ပါ
 တယ်။ တရားထိုင်နေတဲ့ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သတ်တာတို့၊ ခိုးတာတို့၊ သူများသားမယားပြစ်မှားတာ
 တို့မှရှောင်ကြဉ်ပြီး သတိပဋ္ဌာန်အလုပ်ကိုကျိုးစားပြီး အားထုတ်နေတာဖြစ်လို့ သမ္မာကမ္မ နှစ်ဖြစ်ပါ
 တယ်။ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအနေနဲ့လဲ အားလုံးသန့်ရှင်း၊ စင်ကြယ်၊ အပြစ်ကင်းပြီး မှားယွင်း
 သောအသက်မွေးခြင်းမရှိတာကြောင့် သမ္မာအာဇီဝဖြစ်လို့နေပါတယ်။ စိတ်ကိုနှာသီးဖျားမှာ ထားပေ
 မဲ့အမြဲတန်းနေတာမဟုတ်ပါဘူး။ တောထဲကမျောက်လိုပါပဲ။ မျောက်ကလဲ ဟိုပင်ကူး၊ ဒီပင်တက်၊
 ဟိုကိုင်းဖက်၊ ဒီရွက်ဆွဲနဲ့ အငြိမ်နေတယ်လို့မရှိသလို ဦးဇင်းတို့စိတ်ဟာလဲ ဂဏာငြိမ်တယ်မရှိပါဘူး။
 အာရုံမျိုးစုံကြံစည်လို့နေတာပါ။ အမှတ်တမဲ့နေတဲ့အခါ စိတ်ရဲ့မငြိမ်မသက်၊ ရောက်ယက်ခတ်နေ
 တဲ့သဘောကိုမသိရပေမဲ့အာနာပါနအလုပ်၊ စ-လုပ်ကြည့်တဲ့အခါကြံတော့ဂဏာမငြိမ် ရောက်ယက်
 ခတ်နေပါလားဆိုတာ သိရတယ်။

နှာသီးဖျားခေါ်တဲ့ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်တင်ထားတဲ့ စိတ်ကလေးဟာ သုံးမီးနှစ်၊ လေးမီးနှစ်
 ကြာတော့ ပြင်ပအာရုံဆီကိုလွင့်ထွက်သွားတယ်။ ချက်ခြင်းသိသလားဆိုတော့ မသိပါဘူး။ သတိရ
 လို့ ဟာ-ငါ့စိတ်ဘယ်ရောက်နေပါလိမ့်မလဲ ဆိုပြီးကြည့်လိုက်တော့ ဈေးထဲရောက်၊ အိမ်ရောက်
 စသည်ရောက်နေတာကို သိလာရတယ်။ တစ်ခါနှာသီးဖျားပေါ်ပြန်တင်၊ မကြာခင်လွင့်ထွက်သွား
 ပြန်တယ်။ ကြာကြာမနေပါဘူး။ ထပ်ခါထပ်ခါလွင့်ထွက်သွားတဲ့ စိတ်ကလေးကို နှာသီးဖျားပေါ် ပြန်
 ပြန်တင်ပေးရတဲ့သဘောက သမ္မာဝါယာမဖြစ်ပါတယ်။ ကမ္မဋ္ဌာန်းအာရုံပေါ်ကနေ ပျောက်မသွားရ
 လေအောင် ဝင်လေ၊ ထွက်လေကို စူးစူးစိုက်စိုက် သတိကပ်ပြီးမှတ်နေတဲ့သဘောက သမ္မာသတိပါ။
 အတော်လေးအားထုတ်လို့ အသားကျလာတဲ့အခါ စိတ်ကလေးကနှာသီးဖျားခေါ်တဲ့အာရုံကနေဘယ်

မှမသွားတော့ပဲ တည်နေ၊ ငြိမ်နေ၊ ကပ်နေတဲ့သဘောကို သမ္မာသမာဓိခေါ်ပါတယ်။ သတိပဋ္ဌာန် တရားအားထုတ်တဲ့ ယောဂီများမှာမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးပါ ပွားများနေကြပါတယ်။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ် လဲမဂ္ဂင်ရှစ်ဖော် ယာဉ်ပျံတော်ကြီးစီးပြီး နိဗ္ဗာန်နန်း မြန်းတော်မူခဲ့ပါပြီ။ အရှင်သာရိပုတ္တရာ၊ အရှင် မောဂ္ဂလာန်၊ အရှင်မဟာကဿပစတဲ့ သာဝကကြီးတွေ၊ မိထွေးတော်ဂေါတမီ၊ ယသော်ဓရာထေရီ၊ ဥပ္ပလဝဏ်ထေရီ၊ ခေမာထေရီ၊ ဓမ္မဒိန္နာစတဲ့ အမျိုးကောင်းသမီးသာဝိကာမကြီးတွေလဲ မဂ္ဂင်ရှစ်ဖော် ယာဉ်ပျံတော်ကြီးစီးပြီး အို၊ နာ၊ သေကင်းရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့ရွှေမြို့တော်ကြီးဆီသို့ ရောက်ခဲ့ ကြ၊ ရခဲ့ကြပါပြီ။ ဦးဇင်းတို့ ဒကာ၊ ဒကာမတွေလဲဆရာသမား များရဲ့ ဆုံးမဩဝါဒကိုခံယူလျက် ရှစ်ဝမဂ္ဂင် ဖေါင်ဖွဲ့ဆင်ပြီး အပူကင်းလတ် နိဗ္ဗာန်ရွှေပြည်မြတ်သို့ လျင်မြန်စောစွာ ရနိုင် ရောက်နိုင် မျက်မှောက်ပြုနိုင်ကြပါစေသားလို့ ပတ္တနာအောင်ဆု ပြုလိုက်ပါတယ်။

သဗ္ဗာဇပေးပါးအခြေအတိုင်းဟောကြားပုံ

သဗ္ဗာ-ဆိုတဲ့အမှန်တရားက လေးမျိုးရှိပါတယ်။ ဒုက္ခသဗ္ဗာ၊ သမုဒယသဗ္ဗာ၊ နိရောဓသဗ္ဗာ မဂ္ဂသဗ္ဗာဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီသဗ္ဗာလေးပါးထဲမှာ ဒုက္ခသဗ္ဗာကိုဘာကြောင့် ရှေးဦးစွာဟောတော် မူသ လဲဆိုတော့ကျေးဇူးတော်ရှင် မဟာဂန္ဓာရုံ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက ဆောင်ပုဒ်စီထားပါတယ်။ “လောကီဘုံဝယ်၊ သာယာဘွယ်ဟု၊ တာတွယ်လေငြား၊ ဝေနေများကို၊ တရားသံဝေ၊ ရပစေဟု၊ ထွေထွေဒုက္ခ၊ ဦးစွာပြု၏” လောကီဘုံမှာငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တွေနဲ့ တွယ်တာတပ်မက် နှစ်သက် ယာဇ်မူး ပျော်မြူးနေကြတဲ့သတ္တာတွေ သံဝေဂရအောင်၊ တရားရအောင်ဆိုပြီးတော့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက နေ့စဉ်တွေ့ကြုံနေရတဲ့ ဇာတိ၊ ဇရာ၊ ဗျာဓိ၊ မရဏဒုက္ခ၊ ရတာမလို လိုတာမရတဲ့ဒုက္ခ၊ ချစ်သူနဲ့ကွဲ၊ မုံးသူနဲ့တွဲရတဲ့ဒုက္ခ စသည်တို့ကို ပြတော်မူလိုသောကြောင့် ပထမဆုံးဟောတော်မူပါတယ်။

“ဒုက္ခသောင်းပြောင်း၊ တရားပေါင်းလည်း၊ အကြောင်းမဲ့စွာ၊ မဖြစ်ရာရှင်၊ မဟာဗြဟ္မာ၊ ထာဝရဟု၊ ဘုရားတစ်သင်း၊ မဖန်ဆင်းတည်း၊ ထန်ပြင်းသော့သွမ်း၊ တဏှာစွမ်းကြောင့်၊ ဘရမ်း ဘတာ၊ ဖြစ်ကြရာဟော၊ သမုဒယောတဲ့” ဦးဇင်းတို့တတွေ တွေ့ကြုံခံစားနေရတဲ့ ဒီဒုက္ခတွေဟာ အကြောင်းမဲ့ ဖြစ်လာတာမဟုတ်ပါဘူး၊ ဗြဟ္မာဖန်ဆင်းလို့ဖြစ်လာတာလဲမဟုတ်၊ နတ်ကဖန်ဆင်း လို့ဖြစ်လာတာလဲမဟုတ်၊ သိကြားကဖန်ဆင်းလို့ ဖြစ်လာတာလဲမဟုတ်၊ ဘုရားကဖန်ဆင်းလို့ ဖြစ်လာတာလဲမဟုတ်၊ နဂါးကဖန်ဆင်းလို့ ဖြစ်လာတာလဲမဟုတ်၊ တွယ်တာတပ်မက်နှစ်သက်မှု ခေါ် တဲ့တဏှာလောဘကြောင့်ဖြစ်တာလို့ ပြလိုတဲ့အတွက်ကြောင့် ဒုက္ခသဗ္ဗာရဲ့အခြားမဲ့မှာ သမုဒယ သဗ္ဗာကို ဟောတော်မူပါတယ်။

“သုံးလောကတွင်၊ ဒုက္ခထင်၍၊ လွတ်ခွင်ထွက်ရာ၊ ရတက်ဖြာသော်၊ သက်သာစေရန်၊ အနေဖန်လျက်၊ ဧကန်တတိယ၊ နိရောဓတဲ့” ကာမ၊ ရူပ၊ အရူပဘုံသားတွေမှာ နေ့စဉ်လိုပဲဒီဒုက္ခ တွေနဲ့တွေ့ကြုံခံစားနေရတယ်။ လူလဲလူ့ဒုက္ခ၊ နတ်လဲနတ်ဒုက္ခ၊ ဗြဟ္မာလဲဗြဟ္မာဒုက္ခ သူတို့လဲစုတေ ရသေးတာပဲ။ ကံမကောင်းအကြောင်းမသင့်ရင် အပါယ်လေးဘုံလဲရောက်နိုင်သေးတယ်။ ဒီဒုက္ခ တွေက မလွတ်မြောက်နိုင်တော့ဘူးလား၊ လွတ်မြောက်တဲ့နေရာ မရှိတော့ဘူးလားဆိုတော့ ဒုက္ခ အပေါင်းမှထွက်မြောက်ရာ၊ လွတ်မြောက်ရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတာရှိတယ်လို့ ပြတော်မူလိုတဲ့ အတွက် တတိယအနေနဲ့ နိရောဓသဗ္ဗာကိုဟောတော်မူပါတယ်။

“နိဗ္ဗာနနန်း၊ ရောက်ဘို့မှန်းက၊ ဤလမ်းဖြင့်တက်၊ ဤမဂ်ကိုပွား၊ မိန့်သည်လားသို့၊ လေးပါးမြောက်တွင်၊ မဂ်လမ်းထွင်သည်၊ ဟောစဉ်လက်ရိုးဆူဆူတည်း” ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ ချုပ်ငြိမ်း ရုပ်သိမ်းရာဖြစ်တဲ့ နိရောဓခေါ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ကို ဘယ်လိုသွားရပါ့မလဲ၊ သွားနိုင်တဲ့နည်းလမ်း၊ ရောက် နိုင်တဲ့နည်းလမ်းမရှိတော့ဘူးလားဆိုတော့ နိဗ္ဗာန်ကိုဒီလမ်းကတက်၊ ဒီမဂ်ကိုပွား၊ ဒီအကျင့်ကိုကျင့် ပါ၊ အဲဒီလိုဆိုရင်မကြာခင်ဒုက္ခခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုရောက်ပါလိမ့်မယ်လို့ နိဗ္ဗာန် ရောက်ကြောင်း နည်းလမ်းကောင်းကို ပြတော်မူလိုတဲ့အတွက် လေးခုမြောက်မှာ မဂ္ဂသဗ္ဗာကိုဟော တော်မူပါတယ်။

(၅) သဗ္ဗမုဒါး

ဒုက္ခသဗ္ဗာန်သဗ္ဗညာဏ်ဖြစ်ပုံ

ဣဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေအနနဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ဣဒံ-ဤတဏှာမှတစ်ပါးသော တေဘူမက ရုပ်နာမ်တရားအားလုံးသည်၊ ဒုက္ခံ-စင်စစ်ဧကန်ဆင်းရဲမှန်သော၊ အရိယသစ္စံ-အရိယာသူမြတ်တို့သိအပ်သောအမှန်တရားပေတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊မေ-ငါဘုရားမှာ၊ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနဿုတေသု-ဆရာတစ်ပါးဟောသည့်အတွက် မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခု-မျက်စိနဲ့မြင်ရသကဲ့သို့ မြင်၍နေသော ဉာဏ်မျက်စိသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဉာဏံ-အသိဉာဏ်သည်၊ ဥဒပါဒိ- ထင်ရှားဖြစ်ပေါ် လာပြီ၊ပညာ-အမျိုးမျိုးအပုံပုံ သိနိုင်သောပညာသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာ-ထိုးထွင်း ၍သိတတ်တဲ့ ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကော- မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရောင်အလင်းသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီစကားကတော့ ဒုက္ခသစ္စာနဲ့စပ်ပြီး သစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံကို ပြပါတယ်။ ဒုက္ခသစ္စာရဲ့ သရုပ်က တော့ ဒုက္ခသစ္စာအခန်းမှာ အကျယ်တဝင့်ပြောခဲ့ပါပြီ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရားမဖြစ်ခင်က ဒုက္ခသစ္စာဆိုတဲ့ စကားကိုကြားတောင် မကြားခဲ့ဖူးဘူး။ လောကီအရာမှာထိပ်တန်းဖြစ်တဲ့ အာဠာရရသေ့၊ ဥဒကရသေ့ တို့အထံနည်းခံပြီးကျင့်ခဲ့စဉ်အခါတုန်းကလဲ ဒုက္ခသစ္စာဆိုတဲ့စကားကိုမကြားခဲ့ရဘူး။ ဗောဓိပင်အောက် မှာ ဝိပဿနာတရားအားထုတ်ရင်း အားထုတ်ရင်း ဉာဏ်တွေအဆင့်ဆင့် ရင့်ကျက်လို့ “ဒီ ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတွေဟာ ဒုက္ခတုံး၊ ဒုက္ခခဲ၊ ဒုက္ခအစုအဝေးပဲလို့” ဆင်းရဲအစစ်အမှန်ကို မြင်လာခဲ့ပါတယ်။ အလိုအလျောက် ဆရာမကူသယမ္ဘူဖြင့် ထိုးထွင်းပြီးသိလာခဲ့ပါတယ်။ ဒီလိုတစ်စုံ တစ်ယောက်ထံမှ မကြားရ၊ မနာရ၊ နည်းမခံရပဲ အသိဉာဏ်ဖြစ်တယ်ဆိုတာကတော့ သာဝကများမဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ဘုရား ပစ္စေကဗုဒ္ဓါအရှင်မြတ်ကြီးများသာသိတော်မူကြပါတယ်။ တပည့်သာဝကများမှာတော့ ဘုရားဟောတဲ့ တရားကို ဘုရားထံမှဖြစ်စေ၊ တပည့်များထံမှဖြစ်စေ တဆင့်ကြားနာပြီးမှ အဲဒီတရားတော်အရ နှစ်လုံး သွင်းဆင်ခြင်အားထုတ်ပြီးမှ ဒီလိုအသိဉာဏ်အထူးကိုရကြပါတယ်။

ပညာအရာအကြီးဆုံးဖြစ်တော်မူတဲ့ အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသော်မှ အရှင် အဿဇိထံနည်းခံပြီး “ယေဓမ္မာဟေတုပ္ပဘဝါ”စတဲ့တရားတော်ကိုကြားနာပြီး သောတာပန်ဖြစ်ခဲ့တယ် မဟုတ်လား။ တံခိုးအရာဧတဒဂ်ထားခြင်းခံရတဲ့ အရှင်မောဂ္ဂလာန်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးလဲ အရှင်သာရိ- ပုတ္တရာဟောတဲ့တရားကိုတစ်ဆင့်နာရမှသောတာပန်ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါကြောင့် ရှေးတုန်းကဘယ်ဆရာ ထံကမှ မကြားနာရဘူးတဲ့ အသိဉာဏ်မျိုးကို သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်များမှသိတော်မူကြပါတယ်။ ပါဠိ တော်မှာ “ပုဗ္ဗေ အနနဿုတေသု ဓမ္မေသု” ဆိုတဲ့စကားရပ်နဲ့ ဒီအဓိပ္ပါယ်ပြပါတယ်။

“စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ”ဆိုတဲ့ ပါဠိနဲ့ အသိဉာဏ်တစ်မျိုးထဲကိုပဲ အမည်ငါးမျိုးနဲ့ပြထားပါတယ်။ ပကတိမျက်စိနဲ့မြင်ရသလို ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားရဲ့ မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရတဲ့သဘောတွေကို ပီပီပြင်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ကွက်ကွက် ကွင်းကွင်း ဉာဏ်တော်ထံမှာ မြင်တာကို “စက္ခု ဥဒပါဒိ” လို့ ဟောပါတယ်။ နှစ်ပေါင်းများစွာ မျက်စိ ကွယ်နေသူဟာ မျက်စဉ်းကောင်းကောင်း ခပ်ရလို့ပဲဖြစ်ဖြစ်၊ Eye specialist နဲ့ ခွဲစိတ်ကုသလို့ပဲဖြစ် ဖြစ် မျက်စိနှစ်ကွင်းအလင်းရလာတဲ့အခါ ယခင်ကမမြင်ရတာတွေကို သဲသဲကွဲကွဲ ထင်ထင်ရှားရှား မြင် လာရပါတယ်။ ထို့အတူပဲ ဝိပဿနာဉာဏ်၊ မဂ်ဉာဏ် မပေါ်ခင်ကခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားရဲ့ ဆင်းရဲမှု တွေကိုမမြင်ခဲ့ပဲတွယ်တာတပ်မက်နှစ်သက်စရာအာရုံအနေနဲ့သာထင်နေခဲ့ကြတာပါ။ ဝိပဿနာတရား အားထုတ်လို့ ဉာဏ်တွေရင့်သန်လာတဲ့ အခါကြမှ ခဏမစဲဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲ ပျက်နေလို့ ကြောက် စရာကောင်းတဲ့ ဆင်းရဲအစုပဲဆိုတာကိုရှင်းလင်းစွာသဘောပေါက် သိမြင်လာပါတယ်။ မျက်စိနဲ့မြင်ရ သလို ဉာဏ်နဲ့ပီပြင်ထင်ရှားစွာ မြင်လာပါတယ်။ မျက်စိမြင်တာနဲ့တူလို့မို့ ရှင်းလင်းစွာသိတဲ့ဉာဏ်ကို “စက္ခု” လို့တင်စားပြီးဟောတော်မူပါတယ်။ “ပညာဥဒပါဒိ” ပုဒ်ဖြင့်ပ-ကပကာရ-အထူးထူးအပြားပြား ညာ-ကသိခြင်းအဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။ ဝိပဿနာရှုမှတ်တဲ့ ယောဂီပုဂ္ဂိုလ်မှာပုဂ္ဂိုလ်၊ သတ္တဝါ၊ ငါ၊ သူတစ်ပါး

ယောကျ်ား၊မိန်းမလို့ မမြင်တော့ပဲ ရုပ်နဲ့နာမ် နှစ်ပါးသာမြင်လာပါတယ်။ စားခြင်တဲ့စိတ်ကနာမ်၊ စားတဲ့ အမူအယာကရုပ်၊အိပ်ခြင်တဲ့စိတ်ကနာမ်၊အိပ်တဲ့အမူအယာကရုပ်၊ ထိုင်ခြင်တဲ့စိတ်ကနာမ်၊ ထိုင်တဲ့ အမူ အယာကရုပ်၊ သွားခြင်တဲ့စိတ်ကနာမ်၊ သွားတဲ့အမူအယာကရုပ်စသည်ဖြင့် ယောကျ်ား၊ မိန်းမရယ်လို့ မမြင်တော့ပဲနာမ်နဲ့ရုပ်၊ ရုပ်နဲ့နာမ် ဒီနှစ်ပါးကလွဲလို့ ဘာမှမမြင်တော့ပါ။ ပကတိလူများရဲ့သိပုံနဲ့မတူတဲ့ ထူးခြားတဲ့အသိမျိုးဖြင့်သိတာကို ပညာလို့ခေါ်ပါတယ်။

“ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ” ဝိဇ္ဇာက ပဋိဝေဓ-ထိုးထွင်းသိခြင်းလို့အဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။ လောကီမှာခေါ်ဝေါ် သုံးနှုံးတဲ့ “ဝိဇ္ဇာဓရ” ဝိဇ္ဇာဆိုတာနဲ့တော့မတူတပ်ပါဘူး။ ဝိဇ္ဇာဆိုရက- မန္တာန်ကိုရွတ်အံသရဇ္ဈာယ်သူ၊ မန္တာန်ကိုဆောင်သူလို့အဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။အရကောက်တော့ပုဂ္ဂိုလ်ပေါ့။ ဒီဝိဇ္ဇာကတော့ အသိဉာဏ်ပါ။ နံရံတို့ ပြုတင်းပေါက်တို့ ပိတ်ထားလို့ မမြင်ရတဲ့အရာဝတ္ထုတွေကို နံရံပြုတင်းပေါက်ဖွင့်လိုက်ရင် ပေါက်ထွင်းပြီးမြင်ရသလို မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရတဲ့ သဘာဝအမှန်တရားကို အမှန် အတိုင်းမမြင်အောင် မောဟက ကာကွယ်ပေးထားပါတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ရင့်သန်လာတဲ့အခါမှာ မောဟအဆီးအတား အကာအကွယ် ပွင့်သွားလို့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တအမှန်တရားကို ထင်ရှားစွာ သိလာရပါတယ်။ ဒါကို “ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ” လို့ ဟောတော်မူပါတယ်။

“အာလောကော ဥဒပါဒိ” အစကမောဟအမိုက်မှောင် ကာကွယ်ပုံးလွှမ်းထားလို့ အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တဆိုတဲ့ သဘာဝအမှန်တရားကိုမသိရ၊ မမြင်ရပါဘူး။ ဝိပဿနာတရားအားထုတ်လို့ ဝိပဿနာ ဉာဏ်၊မဂ်ဉာဏ်တွေပေါ်လာတော့မှ သဘာဝအမှန်တွေပေါ်ပေါ်လွင်လွင်ထင်ထင်ရှားရှားကြီးမြင်လာရပါ တယ်။အဲဒီလိုမြင်လာတာကိုပဲအလင်းရောင်ဖြစ်ပေါ်လာပြီလို့ဆိုပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရား အပရာဇိတ ရွှေ ပလ္လင်ထက်မှာဒုက္ခသစ္စာကို သိတာကအပေါ်ယံ ဖြန်းသန်းမှန်းပြီးသိတာမဟုတ်ပဲ၊ တကဲ့ကိုတိတိကျကျ မှန်မှန်ကန်ကန်ကြီးသိတော်မူတာပါ။ ဒုက္ခကိုအမှန်အတိုင်းသိတဲ့ ဉာဏ်ကို သစ္စဉာဏ်လို့ ခေါ်ပါတယ်။

ဒုက္ခသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညေယျန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ-ထိုဒုက္ခမည်သော အရိယသစ္စာကို၊ ပရိညေယျံ-ပိုင်းခြား၍ သိနားလည်သင့် သိနားလည်ထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု-တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှ မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-ဒုက္ခသစ္စာ တရားတို့၌၊ စက္ခု-ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိမြင်နိုင်တဲ့ဉာဏ်စက္ခုသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဉာဏံဥဒပါဒိ-အသိဉာဏ်ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ပညာဥဒပါဒိ-အမျိုးမျိုးပုံပုံ သိနိုင်တဲ့ပညာဖြစ်ပေါ် လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာဥဒပါဒိ-ထိုးထွင်း၍သိတပ်တဲ့ ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကောဥဒပါဒိ-မောဟ အမှောင်ကိုပယ်ဖျောက်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရောင်အလင်း ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီပါဠိက ဥပါဒါနက္ခန္ဓာခေါ်တဲ့ ဒုက္ခသစ္စာကို အနိစ္စစသော အခြင်းအရာဖြင့် ပိုင်းခြားသိသင့် သိထိုက်တဲ့ ဉာဏ်ဟာမြတ်စွာဘုရားမှာ ရှေးတုန်းကဘယ်သူ့ထံကမှ မကြားရပဲဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ အရှင်ကောဏ္ဍညစတဲ့ တပည့်သာဝကတွေမှာ ဘုရားထံကကြားနာပြီးတော့ ဇာတိစတဲ့ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားပြီးသိကြရတယ်။ ဒီစကားရပ်ဖြင့် ကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံကိုပြပါတယ်။ ကိစ္စဉာဏ်ဆိုတာက လုပ်ငန်း ကိစ္စကို ပြုသင့် ပြုထိုက်တယ် ပြုမှသင့်မယ်လို့ သိသလို ရုပ်နာမ်တရားတွေကိုလဲ ဒုက္ခသစ္စာပဲလို့ သဘောပေါက်ထားသင့်တယ်။ သဘောပေါက်ထားမှသင့်မယ်လို့ သိတဲ့ဉာဏ်၊ ထိုဒုက္ခသစ္စာကိုသဲသဲ ကွဲကွဲ ပီပီပြင်ပြင်ပိုင်းခြားပြီး သိထားထိုက်တယ်လို့သိတဲ့ဉာဏ်ကို ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်။

ဒုက္ခသစ္စာ၌ကတဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ ပရိညာတန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခံ အရိယသစ္စံ-ထိုဒုက္ခမည်သော အရိယသစ္စာကို၊ ပရိညာတံ- ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင်ပိုင်းခြား၍သိအပ်ပြီ၊ဣတိ-ဤသို့၊မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု

တစ်ရံတစ်ဆစ်မျှမကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-ဒုက္ခသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥပါဒိ- ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိနိုင်သောဉာဏ်စက္ခုဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဉာဏ်ဥပါဒိ-အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ပညာဥပါဒိ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံ သိတပ်တဲ့ပညာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာဥပါဒိ-ထိုးထွင်း၍သိတပ်တဲ့ဉာဏ် ဝိဇ္ဇာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကောဥပါဒိ-မောဟအမှောင်ကို ပယ်ဖျောက်နိုင်တဲ့ ဉာဏ်ရောင် အလင်းဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီပါဠိကတော့ ဒုက္ခသစ္စာမှာ ကတဉာဏ် ဖြစ်ပုံကိုပြတဲ့ပါဠိပါ။ ခန္ဓာငါးပါး ရုပ်နာမ်တရားတွေကို ဝိပဿနာရှုပြီး အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တလို့ သိနေတာကဝိပဿနာဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်။ ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့်သိရုံနဲ့တော့ ပိုင်းခြားသိခြင်းကိစ္စမပြီးသေးပါဘူး။ ဝိပဿနာဉာဏ်ရင့်သန် ပြည့်စုံလာတဲ့အခါမှာ အရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် သန္တိသုခနိဗ္ဗာနဓာတ်ကို မျက်မှောက်ပြုရပါတယ်။ အဲဒီလိုအရိယမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် နိဗ္ဗာနဓာတ်ကိုမျက်မှောက်ပြုသွားတော့မှ ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားသိခြင်းကိစ္စပြီးသွားပါတယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိတာထက် သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားသိတာကပိုပြည့်စုံပါတယ်။ သကဒါဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားသိတာထက် အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိတာကပိုပြည့်စုံပါတယ်။ အနာဂါမိမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိတာထက် အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်းခြားသိတာက လုံးဝပြည့်စုံသွားပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရား ဗောဓိပင်အောက်မှာ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်သို့ရောက်တော်မူပြီး ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားသိခြင်းကိစ္စ လုံးဝပြည့်စုံပြီးဆုံးခဲ့ပါတယ်။ မိမိလုပ်ရမဲ့အလုပ်ကိစ္စ လုပ်ပြီးပြီလား၊ မလုပ်ရသေးဘူးလားလို့ စဉ်းစားတဲ့အခါ အားလုံးပြုလုပ်ပြီးပြီလို့သိသလို မြတ်စွာဘုရားမှာလဲ ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သဲသဲ ကွဲကွဲ ပီပီပြင်ပြင်သိမြင်ပြီးပြီလို့ သိတော်မူပါတယ်။ အဲဒီလိုသိတဲ့ဉာဏ်ကို ကတဉာဏ်လို့ခေါ်ပါတယ်။ ဒုက္ခသစ္စာမှာ သစ္စဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်ဆိုပြီးဉာဏ်တော် သုံးပါးရှိပါတယ်။ ခန္ဓာငါးပါးရုပ်နာမ်တရားတွေဟာ ဒုက္ခအစစ်အမှန်ပဲလို့ သိတဲ့ဉာဏ်ကသစ္စဉာဏ်၊ ဒုက္ခသစ္စာကို သဲသဲ ကွဲကွဲ ပီပီ ပြင်ပြင် ထင်ထင်ရှားရှား ပိုင်းခြားပြီး သိထားထိုက်တယ်လို့သိတဲ့ ဉာဏ်က ကိစ္စဉာဏ်၊ ဒုက္ခသစ္စာကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သဲသဲ ကွဲကွဲ ပီပီပြင်ပြင် သိမြင်ပြီးပြီလို့ သိတော် မူတဲ့ဉာဏ်ကကတဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်။

သမုဒယသစ္စာ၌သစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

ဣဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနန္တဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥပါဒိ၊ ပညာ ဥပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပါဒိ၊ အာလောကော ဥပါဒိ။

ဣဒံ-ဤတရားသည်ကား၊ ဒုက္ခသမုဒယောဒုက္ခ၏ဖြစ်ကြောင်းသမုဒယဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စ- အရိယသစ္စာပေတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနန္တဿုတေသု-မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥပါဒိ-ဉာဏ်စက္ခုဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဉာဏံ ဥပါဒိ-အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ပညာဥပါဒိ-အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံသိမြင်နိုင်တဲ့ပညာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာ-ဥပါဒိ-ထိုးထွင်း၍သိတပ်တဲ့ဉာဏ်ဝိဇ္ဇာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကောဥပါဒိ-မောဟအမှောင်ကိုပယ်ဖျောက်နိုင်တဲ့ဉာဏ်ရောင်အလင်း ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီစကားက သမုဒယသစ္စာအတွက် သစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံကိုပြပါတယ်။ ဣဒံ-ကတော့ရှေးကပြခဲ့တဲ့ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာသုံးမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ကာမတဏှာက ဒုက္ခကိုဖြစ်စေပါတယ်။ ဖြစ်စေပုံကတော့-ရူပ သဒ္ဓစတဲ့ကာမဂုဏ်အာရုံတွေကို လိုခြင်တပ်မက်နှစ်သက်လို့နေပူမရှောင် မိုးရွာမရှောင်ရှာရတယ်။ ရှာရင်းလဲဆင်းရဲတွေအမျိုးမျိုးတွေ့ရတယ်။ တစ်ချို့သေသည်အထိ ဒုက္ခရောက်ကြတယ်။ တဏှာကလိုခြင်တပ်မက် နှစ်သက်နေတာကိုမရှာပဲ အောင်အိုးချုပ်တည်းထားရင်လဲ ဆင်းရဲတာပဲ၊ ရလာပြန်တော့ ထိမ်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရတဲ့ ဒုက္ခလဲရှိလာတယ်။ အမိဝမ်းမှမွေး ဖွားလာစဉ်ကတော့ တစ်ယောက်တည်းပါပဲ။ ငယ်ရွယ်စဉ်ကျောင်းသားဘဝ လွတ်လွတ်လပ်လပ် ပျော်လို့ကစားလို့ပါပဲ။ အတော်လေးအရွယ်ရောက်လာတော့ တစ်ယောက်ထဲမနေတပ်တော့ဘူး။ အဖော်နဲ့မှပျော်လာတယ်။ ဒါကာမတဏှာရဲ့သဘောပဲ။ မမှီတဲ့ပန်းတုံးခုလို့ လှမ်းပြန်တော့ ဆင်းရဲရတယ်။ ရလာပြန်တော့ စိတ်သဘောထားခြင်း မတိုက်ဆိုင်လို့ ဆင်းရဲရတယ်။ အဆင်ပြေ OK နေပြန်တော့လဲ တစ်ယောက်ယောက်က ဒုလ္လာပါဒရက်ဆွဲ အိပ်ယာထဲပုံလဲနေရင် နေ့တခုဝပြုစုရတဲ့ဒုက္ခကမသေးပါဘူး။ နောက်ဆုံး ပြန်မတွေ့တော့သော ခွဲခွါခြင်းမျိုးဖြင့် ခွဲခွါသွားကြရပြီဆိုတော့ သောကပရိဒေဝမီးတွေတောက်လောင်လို့ အကြီးအကျယ်ဒုက္ခရောက်ကြရတယ်။

ဒီဒုက္ခတွေဟာ “အရင်းစစ် အမြစ်မြေက” ဆိုတာလိုအကြောင်းရင်းကို ရှာလိုက်တော့ ကာမတဏှာ ကြောင့်ဖြစ်တာတွေပါ။ ဒါပေမဲ့အများစုကတော့ ဆင်းရဲလို့မထင်ကြပေဘူး။ ချမ်းသာလို့ပဲထင်နေကြ တယ်။ ချမ်းသာတယ်ထင်လို့ရှာပြီးရင်းရှာရင်းရှာနေကြတာမဟုတ်လား။ ကျောင်းကန်ဘုရားသွား၊ တရား နာဘို့၊ ဥပုသ်သီတင်းသီလဆောက်တည်ဘို့၊ တရားရှုမှတ်ဘို့ကြတော့ အမျိုးမျိုးအကြောင်းပြ ဆင်ခြေ ပေးပြီးရှောင်လွှဲတပ်ကြတယ်နော်။ အဲဒါတွေဟာ ကာမတဏှာကိုချမ်းသာတယ်ထင်လို့ပါပဲ။ ဒီလိုထင်ရ တာကလဲအဝိဇ္ဇာခေါ်တဲ့မောဟက ဆင်းရဲကိုမမြင်နိုင်အောင်ဖုံးထားပြီးချမ်းသာတယ်ထင်အောင်မျက်လှဲ့ ပြနေလို့ပါပဲ။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝမှာတင်ဆင်းရဲရတာမဟုတ်သေးပါဘူး။ တဏှာနဲ့ ဘဝတွေတောင်းတပြီး ကုသိုလ်တွေပြု၊ စုတိစိတ်၏အခြားမဲ့မှာ ဘဝသစ်ပဋိသန္ဓေဝိညာဉ်ကို ဖြစ်စေပါတယ်။ ဘဝသစ်မှာ ဇာတိ အစရှိတဲ့ဒုက္ခတွေကရှောင်လို့မရ၊ ဆီးကြိုလို့နေပြန်တယ်။ အဲဒီဘဝအဆက်ဆက်မှာတွေ့ရမဲ့ ဒုက္ခတွေ ဟာကာမတဏှာကြောင့်ပါပဲ။ ဒါကြောင့်ကာမတဏှာဟာ ဇာတိအစရှိတဲ့ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်း အမှန် ဖြစ်ပါတယ်။ ရူပဘဝ၊ အရူပဘဝအလိုရှိတဲ့သူတွေက ရူပဈာန်၊ အရူပဈာန်တွေအားထုတ်လို့ ရူပဗြဟ္မာ၊ အရူပဗြဟ္မာဖြစ်ကြရတယ်။ ဗြဟ္မာဘဝမှာကာယိကဒုက္ခ၊ စေတသိကဒုက္ခမရှိဘူး။ အသက်ကလဲကမ္ဘာ ပတ်လုံးရှည်တယ်။ ဒါပေမဲ့ အသက်တမ်းကုန်တော့စုတေရတာပဲ။ သေခြင်းဆင်းရဲမကင်းပါဘူး။ မရဏ ဒုက္ခတွေ့ရပါတယ်။ မသေပဲနေခြင်းလို့မရတဲ့ အလိုမပြည့်ဝတဲ့ဒုက္ခ၊ နောက်လူ့ပြည်ရောက်ပြီးတွေ့ရမဲ့ ဒုက္ခတွေ့ကလဲရှိနေပါတယ်။ ဒီဒုက္ခတွေဟာဘဝတဏှာကြောင့် ဖြစ်ရတဲ့ဒုက္ခတွေပါ။ ဘဝတဏှာကလဲ ဆင်းရဲဖြစ်ကြောင်းအမှန်ဖြစ်လို့နေပါတယ်။

နောက်ဘဝမရှိတော့ဘူး သေရင်ပြီးတာပဲ။ ဘဝပြတ်တာပဲဆိုပြီး တဏှာအလိုလိုက် အကု သိုလ်ဟူသမျှမလွတ်တမ်းပြု၊ သူ့အသက်သတ်၊ သူ့ဥစ္စာခိုး၊ သူတစ်ပါးသားမယားစိတ်ကြိုက်ဖျက်ဆီး၊ လိမ်ငြာစီးပွားရှာ၊ သောက်စားမူးယစ်၊ အကုသိုလ်ဟူသမျှမရှောင်တမ်းပြု၊ ဒါန၊ သီလ၊ ဘာဝနာကောင်းမှု ကိုတော့ထာဝရ Good Bye လုပ်နေသူတွေ သေတော့အပါယ်လေးပါးရောက်၊ အပါယ်ဘုံမှာတွေ့ရ မဲ့ဒုက္ခတွေနဲ့တွေ့ရ၊ ကြိုရ၊ ရင်ဆိုင်ကြရအုံးမယ်။ ဒီဒုက္ခတွေဟာဝိဘဝတဏှာကြောင့် တွေ့ရတဲ့ဒုက္ခတွေ ပါပဲ။ အဲဒီ ကာမတဏှာ၊ ဘဝတဏှာ၊ ဝိဘဝတဏှာသုံးပါးဟာ ဒုက္ခဖြစ်ကြောင်း အမှန်တရားပဲလို့ သိတဲ့ဉာဏ်က သစ္စဉာဏ်ပါ။

သမုဒယသစ္စာဦးကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟာတဗ္ဗန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံခေါပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယော-အရိယသစ္စံ-ထိုသို့သော ဒုက္ခသမုဒယအရိယ သစ္စာကို၊ ပဟာတဗ္ဗ-ပယ်အပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု- မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခု ဥဒပါဒိ-မျက်စိဖြင့်မြင်သကဲ့သို့ မြင် ရှိနေတဲ့ ဉာဏ်စက္ခုဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီသမုဒယသစ္စာဟာ ပယ်ရှားသင့်၊ ပယ်ရှားထိုက်တဲ့ ဉာဏ်ပဲလို့ သိတာကကိစ္စဉာဏ်ခေါ်ပါ တယ်။ ရောဂါဖြစ်နေတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ ရောဂါပျောက်စေတပ်တဲ့ဆေးစားရပါတယ်။ ဥပမာ-အစာအိမ်ရော ဂါဖြစ်ရင် အစာအိမ်ရောဂါပျောက်ဆေးစားမှ အစာအိမ်ရောဂါပျောက်သလို ဆင်းရဲကင်းခြင်ရင် ဆင်းရဲ ကိုဖြစ်စေတပ်တဲ့အကြောင်းကိုပယ်မှဆင်းရဲငြိမ်းမှာပါ။ တစ်ချို့ရှိတယ်-ချစ်သူနဲ့အဆင်မပြေ၊ စိတ်သော ကအကြီးအကျယ်ရောက်လို့အဆိပ်သောက်သေတာတို့၊ ရေထဲခုန်ချသေတာတို့၊ စသည်ရှိတယ်မဟုတ် လား၊ ဒါတွေက အကြောင်းနဲ့အကျိုးကိုခွဲပြီးမသိကြလို့လုပ်ကြတာတွေပဲ။ စိတ်သောကရောက်ဆင်းရဲရ တယ်ဆိုတာကအကျိုးတရား၊ အကြောင်းကဘာလဲ၊ အကြောင်းကတစ်ဖက်သားအပေါ်မှာ အချစ်လွန် ကဲတဲ့တဏှာသမုဒယပဲ။ သတ်ရမှာကအကြောင်းဖြစ်တဲ့ တဏှာလောဘကိုသတ်ရမှာ၊ အကြောင်းသတ် မှအကျိုးပြတ်မှာပေါ့။ အကျိုးဒုက္ခက ပဟာယက-ပယ်တပ်တဲ့တရား၊ အကြောင်းသမုဒယ လောဘ-က ပဟာတဗ္ဗတရား၊ ပဟာတဗ္ဗဆိုတာပယ်သင့်၊ ပယ်ထိုက်၊ ပယ်ရမဲ့တရားလို့ဆိုလိုတယ်။ အဲဒီတရားက သုံးမျိုးရှိတယ်။

(၁) ဝိတိက္ကမတဏှာ-ကာယကံ၊ ဝစီကံတို့ဖြင့် လွန်ကျူးတဲ့တဏှာပေါ့။ အဲဒီတဏှာကိုတော့ သီလနဲ့ပယ်ရတယ်။ သီလကိုလုံခြုံအောင် ထိန်းထားတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်ဟာ သူများအသက်လဲ မသတ်တော့ဘူး။

သူတစ်ပါးပစ္စည်းလဲမခိုးတော့ဘူး၊ သူတစ်ပါးသားမယားလဲ မဖျက်ဆီးတော့ဘူး၊ လိမ်ပြောပြောတာတို့၊ ချောပြစ်ရုံးတိုက်တာတို့၊ ဆဲရေးတိုင်းထွာတာတို့၊ အနှစ်သာရကင်းမဲ့တဲ့ စကားမျိုးပြောတာတို့ မလုပ် တော့ဘူး၊ သီလဆောက်တည်ထားလို့ကိုယ်၊ နတ်နဲ့လွန်ကျူးရမဲ့ အပြစ်တွေရှောင်ကြဉ်သွားတယ်၊ ဒါ သီလနဲ့ဝိတိက္ကမတဏှာကို ပယ်လိုက်တာပါပဲ။

(၂) ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာ-ဆိုတာက စိတ်ထဲကကြံစည်စိတ်ကူးနေတာဖြစ်ပါတယ်။ ငါးပါးအာရုံ ကာမဂုဏ်တွေကြံစည်စိတ်ကူးပြီး၊ ဘယ်သူ့ကိုဘဝကြင်ဖော်အဖြစ်နဲ့ထား၊ လောကီစီးစိမ်တွေပျော်ပျော် ကြီးခံစားလို့နေမယ်စသည်မျိုးပေါ့၊ ကိုယ်ထိလက်ရောက် လွန်ကျူးတာတော့မဟုတ်ဘူး၊ စိတ်ထဲက ကြံစည်ရုံတင် ကြံစည်နေတာကို ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာခေါ်ပါတယ်။ ဒီတဏှာကိုသမထဘာဝနာပွားများပြီး သမာဓိနဲ့ပယ်ရပါတယ်။ အာနာပါနသော်လည်းကောင်း၊ ဗုဒ္ဓါနုဿတိဘုရားဂုဏ်တော်တွေအာရုံပြုပုတီး စိတ်နေရင်သော်လည်းကောင်း၊ မေတ္တာဘာဝနာပွားများနေရင်သော်လည်းကောင်း၊ ဘာဝနာပွားများနေ ဆဲအခိုက်မှာကာမဂုဏ်အာရုံတွေကြံစည်စိတ်ကူးမှုပရိယုဋ္ဌာနတဏှာမဖြစ်တော့ပါဘူး၊ တဒင်္ဂပဟန်ဖြင့် ပယ်လိုက်တဲ့သဘောပေါ့၊ သမထဘာဝနာပွားများအားထုတ်လို့ ဈာန်သမာဓိရရင်တော့ ဈာန်မပျက် ခင်အတွင်းမှာ ပရိယုဋ္ဌာနတဏှာကင်းလို့နေပါတယ်။ ဈာန်လျော့သွားရင်တော့ ပြန်ဖြစ်မြဲဖြစ်တာပါပဲ။ ဝိက္ခမ္ဘနပဟန်နဲ့ ပယ်လိုက်တဲ့သဘောပေါ့။

(၃) အနုဿတဏှာ-ဆိုတာက စိတ်ထဲမှာကိန်းအောင်းနေပြီး အကြောင်းညီညွတ်တဲ့အခါဖြစ် လာတဲ့တဏှာပါ။ ငါးပါးအာရုံကာမဂုဏ်နဲ့ပေါင်းဆုံမိတဲ့အခါ ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့အာရမ္မဏာနုဿ တဏှာ ကိုတော့ရုပ်နာမ်ဖြစ်ပျက် အနိစ္စ၊ ဒုက္ခ၊ အနတ္တရှုပြီး ဝိပဿနာပညာဖြင့်ပယ်ရပါတယ်။ အရိယာမဂ်ဖြင့် မပယ်ရသေးပဲကိန်းနေတဲ့သန္တာနာနုဿတဏှာကိုတော့ အရိယမဂ်ပညာဖြင့် ပယ်ရပါတယ်။ အရိယ မဂ်နဲ့ပယ်မှလဲ သမုစ္ဆေဒပဟန်နဲ့အကြွင်းမဲ့ပယ်ပါတယ်။ အဲဒီဒုက္ခဖြစ်ကြောင်းဖြစ်တဲ့ တဏှာလောဘကို ပယ်သင့်၊ ပယ်ထိုက်၊ ပယ်ရမယ်လို့သိတဲ့ဉာဏ်ကို ကိစ္စဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်။

သမုဒယသစ္စာဒွါကတဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယံ အရိယသစ္စံ ပဟီနန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခသမုဒယော အရိယသစ္စံ-ထိုထိုသို့သော ဒုက္ခသမုဒယ အရိယသစ္စာကိုပဟီနံ-ပယ်အပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-သမုဒယသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥဒပါဒိ-ဉာဏ်စက္ခု ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ပညာဥဒပါဒိ-အမျိုးမျိုးအစုံစုံသိနိုင်တဲ့ပညာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာဥဒပါဒိ-ထိုးထွင်း၍ သိတပ်တဲ့ဉာဏ် ဝိဇ္ဇာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကောဥဒပါဒိ-ဉာဏ်ရောင်အလင်းဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

သမုဒယသစ္စာခေါ်တဲ့ တဏှာလောဘကို ငါဘုရားမှာပယ်ရှားပြီးပြီလို့ သိတဲ့ဉာဏ်က ကတ ဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်။ မဂ်လေးပါးဖြင့်နိဗ္ဗာန်ကို မျက်မှောက်ပြုပြီးသိတယ်။ သောတာပတ္တိမဂ်ရလိုက်တာ နဲ့အပါယ်လားစေတပ်တဲ့တဏှာကင်းသွားတယ်။ သကဒါဂါမိမဂ်အခိုက်မှာ ကြမ်းတမ်းတဲ့တဏှာ လောဘကင်းသွားတယ်။ အနာဂါမိမဂ်အခိုက်မှာ သိမ်မွေ့နူးညံ့တဲ့ကာမတဏှာကင်းသွားတယ်။ အရ- ဟတ္တမဂ်ရလို့ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုသွားပြီဆိုတော့ ကြွင်းကျန်တဲ့တဏှာအားလုံးကင်းစင်လို့သွား ပါတယ်။ ဒါကို အရိယမဂ်ကသမုဒယသစ္စာကို သိတယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ပဟာနပဋိဝေဓ-ပယ်သောအား ဖြင့်သိခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ အပါယ်လားစေတပ်တဲ့တဏှာ၊ ကြမ်းတမ်းတဲ့တဏှာ၊ သိမ်မွေ့တဲ့တဏှာ၊ ကြွင်းကျန်တဲ့တဏှာအားလုံးကို မဂ်အဆင့်ဆင့်နဲ့ ပယ်ပြီးတော့ နိဗ္ဗာန်ကိုထိုးထွင်းသိကာမျက်မှောက် ပြုသွားပါတယ်။ ဒုက္ခကိုဖြစ်စေတပ်တဲ့တဏှာဟူသမျှကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီးပြီလို့ သိတဲ့ဉာဏ်က ကတ ဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

နိရောဓသစ္စာဒွါသစ္စာဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဣဒံ-ဤနိဗ္ဗာန်တရားသည်၊ ဒုက္ခနိရောဓံ-ဒုက္ခအားလုံး၏ကင်းပျောက် ချုပ်ငြိမ်းရပ်သိမ်းရာ ဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ-အရိယအဖြစ်ကိုပြုတပ်တဲ့ သစ္စာတရားပေတည်း၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်း က၊ အနနုဿုတေသု-ကြားမျှမကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-နိရောဓသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥပါဒိ- ပကတိမျက်စိဖြင့်မြင်ရသလိုသိမြင်တပ်တဲ့ ဉာဏ်စက္ခု ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဉာဏံဥပါဒိ-အသိဉာဏ်ဖြစ်ပေါ် လာပြီ၊ ပညာဥပါဒိ-အမျိုးမျိုးသိနိုင်တဲ့ ပညာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ဝိဇ္ဇာဥပါဒိ-ထိုးထွင်း၍သိတပ်တဲ့ ဉာဏ် ဝိဇ္ဇာဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ အာလောကောဥပါဒိ-ဉာဏ်ရောင်အလင်းဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊

မြတ်စွာဘုရား အရဟတ္တမဂ်နဲ့ သမုဒယသစ္စာတဏှာကိုပယ်တော့ နိဗ္ဗာန်အာရုံပြုပြီး ပယ်ပါ တယ်၊ မဂ်ကိစ္စတွေထဲမှာ ဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်းခြားပြီးသိခြင်း၊ သမုဒယသစ္စာတဏှာလောဘကိုပယ်ခြင်း၊ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုခြင်းဆိုတာရှိပါတယ်၊ နိဗ္ဗာန်အာရုံပြု၊ နိဗ္ဗာန်မျက်မှောက်ပြုပြီးတော့ တဏှာ လောဘကိုပယ်ခဲ့တာပါ၊ တဏှာကင်းသွားပြီဆိုတော့ နောက်ထပ်ဘဝသစ်၊ ခန္ဓာသစ်၊ ရုပ်နာမ်သစ်တွေ မဖြစ်တော့ဘူးပေါ့၊ ဘဝသစ်မဖြစ်တော့ရင် ပဋိသန္ဓေနေခြင်းဆင်းရဲ၊ အိုခြင်းဆင်းရဲ၊ နာခြင်းဆင်းရဲ၊ သေခြင်းဆင်းရဲ စတာတွေမတွေ့ရတော့ပါဘူး၊ ဒုက္ခတွေကုန်ပျောက်ချုပ်ငြိမ်းသွားပါတော့တယ်၊ အဲဒီ ဒုက္ခအားလုံးကုန်ပျောက် ချုပ်ငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့နိဗ္ဗာန်ဟာ နိရောဓသစ္စာပဲလို့သိတဲ့ဉာဏ်က သစ္စာဉာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။

နိရောဓသစ္စာ၌ကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကာတဗ္ဗန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥပါဒိ၊ ပညာ ဥပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပါဒိ၊ အာလောကော ဥပါဒိ၊

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ-ထိုသို့သော ဒုက္ခနိရောဓအရိယ သစ္စာကို၊ သစ္စိကာတဗ္ဗံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု-မကြားဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-နိရောဓသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥပါဒိ-ဉာဏ်စက္ခု ဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊

အဲဒီစကားရပ်ကတော့ နိရောဓသစ္စာမှာကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံကိုပြတဲ့စကားရပ်ဖြစ်ပါတယ်၊ ဗုဒ္ဓ မြတ်စွာဗောဓိပင်အောက် အပရာဇိတပလ္လင်တော်ဝယ် ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နေတော်မူစဉ် ဒုက္ခ၏ချုပ် ရာဖြစ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ဆိုတဲ့နိရောဓသစ္စာကို “ဉာဏ်နဲ့မျက်မှောက်ပြုရမဲ့တရားဖြစ်တယ်၊ ပယ်ရမဲ့တရားလဲ မဟုတ်ဘူး၊ ပိုင်းခြားပြီးသိရမဲ့တရားလဲမဟုတ်၊ ပွားများရမဲ့တရားလဲမဟုတ်၊ မျက်စိနဲ့မြင်သလို အာရုံ ပြုသင့်ပြုထိုက်တဲ့တရား၊ မျက်မှောက်ပြုသင့်၊ မျက်မှောက်ပြုထိုက်၊ မျက်မှောက်ပြုရမဲ့တရားပဲ” လို့ သိတော်မူပါတယ်၊ အဲဒီလိုသိတဲ့ဉာဏ်က ကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

နိရောဓသစ္စာ၌ကတဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံ အရိယသစ္စံ သစ္စိကာတဗ္ဗန္တိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥပါဒိ၊ ပညာ ဥပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပါဒိ၊ အာလောကော ဥပါဒိ၊

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံ ခေါ ပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓံအရိယသစ္စံ-ထိုသို့သော ဒုက္ခနိရောဓ အရိယ သစ္စာကို၊ သစ္စိကာတဗ္ဗံ-မျက်မှောက်ပြုအပ်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု-မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-နိရောဓသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခုဥပါဒိ- ဉာဏ် စက္ခုဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊

ဒီစကားရပ်က နိရောဓသစ္စာမှာ ကတဉာဏ်ဖြစ်ပုံကိုပြတဲ့ စကားရပ်ဖြစ်ပါတယ်၊ နိဗ္ဗာန်ခေါ်တဲ့ နိရောဓသစ္စာကို ငါဘုရားမျက်မှောက်ပြုပြီးပြီလို့ သိတဲ့ဉာဏ်ကို ကတဉာဏ်ခေါ်ပါတယ်၊ တောင်ပေါ် မှုလူက “တောင်ပေါ်ကနေ ကြည့်ရတာသိတ်သာယာတာပဲ၊ view ကသိတ်လှတာပဲ၊ လေကောင်း၊ လေသန့်လေး ရှူရုံရှက်ရလို့ သိတ်ကြည့်နူးဘို့ကောင်းတာပဲ” နဲ့ပြောပေမဲ့ တောင်အောက်ကလူက မယုံ ပါဘူး၊ ဘာဖြစ်လို့လဲ၊ သူမှတောင်ပေါ်မရောက်သေးပဲ၊ အဲဒီပုဂ္ဂိုလ်လဲတောင်ပေါ်ရောက်သွားရော “ဟာ စောစောက ဟိုလူပြောတာဟုတ်သားပဲ၊ သိတ်သာယာတာပဲ၊ ကြည့်နူးဘို့သိတ်ကောင်းတာပဲ” ဆိုပြီး လက်ခံသွားတယ်၊ ဒီလိုပါပဲ နိဗ္ဗာန်မမြင်သေးတဲ့ဦးဇင်းတို့တစ်တွေမှာ နိဗ္ဗာန်ရဲ့ အေးချမ်း ငြိမ်သက်ပုံကို လက်တွေ့မခံစားရသေးတော့ ဟုတ်မှဟုတ်ရဲ့လား ဆိုတဲ့သံသယအတွေး ကိုယ်စီနဲ့ရုံနေကြမှာပဲ၊ ဘုရား

ရဟန္တာအရှင်မြတ်ကြီးများမှာတော့မြိန်မြိန်ယှက်ယှက် အားရပါးရ သုံးဆောင်ခံစားတော်မူကြပါတယ်။ အပရဇိတပလ္လင်တော်ထက်ဝယ် ထိုင်နေတော်မူရင်းဗုဒ္ဓမြတ်စွာက ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်ဟာ နိရောဓ သစ္စာပဲလို့ပထမသိတဲ့ဉာဏ်ကသစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။ နိရောဓသစ္စာကို မျက်စိနဲ့မြင်ရသလို မျက်မှောက် ပြုသင့်မျက်မှောက်ပြုထိုက်တဲ့တရားလို့ သိတဲ့ဉာဏ်က ကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီနိဗ္ဗာန်ခေါ်တဲ့ နိရောဓသစ္စာကို ငါဘုရားမျက်မှောက်ပြုပြီးပြီလို့သိတဲ့ဉာဏ်က ကတဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိသစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

ဣဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ နန္ဒိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ဣဒံ-ဤသမ္မာဒိဋ္ဌိအစရှိသော မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားသည်၊ ဒုက္ခ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ-ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းအကျင့်ဖြစ်သော၊ အရိယသစ္စံ-အရိယ သစ္စာမည်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု-မကြားအပ်ဘူး ကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-မဂ္ဂသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခု-မျက်စိဖြင့်မြင်သကဲ့သို့ သိတပ်သောဉာဏ်မျက်စိသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာနိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်းဖြစ်တဲ့ အကျင့်ကတော့ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးမှတစ်ပါး အခြား မရှိလို့သိတဲ့ဉာဏ်ကသစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။ ကိလေသာကုန်ခန်းပြီး ဒုက္ခခပ်သိမ်းချုပ်ငြိမ်းအောင်ဆိုပြီး ဘုရားလက်ထက်ကအကျင့်တွေ အမျိုးမျိုးရှိကြပါတယ်။ အလွန်အေးချမ်းတဲ့ဆောင်းရာသီမှာ ရေထဲ ဆင်းပြီးစိမ်နေခြင်း၊ ပူလွန်းတဲ့အချိန် နေပူကျကျမှာ မီးဖိုကြီးလေးခုဖိုပြီး အလယ်၌ထိုင်နေခြင်း၊ ဆူး ခက်ပေါ်အိပ်ခြင်း၊ ခြေနှစ်ချောင်းမိုးပေါ်ထောင် သစ်ပင်ခွကြားချိတ်ပြီး ကိလေသာကုန်ခန်းအောင်ကျင့် ခြင်း၊ ခွေးသွားသွား၊ ခွေးစားစား ခွေးကျင့်ကျင့်ခြင်း၊ နွားကဲ့သို့ကျင့်ခြင်းစသည်ဖြင့် အကျင့်မှားတွေ အမျိုးစုံရှိခဲ့ပါတယ်။ အစာငတ်ခံကျင့်ခြင်း၊ လေဝင်လေထွက်မရှိအောင် ပါးစပ်ပိတ်၊ နှာခေါင်းပိတ်ပြီး ကျင့်ခြင်းစတာတွေဟာ နည်းမှန်၊ လမ်းမှန်အကျင့်မှန်မဟုတ်ဘူး။ သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပစတဲ့အကျင့် သည်သာဒုက္ခငြိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း၊ အကျင့်မှန်ဖြစ်တယ်ဆိုတာ သိတော်မူပါ တယ်။ ဘယ်လိုသိတော်မူသလဲဆိုတော့ နိဗ္ဗာန်သွားဘို့အတွက် ကံနဲ့ကံရဲ့အကျိုးကို ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိတဲ့ ကမ္မသကတာသမ္မာဒိဋ္ဌိရှိရမယ်၊ ရုပ်နာမ်တရားတွေကို မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရလို့သိမြင်တဲ့ ဝိပဿနာ သမ္မာဒိဋ္ဌိရှိရမယ်၊ တစ်ဆင့်ထက်တစ်ဆင့်မြင့်လို့ မဂ်လေးပါးမြင်တဲ့ မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိ ရှိသွားပြီဆိုရင် နိဗ္ဗာန် ကိုမျက်စိနဲ့မြင်သလိုမြင်သွားပြီး မျက်မှောက်ပြုသွားပါတယ်။ အဲဒီလို မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့် တရားဟာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း နည်းကောင်းနည်းမှန်ဖြစ်တယ်လို့ သိတာကသစ္စဉာဏ်ပါ။

မဂ္ဂသမ္မာဒိဋ္ဌိကိစ္စဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ ဘာဝေတဗ္ဗံ နန္ဒိ မေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿုတေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒိ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒိ၊ ပညာ ဥဒပါဒိ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒိ၊ အာလောကော ဥဒပါဒိ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ-ထိုသို့သော ဒုက္ခ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါအရိယသစ္စာကို၊ ဘာဝေတဗ္ဗံ-ပွားစေအပ် ပွားစေထိုက်၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါ ဘုရားမှာ၊ ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊ အနနုဿုတေသု-မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-မဂ္ဂသစ္စာတရားတို့ ၌၊ စက္ခု-မျက်စိဖြင့်မြင်သကဲ့သို့ သိတပ်သောဉာဏ်မျက်စိသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ။ သမ္မာ- ဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပအစရှိတဲ့မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကိုမိမိသန္တာန်ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျိုးစားအားထုတ်ရမယ်လို့သိတဲ့ ဉာဏ်ကသစ္စဉာဏ်ပါ။ ဒုက္ခသစ္စာကပိုင်းခြားသိရမဲ့တရား၊ မဂ္ဂသစ္စာက မိမိသန္တာန်၌ဖြစ် ပွားစေရမဲ့တရား ဖြစ်ပါတယ်။ မဂ္ဂသစ္စာဖြစ်အောင် ဘယ်တရားကိုစပြီးပွားများရမလဲဆိုတော့ ဒုက္ခသစ္စာ ဥပါဒါနက္ခန္ဓာ ငါးပါးကစပြီးဝိပဿနာရှုရပါတယ်။ ပုဗ္ဗဘာဂမဂ်ခေါ်တဲ့ ဝိပဿနာမဂ်ကစတင်ပွားစေရပါတယ်။ ရုပ်နာမ် တရားတွေက နဒိသောတောဝိယ-မြစ်ရေအယာဉ်နဲ့တူပါတယ်။ မြစ်ထဲစီးလာတဲ့ရေတွေကို မြစ်ကမ်း နဖူးထိုင်ပြီးကြည့်နေရင်စောစောကလဲဒီရေပဲ၊ အခုလဲဒီရေပဲ၊ ဘာမှမထူးဘူးလို့ထင်ရပေမဲ့ စောစောက

စီးနေတဲ့ရေတွေက အောက်ကိုစုံဆင်းသွားပြီး၊ အထက်ကစီးလာတဲ့ရေကအစားထိုး နေရာယူပါတယ်။ စောစောကစီးနေတဲ့ရေနဲ့ အခုရေဟာမတူပါဘူး။ အမြဲလိုရေဟောင်းနဲ့ ရေသစ်ဟာ ပြောင်းနေတာပါ။ အဲဒီလိုပါပဲဦးဇင်းတို့ရုပ်တရားကြီးကလဲမနေ့ကရုပ်နဲ့ ကနေ့ရုပ်အတူတူလို့ထင်ရပေမဲ့ အချိန်ရှိတိုင်း ပြောင်းလဲဖြစ်ပျက်နေတာပါ။ မျက်စိတစ်မှိတ်၊ လျှပ်တစ်ပျက်အတွင်းမှာပဲ ရေရုပ်တွေ ဖြစ်ပြီးပျက်သွား၊ နောက်နောက်ရုပ်အသစ်တွေက ပျက်သွားတဲ့နေရာမှာ အစားထိုးဖြစ်လာပါတယ်။ ဖြစ်လိုက်ပျက်လိုက်၊ ဖြစ်လိုက်ပျက်လိုက်နဲ့ အချိန်တိုင်းပြောင်းလဲ ဖြစ်ပျက်နေတဲ့သဘောကိုသိတာက ဝိပဿနာမဂ်ပါ။ အဲဒီလိုဖြစ်ပြီးပျက်သွားလို့မမြဲတဲ့သဘော၊ဖြစ်ပျက်ဒါဏ်ကိုခံနေရလို့ဆင်းရဲတဲ့သဘော၊ အစိုးမရတဲ့သဘော ပါလားလို့ ကိုယ်တိုင်တွေ့ပြီး သိတဲ့ဉာဏ်က သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ပါ။ သမ္မာဒိဋ္ဌိမဂ္ဂင်ဖြစ်ရင် သမ္မာသင်္ကပ္ပမဂ္ဂင် စသည်တို့လဲဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။ တကယ်ဖြစ်ပျက်နေတဲ့ရုပ်၊ နာမ်ခန္ဓာ ဒုက္ခသစ္စာကို မပြတ်ရှုနေတာ ဟာမဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားကို ပွားစေခြင်း၊ မိမိသန္တာန်ဖြစ်စေခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

မဂ္ဂသစ္စာဉာဏ်ဖြစ်ပုံ

တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ ဘာဝိတန္တိမေ ဘိက္ခဝေ ပုဗ္ဗေ အနနုဿု တေသု ဓမ္မေသု စက္ခု ဥဒပါဒါ၊ ဉာဏံ ဥဒပါဒါ၊ ပညာ ဥဒပါဒါ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥဒပါဒါ၊ အာလောကော ဥဒပါဒါ။

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ တံ ခေါပနိဒံ ဒုက္ခနိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါ အရိယသစ္စံ-ထိုသို့သောဒုက္ခ နိရောဓဂါမိနိပဋိပဒါမည်သော အရိယသစ္စာကို၊ ဘာဝိတံ-ပွားစေအပ်ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ မေ-ငါဘုရား မှာ၊ပုဗ္ဗေ-ရှေးတုန်းက၊အနနုဿုတေသု-မကြားအပ်ဘူးကုန်သော၊ ဓမ္မေသု-မဂ္ဂသစ္စာတရားတို့၌၊ စက္ခု ဥဒပါဒါ-မျက်စိဖြင့်မြင်သကဲ့သို့ သိတပ်သောဉာဏ်မျက်စိ ဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒုက္ခ၏ချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်စေနိုင်တဲ့ မဂ္ဂသစ္စာကို ငါဘုရားသန္တာန်မှာဖြစ်စေပြီးပြီ၊ပွားများ ခြင်းကိစ္စပြီးပြီလို့သိတဲ့ဉာဏ်က ကတဉာဏ်ပါ။ သစ္စာလေးပါးတစ်ပါးတစ်ပါးမှာ ဉာဏ်တော်သုံးပါးဆို တော့ ဉာဏ်တော်တစ်ဆဲ့နှစ်ပါးဖြစ်ပါတယ်။သစ္စာဉာဏ်လေးပါးဆိုတာက ဇာတိစတဲ့တရားတွေဟာ ဒုက္ခအစစ်အမှန်တွေပဲလို့သိတာသစ္စာဉာဏ်၊ ဒုက္ခဖြစ်ခြင်းရဲ့အကြောင်းက တဏှာလောဘပဲလို့သိတာ သစ္စာဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်ဟာဒုက္ခခပ်သိမ်းတို့ရဲ့ လုံးဝချုပ်ငြိမ်းရာအစစ်ပဲလို့သိတာသစ္စာဉာဏ်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါး အကျင့်တရားဟာ နိဗ္ဗာန်ရောက်ဘို့အတွက်အကျင့်ကောင်း၊ အကျင့်မှန်ဖြစ်တယ်လို့သိတာ သစ္စာဉာဏ် ဖြစ်ပါတယ်။ ကိစ္စဉာဏ်လေးပါးဆိုတာကတော့ ဇာတိအစရှိတဲ့ဒုက္ခတွေကို ပိုင်းခြားပြီးသိသင့်တယ်လို့ သိတာကိစ္စဉာဏ်၊ တဏှာလောဘကိုပယ်သင့်၊ ပယ်ထိုက်၊ ပယ်ရမဲ့တရားလို့သိတာကိစ္စဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန် ခေါ်တဲ့နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက်ပြုသင့်၊မျက်မှောက်ပြုထိုက်၊ မျက်မှောက်ပြုရမဲ့ တရားလို့သိတာ ကိစ္စဉာဏ်၊ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားကို မိမိသန္တာန်ဖြစ်ပွားစေရမဲ့တရားလို့သိတာ ကိစ္စဉာဏ်ပါ။ ကတ ဉာဏ်လေးပါးကဒုက္ခသစ္စာကိုပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် သိပြီးပြီလို့သိတာကတဉာဏ်၊ သမုဒယသစ္စာခေါ်တဲ့ တဏှာ လောဘကိုအကြွင်းမဲ့ပယ်ရှားပြီးပြီလို့သိတာကတဉာဏ်၊ နိဗ္ဗာန်ခေါ်တဲ့နိရောဓသစ္စာကို မျက်မှောက် ပြုပြီးပြီလို့သိတာကတဉာဏ်၊မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားကို ငါဘုရားသန္တာန်ပွားစေခြင်းကိစ္စပြီးပြီ၊ ပွားစေ အပ်ပြီးပြီလို့သိတာ ကတဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။

အကျဉ်းချုပ်မှတ်တမ်းတော်=

- ဒုက္ခသစ္စာက-ပရိညာပဋိဝေဓ-ဒုက္ခကိုပိုင်းခြားပြီးသိရမယ်။
 - သမုဒယသစ္စာက-ပဟာနပဋိဝေဓ-တဏှာလောဘကိုပယ်ရမယ်။
 - နိရောဓသစ္စာက-သစ္စိကိရိယာပဋိဝေဓ-နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုရမယ်။
 - မဂ္ဂသစ္စာက-ဘာဝနာပဋိဝေဓ-မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးကိုမိမိသန္တာန် ဖြစ်ပွားစေရမယ်။
- အဲဒီလိုအကျဉ်းချုပ်မှတ်သားရမှာဖြစ်ပါတယ်။

သိ၊ ပယ်၊ ဆိုက်၊ ပွား၊ ကိစ္စအား၊ လေးပါးမြတ်သစ္စာ၊ သစ္စာလေးပါး၊ မြတ်ဘုရား၊ ဟောကြားမိန့်ခဲ့တာ၊ တစ်ပါးစီမှာ၊ ဉာဏ်တော်ဟာ၊ မှတ်ပါသုံးမျိုးလား၊ သစ္စာလေးဖော်၊ စုံပြန်သော်၊ ဉာဏ်တော်ခွါဒသာ။

(၈) အဋ္ဌမဋီဇ:

ဘုရားဖြစ်ကြောင်းဝန်ခံတော်မူသေးပုံ

ယာဝကီဝဉ္ဇ မေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသု စတုသု အရိယသစ္စေသု ဧဝံ တိပရိဝဋ္ဌံ ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံ ဉာဏဒဿနံ န သုဝိသုဒ္ဓိံ အဟောသိ။

နေဝတာဝါဟံ ဘိက္ခဝေ သဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ သဗြဟ္မကေ သဿမဏ ဗြဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယ “အနတ္တရံ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ အဘိသမ္ဗုဒ္ဓေါ” တိ ပစ္စညာသိ။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ ယာဝကီဝဉ္ဇ-အကြင်မျှလောက် ကာလပတ်လုံး၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ စတုသု-လေးပါးကုန်သော၊ ဣမေသုအရိယသစ္စေသု-ဤအရိယသစ္စာတို့၌၊ ဧဝံ-ဤပြုခဲ့သည်အတိုင်း၊ တိပရိဝဋ္ဌံ-သုံးပါးသောအပြန်ရှိသော၊ ဒွါဒသာကာရံ-တစ်ဆဲ့နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာရှိသော၊ ယထာဘူတံ-ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ဉာဏဒဿနံ-သိမြင်တပ်သောဉာဏ်အမြင်သည်၊ သုဝိသုဒ္ဓိံ-သန့်ရှင်းစဉ်ကြယ်သည်၊ နအဟောသိ-မဖြစ်သေး။

ဘိက္ခဝေ-တို့၊ တာဝ-ထိုမျှလောက်ကာလပတ်လုံး၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ သဒေဝကေ-အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိနတ်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ-မာရ်နတ်၏တည်ရာဝသဝတ္တီနတ်ပြည်ရှိနတ်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ-ဗြဟ္မာ့ပြည်နှစ်ဆယ်ရှိဗြဟ္မာ့အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ လောကေ-ဩကာသလောက၌ လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြဟ္မဏိယာ-ရဟန်းပုဏ္ဏားနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿာယ-သမုတိနတ်ဟူသောမင်း ကြွင်းသောလူအပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တလောက၌လည်းကောင်း၊ အနတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ-သစ္စာလေးပါးမြတ်တရားကိုမမှားစကန် အမှန်ပိုင်ပိုင် ကိုယ်တိုင်သိမြင်တပ်သောအရဟတ္တမဂ်ဉာဏ် သဗ္ဗညုတဉာဏ်ကို၊ အဘိ-သမ္ဗုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ နေဝပစ္စညာသိ- ဝန်ခံတော်မူသေး။

မြတ်စွာဘုရား ဥရုဝေဠတောမှာ (၆) နှစ်ကြာ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်တော်မူခဲ့စဉ်က တစ်နေ့ ပဲပြုတ်ရည်လေးတစ်လက်ခွတ်လောက်သောက်၊ တစ်ခါတစ်လေဇီးသီးလေး တစ်လုံးလောက်ဘုဉ်းပေးပြီးအချိန်ရှိသရွေ့အပြင်းအထန်သေလုမျောပါး တပင်တပန်း တရားအလုပ်အားထုတ်တော်မူခဲ့ပါတယ်။ ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးဦးကလဲသိတ်ကျေနပ်နေကြတယ်။ ငါတို့အရှင်သိဒ္ဓတ္ထတော့ ဒီလောက်ပြင်းပြင်း ထန်ထန်အားထုတ်နေမှဖြင့် မကြာခင်ဘုရားဖြစ်တော့မှာဆိုပြီးအမျှော်ကြီးမျှော်၊ အပျော်ကြီးပျော်ကာ ဝတ်ကြီးဝတ်ငယ်ပြု၊ ရေပူရေချမ်းကမ်းလှမ်းလို့ နေခဲ့ကြတာပါ။ သို့သော်လဲ-အလယ်အလတ် လမ်းစဉ်မဟုတ်တဲ့ အတွက်ခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းရုံသာရှိပြီး (၆)နှစ်သာကြာခဲ့ပေမဲ့ ဘာတရားထူးမှမရခဲ့ပါဘူး။ အဲဒီအချိန်မှာ ပဉ္စဝဂ္ဂိတွေနဲ့နဲ့မှအားတက်ပါစေတော့ဆိုတဲ့သဘောနဲ့ “ငါ့ရှင်တို့ သင်တို့စိတ်မပျက်ကြနဲ့နော်၊ ငါမကြာခင်ဘုရားဖြစ်တော့မှာ၊ ဘုရားဖြစ်ဘို့သိတ်မလိုတော့ဘူး” စတဲ့စကားမျိုးကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါမျှ မိန့်မြွက်တော်မူခဲ့ပါဘူး။ “သမ္မာသမ္ဗောဓိံ” ဆိုတာက မြတ်စွာဘုရားမှာသာဖြစ်တဲ့ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ပါ။ မြတ်စွာဘုရားဒီဉာဏ်တော်ကို သူတစ်ပါးထံမှာနည်းမခံရပဲ ကိုယ်တိုင်ကျင့်ကြံကျိုးကုတ် အားထုတ်ပြီးရခဲ့တာပါ။ သမ္မာ-မဖောက်မပြန်၊ သံ-ကိုယ်တော်တိုင်၊ ဗောဓိ-သိတဲ့ဉာဏ်၊ သမ္မာသမ္ဗောဓိံ-မဖောက်မပြန်မှန်ကန်စွာ ကိုယ်တိုင်သိတဲ့ဉာဏ်လို့ အဓိပ္ပါယ်ရပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်တော်ကိုတော့ “သမ္မာသမ္ဗောဓိံ” လို့ခေါ်ရပြီး၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓါ အရှင်မြတ်များရဲ့အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုတော့ “သမ္ဗောဓိံ” ကိုယ်တိုင်သိတဲ့ဉာဏ်၊ ရဟန္တာအရှင်မြတ်များမှာဖြစ်တဲ့ အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကိုတော့ သမ္မာ သံ ဟူသော ဝိသေသနုပုဒ်များမပါပဲ “ဗောဓိံ” သိတဲ့ဉာဏ်လို့ခေါ်ရပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားရဲ့ဉာဏ်တော်က ကိုယ်တော်တိုင်လဲသိတော်မူတယ်။ မှန်ကန်စွာလဲ သိတော်မူတယ်။ ဒါကြောင့် “သမ္မာသမ္ဗောဓိံ” အမည်ရပါတယ်။ ဒီဉာဏ်တော်ကိုရတာနဲ့တပြိုင်နက် တရားအလုံးစုံကိုအကုန်အစင်သိတော်မူပြီး အစွမ်းသုံးပါးနဲ့ပြည့်စုံတဲ့ “သဗ္ဗညုတ” ဉာဏ်ကိုပါရတာပါ။ အစွမ်းသုံးပါးကသိစရာမှန်သမျှအကြွင်းအကျန်မရှိ အကုန်အစင်သိမြင်တော်မူခြင်း၊ သတ္တဝါတို့အား တရားဟောရာဝယ်ဘယ်တရားဟောရမယ်၊ ဘယ်လိုဟောရမယ်စသည်ဖြင့် သိတော်မူခြင်း၊ ဝေနေယျတို့၏ စရိုက်၊ ဝါသနာ၊ အဇ္ဈာသယအလိုဆန္ဒကိုသိတော်မူခြင်းတို့ဖြစ်ပါတယ်။ “သမ္မာသမ္ဗောဓိံ” ဉာဏ်ကိုဘုရားဖြစ်ကြောင်းဉာဏ်လို့လဲဆိုရပါတယ်။ စောစောပိုင်းကဘုရားဖြစ်ကြောင်း ဝန်ခံတော်မူခဲ့သေးကြောင်း မိန့်

တော်မူပါတယ်။ ဘယ်ချိန်ထိဝန်မခံခဲ့သလဲဆိုတော့ သစ္စာလေးပါးနဲ့စပ်လို့ ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာသိတဲ့ သစ္စာဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်ဆိုတဲ့ ဉာဏ်အမြင်သန့်ရှင်းစွာ မဖြစ်သေးမှီ အချိန်ထိဝန်မခံခဲ့သေးပါဘူး။ အချိန်အားဖြင့်တော့ မဟာသက္ကရာဇ်(၁၀၃)ခု၊ ကဆုန်လပြည့်၊ အာရုံတက်ခါနီး အရဟတ္တမဂ်ဉာဏ်ကို မရသေးမှီ အချိန်အထိလို့ပြောရပါမယ်။

“တိပရိဝဋ်” အပြန်သုံးပါးဆိုတာက သစ္စာတစ်ပါး၊ တစ်ပါးမှာသစ္စာဉာဏ်၊ ကိစ္စဉာဏ်၊ ကတဉာဏ်ဖြစ်ပါတယ်။ “ဒွါဒသာကာရံ” အခြင်းအရာ(၁၂)ပါးက ဉာဏ်သုံးပါးကို သစ္စာလေးပါးနဲ့မြှောက်ပွားလိုက်ရင်သိပုံအခြင်းအရာ တစ်ဆဲ့နှစ်ပါးဖြစ်ပါတယ်။ အပြန်သုံးပါး၊ အခြင်းအရာတစ်ဆဲ့နှစ်ပါးရှိတဲ့ ဉာဏ်တော်မဖြစ်သေးသမျှကာလပတ်လုံး သမ္မာသမ္မောဓိဉာဏ်ရပြီ ဘုရားဖြစ်ပြီလို့ဝန်မခံခဲ့သေးပါဘူး။ တကယ်လို့များဝန်ခံလိုက်ရင် ဆန့်ကျင်ဘက်မာရ်နတ်နဲ့ ပညာထက်တဲ့နတ်တွေဗြဟ္မာတွေက ပြဿနာမေး၊ စုံစမ်းစစ်ဆေးလာကြရင် ပြေလည်အောင်ဖြေရှင်းနိုင်မယ်မဟုတ်ပါဘူး။ နောက်လူ့လောကမှာ ရသေ့၊ ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား၊ ပရပိုဇ်၊ ဆာဒူးတွေ၊ သမုတိနတ်ခေါ်တဲ့ရှင်ဘုရင်တွေက စစ်ဆေးမေးမြန်း စုံစမ်းလာတဲ့အခါ ပြေလည်အောင်ဖြေရှင်းနိုင်ရင်တော်ရဲ့၊ မဖြေရှင်းနိုင်ခဲ့ရင် “ဟင်-သမ္မာသမ္မုဒ္ဓလဲဆိုသေး၊ ဒါလေးမှမသိဘူးလား” လို့အတင်းဖျင်းစကားပြောကြားလာခဲ့သော်လောကအလယ်ရှက်ဖွယ်ဖြစ်လိမ့်မယ်။ အဲဒီခေတ်ကပစ္စုပ္ပန်အတိတ်၊ အနာဂတ်ကာလသုံးပါး အကုန်သိတယ်လို့ ဝန်ခံထားကြတဲ့ မက္ခလိဂေါသာလ၊ ပူရဏကဿပစတဲ့ တိတ္ထိဆရာကြီးတွေကို မေးမြန်းကြတဲ့အခါမှာတော့ ရောက်တပ်ရာရာ ပြောလို့အမေးတစ်ခြား၊ အဖြေတစ်ခြား “ခုတ်ရာတစ်ခြား၊ ရှုရာတစ်ခြား” ဖြစ်ကာမျက်နှာမလှ၊ အရှက်ရခဲ့ကြပါတယ်။ တစ်ခါတော့ ပသေနဒိကောသလမင်းကြီး မြတ်ဘုရားထံ ရောက်လာပြီးပြဿနာမေးပါတယ်။ “အရှင်ဂေါတမကော လောကသုံးပါးအကုန်သိတဲ့ အတုမရှိမြတ်သော သမ္မာသမ္မုဒ္ဓလို့ ဝန်ခံပါသလား” လို့ ရှင်ဘုရင်ပီပီ အထက်စီးကနေလာမေးပါတယ်။ မြတ်ဗုဒ္ဓက “ဒကာတော်မင်းကြီး သမ္မာသမ္မုဒ္ဓဆိုတာ ငါဘုရားကိုပြောမှမှန်တယ်” လို့ မရွံ့မကြောက် ခြင်္သေ့ဟောက်သလို မိန့်တော်မူလိုက်ပါတယ်။ တိတ္ထိဆရာကြီးတွေဟာ သာမန်ပုဂ္ဂိုလ်တွေနဲ့တွေ့တဲ့ အခါမှာ ဘုရားလို့ဝန်ခံကြပေမဲ့ ရှင်ဘုရင်နဲ့တွေ့တဲ့အခါမှာတော့ မင်းပြစ်မင်းဒါဏ်သင့်မဲ့ဘေး မျော်တွေးလို့ ဘုရားလို့ဝန်မခံကြဘူး။

ဒါကြောင့် “အရှင်ဘုရား နောက်လိုက်နောက်ပါ တပည့်များစွာရှိကြတဲ့ ဂိုဏ်းဆရာကြီးတွေ တောင်မှ ဗုဒ္ဓလို့ဝန်ခံကြဘူးနော်။ အရှင်ဂေါတမက အသက်ကလေးကလဲငယ်ငယ်၊ ရဟန်းပြုတာလဲ မကြာသေးပဲနဲ့ ဗုဒ္ဓလို့ဝန်ခံသင့်ဘူး” လို့ အပေါ်စီးကနေပြောတော့ မြတ်ဗုဒ္ဓက “ဒကာတော်မင်းကြီး လေးမျိုးသောအရာကိုသေးငယ်တယ်လို့အထင်မသေးရဘူး။ အဲဒါတွေကတော့ မင်းမျိုးမင်းနွယ်ဖြစ်တဲ့ ကလေး၊ မြွေဆိုး၊ မီး၊ ရသေ့၊ ရဟန်းတို့ဖြစ်တယ်။ မင်းမျိုးမင်းနွယ်ဖြစ်တဲ့ကလေးကို “ကလေးလေးပဲ” လို့ ထိပ်ပုတ် ခေါင်းပုတ် မလေးမစားပြုလျှင် ရှင်ဘုရင်ဖြစ်တဲ့အခါသတိရပြီး ကြီးလေးသောအပြစ်ပေးတပ်တယ်။ အဆိပ်ပြင်းတဲ့မြွေလေးကို မလောက်လေးမလောက်စားသဘောနဲ့ သွားကိုင်လျှင် မြွေကိုက်လို့ သေနိုင်တယ်။ မီးကို သေးသေးမွှားမွှားလေးပဲ ကိစ္စမရှိပါဘူးဆိုပြီး မလေးမစားပြုလျှင် လောင်စာနဲ့ တွေ့တဲ့အခါ အမှိုက်ကစ ပြဿာဒိမီးလောင်ဖြစ်တပ်တယ်။ သီလသိက္ခာရှိတဲ့ သူတော်ကောင်းရသေ့ ရဟန်းကိုလဲ “အငယ်ကလေးပဲ” လို့ သဘောထားပြီး မလေးမစားပြုလျှင် သူရဲ့သီလတံခိုးကြောင့် အကျိုးမဲ့ဖြစ်တပ်တယ်” လို့ မိန့်တော်မူတဲ့အခါ မန္တဗုဒ္ဓိပညာနဲ့ ကောသလမင်းကြီးဟာ မြတ်ဗုဒ္ဓထံ မှာသရဏဂုံဆောက်တည်လို့ ဥပါသကာဖြစ်သွားပါတယ်။ မဂ်ဖိုလ်တော့မရပါဘူး။ အဲသလိုစိစစ်မဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေ၊ ရသေ့ ရဟန်းတွေ၊ နတ်တွေ၊ မာရ်နတ်၊ ဗြဟ္မာတွေရှိနေတဲ့လောကထဲမှာ “သမ္မာသမ္မုဒ္ဓ ဘုရား” လို့ဝန်ခံသေးကြောင်း သိစေပါတယ်။ (ကောသလသံယုတိ၊ ဒဟုဒ္ဓုတိ၊ ၁၁၉)

ဘုရားအပြစ်ဝန်ခံတော်မူပုံ

ယတောစ ခေါ မေ ဘိက္ခဝေ ဣမေသု စတုသု အရိယသစ္စေသု ဧဝံ တိပရိဝဋ် ဒွါဒသာကာရံ ယထာဘူတံဉာဏဒဿနံ သုဝိသုဒ္ဓိံ အဟောသိ၊ အထာဟံ ဘိက္ခဝေ သဒေဝကေ လောကေ သမာရကေ သဗြဟ္မကေ သဿမဏဗြဟ္မဏိယာ ပဇာယ သဒေဝမနုဿာယ အနတ္တရံ သမ္မာသမ္မောဓိံ အဘိသမ္မုဒ္ဓေါတိ ပစ္စုပ္ပာသိ၊

ဘိက္ခဝေ-ရဟန်းတို့၊ ယတောစခေါ-အကြင်အခါ၌ကား၊ မေ-ငါဘုရားမှာ၊ စတုသု-လေးပါးကုန်

သော၊ ဣမေသုအရိယသစ္စေသု-ဤအရိယသစ္စာတို့၌၊ ဧဝံ-ဤသို့ဝန်ခံဟောကြားခဲ့သည် အတိုင်း၊ တိပရိဝဋ်-သုံးပါးသောအပြန်ရှိသော၊ ဒွါဒသာကာရံ-တစ်ဆဲ့နှစ်ပါးသောအခြင်းအရာရှိသော၊ ယထာ-ဘူတံ-ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ၊ ဥာဏဒဿနံ-သိစွမ်းနိုင်သောဥာဏ်အမြင်သည်၊ သုဝိသုခံ- သန့်ရှင်းစင်ကျယ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်ပြီ။

အထ-ထိုသို့အသိအမြင်စင်ကျယ်သောအခါ၌၊ အဟံ-ငါဘုရားသည်၊ သဒေဝကေ-အောက်နတ်ပြည်ငါးထပ်ရှိနတ်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သမာရကေ-မာရ်နတ်၏တည်ရာ ဝသဝတ္တီနတ်ပြည်ရှိနတ်အပေါင်းနှင့်တကွဖြစ်သော၊ သဗြဟ္မကေ-ဗြဟ္မာ့ပြည်နှစ်ဆယ်ရှိဗြဟ္မာ့အပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ လောကေ-ဩကာသလောက၌ လည်းကောင်း၊ သဿမဏဗြဟ္မဏိယာ-ရဟန်းပုဏ္ဏားနှင့် တကွဖြစ်သော၊ သဒေဝမနုဿာယ-သမုတိနတ်ဟူသောမင်း ကြွင်းသောလူအပေါင်းနှင့် တကွဖြစ်သော၊ ပဇာယ-သတ္တလောက၌လည်းကောင်း၊ အနတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊ သမ္မာသမ္မောဓိံ-သစ္စာလေးပါးမြတ်တရားကို မမှားဧကန် အမှန်ပိုင်ပိုင် ကိုယ်တိုင်သိမြင်တပ်သောအရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်သဗ္ဗညုတဥာဏ်ကို၊ အဘိ-သမ္မုဒ္ဓေါ-ထိုးထွင်း၍သိတော်မူပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ပစ္စညာသိံ- ဝန်ခံတော်မူပြီ။

ဘုရားအလောင်းတော်ဟာ အရင်ကလိုခန္ဓာကိုယ်ပင်ပန်းခံ တရားကျင့်တဲ့ အတ္တကိလမထာနယောဂဆန်ဆန်အကျင့်မျိုးကို မကျင့်တော့ပဲ ဆွမ်းခံဘုဉ်းပေးပြီး အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်ဖြစ်တဲ့ မဇ္ဈိမပဋိပဒါအကျင့်ကိုကျင့်တော်မူတော့ပစ္စဝဂ္ဂိငါးဦးက “သိဒ္ဓတ္ထဂေါတမတော့ လာဘ်လာဘနောက် လိုက်နေပြီ၊ တရားမကျင့်တော့ဘူး၊ ဘုရားဖြစ်ဘို့ဝေးပြီ” ဆိုပြီးစိတ်ဓာတ်ကျကာ မိဂဒါဝုန်တော့ကို ထွက်သွားကြပါတယ်။ အလယ်အလတ်ကျင့်စဉ်ဖြင့် ဆက်လက်တရားအားထုတ်လိုက်တာ မကြာခင် သစ္စာလေးပါးထိုးထွင်းသိလို့အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်၊ သဗ္ဗညုတဥာဏ်တော်ကြီးကို ရရှိတော်မူခဲ့ပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားရတော်မူတဲ့အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်တော်ကြီးက သာဝကကြီးတွေရဲ့ အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်ထက် သာလွန်မြင့်မြတ်ပါတယ်။ အသာလွန်ဆုံး၊ အမြင့်မြတ်ဆုံးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါကြောင့် “အနတ္တရသမ္မာသမ္မောဓိံ” လို့ခေါ်ဆိုရတာပါ။

ဒီအရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်တော်ကြီးရတော်မူတာနဲ့ အလုံးစုံအကုံအစင်သိ၊ ဘာမဆိုအားလုံးသိတဲ့ သဗ္ဗညုတဥာဏ်တော်ကြီးပါရရှိပိုင်ဆိုင်သွားပါတယ်။ သတ္တဝါတွေရဲ့ အလိုဆန္ဒအဇ္ဈာသယစသည်ကိုသိတော်မူပါတယ်။ သတ္တဝါတစ်ယောက်ကို မြင်တော်မူလိုက်တယ်ဆိုရင် ဒီသတ္တဝါဟာဖြင့် မဂ်ဖိုလ်နိဗ္ဗာန်ရမယ်၊ မရဘူး၊ ကျွတ်ထိုက်တယ်၊ မကျွတ်ထိုက်ဘူး၊ သဒ္ဓါစရိုက်၊ ပညာစရိုက်စသည်ရှိတယ်၊ ဘာကမ္မဋ္ဌာန်းပေးမှတရားထူးရမယ်စသည်ဖြင့် သိနိုင်တဲ့ဥာဏ်ကို ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဥာဏ်ခေါ်ပါတယ်။ တစ်ခါက လက်ယာတော်ရုံပညာဧတဒဂ် အကြီးဆုံးလဲဖြစ်၊ လေးကျွန်းလုံးတစ်ပြိုင်နက်ရွာနေတဲ့မိုးရေမိုးပေါက်တွေကိုဘယ်ရွေ၊ဘယ်မျှ ရှိတယ်ဆိုတာရေတွက်နိုင်တဲ့ ပညာပိုင်ရှင်အရှင်သာရိပုတ္တရာ ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးဟာတစ်နေ့တော့ရာဂစရိုက်အားကြီးတဲ့ရဟန်းတစ်ပါးအား ကမ္မဋ္ဌာန်းပေးရာမှာ “ရာဂစရိုက်ရှိသူကိုအသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းပေးရမည်” ဟု ဟောတော်မူသောကြောင့် အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းပေးလိုက်ပါတယ်။ အသုဘကမ္မဋ္ဌာန်းက ထိုရဟန်းလေးရဲ့ဝါသနာနဲ့မကိုက်ညီလို့ သမာဓိမရပဲ စိတ်တွေပျံ့လွင့်နေပါတယ်။ ဒီအကြောင်းကိုဘုရားရှင်သိတော်မူတော့ “ဒီရဟန်းလေးဟာ ဘဝများစွာ ရွှေပန်းတိမ်သည်ဖြစ်ခဲ့တယ်။ ရွှေရောင်ကမ္မဋ္ဌာန်း ကသိုဏ်းဝန်းကိုပေးမှသင့်တော်မယ်” လို့ ဆင်ခြင်တော်မူကာ ပဒုမ္မာကြာပန်းကြီးကိုတန်ခိုးနဲ့ဖန်ဆင်းပေးပြီး လောဟိတကမ္မဋ္ဌာန်းရှုခိုင်းပါတယ်။ ရဟန်းလေးရဲ့စိတ်ဟာ တဖြေးဖြေးတည်ငြိမ်လာကာစတုတ္ထဈာန်ရလို့ ပဒုမ္မာကြာပန်းကြီး ပြုံးနှမ်းလာပုံကို မမြဲ၊ ဆင်းရဲ၊ အစိုးမရလက္ခဏာရေးသုံးပါးတင် ဆင်ခြင်ရှုမှတ်လိုက်တာ ရဟန္တာအဖြစ်သို့ရောက်သွားပါတယ်။ (ဓမ္မပဒါ၊ ၂၊ ၂၆၆)

ဒါမြတ်ဗုဒ္ဓရဲ့သာဝကများ ရထားတဲ့ အရဟတ္တမဂ်ဥာဏ်နဲ့မတူတဲ့ အလုံးစုံအကုံအစင်သိတဲ့ ဣန္ဒြိယပရောပရိယတ္တိဥာဏ်နဲ့ပြည့်စုံပုံဖြစ်ပါတယ်။ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တော်မူတဲ့ “အနတ္တရသမ္မာသမ္မောဓိံ” ဥာဏ်တော်ကြီးရရှိတော်မူပြီးရသေ့၊ ရဟန်း၊ ပညာရှိ၊ ဆာဒူး၊ ပရမိုဇ်၊ မင်းပရိသားဒါ၊ နတ် ဗြဟ္မာပရိသားဒါအလယ်မှာ “လောကသုံးပါး အတုမရှိဘုရားဖြစ်ပြီ” လို့ရရှိတောက်ဝန်ခံကြွေးကြော်တော်မူလိုက်ပါတယ်။

ဥာဏဉ္စ ပန မေ ဒဿနံ ဥဒပါဒိ၊ “အကုပ္ပါ မေ ဝိမုတ္တိ၊ အယမန္တိမာ ဇာတိ၊ နတ္ထိ ဒါနိ ပုနတ္တဝေါ” တိ။

မေ-ငါဘုရားမှာ၊ ဒဿနံ-ရရှိပြီးသောမဂ်ဉာဏ်ဖိုလ်ဉာဏ်ကို ပြန်လည်စဉ်းစားသိမြင် နိုင်သော၊ ဉာဏ်-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ မေ-ငါဘုရား၏၊ ဝိမုတ္တိ-အရဟတ္တဖိုလ်ဝိမုတ္တိသည်၊ အကုပ္ပါ-မည်သည်၊ အကြောင်းကြောင့်မျှ မပျက်စီးနိုင်တော့ပြီ၊ အယံ-ဤပဋိသန္ဓေနေခြင်းသည်၊ အန္တိမာဇာတိ-နောက်ဆုံးပဋိသန္ဓေနေခြင်းပေတည်း၊ ဒါနိ-ယခုအခါ၌၊ ပုနုပ္ပဝေ-တဖန်ဘဝသစ်သည်၊ နတ္ထိ-မရှိတော့ပြီ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဉာဏံ-ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်သည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊

မြတ်စွာဘုရားမှာအရဟတ္တဖိုလ်ကိုရတော်မူပြီးနောက်ထပ်ပြန်စဉ်းစားဆင်ခြင်တဲ့ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြစ်တော်မူပါတယ်၊ ဘယ်လိုဖြစ်တော်မူသလဲဆိုတော့ ငါဘုရားရဲ့ကိလေသာမှ လွတ်မြောက်ခြင်းဟာဘယ်သူဖျက်ဖျက်မပျက်တော့ဘူး၊ ဒီဘဝပဋိသန္ဓေနေခြင်းဟာနောက်ဆုံးဖြစ်တယ်၊ နောက်ပဋိသန္ဓေမနေရတော့ဘူး” လို့ပြန်ဆင်ခြင်တဲ့ဉာဏ်တော်ဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်၊ “အကုပ္ပါ မေ ဝိမုတ္တိ” ပါဠိဖြင့်ဝိမုတ္တိကအမျိုးမျိုးရှိပါတယ်၊ တဒင်္ဂဝိမုတ္တိဆိုတာကဒါနပြုနေတယ်ဆိုရင် လောဘကိလေသာကိုပယ်လိုက်တယ်၊ မေတ္တာပွားနေတယ်ဆိုတော့ ဒေါသကိလေသာငြိမ်းသွားတယ်၊ တရားနာနေရင် ဘုရားရှိခိုးနေရင်ပဠာန်းရွတ်ဖတ်ပူဇော်နေရင် ကိလေသာဝင်မလာပဲ ငြိမ်းနေပါတယ်၊ ဒါတဒင်္ဂဝိမုတ္တိ အခိုက်အတန့်အားဖြင့် ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်၊

ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ ဆိုတာကသမထဘာဝနာအားထုတ်လို့ ဈာန်သမာဓိရ၊ ရူပဈာန် အရူပဈာန် ရောက်နေရင်ကာမစ္ဆန္ဒဗျာပါဒစတဲ့ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်နေပါတယ်၊ အမြဲတမ်းလွတ်မြောက်နေတာတော့မဟုတ်ပါဘူး၊ ဈာန်ရနေသခိုက်ကိလေသာတို့မှ ငြိမ်းနေပြီး၊ အဲဒီဈာန်တွေပျက်ပြား ဆုတ်ယုတ်သွားတဲ့အခါမှာတော့ လောဘ ဒေါသစတဲ့ကိလေသာတွေ ပြန်ဖြစ်မြဲ ဖြစ်ပြန်တာပါပဲ၊ ဒါကိုတော့ ဝိက္ခမ္ဘနဝိမုတ္တိ-ပယ်ခွါသောအားဖြင့် ကိလေသာဖြစ်မှုဝေးကွာစေရုံမျှသာ လွတ်မြောက်တဲ့ ဝိမုတ္တိခေါ်ပါတယ်၊

နောက်သမုတ္တေဒဝိမုတ္တိဆိုတာကအရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ကိလေသာတို့မှအကြွင်းမဲ့လွတ်မြောက်ခြင်းနဲ့ကိလေသာတို့၏အရှိန်အဝါကိုတဖန်ငြိမ်းစေပြီးလွတ်မြောက်ခြင်းဆိုတဲ့ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိဖြစ်ပါတယ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့်ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ငြိမ်းစေသောအားဖြင့်လွတ်မြောက်ခြင်းကို သမုတ္တေဒဝိမုတ္တိခေါ်ပါတယ်၊ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိကတော့ အရဟတ္တဖိုလ်ဖြင့်ကိလေသာ အရှိန်အဝါတွေ ကိုတဖန်ငြိမ်းစေလျက်လွတ်မြောက်ခြင်း ဖြစ်ပါတယ်၊ မြတ်စွာဘုရားရဲ့ ဝိမုတ္တိကတော့ ပျက်ပြားဆုတ်ယုတ်ခြင်းမရှိတဲ့ သမုတ္တေဒဝိမုတ္တိနဲ့ ပဋိပဿဒ္ဓိဝိမုတ္တိဖြစ်ပါတယ်၊ “ငါဘုရားရဲ့ ကိလေသာတို့မှလွတ်မြောက်ခြင်းဟာ ဘယ်သူဖျက်ဖျက် မပျက်တော့ဘူး” လို့ ဆင်ခြင်တော်မူပါတယ်၊ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် ကိလေသာတို့ကို အကြွင်းမဲ့ပယ်ပြီးပြီ ဆိုတော့တဏှာမရှိတော့တဲ့အတွက် နောက်ထပ်ဘဝသစ်ဆိုတာမရှိတော့ပါဘူး၊ တဏှာမကင်းသေးတဲ့ပုဂ္ဂိုလ်တွေမှာတော့ ဘဝနိဂုံးအဆုံးသတ်ခါနီးမှာ ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ်ဆိုတဲ့နိမိတ်သုံးမျိုးတစ်မျိုးမျိုးထင်ပြီးဘဝသစ်တစ်ခု၊ ခန္ဓာသစ်တစ်ခုဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်၊ ဘုရားအလောင်းတော်သည်ပင်လျှင်နစဉ်ဘဝက တဏှာမကုန်သေးတဲ့အတွက် ဘဝတွေဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်ခဲ့ရပါတယ်၊ ယခုတော့ ဗောဓိပင်အောက် အပရာဇိတပလ္လင်တော်ထက်မှာ အရဟတ္တမဂ်ဖြင့် အတိတ်ဘဝတွေကပါလာခဲ့တဲ့ကိလေသာကိုဝါသနာနှင့်တကွပယ်သတ်တော်မူပြီးဖြစ်တဲ့အတွက် “ဒီဘဝဟာ နောက်ဆုံးပဋိသန္ဓေနေခြင်းဖြစ်တယ်၊ နောက်ဘဝသစ် မဖြစ်ရတော့ဘူး” လို့ဆင်ခြင်တော်မူပါတယ်၊

ပဉ္စဝဂ္ဂါရဟန်းတို့တရားကျိန္ဒစိသင်္ဂဟကြည့်

ဣဒ မဝေစ ဘဂဝါ၊ အတ္တမနာ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ ဘိက္ခု၊ ဘဂဝတော ဘာသိတံ အဘိနန္ဒန္တိ၊
ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဣဒံ-ဤဓမ္မစကြာတရားကို၊ အဝေစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ ဘဂဝတော မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘာသိတံ-ဟောတော်မူအပ်သောတရားတော်ကို၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိယာ- ငါးပါးအစုဖြစ်ကုန်သော၊ ဘိက္ခု-ရဟန်းတို့သည်၊ အတ္တမနာ-မိမိစိတ်ရှိကြကုန်သည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ အဘိနန္ဒ-နှစ်သက်ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ကြကုန်ပြီ၊ ဣတိ-ဤကားစကားတစ်ရပ်အပြီးသတ်တည်း၊
“ဒွေမေ ဘိက္ခုဝေ အန္တာ ပဗ္ဗဇ္ဇိတေန နုသေဝိတဗ္ဗာ” ဆိုတဲ့ စကားကစပြီး “အယ မန္တိမာ ဇာတိနတ္ထိ ဒါနိ ပုနုပ္ပဝေတိ” စကားတိုင်အောင် မြတ်စွာဘုရား၏စကားတော်ဖြစ်ပါတယ်၊ ကျန်စကားရပ်များကတော့ပထမသံဂါယနာတင်စဉ်က အရှင်အာနန္ဒာက ဓမ္မစကြာတရားတော်ရဲ့အကြောင်းအရာတွေဖြစ်စဉ်အတ္ထုပ္ပတ်တွေ စုံစုံလင်လင်သိရအောင် မိန့်ဆိုထားတဲ့ စကား ရပ်ဖြစ်ပါတယ်၊

အရှင်ကောဏ္ဍညသောတာပန်ဖြစ်ပုံ

ဣမသ္မိံ စ ပန ဝေယျာကရဏသ္မိံ ဘညမာနေ အာယသ္မတော ကောဏ္ဍညဿ ဝိရဇံ ဝိတမလံ ဓမ္မစက္ခု ဥဒပါဒိ။ “ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ” န္တိ။

ဣမသ္မိံဝေယျာကရဏသ္မိံ-ဤဂါထာမဖက် အမေးအဖြေမျှသာဖြစ်သော တရားတော်ကို၊ဘည-မာနေ-ဟောတော်မူအပ်သည်ရှိသော်၊ အာယသ္မတောကောဏ္ဍညဿ-အရှင်ကောဏ္ဍည၏၊ ဝိရဇံ-ရာဂဒေါသမောဟတည်းဟူသောမြို့မှကင်းသော၊ ဝိတမလံ-ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာတည်းဟူသော အငြစ်အကြေးမှကင်းသော၊ဓမ္မစက္ခု-သောတာပတ္တိဉာဏ်မျက်စိသည်၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ၊ ယံကိဉ္စိ-ကြွင်းမဲ့ ဥသယံအလုံးစုံသော တေဘူမကတရားဟူသမျှသည်၊ သမုဒယဓမ္မံ-ဖြစ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ တံသဗ္ဗ-ထိုဖြစ်ခြင်းသဘောရှိသော တေဘူမကတရားဟူသမျှသည်၊ နိရောဓဓမ္မံ-ချုပ်ခြင်းသဘောရှိ၏၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဥဒပါဒိ-ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာပြီ။

ဒီစကားရပ်မှာ “ဝေယျာကရဏ” ဆိုတဲ့ပါဠိကအထူးအဆန်းဖြစ်နေတယ်၊ မြတ်စွာဘုရား တရားတော်များတွင်တစ်ချို့တရားကိုသုတ္တ၊ တစ်ချို့ကိုဂေယျ၊ တစ်ချို့ကိုဂါထာ၊ တစ်ချို့တရားတော်ကိုတော့ “ဝေယျာကရဏ” ခေါ်ပါတယ်။ ဝေယျာကရဏကတော့ မေးလိုက် ဖြေလိုက်စကားပြေရိုးရိုး ဟောသွားတာဖြစ်ပါတယ်။ “သေယျထိဒံ” မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးဟူသည် အဘယ်နည်းလို့မေးခွန်းထုတ်ပြီး “သမ္မာဒိဋ္ဌိ၊ သမ္မာသင်္ကပ္ပေ” စသည်ဖြင့်မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးသရုပ်ကိုဖြေတော်မူပါတယ်။ ဒီလိုဂါထာမပါအမေးအဖြေ သဘောမျိုးဟောတာကို “ဝေယျာကရဏ” ခေါ်ပါတယ်။ အရှင်ကောဏ္ဍညဟာ ဓမ္မစကြာနာနေရင်းတနည်း ဓမ္မစကြာတရားအဆုံးမှာရာဂ ဒေါသစတဲ့အငြစ်အကြေးတွေကင်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာရှင်းလို့ ဉာဏ်အမြင်တွေလင်းကာ သောတာပန်ဖြစ်သွားပါတယ်။ ဘယ်အချိန်သောတာပန်ဖြစ်သလဲဆိုတော့ “ဘညမာနေ-ဘဏိယမာနေ” ဟောနေတုန်း မပြီးခင်မှာ သောတာပန်ဖြစ်တယ်လို့ တိုက်ရိုက်အဓိပ္ပါယ်အရ သိရပါတယ်။ တစ်ချို့အဋ္ဌကထာများမှာတော့ “ဘညမာနေ-ဘဏိတေ” တရားဟော အပြီးမှာသောတာပန်ဖြစ်တယ်လို့ဆိုပါတယ်။ ဘယ်အချိန်ပဲဖြစ်ဖြစ် ဓမ္မစကြာတရားတော်ကိုနာယူလိုက်ရပြီး အရှင်ကောဏ္ဍည သောတာပန်ဖြစ်လို့တရားထူးရသွားတယ်ဆိုတာကတော့ သံသယဖြစ်စရာမရှိပါဘူး။ အရှင်ကောဏ္ဍည ရဲ့သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်က ဘာဂုဏ်တွေရှိသလဲဆိုတော့ ဝိရဇံ-အပါယ်ကိုလားစေတပ်တဲ့ ကြမ်းတမ်းတဲ့ရာဂ ဒေါသ မောဟမြို့တွေကင်းနေပါတယ်။ ဝိတမလံ-ဒိဋ္ဌိ ဝိစိကိစ္ဆာဟူသော အငြစ်အကြေးမှကင်းနေပါတယ်။ အပါယ်ကိုလားစေတပ်တဲ့ ကြမ်းတမ်းတဲ့ ရာဂဒေါသစတဲ့မြို့တော့မရှိတော့ပါဘူး။ သိမ်မွေ့နူးညံ့တဲ့မြို့တော့ရှိပါသေးတယ်။ ရဟန္တာဖြစ်မှအားလုံးကင်းမှာပါ။ ခန္ဓာငါးပါးအပေါ်မှာ အစိုးရတယ်လို့ထင်မှတ်ပြီး အတ္တလို့စွဲလမ်းနေတဲ့ ဒိဋ္ဌိလဲမရှိတော့ပါဘူး။ ဘုရားရှင်အပေါ်မှာရော တရားတော်မြတ်အပေါ်မှာပါ “ဟုတ်မှဟုတ်ရဲ့လား၊ ဖြစ်မှဖြစ်နိုင်ပါ့ မလား” ဆိုတဲ့ သံသယဝိစိကိစ္ဆာမျိုးလဲ မရှိတော့ပါဘူး။ မြို့မှုံတွေ အငြစ်အကြေးတွေ ကင်းလို့နေပါတယ်။ ပကတိမျက်စိမှာ တိမ်သလာတွေ ဖုံးကွယ်နောက်ယှက်နေရင် အရာဝတ္ထုတွေကို မမြင်နိုင်ပါဘူး။ Eye specialist နဲ့ Operation လုပ်လိုက်လို့ မျက်စိမှာတိမ်သလာကင်း၊ မြို့မှုံတွေရှင်းသွားတဲ့အခါမှာတော့ အရာဝတ္ထုတွေကို သဲသဲကွဲကွဲ ထင်ထင်ရှားရှားမြင်ရသလိုပါပဲ။ အရှင်ကောဏ္ဍညရဲ့ ဉာဏ်တော်မှာလဲ ရာဂ ဒေါသစတဲ့မြို့မှုံတွေကင်း၊ ဒိဋ္ဌိဝိစိကိစ္ဆာအငြစ်အကြေးတွေရှင်းသွားတဲ့အချိန်မှာ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုသွားပါတော့တယ်။ ဒီဂုဏ်တွေနဲ့ပြည့်စုံ၊ ထုံမွမ်း၊ လွမ်းခြုံထားတဲ့ သောတာပတ္တိမဂ်ဉာဏ်ကို ရရှိပိုင်ဆိုင်တော်မူခဲ့ပါတယ်။

“ယံကိဉ္စိ သမုဒယဓမ္မံ၊ သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ” လို့လဲ ဆင်ခြင်ပါတယ်။ လောကမှာဖြစ်တာမှန်သမျှပျက်ရမှာချည်းပဲ။ အဖြစ်နဲ့အပျက်ကဒွန်တွဲလို့နေတာပါ။ ဥပါဒိ၊ ဋ္ဌိ၊ ဘင်ဆိုတဲ့ ခဏငယ်သုံးချက်တွင်ဥပါဒိဖြစ်ပြီးရင် ဋ္ဌိအခိုက်မှာ ခေတ္တရပ်တန့်လို့ ဘင်မှာပျက်ပါတယ်။ အဖြစ်နဲ့စပြီးအပျက်မှာ အဆုံးသတ်ရပါတယ်။ “ဇာတိ” ဆိုတာ ဖြစ်ခြင်းပါပဲ။ “ဇာတိ” နဲ့ ဘဝသစ်တစ်ခု၊ ခန္ဓာသစ်တစ်ခုစတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တိုင်းဟာ နောက်ဆုံး “မရဏ” ခေါ်တဲ့ သေခြင်းတရားမှာ နိဂုံးကမ္ပတ်၊ အဆုံးသတ်ရစမြဲပါပဲ။ ဒါကတော့ ထင်ရှားတဲ့အဖြစ်အပျက်ပေါ့။ မထင်ရှားတဲ့အဖြစ်အပျက်လဲရှိပါတယ်။ ဦးဇင်းတို့ရုပ်ခန္ဓာကြီးနေ့စဉ်ဖြစ်ပျက်နေတာကိုတော့မသိကြပါဘူး။ မသိကြလို့ “ငါချောတယ်၊ ငါလှတယ်၊ ငါကြက်သရေရှိတယ်၊ ငါ့ရဲ့ခန္ဓာကိုယ်ကအချိုးအစားပြေပြစ်တယ်” စသည်ဖြင့် မာန်တက်နေကြတာပါ။ အမှန်ကတော့ အမှတ်တမဲ့နေပြီးကိုယ်ခန္ဓာကြီးဖြစ်ပြီးပျက်နေတာကိုမသိလို့ဒီလို မာန်မာနတွေထောင်လွှားပြီးပျော်ပါး၊ မော်ကြွား

နေကြတာပါ။ ဝိပဿနာဉာဏ်နဲ့ရှုဆင်ခြင်လို့ ဖြစ်ပျက်မြင်သွားတဲ့အခါမှာတော့ ထောင်လွှားတက်ကြွ၊ မာန်မာနတွေမရှိတော့ပါဘူး။ ရုပ်ခန္ဓာကြီးဟာ မနှစ်ကနဲ့ဒီနှစ်မတူသလို၊ တစ်လနဲ့တစ်လ၊ တစ်ရက်နဲ့တစ်ရက်၊ တစ်နာရီနဲ့တစ်နာရီ၊ တစ်မိနစ်နဲ့တစ်မိနစ်၊ တစ်စက္ကန့်နဲ့တစ်စက္ကန့်ဟာလဲ မတူပဲပျက်လို့ နေတာပါ။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ဖြစ်၊ အသက်မရှိတဲ့စီးပွားဥစ္စာပဲဖြစ်ဖြစ် “သဗ္ဗံ တံ နိရောဓဓမ္မံ” အားလုံး ပျက်ရတာချည်းပါပဲလို့ရှုမြင် သုံးသတ် ဆင်ခြင်တော်မူလိုက်ပါတယ်။

နတ်မြဟ္မာတို့ကောင်းချီးပေးပုံ

ပဝတ္တိတေစ ပန ဘဂဝတာ ဓမ္မစက္ကေ ဘုမ္မာ ဒေဝါ သဒ္ဓမနုဿာဝေသုံ။ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မုနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိ”န္တိ။

ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မစက္ကေ-တရားတည်းဟူသောစကြာရတနာကို၊ ပဝတ္တိတေ- ဖြစ်စေအပ်သည်ရှိသော်၊ ဝါလည်စေတော်မူအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ ဘုမ္မာ-မြေ၌တည်ကုန်သော၊ ဒေဝါ-နတ် တို့သည်၊ ဘုမ္မာဒေဝါ-ဘုမ္မစိုးနတ်တို့သည်၊ သဒ္ဓ-အသံကို၊ အနုဿာဝေသုံ-တစ်ဆင့်အားဖြင့်ကြားသိ စေကြကုန်ပြီ။ ဝါ-ကြွေးကြော်ကြကုန်ပြီ၊ (ကိန္တိ-အဘယ်သို့ကြွေးကြော်ကြကုန်သနည်း) “ဘဂဝတာ- မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဗာရာဏသီယံ-ဗာရာဏသီမြို့၏အနီး၌၊ ဣသိပတနေ-ဣသိပတနအမည်ရှိသော၊ မိဂဒါယေ-မိဂဒါဝန်တော၌၊ အနုတ္တရံ-အတုမရှိမြတ်သော၊ ဓမ္မစက္ကံ- တရားရတနာယာဉ်စကြာကို၊ ပဝတ္တိတံ-လည်စေတော်မူအပ်ပြီ၊ လောကသ္မိ-သတ္တလောက၌၊ သမဏေနဝါ-ရဟန်းသည်သော်လည်း ကောင်း၊ ဗြဟ္မဏေနဝါ-ပုဏ္ဏားသည်သော်လည်းကောင်း၊ ဒေဝေနဝါ-နတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ မာရေနဝါ-မာရ်နတ်သည်သော်လည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မုနာဝါ-ဗြဟ္မာသည်သော်လည်းကောင်း၊ ကေနစိဝါ- တစ်စုံတစ်ယောက်သော ပညာရှိသည် သော်လည်းကောင်း၊ ဧတံ-ဤတရားရတနာ ယာဉ်စကြာကို၊ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ-ပြောင်းပြန်မလည်နိုင်၊ ဝါ-မှားသည်ဟုမပြောနိုင်၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အနုဿာဝေသုံ-ကြွေး ကြော်ကြကုန်ပြီ။

ဓမ္မစက္ကဆိုတာက ပါဠိစကား၊ ဓမ္မစကြာဆိုတာကတော့ တင်စားပြီးခေါ်ထားတဲ့ ပါဠိသက်မြန် မာဝေါဟာရပါပဲ။ ဥပမာ-သီမာဆိုတဲ့ပုဒ်ကို သိမ်လို့ခေါ်သလိုပေါ့။ ဓမ္မ-ကသဒ္ဓါ၊ ပညာစတဲ့ဣန္ဒြေတရား များရပါတယ်။ စက္က-ကစက်ဘီး၊ စက်ဝိုင်း၊ စကြာဖြစ်ပါတယ်။ စကြာတို့၊ စက်ဘီးတို့၊ စက်ဝိုင်းတို့ဟာ အဆက်မပြတ်ဒလစပ်လည်ပတ်နေသလို သဒ္ဓါ၊ ပညာစတဲ့တရားများကလဲ အဆက်မပြတ် ဖြစ်နေပါ တယ်။ ဆက်ကာဆက်ကာလည်နေပါတယ်။ ဒါကြောင့် သဒ္ဓါ၊ ပညာစတဲ့တရားများကိုစကြာတို့ စက်ဘီး တို့စက်ဝိုင်းတို့မှာတင်စားပြီးတော့ “ဓမ္မစကြာ” လို့ ခေါ်ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရား ဗာရာဏသီမြို့အနီး ဣသိပတနမိဂဒါဝန်တောမှာ “ဒွေမေ ဘိက္ခဝေ ဓမ္မာ ပဗ္ဗဇိတေန နသေဝိတဗ္ဗာ” စသည်ဖြင့် စက်ဘီး၊ စက်ဝန်းများလည်သလို လှည့်လိုက်တဲ့အခါကျတော့ အရှင်ကောဏ္ဍညစတဲ့အရှင်မြတ်တွေရဲ့သန္တာန်မှာသဒ္ဓါ၊ ဝီရိယ၊ သတိ၊ သမာဓိ၊ ပညာတရားများ အဆက် မပြတ်လည်နေပါတယ်။ ဆက်ကာဆက်ကာဖြစ်နေပါတယ်။ နောက်ဆုံး မဂ်ဖိုလ်ရသည်အထိတရား ရတနာယာဉ်စကြာကြီးလည်နေပါတယ်။ “ဘဂဝတာ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဓမ္မစက္ကေ-တရားရတနာ ယာဉ်စကြာကို၊ ပဝတ္တိတေ-ဖြစ်စေအပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ ဝါ-ဆက်ကာဆက်ကာလည်အပ်ပြီးသည်ရှိသော်၊ အနုဿာဝေသုံ-ကြွေးကြော်ကြကုန်ပြီ” လို့ ဟောတော်မူတာပါ။ ဓမ္မစကြာဟောတော်မူပြီးတော့ မိဂဒါ ဝန်တောမှာတရားနာနေကြတဲ့ ဘုမ္မစိုး၊ ရုက္ခစိုးစတဲ့နတ်တွေကကြွေးကြော်ကြပါတယ်။ ဘုမ္မစိုးနတ် တွေကြွေးကြော်သံကြားတော့ စာတုမဟာရာဇ်နတ်တွေကလဲထပ်ပြီး ကြွေးကြော်ကြတယ်။ ပြီးတော့ တာဝတိံသာ၊ ယာမာ၊ တုသိတာ၊ နိမ္မာနရတီ၊ ပရနိမ္မိတဝသဝတ္တိနတ်တွေကလဲ ဆင့်ကဲဆင့်ကဲ ကြွေး ကြော်ကြပါတယ်။ နောက်ဆုံးမှာတော့ဗြဟ္မာ့ပြည်ရောက်လို့ ဗြဟ္မာတွေကပါ ထပ်ပြီးကြွေးကြော်ကြ ပါတယ်။ ဘယ်လိုကြွေးကြော်ကြသလဲဆိုတော့ “ဧတံ ဘဂဝတာ ဗာရာဏသီယံ ဣသိပတနေ မိဂ ဒါယေ အနုတ္တရံ ဓမ္မစက္ကံ ပဝတ္တိတံ အပ္ပဋိဝတ္တိယံ သမဏေနဝါ ဗြဟ္မဏေနဝါ ဒေဝေနဝါ မာရေနဝါ ဗြဟ္မုနာဝါ ကေနစိဝါ လောကသ္မိ”န္တိလို့ ကြွေးကြော်ကြပါတယ်။ အဓိပ္ပါယ်ကတော့ မြတ်စွာဘုရား ဗာရာဏသီမြို့အနီး ဣသိပတနမိဂဒါဝန်တောမှာ အမြတ်ဆုံးဖြစ်တဲ့ တရားရတနာယာဉ်စကြာကိုပတ်

ပတ်လည်အောင်လှဲ့ကာပြသဆိုဆုံးမနေတယ်။အဲဒီတရား ရတနာ ယာဉ်စကြာကို ဘယ်ရဟန်း၊ ပုဏ္ဏား၊ လူနတ်ပညာရှိ၊ မာနတ်၊ ဗြဟ္မာကသော်မှ ပြောင်းပြန် လည်သွားအောင်မလှဲ့နိုင်ကြဘူး။ ဘယ်သူတစ်စုံ တစ်ယောက်ကမျှ Against မလုပ်နိုင်ဘူး။ မှားပါတယ်ရယ်လို့ မကန့်ကွက်နိုင်ဘူး။ ရေငုတ်ခြင်း၊ မီးလှုံခြင်း၊ ဆူးခက်ပေါ်အိပ်ခြင်းစတဲ့ အတ္တကိလမထအကျင့်ကိုမြတ်စွာဘုရားက “ဒုက္ခော-ဆင်းရဲတယ်။ အနရိယော-အရိယာဖြစ်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းမဟုတ်ဘူး။ အနတ္တသံဟိတော-လောကီလောကုတ္တရာ ဘာကျိုးမှမရှိဘူး” လို့ဟောထားတာကို တစ်စုံတစ်ယောက်က “အို-မဟုတ်ပါဘူး။ အတ္တကိလမထ အကျင့်ဟာသုခေါ-ချမ်းသာပါတယ်။ အရိယော-အရိယာဖြစ်ကြောင်းအကျင့်ကောင်းပါ။ အတ္တသံဟိတော လောကုတ်လောကီနှစ်လိတိုးပွား အကျိုးများစေတဲ့တရားပါ” လို့ မကန့်ကွက်၊ မဆန့်ကျင်နိုင်ကြပါဘူး။

“အမိဝမ်းတွင်း ပဋိသန္ဓေနေရခြင်း၊ အိုရခြင်း၊ နာရခြင်း၊ သေရခြင်းကလဲ ဆင်းရဲတာပဲ။ ချစ် သူနဲ့ခွဲလို့ မိုးသူနဲ့တွဲရခြင်းဟာလဲ ဆင်းရဲတာပဲ” လို့ ဟောထားတာကို “မှားပါတယ်။ မဖြစ်နိုင်ပါဘူး။ ပဋိသန္ဓေနေရတာ၊ အိုရတာ၊ နာရတာ၊ သေရတာချမ်းသာပါတယ်” ကိုယ်ချစ်သူနဲ့ခွဲနေရတာတို့ အလိုမကျသူနဲ့ တွဲနေရတာတို့ဟာ ဆင်းရဲမလား၊ ချမ်းသာမလားဆိုတာ စာရှုသူအသိဆုံးပေါ့။ ဒီ ဘုန်းကြီးပြောတိုင်း မယုံနဲ့အိုး ကိုယ်ရဲ့ Personal View နဲ့ ခံစားကြည့်ရင်ရှုမြင်သုံးသပ်ကြည့်ရင် သိတ်ဆင်းရဲတာပါလား၊ တကဲ့ကိုဆင်းရဲတာပါလားဆိုတာသိပါလိမ့်မယ်။ ဘယ်လူ၊ ဘယ်နတ်၊ ဘယ် ပညာရှိကမှ မှားပါတယ်လို့ မကန့်ကွက်နိုင်ပါဘူး။ တံခိုးကြီးမားသိကြား၊ အသူရာ၊ နတ်ဒေဝါတွေကလဲ မဆန့်ကျင်နိုင်ကြဘူး။ ကမ္ဘာလောကနဲ့ သတ္တဝါတွေကို ဖန်ဆင်းတယ်ဆိုတဲ့ ဖန်ဆင်းရှင်ဗြဟ္မာကြီးက တောင်မှ “ဒုဂ္ဂတိ သုဂတိဘဝမျိုးစုံ ဗြဟ္မာ့ဘုံပဲ ဖြစ်ရဖြစ်ရ ဘဝခန္ဓာ ဇာတိပဋိသန္ဓေဖြစ်လေသမျှ ဘဝအားလုံးဒုက္ခပါပဲ ဒုက္ခကိုဒုက္ခမှန်းမသိ သုခထင်ဖြစ်ချင်လိုချင်တဲ့တဏှာလောဘကြောင့် ဒုက္ခမျိုးစုံ တွေ့ကြုံရတယ်” ဆိုတဲ့ ဗုဒ္ဓရဲ့ဟောပြောချက်ကို ဆန့်ကျင်နှောက်ယှက် မကန့်ကွက်နိုင်ပါဘူး။

တရားနာနေကြတဲ့ တစ်ဆဲရှစ်ကုဋေမကများပြားလှတဲ့ နတ်တွေကပါ ဝမ်းသာအားရ ကြွေး ကြော်ကြလို ကောင်းချီးပေးသံတွေဟာ တလောကလုံးဘဝဂ်မဆံ့ ပျံ့နှံ့ကာတက်သွားပါတော့တယ်။ လူနတ်များသာမက ခြင်္သေ့၊ သစ်၊ ကျား၊ သားသမင်များပါ ဖရဏာပီတိ ဝှမ်းဆီထိမျှ ခံစားကြရပြီး အချင်းချင်း မေတ္တာသက်ဝင်၊ ချစ်ခင်လို့နေကြပါတယ်။

ဣတိဟ တေနခဏေန တေနလယေန တေနမုဟုတ္တေန ယာဝဗြဟ္မာလောကာ သဒ္ဓေါ အပ္ပဂုစ္ဆိ။
ဣတိ-ဤသို့လျှင်၊ ဣဟ-ဤလောက၌၊ တေနခဏေန-ထိုခဏဖြင့်၊ တေနလယေန-ထို လယဖြင့်၊ တေနမုဟုတ္တေန-ထိုမုဟုတ်ဖြင့်၊ သဒ္ဓေါ-ကောင်းချီးနမော် ကြွေးကြော်သံသည်၊ ယာဝဗြဟ္မာ လောကာ-အထက်ဗြဟ္မာ့ပြည်တိုင်အောင်၊ အပ္ပဂုစ္ဆိ-မဆံ့ဘဝဂ် ပျံ့နှံ့၍တက်ပြီ။

အဘိဓာန်ကျမ်းအလို ခဏ၊ လယ၊ မုဟုတ္တ ယူပုံကတော့ လက်ဖြစ်ဆယ်တွက်တစ်ခဏ၊ ဆယ်ခဏ တစ်လယ၊ ဆယ်လယ ခဏလယတစ်ခု၊ ခဏလယဆယ်ခု တစ်မုဟုတ် လို့ပြထားပါတယ်။ လယာ ဒသ ခဏလယော၊ မုဟုတ္တော တေ သိယာ ဒသ။ (၁၇-၆၇)

အဆင့်ဆင့်သောနတ်တို့ရဲ့ ကောင်းချီးပေးသံဟာ တစ်ခဏခြင်း၊ တစ်လယခြင်း၊ တစ်မုဟုတ်ခြင်းမှာပဲ ဘဝဂ်မဆန့် ပျံ့နှံ့လို့တက်သွားပါတော့တယ်။

အယဉ္ဇ ဒဿသဟဿိ လောကဓာတု သံကမ္မိ သမ္မကမ္မိ သမ္မဝေမိ၊ အပ္ပမာဏောစ ဥဠာရော ဩဘာသော လောကေ ပါတုရဟောသိ၊ အတိက္ကမ္မ ဒေဝါနံ ဒေဝါနုဘာဝန္တိ။

အယဉ္ဇဒဿသဟဿိလောကဓာတု-ဤတစ်သောင်းသောစကြာဝဠာ လောကဓာတ်သည် လည်း၊ သံကမ္မိ-အထက်တက်ခါ လွန်စွာတုံလှုပ်ပြီ၊ သမ္မကမ္မိ-တက်ချီတလှဲ့ သက်ချီတစ်ခါ လွန်စွာတုံ လှုပ်ပြီ၊ သမ္မဝေမိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းနွဲ့ကာဖြင့် လွန်စွာတုံလှုပ်ပြီ၊ အပ္ပမာဏော-များပြားသော အတိုင်းအတာပမာဏရှိသော၊ ဥဠာရော-ပြန်ပြောသော၊ ဩဘာသောစ-ဒေသနာဉာဏ်တော်ကြောင့် ဖြစ်သော အရောင်အလင်းသည်လည်း၊ လောကေ-တစ်သောင်းသော စကြာဝဠာလောကဓာတ်၌၊ ဒေဝါနံ-နတ်တို့၏၊ ဒေဝါနုဘာဝံ-သိကြားဗြဟ္မာနတ်ဒေဝါတို့၏ တံခိုးတေဇော် အာနုဘော်ကို၊ အတိက္က-ကျော်လွန်၍၊ ပါတုရဟောသိ-ထင်ရှားဖြစ်ပြီ။

လျှင်လှုပ်ရာ ဗုဒ္ဓဝင်မှာအခါ(၇)ပါးရှိပါသည်။ “ဗုဒ္ဓစိန္တေ၊ သန္ဓေတော်ယူ၊ ဖွားတော်မူလျက်၊ တောသို့ထွက်ရာ၊ ပွင့်သောခါနှင့်၊ စကြာဟောငြား၊ လွှတ်ငြားအာယု၊ စံမှုနိဗ္ဗာန်၊ ခုနှစ်တန်တွင် ဗုဒ္ဓဝင်။

လျှင်လှုပ်ခဲ့သည်” (ဘိဋ္ဌ၊မဟာပဂ္ဂိနိဗ္ဗာနသုတ်) ဟူသော လင်္ကာအရဓမ္မစကြာ တရားဟောတော်မူပြီး တစ်သောင်းသော စကြာဝဠာလောကဓာတ် ကမ္ဘာမြေကြီးဟာ ကောင်းချီးပေးတဲ့ အနေနဲ့ ဥဒ္ဓံဂစ္ဆန္တိ- အထက်ကိုပေါ်တက်ပြီးလဲ ကောင်းစွာတုံ့လုပ်ပါတယ်။ ဥဒ္ဓံဂစ္ဆန္တိ-အစောဥဂ္ဂမ္ဘန္တိအထက်ကိုတက်လိုက် အောက်ကိုနိမ့်ဆင်းသွားလိုက်နဲ့လဲတုံ့လုပ်ပါတယ်။ စတုဒ္ဓိသာဂစ္ဆန္တိ-အရပ်လေးမျက်နှာ ယိမ်းထိုးပြီး တော့လဲတုံ့လုပ်ပါတယ်။ ဘယ်ရွှေဘယ်မျှရှိတယ်ရယ်လို့ အတိုင်းအတာ သတ်မှတ်လို့မရတဲ့ အရောင် အလင်းဟာသိကြား၊အသူရ၊နတ်ဗြဟ္မာတို့ရဲ့တန်ခိုးတေဇော် အာနုဘော်ကိုကျော်လွန်ပြီး တစ်သောင်း သောစကြာဝဠာလောကဓာတ်မှာ ထင်ရှားစွာဖြစ်ပေါ်လာပါတယ်။

မြတ်စွာဘုရားဥဒါန်းကျူးတော်မူပုံ

အထခေါ ဘဂဝါ ဣမံဥဒါနံ ဥဒါနေသိ၊ “အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော၊ အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော” တိ၊ ဣတိ ဟိဒံ အာယသ္မတော ကောဏှညဿ “အညာသိကောဏှညော” တေဝ နာမံအဟောသီတိ။

အထခေါ-ဓမ္မစကြာဟောတော်မူပြီးရာထိုအခါ၌၊ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ဘော-အိုအချင်း တို့၊ ကောဏှညော-ကောဏှညသည်၊ အညာသိဝတ-သစ္စာလေးပါးသိသွားပြီတကား၊ ဘော-အိုအချင်း တို့၊ ကောဏှညော-ကောဏှညသည်၊ အညာသိဝတ-သစ္စာလေးပါးသိသွားပြီတကား၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဣမံဥဒါနံ-ဝမ်းမြောက်ရွှင်လန်း ဤဥဒါန်းစကားကို၊ ဥဒါနေသိ-ကျူးရင့်တော်မူပြီ၊ ဣတိဟိ-ဤသို့၊ ဥဒါန်း စကားကျူးရင့်သောကြောင့်ပင်လျှင်၊ အာယသ္မတောကောဏှညဿ-အရှင်ကောဏှညအား၊ အညာသိကောဏှညောတေဝ-အညာသိကောဏှညဟူ၍သာလျှင်၊ ဣဒံနာမံ-ဤအမည်သည်၊ အဟောသိ ဖြစ်ခဲ့လေပြီ၊ ဣတိ-ဤတွင်ဓမ္မစက္ကပဝတ္တနသုတ်အပြီးသတ်သတည်း။

ဥဒါန်းဆိုတာစိတ်ထဲမှာမျိုးသိတ်မထားနိုင်ပဲ အပြင်ထွက်လာတဲ့ဝမ်းသာစကားဖြစ်ပါတယ်။ မြတ် စွာဘုရားဓမ္မစကြာတရားတော်ကို ဟောတော်မူပြီးတဲ့အခါမှာ ဉာဏ်တော်နဲ့ကြည့်တော်မူလိုက်တော့ အရှင်ကောဏှညသောတာပန် ဖြစ်သွားတာသိတော်မူပါတယ်။ “ဗုဒ္ဓေါ ဗောဓေယျံ-ငါသစ္စာလေးပါး သိသလိုသတွာတွေလဲ သိစေရမယ်၊ငါရထားတဲ့တရားတော်ကို Share လုပ်မယ်၊ ဝေငှမယ်” ဆိုပြီး လေး သချေနဲ့ကမ္ဘာတစ်သိန်း ပါရမီဖြည့်လာတာဖြစ်တော့ ပထမဆုံးအရှင်ကောဏှည သစ္စာလေးပါး သိလိုသောတာပန် ဖြစ်လာတဲ့အခါ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာနဲ့ “အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော၊ အညာသိ ဝတ ဘော ကောဏှညော=ကောဏှညသစ္စာလေးပါး သိသွားပြီ၊ ကောဏှညသစ္စာလေး ပါးသိသွားပြီ” လို့ ဥဒါန်းကျူးရင့်တော်မူပါတယ်။ အဲဒီလို မြတ်ဗုဒ္ဓ ဥဒါန်းကျူးရင့်လိုက်တဲ့အခါမှာ ယခင်က “ကောဏှည” ဆိုတဲ့ အရှင်မြတ်ဟာ ယခု “အညာသိကောဏှည” အမည်ရသွားပါတယ်။ အဓိပ္ပါယ်ကတော့ ပထမဦးဆုံး သစ္စာလေးပါးသိသွားတဲ့ ကောဏှညပေါ့။

အညာသိကောဏှညဂုဏ်အဖြစ်တောင်းပုံ

အထခေါ အာယသ္မာ အညာသိကောဏှညော ဒိဋ္ဌဓမ္မော ပတ္တဓမ္မော ဝိဒိတဓမ္မော ပရိယောဂါဋ္ဌဓမ္မော တိဏှာဝိစိကိစ္ဆော ဝိဂတကထံကထော ဝေသာရဇ္ဇပတ္တော အပရပစ္စယော သတ္တု သာသနေ ဘဂဝန္တံ ဧတဒဝေါစ၊ “လဘေယျဟံ ဘန္တေ ဘဂဝတော သန္တိကေ ပဗ္ဗန္တံ၊ လဘေယျံ ဥပ သမ္ပဒန္တိ။”

အထခေါ-သောတာပန်ဖြစ်ပြီးရာထိုအခါ၌၊ အာယသ္မာအညာသိကောဏှညော-အရှင် အညာသိ ကောဏှညသည်၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မြင်အပ်ပြီးသောသစ္စာလေးပါးရှိသည်၊ ပတ္တဓမ္မော-ရောက်အပ်ရအပ်ပြီး သောသစ္စာလေးပါးရှိသည်၊ ဝိဒိတဓမ္မော-ဉာဏ်ဖြင့်သိအပ်ပြီးသောသစ္စာလေးပါးရှိသည်၊ ပရိယောဂါဋ္ဌ ဓမ္မော-ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်အပ်ပြီးသောသစ္စာလေးပါးရှိသည်၊ တိဏှာဝိစိကိစ္ဆော လွန်မြောက်အပ်ပြီးသော ဝိစိကိစ္ဆာရှိသည်၊ ဝိဂတကထံကထော-သို့လောသို့လော တွေးတောယုံမှားခြင်းမရှိသည်၊ သတ္တု သာသနေ-မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်၌၊ ဝေသာရဇ္ဇပတ္တော-ရံ့ရှာခြင်းကင်း ရဲတင်းခြင်းသို့ရောက် သည်၊ အပရပစ္စယော-မိမိမှတစ်ပါး ယုံကြည်အပ်သော ပုဂ္ဂိုလ်မရှိသည်၊ ဝါ-သူများကိုယုံမလွှဲပုံသည်၊ ဟုတွာ-ဖြစ်၍၊ဘဂဝန္တံ-မြတ်စွာဘုရားကို၊ ဧတံ-ဤစကားကို၊ အဝေါစ-လျှောက်ထားပြီ၊(ကံအဝေါစ- အဘယ်သို့လျှောက်ထားသနည်)ဘန္တေ-မြတ်စွာဘုရား၊အဟံ-တပည့်တော်သည်၊ ဘဂဝတော-မြတ်စွာ

ဘုရား၏။ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ ပဗ္ဗဇ္ဇံ-ရှင်အဖြစ်ကို၊ လဘေယျံ-ရလိုပါ၏။ ဘဂဝတော-မြတ်စွာဘုရား၏။ သန္တိကေ-အထံတော်၌၊ ဥပသမ္ပဒံ-သာမဏေဖြစ်ရာ၊ ဆယ်သိက္ခာမှ၊ နှစ်ရာနှစ်ဆယ်၊ ခုနှစ်သွယ်ကို၊ ကိုယ်ဝယ်ဆင်မြန်း၊ ဝန်ကြီးထမ်းသည်၊ ရဟန်းတော်ဘဝ၊ ဒုလ္လဘကို၊ လဘေယျံ-ရပါရစေ၊ ဣတိ-ဤသို့၊ အဝေါစ-လျှောက်ထားပြီ။

အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်ဟာ ဓမ္မစကြာတရားနာပြီးမှာ ရဟန်းပြုဘို့ ခွင့်တောင်းပါတယ်။ ဒီနေရာမှာ အတော်လေးစဉ်းစားဘို့ကောင်းပါတယ်။ ကိုယ်မိရိုးဖလာ ဘာသာကိုစွန့်ပြီးတစ်ခြား ဘာသာဝင်အဖြစ်ခံယူဘို့ဆိုတာ အတိဒုလ္လဘတစ်ပါးပါပဲ။ Very difficult to change the own religion ပဲပေါ့။ ဒီလိုဘာသာပြောင်းဘို့ မပြောနဲ့ တရားထိုင်ဘို့၊ သီလဆောက်တည်ဘို့၊ ရဟန်း သံဃာတွေတွေ့ရင် Respect ပေးဘို့တောင်မလွယ်ပါဘူး။ တစ်ချို့ Religion တွေက လွတ်လွတ်လပ်လပ် မည်သည့်ဘာသာမဆိုလေ့လာခွင့်ရှိသလို၊ တစ်ချို့ကြတော့ စီးကမ်းတွေသိတ်တင်းကြပ်ပြီး၊ ဘာသာခြားစာအုပ်တောင်ဖတ်ခွင့်မရှိပဲချုပ်ခြယ်ထားကြတယ်မဟုတ်လား။ အမှန်ကတော့ မည်သည့်ဘာသာမဆို လေ့လာခွင့်ရှိရမယ်၊ စမ်းသတ်ခွင့်ရှိရမယ်၊ ရွှေအစစ်နဲ့အတူလိုပေါ့။ အစစ်ကတော့ ဘယ်လိုပဲစမ်းသတ်စမ်းသတ်၊ အစစ်ကအစစ်ပါပဲ။ အတူဖြစ်မသွားပါဘူး။ တရားတော်ရဲ့ဂုဏ်တော်မှာ “ဧဟိပဿိကော” လာပါ။ လေ့လာပါ၊ စုံစမ်းပါ။ သဘောကျကျေနပ်နှစ်သက်ရင်လဲ လက်ခံတာပေါ့။ ဗုဒ္ဓဘာသာက ဘယ်သူ့ကိုမှ အတင်းရော၊ အဓမ္မရော၊ ဖျားယောင်းပြီးတော့ရော၊ သွေးဆောင်ပြီးတော့ရော အဝင်မခိုင်းဘူးနော်။ ကိုယ့်ဘာသာကလွဲရင် တစ်ခြားဘာသာ မကိုးကွယ်ရဘူးဆိုတဲ့တားမြစ်ချက်လဲမရှိဘူး။ သန္တိကေ-ဂုဏ်တော်ကြီးကဘာပြောသလဲ ကိုယ်တိုင် Practise လုပ်ကြည့်ပါ။ မှန်မမှန်၊ စစ်မစစ်ဆိုတာ သိလိမ္မယ်၊ ရမ်းပြီးလက်မခံပါနဲ့။ “သူများယုံလိုယုံ၊ အမောင်တောင်မှန်းမသိ၊ မြောက်မှန်းမသိ” ဆိုတာမျိုးမဖြစ်ပါစေနဲ့တဲ့။ ယခုအရှင်ကောဏ္ဍည မိရိုးဖလာဘာသာကိုစွန့်ပြီး ဘုရားတပည့်ခံယူဘို့ ဆုံးဖြတ်လိုက်ပါပြီ။ တခြားရဟန်းများကတော့ မဆုံးဖြတ်နိုင်ကြသေးပါဘူး။ ဘာကြောင့်ဒီလို ရဟန်းပြုဘို့လျှောက်ထားရသလဲဆိုတဲ့အကြောင်းကတော့ -

ဒိဋ္ဌဓမ္မော-ဘယ်တုန်းကမှ မမြင်ရဘူးသေးတဲ့ သစ္စာလေးပါးတရားကို အရှင်ကောဏ္ဍညမြင်သွားပါပြီ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခုကိုမျက်စိနဲ့အဝေးကလှမ်းမြင်သလိုမဟုတ်ပဲ ဉာဏ်နဲ့မြင်သွားတာပါ။ နိရောဓသစ္စာခေါ်တဲ့ နိဗ္ဗာန်ကိုမျက်မှောက်ပြုသွားတော့ ခဏမစဲဖြစ်ပျက်နေတဲ့ မိမိရဲ့ရုပ်နာမ်တရားတွေအပေါ် မမြဲဆင်းရဲ အစိုးမရပါကလား၊ ကြောက်စရာအတိပါကလားလို့လဲ မြင်တယ်။ ဒီရုပ်ခန္ဓာကြီးကိုသာယာတပ်မက်နေတဲ့တဏှာကိုလဲဒုက္ခအပေါင်းတို့ရဲ့ဖြစ်ကြောင်းလို့ မြင်လာတယ်။ မဂ္ဂင်ရှစ်ပါးအကျင့်တရားကိုလဲဒုက္ခချုပ်ငြိမ်းရပ်သိမ်းရာ နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်းလို့ မြင်လာတယ်။ ကိုယ်တိုင်သစ္စာလေးပါးမြင်တော့ ဒီတရားကိုဗုဒ္ဓမြတ်စွာအသေအချာ သိပြီးဖြစ်တယ်လို့ မြတ်ဗုဒ္ဓအပေါ်မှာလဲ မတုံ့မလှုပ်သက်ဝင်ယုံကြည်သွားတယ်။ ရောဂါစွဲကပ်နေတဲ့သူဟာ ဆရာကောင်း သမားကောင်းနဲ့တွေ့ပြီး ဆေးကောင်း ဝါးကောင်းမှီဝဲရတဲ့အခါ ရောဂါလုံးဝပျောက်ကင်းသွားလို့ ဆရာအပေါ်မှာယုံကြည်အားကိုးသွားသလိုပဲ။ အမှန်တရားကို သိမြင်သွားတဲ့အခါမှာ တော့ အမှန်တရားကိုဖော်ထုတ်ပေးနိုင်တဲ့ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာကိုအကြွင်းမဲ့ ယုံကြည်အားကိုးသွားပါတယ်။ ဒီလိုယုံကြည်သွားတဲ့အတွက်ကြောင့် မိရိုးဖလာဘာသာကိုစွန့်ပြီး ရှင်ရဟန်းပြုဘို့လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ဒိဋ္ဌဓမ္မော-မြင်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိသည်ဆိုရာမှာ ဉာဏ်ဖြင့်မြင်တာမဟုတ်ပဲ၊ မျက်စိစသည်နဲ့မြင်တာလဲရှိတဲ့အတွက် “ပတ္တဓမ္မော-ရောက်အပ် ရအပ်ပြီးသောသစ္စာလေးပါးရှိသည်” လို့ ဖော်ပြပါတယ်။ ရောက်တာကလဲဉာဏ်ဖြင့်ရောက်တာမဟုတ်ပဲ ခြေလျှင်သွားလို့ရောက် တာလဲရှိတဲ့အတွက် “ဝိဒိတဓမ္မော” ဉာဏ်ဖြင့်သိအပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိသည်။ “ပရိယောဂါဋ္ဌဓမ္မော” ဉာဏ်ဖြင့်သက်ဝင်အပ်ပြီးသော သစ္စာလေးပါးရှိသည်လို့ ထပ်ပြီးဖော်ပြပါတယ်။

အရှင်ကောဏ္ဍညဟာ သစ္စာလေးပါးကို ကိုယ်တိုင်သိရှိသွားပြီး ဘုရားတရားအပေါ်မှာ ယုံမှားမှုတွေအားလုံးလွန်မြောက်သွားပါတယ်။ ဘုရားအတူတွေ့လဲရှိတာမို့ ဘုရားအစစ်ဟုတ်ရဲ့လား မဟုတ်ဘူးလားဆိုတဲ့တွေးတောယုံမှားမှုလဲကင်းသွားပါတယ်။ ဒါကြောင့် “တိဏ္ဍဝိစိကိစ္ဆော၊ ဝိဂတ ကထံကထော” လို့ဖော်ပြပါတယ်။ “ဝေသာရဇ္ဇပတ္တော” မြတ်စွာဘုရားသာသနာတော်မှာကြောက်ရွံ့ခြင်းကင်းရဲတင်းခြင်းလဲရှိသွားပါတယ်။ “အပရပစ္စယော” ယုံကြည်တယ်ဆိုတာလဲသူတစ်ပါးကိုအားကိုးပြီးယုံကြည်တာ

မျိုးမဟုတ်ပဲကိုယ်တိုင်သိပြီးတော့ ယုံကြည်သွားတာပါ။ တစ်ချို့ကကိုယ်တိုင်သိလိုယုံကြည် ကိုးကွယ် ကြတာမဟုတ်ပဲ အပြောကောင်းလို့ ကြောက်လို့ ယုံကြည်တာတွေလဲ ရှိတယ်မဟုတ်လား။ နတ်ကို ကြောက်လို့ကိုးကွယ်ရတာမျိုး၊ ဗြဟ္မာကိုယုံကြည်လို့ကိုးကွယ်ကြတာမျိုး အပြောကောင်းလို့ ယုံကြည် ကိုးကွယ်မိပြီး ဘဝပျက်စီးသွားတာမျိုးစသည်ဖြင့် များစွာရှိပါတယ်။ အရှင်ကောဏ္ဍညကတော့ ဒီလို မဟုတ်ပဲ ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက်ပြုသိကာ ဘုရားကိုယုံကြည်သွားတာပါ။ အဲသလိုယုံကြည်သွားတာ ကြောင့် မိရိုးဖလာ ကိုယ်ဘာသာကိုစွန့်ပြီး ရှင်ရဟန်းပြုဘို့ လျှောက်ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။

ပေါက်ကျွဲရဟန်းဖြစ်ပုံ

“ဧဟိ ဘိက္ခု” တိ ဘဂဝါ အဝေါစ။ “သွက္ခာတော ဓမ္မော စရ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ သမ္မာ ဒုက္ခဿ အန္တကိရိယာယာ” တိ။ သာဝ တဿ အာယသ္မတော ဥပသမ္ပဒါ အဟောသီတိ။

ဘိက္ခု-ရဟန်း၊ ဧဟိ-လာလော့၊ သင်အလိုရှိတဲ့ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို လက်ခံလော့၊ ဣတိ- ဤသို့ ခေါ်တော်မူပြီးလျှင်၊ မယာ-ငါဘုရားသည်၊ ဓမ္မော-သစ္စာလေးပါးမြတ်တရားကို၊ သွက္ခာတော ကောင်းစွာဟောတော်မူအပ်ပြီ၊ သမ္မာ-ကောင်းစွာ၊ ဒုက္ခဿ-သံသရာဝင်ဆင်းရဲ၏၊ အန္တကိရိယာယ အဆုံးကိုပြုခြင်းအကျိုးငှာ၊ မဂ္ဂဗြဟ္မစရိယံ-အထက်မဂ်သုံးဆင့်မြတ်သောအကျင့်ကို၊ စရ-ကျင့်ကြံကျိုး ကုတ်အားထုတ်လော့၊ ဣတိ-ဤသို့၊ ဘဂဝါ-မြတ်စွာဘုရားသည်၊ အဝေါစ-မိန့်တော်မူပြီ၊ သာဇေ- ထိုသို့ဧဟိဘိက္ခုခေါ်တော်မူခြင်းသည်သာလျှင်၊ တဿအာယသ္မတော-ထိုအရှင်အညာသိကောဏ္ဍည၏၊ ဥပသမ္ပဒါ-ရဟန်းအဖြစ်သည်၊ အဟောသိ-ဖြစ်လေပြီ၊ ဣတိ-ဤတွင်စကားတစ်ရပ်အပြီးသတ်သတည်း။

အရှင်ကောဏ္ဍည-ကရဟန်းအဖြစ်လျှောက်ထား တောင်းပန်တဲ့အခါ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက “ဧဟိ ဘိက္ခု-ချစ်သားရဟန်းလာခဲ့လော့၊ သင်အလိုရှိတဲ့ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို လက်ခံလော့” လို့မိန့်တော် မူလိုက်တယ်ဆိုရင် ရသေ့အသွင်ပျောက်ကာ ဝါခြောက်ဆယ်ရပြီးတဲ့ မထေရ်ကြီးလို ရှစ်ပါးပရိက္ခရာ စုံလင်စွာဖြင့် ရဟန်းအသွင်ရောက်လာပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရား “ဧဟိဘိက္ခု” ခေါ်တော်မူတာကလဲ အရှင်ကောဏ္ဍညရဲ့အတိတ်အကြောင်းကို ကြည့်ပြီးမှခေါ်တာပါ။ ရှေးရှေးဘဝတွေက သင်္ကန်းသပိတ် ပရိက္ခရာလှူဒါန်းခဲ့ဘူးသူကိုမှ ဘုရားက “ဧဟိ ဘိက္ခု” ခေါ်တော်မူတာပါ။ သင်္ကန်းပရိက္ခရာ လှူရတဲ့ အကျိုးထဲမှာ-

“မဟာလတာ၊ မြတ်တန်းဆာ၊ ကိုးရာသိန်းထိုက်သား၊ သင်္ကန်းလှူလတ်၊ မိန်းမမြတ်၊ ဆုံးသတ်ကျိုးတရား၊ ဧဟိဘိက္ခု၊ ရဟန်းပြု၊ ဆုံးစုမြတ်ယောက်ျား၊” တဲ့။

သင်္ကန်းလှူရတဲ့ အမျိုးသား အမျိုးသမီးများရဲ့ နောက်ဆုံးအကျိုးတရားက အမျိုးသမီးများဆို ရင် သိန်းကိုးရာထိုက်တန်တဲ့ မဟာလတာတန်းဆာ၊ အပေါ်ရုံ ခြုံထည်(ဆာဒီ)ကြီးကို ဝတ်ရုံသုံး ဆောင်ရတယ်။ အဲဒီတန်းဆာကြီးကလဲ ဆင်ပြောင်ငါးစီးအားနဲ့ ညီမျှတဲ့ အမျိုးသမီးများမှ ဝတ်ရုံနိုင် သတဲ့ ဘုရားရှင်လက်ထက်က ဝိသာခါကျောင်းအစ်မကြီးတို့ ဗန္ဓုလစစ်သူကြီးကတော် မလ္လိကာတို့၊ ဗာရာဏသီသူဌေးသမီး သုမနတို့ ဝတ်ရုံကြရပါတယ်။

အမျိုးသားများဘက်က ရနိုင်တဲ့အကျိုးကတော့ “ဧဟိ ဘိက္ခု” အဖြစ်နဲ့ရဟန်းပြုရပါတယ်။ မြတ်စွာဘုရားက သင်္ကန်းကြားထဲက ငြာဘက်လက်တော်ကို ဆန့်တန်းပြီး “ချစ်သားရဟန်း လာခဲ့ လော့၊ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်ကို လက်ခံလော့” လို့မိန့်တော်မူလိုက်တာနဲ့ရှစ်ပါးပရိက္ခရာစုံလင်စွာဖြင့်ရဟန်း ဖြစ်လာရပါတယ်။ ဘုရားလက်ထက်က ဗာဟိရဒါရုစိရိယ ဆိုတဲ့ဒကာတစ်ယောက်ရှိတယ်။ မြတ်စွာ ဘုရားဆွမ်းခံကြွရင်း “တပည့်တော်အားတရားလေးတစ်ပုဒ်လောက် ဟောပါဘုရား” နဲ့ သုံးခါလောက် လျှောက်ထားတော့ “ဒိဋ္ဌေ ဒိဋ္ဌမတ္တံ၊ သုတေ သုတမတ္တံ၊ မုတေ မုတမတ္တံ” စတဲ့တရား ဟောလိုက်တာ အတိတ်ဘဝကပါရမီဓာတ်ခံပါလာတာမို့ လူ့ဘဝနဲ့အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။ ရဟန်း ပြုခွင့်တောင်းတော့မြတ်စွာဘုရားက သူရဲ့အတိတ်ဘဝက သင်္ကန်းပရိက္ခရာလှူခဲ့ဘူးသလား ဆိုတာ ကြည့်လိုက်တဲ့အခါတစ်ဘဝမှသင်္ကန်းမလှူခဲ့ဘူးလေတော့ “ဧဟိ ဘိက္ခု” ခေါ်တော်မူပါဘူး။ “အေးကွာသင်္ကန်းပရိက္ခရာ သွားရှာခြေအုံးလို့ မိန့်တော်မူလိုက်လို့ အမှိုက်ပုံမှာသင်္ကန်းလျှာအဝတ်ရှာ

ရင်းအတိတ်ဘဝရန်သူဘီလူးမကန္တာယောင်ဆောင် ဝေ့သတ်လိုက်တာ တစ်ခါတည်း ပရိနိဗ္ဗာန်စံသွား ပါတယ်။ အဲဒါသင်္ကန်းမလျှူခဲ့ဘူးတဲ့အတွက်ကြောင့် “ဧဟိ ဘိက္ခု” ခေါ်လို့ မရပါဘူး။

(အင်္ဂုတ္တို၊ အဋ္ဌကထာ၊ ၁၊ ၂၁၇)

အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်ကတော့ “ဧဟိ ဘိက္ခု” အဖြစ်နဲ့ရဟန်းဖြစ်သွားပါတယ်။ ကျန်တဲ့ အရှင်ဝပ္ပ၊ အရှင်ဘဒ္ဒိယ၊ အရှင်မဟာနာမ်၊ အရှင်အဿဇိ လေးပါးက ရဟန်းပြုဘို့ မြတ်ဗုဒ္ဓထံတော် မှာ Request မလုပ်သေးပါဘူး။ မလျှောက်ထားသေးပါဘူး။ ဘာကြောင့်လဲဆိုတော့ အရှင်ကောဏ္ဍညလိုယုံ ကြည်မှု၊ ဗုဒ္ဓသာသနာတော်နဲ့စပ်ပြီးရဲရင့်မှု၊ ဒိဋ္ဌဓမ္မစတဲ့ကိုယ်တွေ့ အသိဉာဏ်စသည်တို့ မပြည့်စုံသေး လို့ပါ။ ဒါပေမဲ့ဓမ္မစကြာတရားတော်ကိုနာကြားရလို့ သုတမယအနေအားဖြင့် ယုံကြည်မှုကတော့ ရှိနေ ကြပါပြီ။ မြတ်ဗုဒ္ဓရဲ့ကိုယ်တိုင်ကြီးကြပ်မှုဖြင့် ကျင့်ကြံအားထုတ်လိုက်တာ ဝါဆိုလပြည့်ကျော်(၁)ရက် နေ့မှာ အရှင်ဝပ္ပသောတာပန်ဖြစ်ပါတယ်။ လပြည့်ကျော်(၂)ရက်နေ့မှာ အရှင်ဘဒ္ဒိယ၊ (၃)ရက်နေ့မှာ အရှင်မဟာနာမ်နဲ့(၄)ရက်နေ့မှာ အရှင်အဿဇိတို့ အသီးသီးတရားထူးရလို့ သောတာပန်တည်သွား ကြပါတယ်။ လပြည့်ကျော်(၅)ရက်နေ့မှာ “အနတ္တလက္ခဏ” သုတ်တော်ကို နာရလို့ပဉ္စဝဂ္ဂီအရှင်မြတ် ငါးပါးစလုံး အာသဝေါကုန်ခန်း ရဟန္တာဖြစ်သွားပါတယ်။

“အဋ္ဌာရသ ဗြဟ္မကောဋိယော အပရိမာဏာစ ဒေဝတာယော အဘိသမယိသု” လို့ (မိဂိန္ဒပုဂ္ဂါပါဠိတော်) မှာဖွင့်ဆိုတဲ့အတိုင်း ဦးဦးဖျားဖျား ဓမ္မစကြာတရားတော်ကိုလူသားထဲက နာရတာ ပဉ္စဝဂ္ဂီငါးဦးပါပဲ။ တရားထူးရတာကတော့ အရှင်ကောဏ္ဍညမထေရ်နဲ့ ဗြဟ္မာတွေက(၁၈)ကုဋေဖြစ်ပြီး ကာမာဝစရနတ်တွေက အရေအတွက်များပြားစွာ တရားထူးရကြပါတယ်။

ဓမ္မစကြာတရားတော်ကြီးကိုဟောရ၊ နာရ၊ ပြုစီရင်ရတဲ့ ဓမ္မဿာဝန၊ ဓမ္မဒေသနာ ကုသိုလ် စေတနာတို့ကြောင့်ဒုက္ခခပ်သိမ်း၊ အေးငြိမ်းရာဖြစ်တဲ့အသင်္ခတဓာတ်၊ နိဗ္ဗာန်တရားတော်မြတ်ကို လျှင် မြန်ဆော့စွာ ရကြရ၊ ရောက်ကြရ၊ မျက်မှောက်ပြုကြရ ပါလိုကုန်သောဟူ၍ ပတ္တနာအောင်ဆု ပြုလိုက် ကြကုန်ရာသတည်း။

၂၀၂၃ ၂၀၂၃ ၂၀၂၃

May you be well happy and healthy.
May the triple Gem bless you.
May you attain Nibbana.

LQ LQ LQ LQ LQ

ဓမ္မစကြာအကျဉ်းချုပ်မှတ်ဖွယ်

ကျောင့်ကြံရမည့်ဂုဏ်ဂုဏ်အစုံပါး

ကာမချမ်းသာ၊ သုံးဆောင်တာ၊ ပယ်ခွါစွန့်ရမည်၊
ကိုယ်ခန္ဓာလဲ၊ မညှင်းဆဲ၊ ဒါလဲစွန့်ရမည်၊
အစွန်းနှစ်သွယ်၊ မကျင့်ပယ်၊ အလယ်လမ်းမှန်ကျင့်ရမည်၊
မဂ္ဂင်ရှစ်ရပ်၊ လမ်းစဉ်မြတ်၊ ရောက်လတ်နိဗ္ဗာန်ပြည်။

ပျိုးများဂုဏ်ဂုဏ်ဂုဏ်ပါး

အလိမ္မာဉာဏ်၊ ကောင်းအောင်ကြံ၍၊ အမှန်ပြောပြ၊
ပြုသမျှကောင်း၊ သက်မွေးကောင်းပင်၊ ကောင်းကောင်းအားစိုက်၊
စိတ်၌စွဲမှတ်၊ ကောင်းမြတ်တည်ကြည်၊ ကောင်းရှစ်လီသည်၊
ရွှေပြည်နိဗ္ဗူရောက်ကြောင်းတည်း၊ (ဂုဏ်ဂုဏ်ဂုဏ်))

သစ္စာလေးပါးနှင့်ဉာဏ်တော်(၁၂)ပါး

သိ၊ ပယ်၊ ဆိုက်၊ ပွါး၊ ကိစ္စအား၊ လေးပါးမြတ်သစ္စာ၊
သစ္စာလေးပါး၊ မြတ်ဘုရား၊ ဟောကြားမိန့်ခွဲတာ၊
တစ်ပါးစီမှာ၊ ဉာဏ်တော်ဟာ၊ မှတ်ပါသုံးမျိုးလား၊
သစ္စာလေးဖော်၊ စုံပြန်သော်၊ ဉာဏ်တော်ဒွါဒသာ၊

ရှောင်ကြဉ်၊ ပွါးများ၊ သိမြင်ငြား၊ ဟောကြားဓမ္မစကြာ၊

ခမ္မဒါနအာရုံပစ္စည်းဂုဏ်ဂုဏ်

မတင်တင်လှိုင်း၊ မသက်စုတင်းဌေး၊
မရင်မာဝင်း၊ မအိအိခြိမ်း၊ မအေးစန္ဒာကျော်
ညီမတစ်ခုကောင်းမျှ

